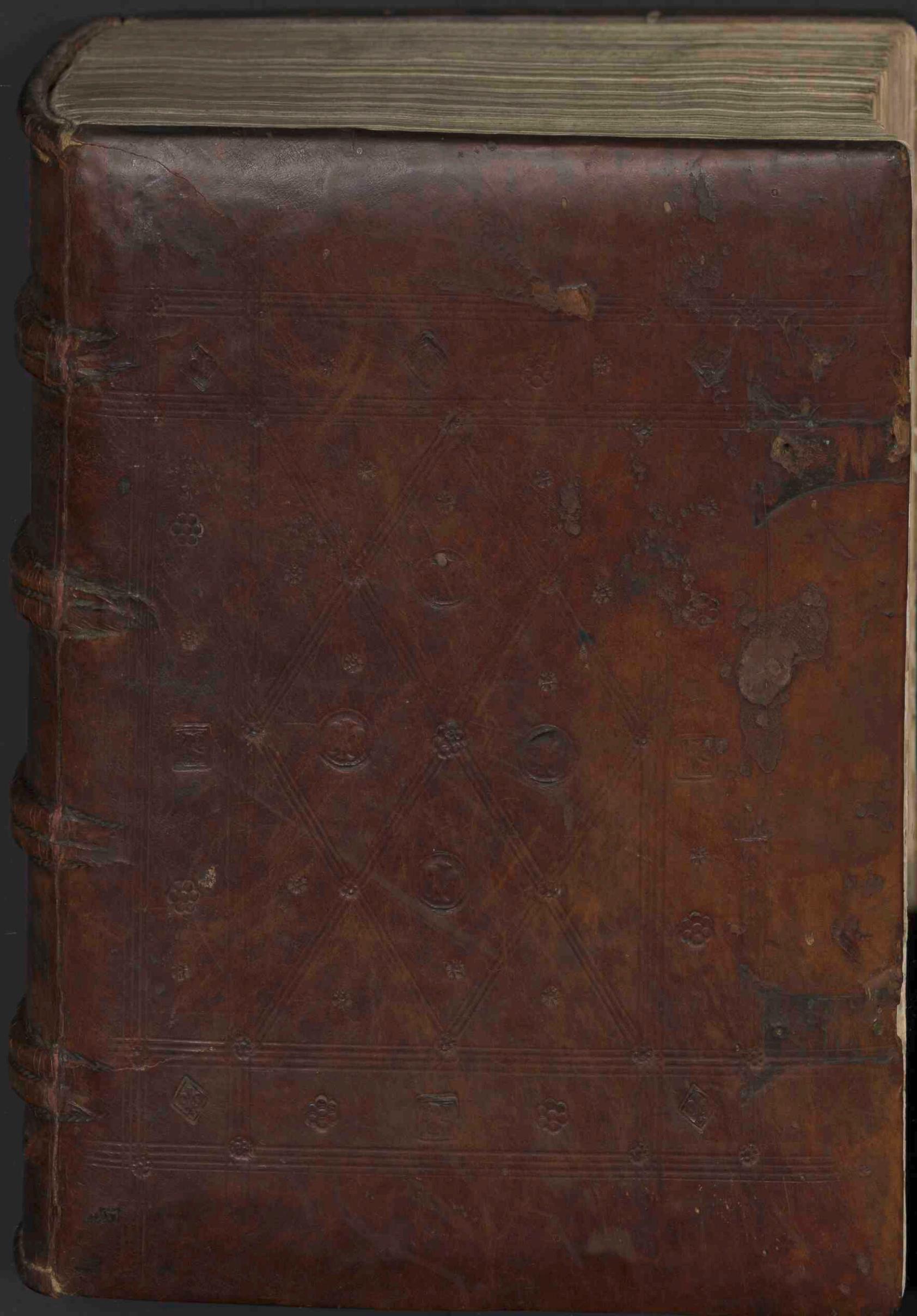




# Fons theologie [et] sente[n]tiaru[m]

<https://hdl.handle.net/1874/461645>



## **This book has been digitized as part of the Incunabula project.**

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:

<https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/>

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)\*
  - the spine
  - the head edge
  - the fore edge
  - the bottom edge
  - the back board

\*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

## Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:  
<https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/>

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek\*
  - de rug van het boek
    - de kopsnede
    - de frontsnede
    - de staartsnede
    - het achterplat

\*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

tamē non ē materia corpis xpi  
nec etiam anime. Quartū q̄ cor  
pus non auget ex multa hosti  
arū consecracōne. nec minuitur  
ex hostiaz sumptōne. Quintū  
q̄ idē corpus in pluribus locis  
sub omnibz hostijs cōsecratū ē.  
Sextū q̄ quādo diuidit hostia  
nō diuidit corpus xpi. Sed s̄  
q̄libet pte totus ē xpus. Septū  
mū est q̄ quādo tenetur hostia  
in manibz et videt oculis cor  
pus xpi non tangit. nec vide  
tur. Sed hec tñmodo circa spe  
cies sūt. Octauū q̄ statim cū  
deficiūt ille forme tūc etiam de  
finit esse ibi corpus xpi et sag  
wis. Nonū q̄ tñ non fit ibi  
panis vel vinū. tamē accidētia  
habēt eundē effectū vt p̄us. s̄  
sacrae et inebare et huiusmodi  
Nota q̄ deo conuenit esse vbi  
q̄ simpliciter et pprie. Creatu  
re conuenit in vno loco esse tñ  
Corpus vero xpi in medio mo  
dorū se habet. Cum dñs sit crea  
tum non debet eq̄ri creatori in  
hoc q̄ sit vbiq̄. cū vero sit vni  
cum diuinitati debet in hoc ex  
cellere alia corpora vt fūnl et se  
mel in locis possit esse pluribz  
sub isto videlicet sacramento.  
In sacramēto eucaristie quod  
dam est secundū naturā vt hoc  
q̄ ibi sūt accidētia in loco de  
terminato. quoddā est ibi sup  
naturā et intellectū vt q̄ ibi est  
xps tantus quantus fuit incru

ce. nec tamē excedit terminos  
illi? pue forme. De mirabili  
tā substanciācōe. Nota q̄ tri  
plex ē mutacō. vna ē artificial  
vt quādo fit vitū de cineribz.  
Alia natural et substācial. Na  
tuālis ē quādo idē subiectum  
manet sub diuisis accidētibz s̄  
mutacōe succedētibz. Substā  
cialis ē quādo eadē natura ma  
nēt sub diuisis formis substāci  
alibz sicut p̄az in tñ mutacōe  
elementū mutacō. Tercia ē sup  
natural mutacō vt q̄ nec mate  
ria nec subiectū manet. Sed  
tantū accidētia sine subiecto.  
et talis mutacō ē intrāsubstā  
ciācōne. In rerum mutacōne p̄  
cōsidētia triplex difficultas vi  
et pte termini q̄ vel ex pte ter  
mīn ad quē vel ex pte distācie  
terminoz ad inuicē. p̄mo crea  
tio ē mirabilior oim mutacōnū.  
quia ē de nō esse simpliciter. Se  
cūdo modo cōnūtio panis in cor  
pe xpi est mirabilior omnibus.  
Tercio modo incarnatio ē mirabi  
lior quāq̄ mutacōne. Quia est  
limo infinite distācium. Plum  
bus distinuit quadruplicem  
mutacōnem substācialē. scz  
a nonente in ens. et ab ente in  
nōens. Prima ē a nonente in  
ens et hec dicitur generacō. Se  
cūda ē ab ente in nōens vt cor  
ruptō. t̄cia ē ab ente in ens q̄  
modo nō est s̄ est vt p̄ductio.

Quæstio est ab ente in ens iam  
existens et est talis cōuersio pa  
nis in corpus cristi hec mutacō  
non habet n̄ multitudinē in naturā  
sed s̄ alteracō quā contraria  
q̄ hic mutatur substācia vna  
in aliam et manēt accidētia. S̄  
in alteracōne conuerso est quia  
ibi manēt accidētia et manēt  
nec eadē substācia sicut patet  
in corpore illo q̄ n̄ ab alio m̄g  
et in spiritualibz q̄ fit de iusto  
impius vel de igno ante sc̄s. Nō  
q̄ hec p̄fectio de multipliciter  
sumitur q̄q̄; notat causas vt cū  
dicitur cristus conceptus de spi  
ritu sancto. Q̄q̄; materiam vt  
cū dicitur cristus natus est de  
virgine. Q̄q̄; p̄emptacōe sub  
stācie vt cū dicitur filius nat⁹  
de patre. Q̄q̄; tñsubstāciācōz  
s̄ p̄ d̄nōn vt cū dicitur corp⁹ fieri  
de pane. Q̄q̄; ordinē vt cū dicitur  
creatura esse de nichilo. De  
digne suscipiētibz. Ca. XVII.  
Digne suscipiens corp⁹  
cristi bonū multiplex cō  
sequitur. Prīmū est xpi  
cōmemoratio. Math. hoc fa. ite  
in mea n̄ cōmemoracōne scz me e  
dilectiōis liberacōis mutacō  
nis. Item viuificacō quia aliq̄n  
pe vicatē huius sacramenti  
fit de actū cōtrariis. Ge. Lig  
nem vite comestū v̄ a p̄stabat  
hic per grā iam puegamur illu  
minamur perficimur reficimur et  
hinc v̄it v̄ta p̄ cibū per quē

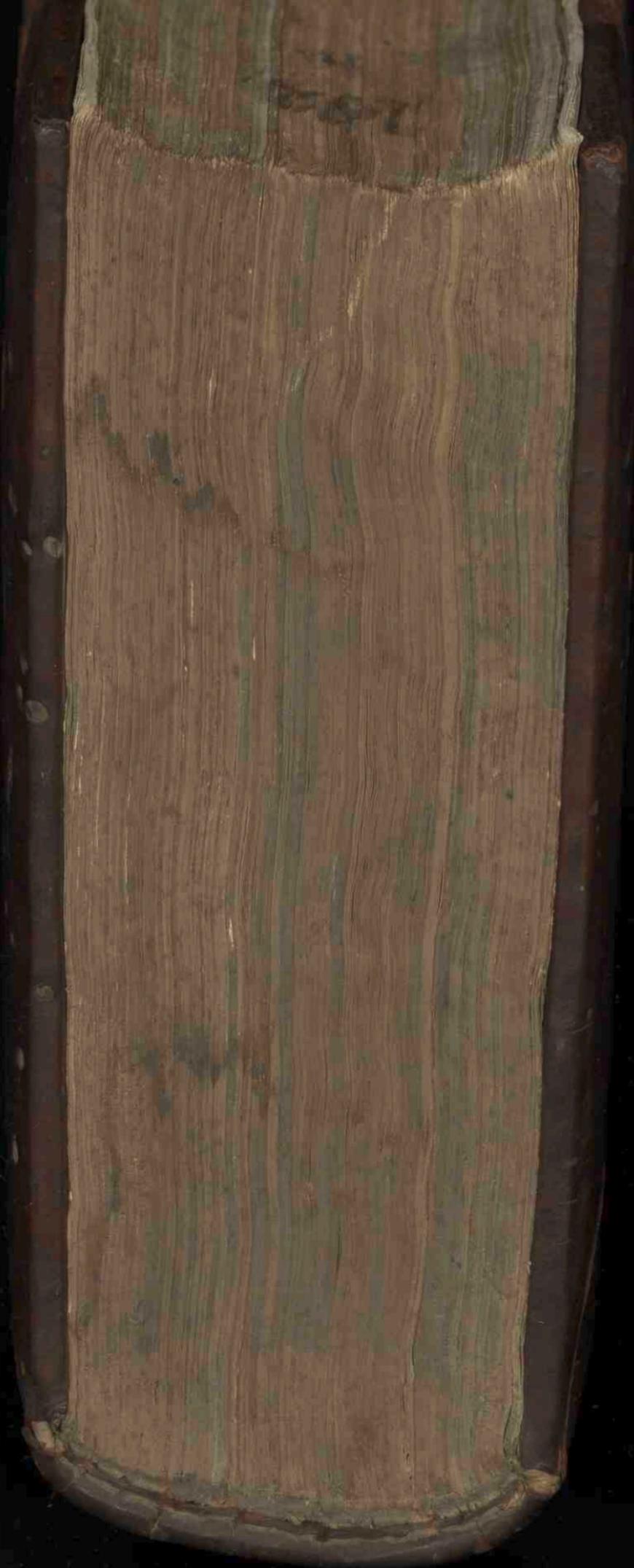
et mors int̄tuit. Corpori cristi  
misticō incōpamur. Vnde dictū  
est ab Aug. Non tu me mutab  
in te sed tu mutaberis in me. It  
tū nō intelligitur de mutacōne  
corporeis misticō sed nouo facien  
ba. Sed de augmentanda. Non  
em̄ v̄nt dissimilia. Item sp̄ual  
fectio. Psal. In loco pascue et  
Deus em̄ non tñ instituit sac̄  
mentum q̄ nos i esse gracie ge  
neraret vt baptismū vel q̄ gei  
tos roborat vt confirmacōne.  
V̄t etiam q̄ roboratos enue  
ret vt eucaristia. Propter q̄  
hec tria sacramenta dant omibz  
qui ad fidem attendunt. Itē de  
uocōis augmentacō. Psal. Ip  
sum in oleo et Nutrimētū em̄  
q̄ hic datur nob̄ quantū ad ef  
se gratiā in tribus attenditur  
scz cōseruacōne deuocōis ad  
deum et dilectōis ad proximū  
et delectacōis intra nosmetip  
sos. Item fomitis mitigacō. ps  
Super aquam refrigerat hic et istū  
sacramētū a feruore cōcupiscē  
cie gracie collacō. Exo. Descen  
dente manna pariter descen ros  
Item virtū roboracō. Psal. pa  
nis cor hominis cōst. Item pecca  
torum remissio quia p̄ istū cibū  
fit reparacō de peccatū. Vnde q̄  
dicitur in oracione dominica pa  
nem nos. q̄tū. et Statim sequit  
et dñm. nob̄ de nos. Istud intel  
ligitur de v̄alibz et n̄ mortalibz

E. fo.  
79

Rariora

Cm





Cm



202.

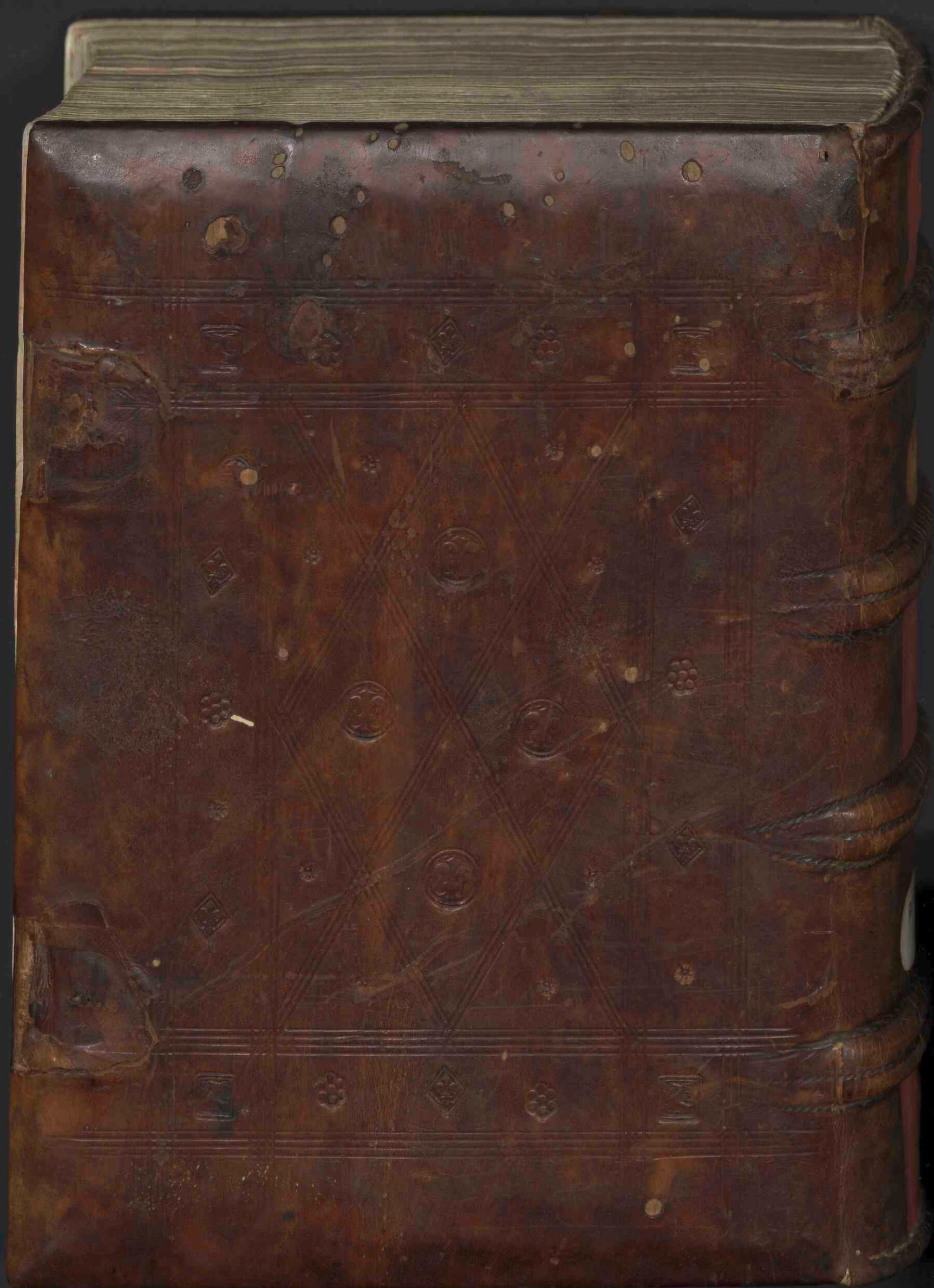
h.

Cm



Cm





Theologia

Folio n°. 79.

376. **Johannes de Fonte**, Fons theologiae et quattuor librorum sententiarum. [Keulen, Joh. Koelhoff] 11 Dec. 1479. 2o.

E. 2o, 791

Type 4 (105, 106 m.M.), 8. — Rubr.  $\delta$  bij type 4 (volgens Voulliéme, Die Typen der Kölner Buchdrucker, GfT Jhrg VI 1912). — C II 2550. — MMW II 488. — Pr. 1043. — VK 656.

Samengeb. met nr. 316 en 512.

316. **Hugo de Argentina**, Compendium theologiae veritatis. [Keulen] N[icolaus] G[ötz c. 1475].

E. 2o, 792

Type 1. — H\* 433. — Peddie I p. 14. — Pell. 273. — VK 38.

Op het 2e schutbl.: „Gecoft int. erffhuys decani S. Johannis pro iij stuferis“. — Vroeger werd dit werk toegeschreven aan Albertus Magnus e. a. Zie hierover: Hurter II-1906 kol. 383, en The Catholic Encyclopedia VII-[1910] p. 523, i. v. Hugh of Strasburg. — In oorspr. led. stempelband. — Samengeb. met nr. 376 en 512. — In den catalogus van 1608.

512. **Martinus (Strzepski) Polonus**, Margarita decreti seu tabula Martiniana. [Keulen, Joh. Koelhoff] 2 Juni 1481. 2o.

E. 2o, 793

192 bl., 2 kol., 38 regels, typen 6, 8, geen signat. — H 10842. — Bl. 1a  $\alpha$ : Incipit tabula/ sup margarita/ decreti secūdū/ ordinem apha/beti et numerū/ foliorū recolle/cta/ Item plogus. Bl. 6b  $\beta$ r. 38: Explicit/. Bl. 7a  $\alpha$  (met nr. I): [(I)\*]Nter alia quecumqz/ ad fidelium cristi do-/ctrinam scripta sunt/. Bl. 191 (met nr. C.lxxxv) b  $\beta$ r. 20: xxiiij. q. i. ante finem// Explicit Margarita decreti. Li/ber perutilis sacerdotib<sup>9</sup> et pze-/dicatozibus ac alijs in pceptis/ et consilijs pzoficere volentib<sup>9</sup>/// Anno domini. M.cccc.lxxxi. die/ vero sabbati secunda menſ Junij de quo laudetur deus glozi/osus in secula seculoz. Bl. 192 □.

Samengeb. met nr. 316 en 376.

gerustand 25-6-08

Conclusions quatuordecim sententiarum

Et hoc in sessione prima et secunda et tertia et quarta

I Johannes de Fonte, Fons theologiae et  
IV libr. Sententiarum  
(Colon., Joh. Koelhoff.) 1479

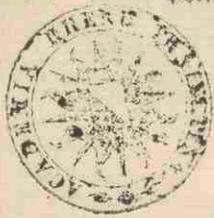
III Martinus Polonus, Margar. decreti  
(Colon., Joh. Koelhoff.) 1481

Albertus magnus,  
II Compendium theologiae veritatis.  
(Colon., Nic. Gode de Platv. stadt)

## Incipit prologus

Impiētes aliquo de  
penuria ac tenuitate  
nostra cum pauper  
cula in gazophilaci  
um dñi mittere, ardua scandere  
opus ultra vires nostras age  
re presumpimus, cosumptionis  
fiduciam, laborisq; mercedem in  
samaritano statuentes qui pro  
latis in curatione semivivi du  
obus denarijs super eroganti  
cuncta reddere professus est.  
Delectat nos veritas pollicen  
tis, sed terret nos immensitas  
laboris. Desiderium hortatur  
proficiendi, sed dehortatur infir  
mitas deficiendi quaz vincit ze  
lus domus dei. Quo inardescē  
tes fidem nostram aduersus er  
rores carnalium, atq; animalium  
hominum dauitice turris clipe  
is munire vñ potius munitam  
ostendere ac theologiarum in  
quisitionū abdita aperire. Nec  
nō 7 sacramentorum ecclesiasti  
corum pro modico intelligentie  
nostre noticiam erodere studui  
mus. Non valentes studiosorū  
fratrum votis iure resistere. To  
ram in cristo laudabilius studi  
is ligua ac stilo nos seruire fla  
gitantium. Quas biguas i no  
bis agitat cristi caritas. Quam  
nis non ambigamus omnē hu  
mani eloquij sermonem calump  
nie atq; contradictioni emulorū

semper fuisse obnoxiam, qz disse  
cientibus voluntatuz motibus  
dissentiens quoq; sit animozuz  
sensus, vt cum omne didum ve  
ri ratione perfectum sit, tamen  
dum aliud alijs aut videt aut  
complacet, veritati vñ non intel  
lede vñ offendenti impietatis er  
ror obnitatur ac voluntatis in  
uidia resultet, quam deus hu  
ius seculi operatur in illis diffi  
dentie filijs qui nō ratōni volū  
tatem subiciunt, nec doctrine stu  
dium impendunt, sed hjs que  
sompniarint sapientia verba co  
aptare nituntur non veri h̄ pla  
citi rationē sectantes, quos ini  
qua voluntas nō ad intelligen  
tiam veritatis, sed ad defensio  
nem placentium incitat, non de  
siderantes doceri veritatem, sed  
ab ea ad fabulas conuertentes  
auditum quozum professio est,  
magis placita q̄ docenda equi  
rere, nec docenda desiderare, sed  
desideratis doctrinam coaptare  
habent rationem sapientie in su  
perstitione quia fidei defectiōne  
sequitur ypocrisis mēdax, vt sit  
vñ in verbis pietas quam ami  
serat cōscientia. Ipsamq; simula  
tam pietatem omnium verboz  
mendatio impiam reddunt false  
doctrine institutis fidei sanctita  
tem corrumpere molientes, au  
rumq; puriginem sub nouello  
dehiderij sui dogmate alijs inge  
rentes qui cōtentioni studentes



contra veritatem sine federe bel-  
lant Inter veri nã q̄ assertõnẽ  
7 placiti defensionem pertinax  
pugna est cum se 7 veritas tenz  
7 se voluntas erroris tuetur.  
Ihorum deo odibilem gloriam  
euertere atq; ora opila: e. ne vi-  
rus nequitiẽ in alios effũdere  
queat 7 lucernam veritatis in  
candelabro exaltare volentes.  
in labore multo ac sudore volu-  
mẽ prestante deo compegimus  
ex testimonijs veritatis ineter-  
num fundatis in q̄tuor libris  
distinctum. In quo maiorẽ exẽ-  
pla doctrinamq; reperies. i. quo  
per dominice fidei sinceraz p̄fel-  
sionem v̄perie doctrine fraudu-  
lentiam prodidimus. adituz de-  
monstrande veritatis complexi  
nec p̄ riculo impie p̄fessionis in-  
ferti. temperato inter v̄rumq;   
moderamine vtentes. sicubi nec  
parum vox nostra insonuit non  
a patris discessit limitibus. nõ  
igitur debet h̄c labor cuiq; pi-  
gro v̄l multũ docto videri super-  
fluus cum multis pigris mul-  
tisq; indoctis inter quos etiam  
7 mihi necessarius sit breui vo-  
luẽe oplicãs patrum sentẽcias  
appositis eoz testimonijs vbi si  
sit necesse querenti librorum nu-  
merositatem euoluere. cui breui-  
tas collecta quod querit offert  
sine labor. In hoc autẽ tracta-  
tu non solum piũ l̄ctore. sed  
etiam liberum correctorem deũ

vero. maxime vbi profunda ver-  
satur veritatis questio. que vti-  
nam tot haberet inuectores q̄t  
habet contraditores. vt antez  
quod querit facilius occurrat  
titulos quibus singulorũ libro-  
rum capitula distinguantur p̄re-  
missimus.

Incipiunt capitula primi  
libri. De misterio trinitatis

Distinctio prima  
Q̄is doctrina e d̄ r̄bus l̄ de h̄gis  
De rebus quibus fruendum l̄  
vriendum est 7 h̄is quz fru it.  
Quid sit frui v̄l vti.

ii.  
De trinitate 7 vnitare.  
Que fuerit intentio scribentiu  
de trinitate. iij  
Quis ordo sit seruandus cum  
de trinitate agitur  
de testimonijs veteris 7 q̄bus  
trinitatis misterij tm̄ d̄claratur  
de testimonijs noui 7 ad idem  
pertinentibus.

iiij.  
De cognitõne creatoris per cre-  
aturas i quibus vestigium tri-  
nitatis apparet  
de ymagine 7 similitudine trini-  
tatis in anima humana.  
de similitudine creaturis 7 crea-  
te trinitatis  
de trinitatis v̄nitare  
Atũ deus pat se deũ genuerit  
vtrũ tritas de vno deo p̄dicet si  
eat vnus deus de tribus p̄sois

v.

Utrum diuina essentia generet  
filium v[el] genita sit a patre vel  
de ipsa natus sit filius. v[el] spiri-  
tus sanctus procedens  
Q[ui] filius non est de nihilo. sed  
de aliquo. non tamē de materia  
sic et spiritus sanctus.

vi

Quare verbum patris dicatur  
filius nature  
Utrum pater voluntate gene-  
rit filium an necessitate. et an vo-  
lens vel nolens deus sit.

vij

Utrum pater potuerit vel noluit  
erit gignere filium  
An posse gignere filium sit ali-  
qua potentia in patre que non  
sit in filio.

viii

De veritate ac proprietate diuine  
essentie  
de incommutabilitate eiusdem  
de corporali ac spiritali creatu-  
ra. quomodo sit multiplex et non  
simplex  
de simplicitate eiusdem  
Q[ui] deus cum sit simplex tamen  
multiplex dicitur  
Q[ui] dei simplicitas nulli predi-  
camentorum subicitur  
Q[ui] deus abusuue dicitur substantia  
Q[ui] non est in deo aliquid quod  
non sit deus.

ix

De distinctione trium personarum  
De coeternitate patris et filii

De ineffabili et intelligibili ge-  
nerationis modo.

Utrum debeat dici semper gignitur  
filius et semper genitus est  
De obiectionibus hereticorum  
intentium probare filium non  
esse coeternum

x

De spiritu sancto qui amor pa-  
tris et filii proprie dicitur cum sit  
in trinitate

Amor qui est eternitas sicut ve-  
rbum proprie dicitur sapientia et  
tamen tota trinitas dicitur sa-  
pientia

Q[ui] eadem nomina proprie et v-  
niuersaliter accipiuntur

Q[ui] spiritus sanctus sicut patri  
et filio est communis. ita comu-  
ne nomen habet proprium

xi.

Q[ui] spiritus sanctus procedit a  
patre et filio. quem tamen gre-  
ci a filio procedere dissidentur  
De conuenientia latinorum et  
grecorum in sensu. et differentia  
verborum

xij

Utrum spiritus sanctus prius  
vel plenius procedat a patre quam  
a filio  
Q[ui] spiritus sanctus principaliter  
et proprie dicitur procedere a pa-  
tre

xiii

Quare spiritus sanctus cum sit  
de substantia patris non dicatur

genitus sed tantum procedens  
Cur filius dicatur procedere  
cum spiritus sanctus non dica-  
tur gigni h̄ tantum procedens  
¶ non potest mortalis disting-  
uere inter generationem filij ⁊  
processionem spiritus sancti  
¶ An spiritus sanctus debe-  
at dici ingenus cum non sit  
genitus .

.xiiij.

Item de gemina processione spi-  
ritus sancti tēpali et eternali .  
¶ non solummodo dona spiri-  
tus sancti. h̄ etiā ipse spūs scūs  
datur hominibus ⁊ mittitur  
¶ An viri sancti possunt dare spi-  
ritum sanctum .

.xv.

¶ Spiritus sanctus a seipso da-  
tur. ⁊ filius a se ipso mittitur.  
¶ Quomodo intelligenda sit veri-  
usq; missio  
¶ a spiritu sancto etiam filius  
sit missus  
¶ filius etiam sit datus a se  
ipso  
¶ Quomodo intelligendum sit il-  
lud a seipso nō veni  
¶ An semel tantum sit missus  
filius an sepe .  
Item de duobus modis missio-  
nis filij.  
¶ secundum alterum modum  
sit semel missus secundum alte-  
rum sepe ⁊ secundum alterum

modum est missus in mundum  
secundum alterum non  
¶ Quare pater nō dicitur missus  
¶ filius ⁊ spiritus sanctus nō  
sunt quasi minores patre quia  
missi

.xvi.

Item de missione spiritus sancti  
que fit duobus modis visibilit  
⁊ invisibilit  
¶ filius secundum q̄ homo mi-  
nor est patre et spiritui sancto eti-  
am minor est.

.xvij.

¶ Spiritus sanctus est caritas  
qua diligimus deum ⁊ proxi-  
mum  
¶ fraternal dilectio ē deus nec  
pater v̄ filius. sed tantum spiri-  
tus sanctus  
¶ Quō intelligatur dictum illud  
deus caritas est. sicut illud. Tu  
es patientia mea ⁊ spes mea  
¶ Quomodo spiritus sanctus mit-  
tatur v̄ datur nobis  
¶ An spiritus sanctus augea-  
atur in homine v̄ minus ⁊ ma-  
ius habeatur v̄ datur ⁊ an de-  
tur habenti v̄ non habenti.  
¶ aliqui dicūt caritatem dei  
⁊ proximi non esse spiritum san-  
ctum

.xviij.

¶ An concedendū sit per vo-  
cūm dari dona

Utrum spūs sātus eadē ratōne  
dicatur donuz qua datum siue  
donatum.

Q̄ sicut filius nascēdo accepit  
non tantum vt esset filius sed  
essentia ita spiritus sātus pro  
cedendo accepit vt esset donum  
sed vt esset essentia

Q̄ spiritus sātus dicitur do-  
num et donatum secundum du-  
os predictos modos processio-  
nis qui secundum q̄ donum ē  
refertur ad patrem et secunduz  
quod datum ad eum qui de-  
dit ad eos quibus datur

An filius cum sit nobis datus  
possit dici donū vt spūs sātus

Utrum spiritus sātus ad se  
ipsum referatur

.xix.

De qualitate trium personarū  
Q̄ eternitas et magnitudo et po-  
tentia vnum sūt in deo et si vidē-  
tur diuersa.

.xx.

Q̄ aliqua personarum non ex-  
cedit aliam magnitudine quia  
non est maior vna persona quā  
alia nec magis aliquid due q̄  
vna nec tres q̄ due vlt vna

Quomodo dicitur pater esse in  
filio et filius in patre et spiritus  
sātus in vtroq̄

Q̄ nulla personarum pars est i  
trinitate

Quare tres persone dicantur

summe vnum

Cum dicimus tres personas et  
vnam essentiam nec vt genus  
de speciebus nec vt speciem de  
indiuuuis predicamus quia n̄  
est essentia genus et persona spe-  
cies vlt essentia species et persone  
est indiuuua

Q̄ nec secundam materialem  
causam differunt tres persone  
vna essentia nec ita differūt tres  
personae vna essentia vt tres ho-  
mines vnius nature

Utrum tres persone differunt  
numero q̄ proprietatibus distin-  
cte sunt

Quare tres persone simul non  
sunt magis aliquid quam vna

Q̄ deus non est dicendus tri-  
plex sed vnus.

Q̄ aliqua personarum non ex-  
cellit aliam in potentia.

Q̄ non minus potest pater q̄ fi-  
lius.

De obiectionibus hereticis con-  
tra hec et responsionibus catho-  
licis

.xxi.

Quomodo possit dici solus pa-  
ter vel solus filius vel solus spi-  
ritus sātus cum sint insepara-  
biles

An debeat dici solus pater est  
deus vel solus filius est deus  
vlt solus spiritus sātus est de-  
us an pater est solus deus an  
filius ē solus deus an spiritus  
sātus est solus deus.

Quo dicit trinitas solus deus  
cum ipsa sit cum spiritibus ⁊ a  
nimabus sanctis.

.xxij.

De nominū differentia quibus  
utuntur loquentes de deo  
De hijs que temporaliter deo  
oueniunt ⁊ relative dicuntur  
Item de hoc nomine quod est  
trinitas.

De hijs proprie que ad singu  
las personas pertinet ⁊ de his  
que unitatem essentie significat

.xxij.

De hoc nomine q̄ est persona  
q̄ fm substantiam dicitur non  
singulariter sed pluraliter accipi  
tur in summa

Qua necessitate dictum sit tres  
persone a latinis. ⁊ a grecis tres  
ypostases vl substantie.

Quare non dicimus patrem ⁊  
filium ⁊ spiritum sanctum tres  
deos esse vt tres personas  
Cur nō dicimus tres essentias  
vt tres personas.

Q̄ in trinitate nō ē diuersitas l̄  
singularitas l̄ solitudo. h̄ v̄itas  
⁊ trinitas ⁊ distinctio et ydemp  
titas.

Q̄ non o3 deus dici multiplex

.xxij.

Quid significetur hijs nomini  
bus vnus duo vel dicitur tres vl  
tria trinus vl trinitas plures l̄  
pluralitas distinctio vl distincte

cum hijs utimur loquentes de  
deo

.xxv.

Quid significetur hoc nomine  
persona in plurali numero scilicet  
cum dicitur de triplici accep  
tione huiusmodi p̄sōe i trinitate  
Ex quo sensu dicatur alia perso  
na patris. alia filij. siue alius i  
persona pater alius filius  
De hoc nomine ypostasis

.xxvi.

Item de proprietatibus p̄sonaz  
⁊ de noibus earum relatiuis.  
Q̄ non omnia dicuntur de deo se  
cundum substantiam. quedam  
enim secundum relationē nich  
il tamen secundum accidens  
Quare dicatur proprium esse v  
nigeniti filium dei eē cū ⁊ homi  
nes sunt filij dei

Q̄ homo dicitur filius di trini  
tatis ⁊ trinitas pater hominū  
Q̄ spiritus sanctus eadem pro  
prietate donum dicitur qua spi  
ritus sanctus ⁊ vtroq̄ modo f  
latiue ad patrem vl filium

Alterum pater vl trinitas ipsa l̄  
filius possit dici spiritus sanctus  
Q̄ non omnes qui relative di  
cuntur suis a se vicissim respō  
dent.

.xxvij.

Que sint ille proprietates qui  
bus distinguuntur persone  
Q̄ non est omnino idem dicere

esse patrem ⁊ genuisse vñ habe  
re filium

¶ proprietates determinant ⁊  
postales non substantiam id est  
naturam .

Item de generali regula eorū q̄  
ad se ⁊ eorum que relative dicū  
tur

An secundum substantiaz dica  
tur deus de deo ⁊ huiusmodi

¶ non tantū sunt tres propri  
etates personarum .

.xxviii.

An solus pater debeat dici nō  
genitus vñ non filius . sicut dici  
tur ingenitus .

Item de proprietate quam no  
tat ingenitus

Responsio ambrosij contra ariā  
nos de ingenito

An diuersum sit esse patrem ⁊  
esse filium

Si sapientia genita dicitur secū  
dum relationem vel secūdu sub  
stantiam .

Item de ymagine

¶ ab eterno pater est principiū  
⁊ filius sed nō spiritus sanctus  
de principio

.xxix.

Quomodo pater sit principiū  
filij ⁊ ipse cum filio spiritus sãe  
ti

.xxx.

Item de hijs que temporaliter  
de deo dicuntur ⁊ relative secū

dum accidens quod non deo s̄  
creaturis accidit

An spiritus sanctus dicatur da  
tum vel donatum relative ad  
se cum a se detur

.xxxi.

An filius dicatur equalis vñ si  
milis patri secundum substan  
ciam

Item de sententia sancti hilarij  
qua in trinitate personarū pro  
pria ostendit

Item quare patri attribuitur vi  
tas .

Quare pater ⁊ filius dicantur  
vñ vñ vel vnus deus sed non  
vnus

Quare dicitur esse equalitas i  
filio .

Item quare in spiritu sancto di  
citur esse virtus concordia vel  
connexio

.xxxij.

¶ Itroz pater vel filius ea dilec  
tione diligit que procedit ab v  
troq; id est spiritu sancto

¶ Itroz pater sit sapiens ⁊ sapi  
entia quam genuit .

An filius sit sapiens seipso vel  
per se ipsum

An vna tantū sit sapientia pa  
tris sicut in trinitate est dilectio  
que est trinitas ⁊ tamen spiri  
tus sanctus est dilectio que non  
est trinitas . nec ideo due sunt di  
lectiones . ita ⁊ de sapientia .

Quare pater nō dicitur sapiēs  
sapiētia genita sicut dicitur di-  
ligens dilectione que ab ipso p-  
cedit.

xxxij.

Utrum proprietates persona-  
rum sint ipse persone v<sup>l</sup> diuina  
v<sup>l</sup> nā

Quomodo proprietates possūt  
esse in natura dei nec eam deter-  
minant

xxxij.

De verbis hilarij quibus scdm  
pauorum intelligentiam videt  
dicere non idem esse diuinaz na-  
turam dei ⁊ rem nature ⁊ non  
idem esse deum ⁊ quod dei est

Utrum ita possit dici vnus de-  
us trium personarū vt dicitur  
vna essentia trium personarū  
⁊ tres persone vnus dei. vt  
tres persone vnus essentie

U<sup>l</sup> potentia sapientia bonitas i  
scriptura interdum ad perso-  
nas distinde referuntur

Quare patri potentia filio sapi-  
entia spiritui sancto bonitas tri-  
buatur. cum sit vna potentia.  
vna sapientia vna bonitas cui

De hoc nomine vsq<sup>ue</sup> vbi in  
auctoritate receptum sit ⁊ quid  
significet.

xxxv

De scientia ⁊ prescientia prou-  
dentia dispositione ⁊ predestina-  
tione dei

De quibus sit prescientia ⁊ pro-  
uidentia.

De quibus dispositio.  
De quibus predestinatio.

De quibus prouidentia  
de quibus sapientia v<sup>l</sup> scientia

Utrum prescientia v<sup>l</sup> dispositio  
v<sup>l</sup> predestinatio dei esse poterit  
si nulla essent futura

U<sup>l</sup> scientia dei est de temporali-  
bus ⁊ eternis.

Quomodo omnia dicuntur es-  
se in deo et vita in eo

xxxvi.

Utrum omnia debeant dici esse  
in dei essentia vt in dei cogniti-  
one v<sup>l</sup> presentia esse dicuntur.

Qua ratione bona dicuntur es-  
se in deo et non mala

Utrum idem sit omnia esse ex  
deo et per ipsum et in ipso

Quod omnia sunt in quolibet  
trium et per ipsum et in ipso

xxxvij.

Quod non omnia que ex deo  
sunt etiam de ipso sunt

Quibus modis dicitur deus  
esse in rebus.

U<sup>l</sup> deus non vbicunq<sup>ue</sup> est habi-  
tat. sed econuerso.

Ubi erat deus anteq<sup>ue</sup> esset crea-  
tura

U<sup>l</sup> deus cum sit in omnibus re-  
bus essentialiter non tamen co-

inquinatis sordibus rerum.  
Cum deus sit vbiz et semper

non tamen localit. nec loco nec  
tempore mouetur

Quibus modis aliquo dicitur locale aut circumscriptibile.

Quid sit mutari secundum tempus

Utrum spiritus creati sunt locales et circumscriptibiles

Quid dicitur ubique esse sic locali motu.

.xxxviii

An scientia vel presentia dei sit causa rerum vel econverso

Utrum presentia dei possit falli

.xxxix.

Utrum scientia dei possit augeri vel minui vel aliquo modo mutari

An deus possit nouiter vel ex tempore scire vel prescire aliquid

Utrum deus possit scire plura quam scit

Utrum deus semper et simul scit omnia

.xl.

An aliquis predestinatus possit dampnari vel reprobatus saluari

Item quid sit reprobatio dei et in quibus consideretur et quo modo sit predestinationis effectus.

.xli.

Utrum aliquid sit meritum obdurationis vel misericordie.

De varijs super his carnalium opinionibus

An ea que semel scit deus vel prescit semper sciat vel presciet et semper scierit et prescierit

.xlii.

De omnipotentia dei quare dicitur omnipotens cum nos multa possumus que ipse non possit

Quomodo dicatur deus omnia posse

Utrum omnipotentia dei ad duo consideratur.

.xliii.

Inuentio contra illos qui dicunt deum nihil posse nisi quod vult et facit

.xliii

An deus possit facere aliquid melius quam facit vel alio vel meliori modo

Utrum deus semper possit omnino quod olim fecit

.xliv.

De voluntate dei que essentia diuina et de signis eius

Utrum licet idem sit deo velle quod esse non tamen potest dici deus omnia esse que vult.

De intelligentia harum locutionum deus scit deus vult deus scit omnia vel vult aliquid

.xlv.

Utrum dei voluntas summa bona causa est omnium que naturaliter sunt cuius causa non est querenda quia prima est et summa omnium.

Quibus modis accipitur dei voluntas

Utrum preceptio prohibitio promissio consilium operatio nomine voluntatis interdum intelligimus

Quomodo intelligendum sit volui congregare filios tuos et nolui et illud vult omnes homines saluos fieri.

.xlvij.

Utrum deus velit ab omnibus fieri ea que precepit vel non fieri que prohibet. Utrum voluntas dei que ipse est in nullo causari potest

Utrum mala deo volente et nolente fiant.

Quomodo intelligendum sit il-  
lud augustini, mala fieri bonū ē  
De multiplici acceptione boni  
Q̄ mala vniuersaliter valent,  
Q̄ in deo nō est cā, vt sit hō de-  
terior.

Quomodo voluntas dei de ho-  
mine impletur quocunq; se vertat  
Ex quo sensu quedā dicuntur  
fieri contra voluntatem dei.  
Quare precepit deus omnibus  
bona facere et mala vitare et si  
nō id vult ab omnibus impleri

xlviij

Q̄ homo aliquando bona vo-  
luntate aliud vult q̄ deus et ma-  
la idē quod deus

Q̄ dei voluntas per malas ho-  
minum voluntates impletur  
An placuerit v̄ris sanctis  
q̄ cristus pateretur et moreret  
An passiones sanctorū de-  
beamus velle.

Incipiunt capitula se-  
cundi libri.

### Distinctio prima

Q̄ vnum est principium rerum  
non plura.

Quid sit creare, quid facere,  
Secundam quam rationem di-  
citur de deo huiusmodi verba  
agere facere

Quare rationalis creatura fac-  
ta sit id est homo v̄ angelus  
Quomodo dicitur homo fac-  
tus propter reparationem ange-

lici casus.

Qua de cā hoc sit institutū vt  
anima vnita sit corpori.

### Distinctio secunda

De angelis quando facti sunt,  
Q̄ nihil factum est ante celum  
et terram

Q̄ simul cum tempore et cū mū-  
do cepit spiritalis creatura et  
corporalis.

Ubi angeli mox creati fuerunt  
Q̄ simul creata est, uisibilem  
materia et inuisibilem natura

et vtraq; informis  
Quomodo dixerit lucifer ascen-  
dam in celum

iiij

Quales facti fuerint angeli  
An omnes angeli fuerint equa-  
les in essentia, sapientia liberta-  
te arbitrij.

Que oia et cōtia habuerūt āgeli  
An boni v̄ mali creati sūt et an  
aliqua mora fuerit inter creati-  
onem et lapsum

De triplici sapientia angelorū  
ante casum v̄ confirmationem  
An aliquam habuerunt dei v̄  
suumicem dilectionē an casum

iiij.

An perfectos et beatos creauit  
deus āgelos an miseros et i-  
perfectos.

v.

De conuersione et confirmatōe  
stantium et auersione et lapsu ca-  
denam.

De libero arbitrio breuiter tan-  
git docens quid sit.

An aliquid datum est statibus  
quo conuerterentur

Qua gratia indigebant angeli  
et qua non.

An lapsus sit imputanda auerſio  
Astrum beatitudinem quam ac-

ceperunt in confirmatione stan-  
tes meruerunt per aliquam rez  
et appositam gratiam.

.vi.

De maioribus et minoribus  
quidam ceciderunt inter quos  
vnius fuit celſior ſcilicet lucifer

Unde et quo deieci sunt.  
Quare non est eis concessus ha-

bitare in celo vel in terra.  
de prelationibus demonum.

An oēs deōnes ſint h̄ i aere ca-  
liginolo et an in inferno aliqui.  
de potestate luciferi.

An demones ſemel uicti a sanc-  
tis vltra accedant ad alios.

Astrum boni angeli poſſint pec-  
care vlt mali recte viuere

Quo cum vtiq; habeant liberuz  
arbitriuz non tamen ad vtrūq;  
flecti poſſunt.

.vij.

De boni poſt confirmationem li-  
berius habent arbitrium q̄ an

Qui nō poſſunt ex natura pec-  
care ſicut ante

Quibus modis noſcant mali  
angeli veritatem tēporaliū rez

De magice artis virtute et ſciē-  
tia dyaboli valēt que ē ei a deo

De malis angelis non ſeruit ad  
nulum materia v̄i ſibiū rerū

De non ſunt creatores. licet  
per eos magi ranas et alia fece-  
runt ſicut nec boni et ſi per eoz  
miniſterium fiant creature

De ſolus deus ſic operatur cre-  
ationem rerum ſicut iuſtificationem  
mentis.

De angeli mali multa poſſunt  
per nature vigore que nō poſ-  
ſunt propter dei prohibitionem

Item de formis in quibus ap-  
paruit deus et de illis i quibus  
apparent angeli.

.viii.

Astrum omnes angeli corporei ſūt  
De deus in ſpece qua deus eſt

nunq; apparuerit mortalibus.

Quomodo dicuntur demones  
intrare in homines

.ix.

Item de ordinum diſtinctione.

Item quid appellatur ordo et  
que ſit ratio nominis cuiuſq;.

Astrum hi ordinis ab initio  
creationis diſtincti fuerunt

Astrum omnes angeli eiſdem  
ordinis ſūt equales

Quomodo dicat ſcriptura deci-  
mum ordinē impleri ab hoibus

Astrum homines aſſumantur  
iurta numerū ſtantiū vlt lapſoz

.x.

An oēs ce'eſtes ſpūs mittant

An michael gabriel ſint nomia  
ordinum vel ſpirituū

.xi.

De singule anime angelum bonum habeant ad custodiaz malum ad exercitum  
Anrum angeli proficiant in merito et premio vsq ad iudicium

xij.

De distinctione operuz sex dieru  
De alijs senserunt omnia siml facta in materia et forma, alijs per iterualla temporuz

Quomodo per iterualla temporu res corporales condite sunt  
Quo sensu tenebre dicatur esse aliquo et quomodo dicantur non esse aliquo.

Quare illa materia confusa sit videtur informis et ubi adesse pro vixit quamcuq in altu ascenderit  
De quatuor modis diuine opationis

xij

De primo distinctionis opere de luce facta prima die si spiritus alius an corporalis fuerit.

Ubi facta fuerit lux corporalis  
Quibus modis accipit dies de naturali ordine computationis dierum, et de illo qui per ministerio introductus est  
De intelligentia horuz verboru dixit deus

Ex quo sensu pater dicitur operari in filio vel per filium vel in spiritu sancto

xij

De opere secunde diei qua factum est firmamentum.

De celum tunc factum debet intelligi  
de qua materia factum sit

Quomodo aque possunt esse super celum, et quales sint de figura firmamenti

Quare tacuit scriptura de benedictione huius operis diei de opere tercie diei quando congregate sunt in unum.

Quomodo omnes aque congregate sunt in unum locum cum multa maria et flumina sunt de opere quarte diei qua facta sunt luminaria

Quomodo accipiendum sit illud sint in signa et tempora

xv

De opere quarte diei qua facta sunt natantia et volatilia, de opere sexte diei qua creata sunt animalia et reptilia terre de venenosis et nocivis animalibus

Anrum minima animalia tunc creata fuerunt.

Quare post omnia factus est homo de sententia illorum qui siml omnia facta esse contendunt

Quomodo intelligenda sit requies diei

Quomodo accipiendum sit quod deus dicitur complexisse opus suum septimo die cum tunc requieuit

Quomodo omnia a deo facta dicuntur valde bona de sanctificatione septime diei

.xvi.

De hominis creatione  
Qualis factus sit homo.  
Item de ymagine ⁊ similitudine  
ad quam factus est homo  
Quare dicitur homo ymago ⁊  
ad ymaginem. filius non ad y  
maginem

.xvii.

De creatione anime  
An de aliquo facta sit.  
De sufflatōe ⁊ inspiratione dei  
quando facta fuerit anima an  
in corpore an extra  
In qua etate factus est homo.  
Quare homo extra paradysum  
creatus ⁊ in paradyso positus  
Item de ligno vite.  
Item de ligno scientie boi ⁊ mali

.xviii.

Item de fornicatione mulieris.  
Quare de latere viri ⁊ non de  
alia parte corporis formata sit  
Quare dormienti ⁊ non vigilā  
ti subtrahita sit costa.  
Quare de costa i se multiplicata si  
ne additamēto extrinſico facta  
fuerit.  
De causis superioribus ⁊ inferi  
oribus  
De causis que in deo simul et  
in creaturis ⁊ de his que i deo  
tantum sunt  
Item de anima mulieris que si

est ex anima viri. quia anime si  
sunt extra duce.

.xix.

Item de statu hominis ante pec  
catum qualis fuit secundū cor  
pus ⁊ qualis post peccatum  
Quomodo dicitur hō factus i  
animam viuētem  
Corpus hominis ante peccatū  
mortale ⁊ immortale erat p pec  
catum moriturum.  
Anrum immortalitas quā tūc  
habuit fuerit de conditione na  
ture. an ex gracie beneficio.  
Si posset homo viuere semper  
utens alijs lignis ⁊ non ligno  
vite deo nō mandante vt de il  
lo ederet  
Item de immortalitate corporis

.xx.

Item de modo procreationis  
filiorum si non peccassent primi  
homines  
Quare in paradyso nō coierūt  
Item de modo translationis i  
melius si non peccassent  
Anrum in peferatione stature  
⁊ vsu membroꝝ crearētur filij.  
Anrum etiam in sensu paruuli  
nascerentur.  
Item de duobus bonis altero  
hic dato altero promisso

.xxi.

Item de inuidia dyaboli qua  
ad temptandum accessit  
Item de forma in qua venit  
Item de calliditate serpentis.

Utrum elegerit serpentem ut p  
eum temptaret dyabolus  
De modo temptationis  
De duplici temptationis specie.  
Quare peccatū hominis ⁊ non  
angeli remediabile sit  
Qd nō soli viro preceptū fuit  
datum

.xxij.

De origine illius peccati  
De mulieris elatione  
De viri elatione  
Quis magis deliquerit. vir an  
mulier  
De ignorantia excusabili ⁊ i ex  
cusabili  
An volūtas p̄cesserit illud pec  
catum

.xxiij

Quare deus permiserit hoīez  
temptari quem sciebat casurum  
Qualis secundum naturam fu  
erit homo ante peccatum  
De triplici scientia hominis ante  
lapsum.  
Utrum hō p̄scius fuerit eorū  
que sibi futura erant

.xxiiij

De gracia hominis ⁊ potentia  
ante casum  
De adiutorio homini in creatio  
ne dato quo stare poterat.  
De libero arbitrio.  
De sensualitate  
De ratione ⁊ partibus eius  
De simili ordine peccandi in no

bis ⁊ in primis parentibus  
Qd in nobis est vir ⁊ mulier ⁊  
serpens  
De spiritali cōiugio viri ⁊ mu  
lieris in nobis  
Qualiter p̄ illa tria in nobis o  
sumetur temptatio  
Quando mulier sola mandu  
cat cibum vetitum  
Quando etiā vir manducat  
Qñ sit mortale v̄ veniale pec  
catum  
Quibus modis accipitur sensu  
alitas in scriptura

.xxv.

Diffinitio liberi arbitrii secundū  
philosophos  
qualiter in deo accipitur liberū  
arbitrium  
Qd angeli ⁊ sancti habent liberū  
arbitrium.  
Qd liberius erit. li. ar. qñ pecca  
re non poterunt  
De differentia libertatis ar. scdm  
diuersa tempora.  
De quatuor statibus liberi ar  
bitrii  
De corruptione liberi arbitrii p̄  
peccatum  
De tribus modis libertatis li  
beri arbitrii. a necessitate. a pec  
cato. a miseria.  
De libertate que est ex gracia ⁊  
que ex natura.

.xxvi.

De gracia operāte ⁊ cooperāte

Quid sit voluntas.

Que sit gratia voluntatem bonam preveniens.

Quid bona voluntas quod prevenitur gratia quodam dei bona prevenit.

Quid cogitatio boni precedit fidem.

Quid intellectus et cognitionem boni et delectationem prevenit.

Quid liberum arbitrium operetur hoc bonum sine gratia.

Utrum eadem sit gratia que dicitur operans et cooperans.

Quomodo gratia mereatur augeri.

De tribus generibus bonorum.

In quibus bonis sit liberum arbitrium.

.xxvii.

De virtute quod sit et actus eius.

Item de gratia que liberat voluntatem si virtus est vel non.

Quomodo ex gratia incipiunt bona merita, et de qua gratia intelligitur.

Quid bona voluntas gratia principaliter est.

Qua ratione dicitur fides mereri iustificationem.

Item de muneribus virtutum et de gratia que non est sed facit meritum.

Quid idem est usus virtutis et liberi arbitrii, scilicet virtutis principaliter.

Quid quodammodo putant virtutes bonos esse usus liberi arbitrii et actus mentis.

Item de heresi pelagiana.

.xxviii.

Quomodo pelagiani deus angustiam virtutis in testimonium sui erroris.

Quomodo augustinus illa verba de terminat in retractationibus.

Item de heresi ioviniani et manichei quos collidit iheronimus.

.xxix.

Utrum homo ante peccatum eguerit gratia operante et cooperante.

Si homo ante lapsum virtutes haberet.

Item de eiectione hominis de paradiso.

Quomodo intelligendum sit illud ne sumat de ligno vite et vivat in eternum.

Item de flammeo gladio ante paradysum posito.

An ante peccatum homo comederit de ligno vite.

Quid per adam peccatum et pena transijt in posterum.

transijt in posterum.

.xxx.

Utrum illud peccatum quod transijt fuit originale vel actuale.

Quidam putant fuisse actuale.

Quomodo assignat illud transisse mundum.

Quid originale peccatum vere sit quod transijt in posterum.

Quid sit originale peccatum.

Quid originale peccatum est culpa.

Quid originale peccatum dicitur fomes peccati id est concupiscentia.

Quid nomine concupiscentie intelligitur quod fomes est peccati.

Quid per adam originale peccatum intravit in omnes, id est concupiscentia.

An sit peccatum originale in quo omnes peccaverunt.

Ex quo sensu deum est per inobedientiam unius constituit multos peccatores.

Quid peccatum originale in adam fuit et in nobis est.

Quomodo omnes dicuntur in adam fuisse quando peccavit, et ex eo

descendisse.

Quod nichil extrinsecum conuertatur in humanam substantiam que est ex adam.

.xxxi.

Quomodo peccatum originale a patribus transeat in filios an secundum animam an secundum carnem.

Quod per carnem traducatur peccatum et quomodo ostendit.

Causa corruptionis ostendit carnem ex qua peccatum fit in anima.

Quare dicitur peccatum esse in carne.

Atque causa originalis peccati que est in carne sit culpa vel pena.

Quare dicitur originale peccatum.

.xxxij.

Quomodo originale peccatum dimittitur in baptismo.

Atque fetiditas quam ex libidine trahit in baptismo diluatur.

Atque illius concupiscentie deus sit auctor.

Atque illud peccatum imputetur anime.

Atque illud peccatum sit necessarium vel voluntarium.

Quare deus iungit animam corpori sciens inde maculari.

An anima sit talis qualis a deo creatur.

An anime ex creatione sunt in donis naturalibus equales.

.xxxij.

An peccata omnium precedentium peccatum paruuli originaliter trahant ut peccatum ad eum.

Quod in illo uno peccato primo plura reperiuntur.

An peccatum sit grauius ad eum ce-  
teris.

An illud peccatum sit primis parentibus dimissum.

Quomodo peccata parentum transeunt in filios et non puniuntur filii.

.xxxij.

De peccato actuali.

Que fuerit origo et causa peccati prima.

Que fuerit sedaria causa malorum.

Quod non in bona re sit malum.

Quod in hijs fallit regula opalescentium de contrarijs.

Quid sit peccatum.

De peccato.

.xxv.

Atque malus actus in quantum peccatum est sit corruptio vel priuatio boni.

Quomodo peccatum possit corrumpere bonum cum nichil sit.

Qualiter homo se elongat a deo.

An pena sit priuatio boni.

.xxvi.

Quod quedam simul sunt peccatum et pena peccati quodam peccatum et causa peccati alia nec peccatum et causa et pena peccati.

An peccatum sit causa peccati in quantum peccatum est.

Quod non omne peccatum est pena peccati.

Atque peccata aliqua essentialiter sint pena peccati.

Quod cum peccatum etiā sit pena  
peccati. peccatum ē ab hoīe. pena a dō  
Item de quibusdam que indu  
bitanter peccā sunt ⁊ pene. ⁊ in  
quē eis patimur peccā nō sūt.

.xxxvij.

Quod aliqui putant malos aīus  
nullomodo esse a deo.  
Ex quo sensu dictum sit deus  
non est mali auctor.

.xxxviij.

Item de voluntate ⁊ eius fine  
Quid sit bonus fīs. s. caritas.  
Quod deus ⁊ bone voluntates v  
num finem habent. ⁊ tamen  
quidā diuersos fines seruiunt.

.xxxix.

Item de differentia volūtatis  
⁊ intentionis ⁊ finis.  
Quare volūtas dicitur peccā cū  
sit de naturalibz qz nullū peccm ē  
Quare actus volūtatis sit pec  
catū si actus aliaz potentiā  
non sunt peccata.

Ex quo sensu dicitur naturalitē  
omnis homo velle bonum.

.xl.

An ex fine omnes actus pensa  
ri debeant. nec ex affectu vel fi  
ne omnes sunt boni vel mali.

.xli.

An omnis intentio ⁊ actio infi  
delium sit mala.

Quibz modis dicatur bonum  
Quō intelligendū sit illud pec  
catum a deo esse voluntarium  
et illud nūq̄ nisi in volunta  
te peccatum est.

Et itē non nisi voluntate pecca  
tur.

Quod mala voluntas est volunta  
rium peccatum.

.xlj.

An voluntas ⁊ actio mala in  
eodem ⁊ circa idem sint vnum  
peccatum vel plura.

Si peccatū ab aliquo omīssuz  
in eo sit vsq̄quo peniteat.

Quibz modis accipit reatus  
Item de modis peccatorū.

Quo differat delictū ⁊ peccatū  
Item de septem principalibus  
vicijs.

Item de superbia

Quomodo supbia dicatur ra  
dix omnium malorum. ⁊ cupi  
ditas cum superbia non sit cu  
piditas.

.xljij.

Item de peccato in spiritū sandū

Item de potentia peccandi an  
sit homini vel dyabolo a deo.

An aliquando resistendum sit  
potestati.

Incipiunt capitula tercij li.

Quare filius assumpsit carnes  
non pater vel spiritus sandus.  
Atqz pater vl spiritus sandus  
potuerit incarnari.

An filius qui tantum carnē ac  
cepit aliquid fecerit quod non  
pater vel spiritus sandus.

¶ ii.  
Quare totā hūanaz naturā ac-  
cepit. ⁊ qđ noīe nature itelligit  
De vnione verbi ⁊ carnis me-  
diante anima.

¶ iii.  
Quare simul assumpsit carnē ⁊ ani-  
mam verbum nec caro prius  
est concepta qđ assumpta.

¶ iij.  
De carne assūpta qđ añ fuerit.  
¶ Quare nullus ē sine peccato hic ex-  
cepta virgine.

¶ Quare xpūs non fuit decima-  
tus in abraham sicut leui.  
¶ Quare caro xpi nō vidēta ē pēc-  
catric.

¶ iij.  
Quare spiritui scō tribuat in-  
carnatio cū sit opus trinitatis  
¶ Quare dicatur christus conce-  
ptus ⁊ natus de spiritu sancto  
¶ Quare apłus xpīm dicit factuz  
quem nos fatemur natum.

¶ v.  
Si persona vel natura personā  
vel naturam assumpsit. ⁊ si na-  
tura dei sit incarnata.

¶ An persona vel diuina natura  
debeat dici caro facta.

¶ Quare non accepit personā ho-  
minis cum assumpserit hominē  
quod quidaz pbare nituntur.

¶ vi.  
De intelligētia haz locutionū  
deus est hō. deus factus est hō  
⁊ ceteras tres sēntētiās ponit.  
¶ Prima est eoz qui dicunt ī in-  
carnatione hominem quendaz

ex anima et carne constructum  
⁊ illum hominem factum deus  
esse. ⁊ deum illum hominem. et  
auctoritates quibus ita esse as-  
serunt ponit. Secunda est eo-  
rum qui dicunt illum hominē  
ex tribus substantijs vel ex du-  
abus naturis constare. ⁊ hunc  
fatemur vnā esse personam  
ante incarnationem simplicem  
tantum. sed in incarnatione cō-  
positam ⁊ auctoritates quibus  
se muniunt proponit. Tercia  
est eorum qui nō solum perso-  
nam ex naturis compositas ne-  
gant. sed etiam aliquem homi-  
nem. vel aliquam substantiam  
vbi ex anima ⁊ carne composi-  
tam diffiterentur. ⁊ sic illa duo scilicet  
animam ⁊ carnem verbo  
vnitas dicit. vt non ex illis ali-  
qua substantia vel persona cō-  
poneretur. sed illis duobus ve-  
lut inuoluto deus vestiretur  
vt mortalibus oculis appare-  
ret. qui rōnem carnis secunduz  
habitu accipiunt. deinde au-  
toritates inducit. quibus hec  
sententia roboratur. Quatuor  
species habitus distinguit.

¶ vii.  
Deinde que singulis sentētijs  
aduersari videntur ponit.  
¶ Ex qđ scilicet dicit xps pdestiatus.  
¶ Quare nō dicitur homo domicus.  
¶ viij. An diuina natura dici  
debeat nata de vrgie ¶ De ge-  
mia natitate xpi qđ bis natus ē

.ix.  
Item de adoratione exhibenda  
humanitati christi.

.x.  
An xps secundum qd homo sit  
adoptivus filius.

An persona vel natura sit pre  
destinata.

.xi.  
Utr xps creatura sit l factus.

De perfidia ⁊ pena arrij.

An homo ille semper fuerit.

.xii.  
An deus alium sumere potue  
rit vl aliunde qd de genere ade

Si homo ille potuerit peccare  
vel non esse deus.

Si deus potuit assumere ho  
minem in sexu muliebri

.xiii.  
De sapientia ⁊ gratia dei homi  
nis an in eis perficere potuerit

.xiv.  
Si anima xpi habuit sapientia.  
pare cu deo ⁊ si oia scit q deus

Quare deus non dedit illi ani  
me potentiam vt scientiam.

.xv.  
De hominis affectibus quos  
assumpsit christus.

De propensione ⁊ passioe timo  
ris vel tristitie.

De quibusdam capitulis ob  
scuris hylarij. quibus a carne

xpi dolores passionis submo  
neri videntur.

De tristitia xpi ⁊ eius causa se  
cundum eundem.

.xvi.  
An in xpo fuerit necessitas pa  
riendi ⁊ moriendi qui est est de  
fectus generalis.

De statibus hominis ⁊ quid  
christus de singulis accepit.

.xvii.  
Si omnis xpi oratio vel volu  
tas impleta sit.

De voluntatibus xpi secun  
dum duas naturas.

De capitulis quibusdam abro  
sij ⁊ hylarij vbi de dubitatione  
⁊ timore christi agitur.

.xviii.  
Si xps meruerit sibi ⁊ nobis  
⁊ quid sibi ⁊ quid nobis.

Qua oceptu meruerit christus  
sibi idem quod per passionem.

De eo q scriptum est donavit  
illi nome qd est sup omne nome

Si xps sine omni merito habe  
re valuit quod merito optinuit

.xix.  
Qualiter a dyabolo ⁊ a pccō  
redemit nos christus p morte.

Utr deus homo ⁊ mortuus.  
Quo a pena xps nec redemit.

Quomo penam nrāz portavit  
Si solus christus redemptor  
vt mediator.

De mediatore.  
Secōz quā naturā sit mediator.

.xx.  
Quo alio modo potuit liberare.  
Quare isto modo potius.  
Qua iusticia sit viduus dyabo  
lus.

De causa inter deuz ⁊ hominē  
⁊ dyabolum.

De traditione xpī facta a iu-  
da a deo a iudeis

Utrum xpī passio sit opus dei,  
vel in deoz

.xxi.

Si in xpī morte separata fuit  
anima vel caro a verbo.

Qua ratiōe dicitur xpūs mor-  
tuus vel passus.

.xxij.

Si christus ī morte fuit homo  
⁊ in triduo.

Si christus vbicunq; est sit ho-  
mo.

Quod christus vbicq; totus est. sed  
non totum. vt totus est homo  
vel deus sed non totum.

Si ea que dicuntur de deo vel  
de filio dei possunt dici de hoīe  
illo vel de filio hominis.

.xxij.

Si christus habuerit fidem et  
spem ⁊ caritatem.

Quid sit fides.

Quot modis dicitur fides.

Quid sit credere deum v[el] deo.  
vel in deum.

Item de informi qualitate mē-  
tis que in malo christiano est

Quomodo dicatur vna fides.

.xxij.

Quod fides est de hīs que non vi-  
dentur proprie. ipsa tamen vi-  
detur ab eo in quo est descrip-  
tio fidei.

Quare sola fides dicitur fun-

damentum.

Si petrus habuerit fidem pas-  
sionis quando vidit hominem  
illum pati.

Si aliqua sciuntur que credan-  
tur.

.xxv.

Item de fide antiquorum.

Item de fide simplicium.

Que ante aduentum credere  
sufficiebāt.

Item de fide cornelij

Item de qualitate fidei. spei. et  
caritatis ⁊ operis.

.xxvi.

Item de spe quid sit.

Item de quibus sit spes.

Quomodo aut differunt fides  
⁊ spes.

Si ī christo fuerit fides ⁊ spes

Si iusti in inferno fidem ⁊ spē  
habuerunt.

.xxvij.

Item de caritate dei ⁊ proximi  
que in christo ⁊ in nobis est.

Item quid sit caritas.

Si eadem caritate diligitur de-  
us ⁊ proximus.

Quare dicuntur duo manda-  
ta caritatis.

Item ne modo diligendi

Item de impletione illius man-  
dati. diliges deum ex toto cor-  
de.

Quod alterum mandatum in alte-  
ro est.

Item que caritate diligenda  
sunt.

*.xxviii.*  
Si iubemur totum proximum  
diligere.

Si illo precepto continetur di-  
lectio angelorum.

Quid sit proximus.

Quibus modis dicitur primus

*.xxix.*  
Item de ordine diligendi quid  
prius quid post.

An omnes homines pariter di-  
ligendi sint.

Quid aliqui eorum tradunt tam  
proximos quantum nos  
debere diligere.

*.xxx.*  
Si melius est inimicos dilige-  
re quam amicos.

*.xxxi.*  
Si caritas semel habita amicitur.

Quare fides spes scientia dicitur  
evacuari et non caritas cum  
ipsa sit experte.

Si christus ordinem diligendi  
servavit quem et nos.

Quomodo dicitur deus magis  
vel minus diligere huc vel illud

*.xxxii.*  
Item de caritate dei.  
Quid dupliciter inspicienda est di-  
lectio dei.

Si quis magis vel minus dili-  
gitur a deo uno tempore quam alio.

Si deus ab eterno dilexit rep-  
tos.

*.xxxiii.*  
Item de quatuor virtutibus

principalibus.

Utrum et in christo fuerunt et  
in angelis sint.

Item de visibus eorum.

*.xxxiiii.*  
Item de septem donis spiritus sancti  
Utrum sint virtutes et sint in  
angelis.

Utrum et in christo fuerunt.

Item de timoris distinctione.

Item de casto et servili et inicali

Quo differat castus et servilis

Quid timor servilis et inicalis di-  
citur inicalis sapientie sed differens

Quomodo castus timor permane-  
at in eternum.

Si timor pene qui fuit in christo  
fuit servilis vel inicalis.

*.xxxv.*  
Item de sapientia et scientia quomodo  
differunt.

In quo differat sapientia ab in-  
tellectu.

Utrum intellectus et scientia que  
inter dona numerantur sint illa que  
naturaliter habet homo.

*.xxxvi.*  
Item de connexionione virtutum  
que non separantur.

An eundem virtutes pares sint  
in quocumque sint.

Quomodo in caritate tota lex  
pendet.

*.xxxvii.*  
Item de decem mandatis quo-  
modo contineantur in duobus  
Quare propterea nichil in man-  
do dicitur esse.

Quare in spiritu pprie dicitur  
fieri remissio peccatorum.

De scilicet spūali ⁊ lege carnali

Item de furto.

Item de mendacio.

xxxviii

Item de triplici genere mendacij.

De odo speciebus mendacij.

Quid sit mendacium.

Quid mentiri.

Quod omne mendacium peccatum  
sit siue profit siue non ⁊ quare.

In quibus rebus cum periculis  
lo erratur vel non.

De periurio.

xxxix.

An sit periurium quod non est mendacium

Item de triplici modo periurij.

An iurare sit malum.

Item de iuramento quod sit per  
creaturas.

Que iuratio sit grauior. an que  
fit per deum an que fit per cre-  
aturas. an per euangelium.

Quid est dicere per deum.

Item de illis qui iurant per fal-  
sos deos.

Quod iuramentum vel promissio  
contra deum facta non est tenen-  
da.

Si est periurus que non facit quod  
incaute iurat.

Item de illo qui cogit aliquem  
iurare.

De illis qui verborum callidi-  
tate iurant.

xl.

Quare lex dicitur comprimere

manum non animum.

Que sit littera occidens.

De legis ⁊ euangelij distantia

Incipiunt capitula quarti li.

De sacramentis.

Quid sit signum.

Quomodo differunt signum  
⁊ sacramentum.

Quare instituta sunt sacramenta  
.ij.

De differentia sacramentorum  
veterum et nouorum.

Item de circumcissione.

Quod remedium illi habuerunt qui  
fuerunt ante circumcissionem.

Item de institutione circumci-  
sionis ⁊ causa.

Item de paruulis defunctis  
ante diem octauam quo fiebat  
circumcissio.

.iij.

Item de sacramentis noue legis

Item de baptismo.

Item de differentia baptismi io-  
hannis et xpi.

Quid utilitatis habuit bap-  
tismus iohannis.

Si fuerit sacramentum bap-  
tismus ille.

Item de forma baptismi iohannis

Quid sit baptisma.

De forma baptismi.

Quod apostoli in christi nomine  
baptizauerunt.

Si in nomine patris et filii et spiritus sancti possit dari baptismus  
Item de institutione baptismi.  
Quare in aqua tantum fiat.  
Item de immersione quotiens fieri debeat.

Quia circumcisio amisit vim suam  
De causa institutionis baptismi  
iii.

Item de illis qui suscipiunt sacramentum et rem et rem et non sacramentum et sacramentum et non rem  
Item de fide accedentibus.

Quomodo intelligatur illud quod quotquot in christo baptizati estis christum induistis.  
Quia passio supplet vicem baptismi et fides et contritio.

Quid prodest baptismus cum sit de accedentibus

Quid dimittitur in baptismo iustus  
Cuius rei sit sacramentum baptismi quem recepit iniustus.  
v.

Quia baptismus eque bonus est a bono vel a malo datus.

Item de potestate baptismi ministerio.

Que fuit pars baptismi quam christus potuit dare suis et non deo  
vi.

Quibus liceat baptizare.

Si rebaptizandi sunt ab hereticis baptizati.

Quid nullus in ministro vetero baptizatus

Utrum baptismus sit cum verba corrupte proferuntur.

Item de illo qui pro ludo immergitur

Item de responsione patrum  
Item de catechismo et exorcismo  
vii.

Item de sacramento confirmationis  
Quod non nisi a summis sacerdotibus tradi potest

Que sit virtus huius sacramenti  
Utrum hoc sacramentum sit dignius baptismi

Utrum possit iterari  
viii.

Item de sacramento altaris.  
Quod huius sacramenti in veteri testamento figura precessit sicut et baptismi

Item de institutione huius sacramenti.

Item de forma.

Quare christus post alium cibum dedit hoc sacramentum discipulis

Item de sacramento et re.

Quod res sacramenti duplex est.  
ix.

Item de duobus manducandi modis.

Item de errore illorum qui dicunt tantum corpus christi sumi a bonis

Item de intelligentia quorundam verborum ambiguum  
x.

Item de heresi illorum qui dicunt corpus christi non esse in altari nisi in signo

Item de sanctorum testimonis quibus probatur verum corpus christi esse  
xi.

Item de modo conversionis

Quod dicitur corpus christi consistit de substantia panis

Quare sub alia specie sumatur  
Quare sub duplici specie.  
Quare aqua misceatur.  
Quale corpus dedit christus  
discipulis in cena.

.xij.

Ubi illa cadentia fundentur.  
Item de fractione et partibus.  
Item de confessione berengarii  
Quid ille partes significant.  
Si christus imoletur in altari quo  
tidie. et an sit sacrificium quod  
a sacerdote geritur.  
Item de causa institutionis.

.xiiij.

Si hoc sacramentum conficiatur  
ab hereticis vel excommunicatis  
Quid faciat hereticum et quid  
hereticus.

.xiiij.

Item de penitentia.  
Unde dicitur penitentia.  
Quid est penitentia.  
Quid est penitere.  
Item de solemnibus et unica penitentia.  
Quid peccata sepe dimittuntur per  
penitentiam.

.xv.

Quid pluribus irretitus peccatis non  
potest vere de uno penitere nisi  
de omnibus peniteat.  
Quot de causis attinguntur flagella  
Item de egyptiis et sodomitis  
qui temporaliter dicuntur puni-  
ti ne in eternum puniantur.  
Item de generibus elemosine.  
Quid sit elemosina.  
An in mortali peccato per-

manentes et largas elemosinas  
facientes debet dici satisfacere  
An bona que fiunt ab ali-  
quibus malis valeant ad me-  
ritum vite cum fuerint uerfi ad  
bonum.

.xvi.

Item de tribus in penitentia  
considerandis. scilicet compun-  
tione. confessione. satisfactione  
Que sit vera satisfactio.  
Que sit falsa satisfactio et eorum  
penitentia.  
Item de tribus actionibus penitentia  
Item de multitudinem venialium  
Item de satisfactione venialium

.xvii.

An sine confessione dimittantur  
peccata.  
Si sufficit soli deo confiteri.  
Quid non sufficit soli deo confite-  
ri si possit sacerdoti confiteri.  
An sufficiat confiteri layco.  
An quid valet confessio.

.xviii.

Item de remissione quam pre-  
stat sacerdos.  
Item de clauibus.  
Item de usu clauum.  
Si sacerdos potest dimittere  
peccatum vel retinere peccatum.  
Quomodo sacerdos dimittit  
peccata vel retinet.  
Quomodo sacerdos ligat et sol-  
uit a peccatis.  
Quomodo intelligendum sit il-  
lud. quodcumque solueris solutum  
erit et in celis etc.

Que sunt interiores tenebre ⁊  
interior macula.

Item quando hee claves dan-  
tur ⁊ quibus.

.xii.

Utrum per indignos transfun-  
datur gratia dignis.

Item quomodo intelligenduz  
sit maledicam benedictionibus  
tuis.

Qualis esse debeat iudex eccle-  
siasticus.

.xx.

Item de hijs qui in fine peni-  
tent.

Item de hijs qui penitentiam  
non complent.

Item de illo cui sacerdos indi-  
cretus iniungit penitentiam.

U morientibus non est impo-  
nenda satisfactio, sed innolescen-  
da.

U non est penitentia neganda  
vel reconciliatio in necessitate.

U presbiter non reconciliet ali-  
quem incōsulto episcopo nisi in  
necessitate.

An oblatio eius sit recipienda  
qui currens ad penitentiam mor-  
te preuenitur.

.xxi.

Item de peccatis que post hanc  
vitam dimittuntur.

Item de hijs que edificant au-  
rum argentum ⁊ lapides preci-  
osos, fenum ⁊ stipulam.

Item de igne purgatorio quo  
alij citius alij tardius purgan-

tur.

Quid sit edificare lignuz, fenum  
stipulam.

Quid sit edificare aurum argē-  
tum lapides preciosos.

U aliquis vere penitet, ⁊ si nō  
de omni veniali.

Quid sit generalis confessio.

U nemo debet confiteri pecca-  
que non fecit.

Item de pena sacerdotis qui  
peccatū cōfitentis publicat.

.xxii.

Si peccata dimissa redeant.

Quid sit sacramentum ⁊ res.

De sacramento vndiois extre-  
me.

.xxiii.

Item de tribus generibus vni-  
ctiois.

A quibz fuerit hoc sacramen-  
tum institutum.

Item de iteratioe huius sacra-  
menti.

.xxiiii.

Item de ordinibus ecclesiasti-  
cis.

Quare septem sunt.

De corona ⁊ tonsura.

De lectoribus.

De acolitis.

De dyaconis.

Qui dicuntur ordines sacri.

Quid appellatur ordo

Item de nominibus dignitatis

Item de episcopo

De pontifice.

De quadripartito epōz o die.

De voce.

Item de cantore.

.xxv.

Item de ordinatis ab hereticis

De symonia vñ dicitur ⁊ qđ sit

Item de hīs qui a simoniacis  
ordinantur scienter vel non.

Item de hīs qui dicunt eme  
re corporalia ⁊ non spiritalia

Item de distinctione simoniacoꝝ  
De hīs qui violenter ab here  
ticis vl ab alijs simoniacis or  
dinantur.

.xxvi.

Item de sacramento coniugij.

De institutione eius ⁊ causa.

Quando scđm preceptū ⁊ scđm  
indulgentiā tractū sit coniugij.

Quibz mod accipit indulgentia

Quia nuptie bone sunt.

Cuius rei sacramentum sit cō  
iugij.

Que sūt considerāda i coniugio.

.xxvii.

Quid sit coniugij.

De consensu qui efficit coniugij

Quando incipit esse coniugij

Item de opinione quorundāz  
qui dicunt coniugij non esse  
ante carnalem copulam.

Quia spōsa p̄t eligere monasteriū  
sine sponsi consensu.

Quia cōiugatus sine coniugis con  
sensu nō potest p̄fiteri otinētiā

Item de alterinis coniugijs

Quia multipliciter sponsus ⁊ spō  
sa accipitur.

Que sponsa sit vidua mortuo  
sponso ⁊ que non.

.xxviii.

Si consensus etiam de futuro  
iuramento firmas faciat coniugij

Item de hīs qui pertinent ad  
substantiam ⁊ decorem sacmēti.

Utrum consensus ille qui facit  
mrimoniū sit de carnali copula

an de cohabitatione an de alio  
Quare de latere viri formata  
est mulier.

.xxix.

Quia non est consensus legitimus  
ubi est coactio.

.xxx.

De errore qui euacuat consensu

Item de coniugio marie ⁊ ioseph.

Item de finali causa coniugij.

Quia malus finis non contami  
nat sacramentum.

.xxxi.

Item de tribus bonis coniugij.

Item de hīs qui procurant ve  
nena sterilitatis.

Item de duplici separatione.

Quando sint homicidae qui p̄  
curant abortum.

Quot sint.

Quare assumendi sunt a clero

Item de hostiarijs.

Item de exorcistis.

Item de subdyaconibus.

Item de presbiteris.

Item de excusatione coitus q̄  
fit per bona coniugij.

Item de indulgentia quam fa  
cit apostolus.

Item de malo incontinentie.  
Item de carnis delectatione q̄  
peccatum sit ⁊ que non.

.xxxij.

Item de solutione carnalis de  
biti.

Q̄ vir ⁊ mulier in reddēdo de  
bitum pares sunt

Q̄ reddere oebitum coniugale  
nullius est criminis.

Item de cōtinentia ex commu  
ni consensu seruanda.

Quando cessandum sit a coi  
tu.

Quibus temporibus celebran  
de non sunt nuptie.

.xxxij.

Item de diuersis legibus cōiugij.

Illud quod est cibus ad salutē  
hoīs hoc est concubitus ad sa  
lutem generis.

Utrum iohannis uirginitas  
sit preferenda castitati abrahe.

Que erat rō coniugij sub lege.

An licebat tūc plures habere  
vel non.

.xxxij.

Item de personis legitimis.

Item de frigidois separādis vl  
non.

Item de furiosis.

Item de hijs qui maleficijs im  
pediti coire nequeunt

Item de hijs qui dormiunt cū  
duabus sororibus.

.xxxv.

Q̄ non est dimittenda vxor p̄

aliqua macula corporis.

Item de iure viri et mulieris.  
Utrum fornicaria nequit dimittere  
vix nisi ipse expars fornicacōis  
⁊ econuerso fuerit.

Item de reconciliatione eorum  
qui propter fornicationem sepa  
rantur.

Item de illis qui ante coniu  
tionem se polluerunt per adul  
terium.

Item de seruis.

.xxxvi.

Utrum propter extremam con  
ditionem possit fieri separatio.

Item de copula serui ⁊ ancille  
diuersorum dominorum.

Item de viro qui se facit seruū  
non diuidatur ab vxore.

Item de etate contrahentium.

.xxxvij.

In quibus ordinibus neque  
ant cōtrahi matrimonium.

Item de interfectozibus suarū  
coniugum.

.xxxviii.

Item de votis.

Item de votozum differentia  
Item de illis qui post longam  
captiuitatem redeunt.

.xxxix.

Item de dispari cultu.  
Item de coniugio fidelis ⁊ in  
fidelis ⁊ duorum infidelium  
Item de fornicatione spiritali  
propter quā potest dimitti vxor  
Pro quibus peccatis possit fi  
eri separatio vel non

Quando licet fidelis aliam dicere vel non.

.xl.

Atque coniugium inter infideles sit

Item de cogitatione carnali.

Quod coniugium sit legitimum.

Item de computatione graduum consanguinitatis.

Quare septem gradus computantur.

Item de dispensatione spiritus sancti habita in angelos.

.xli.

Item de affinitatis gradibus.

Item de varijs traditionibus affinitatis.

Si coniugium sit inter eos qui nota consanguinitatis diuidentur

Quibus personis testantibus sint dirimenda coniugia.

Quid sit fornicatio

Quid sit adulterium.

Quid sit raptus.

Qui sunt filij spirituales.

Quid sit stuprum.

Quid incestus.

.xlii.

Item de spirituali cognatione.

Item de copula spiritualium et adoptiuorum et naturalium filiorum.

Item de copula filiorum qui ante conuentionem paternitatem et post nati sunt.

Si cui liceat duas commatres ducere unam post aliam.

Si vir et uxor simul valeant tenere puerum.

Item de secundis et tercijs et deinceps nuptijs.

.xliii.

Item de resurrectionis et iudicij conditione.

Item de voce tube.

Item de nocte media.

Item de libris qui tunc aperientur

Item de memoria electorum si tunc preterita mala teneant.

Item de hijs qui uiui reperiuntur

Quomodo intelligitur christus iudex uiuorum et mortuorum.

.xliiii.

Item de etate et statura resurgentium.

Quod sancti sine omni deformitate resurgent.

Quod resurget quicquid fuit de substantia et natura corporis. et si non in eadem parte corporis.

Quod reproborum corpora cum deformitatibus resurgant quas hic habuerunt.

Quod non consumantur malorum corpora que tunc ardebunt.

Item si demones corporali igne cremantur.

Si anime sine corporibus sentiunt ignem materiale.

Item de abortiujs fetibus et monstris.

.xlv.

Item de diuersis animarum receptaculis post mortem.

Item de suffragijs mortuorum

Item de officijs sepulture.

Item de duobus equis bonis quorum alter post mortem plura habet auxilia.

Quibus suffragiis iuuabunt  
in fine reperti.  
Quomodo sancti et angeli et glo-  
rificati audiunt preces suppli-  
cantium.

.xlvi.  
Si valde malo prestetur miti-  
gatio pene.  
De occulto dei iudicio.  
De iusticia et misericordia eius  
Quare quedam opera dicun-  
tur iusticie queoq; misericordie

.xlvij.  
De sententia iudicij.  
De sancti iudicabunt et quomo-  
do.  
De ordinibus eorum qui erunt  
in iudicio.

De ordine iudicij et ministerio  
angelorum.  
Si post iudicium demones pre-  
erunt hominibus ad puniendos

.xlvijij.  
De forma iudicis.  
Qualis apparebit forma serui  
Quare secundum formam ser-  
ui dicitur cristus suscitaturus  
corpora.

De loco iudicij.  
De qualitate luminarium et te-  
poris post iudicium

.xlix.  
De differentia mansionum in ce-  
lo et in inferno.  
Si quid ibi cognoscitur ab ali-  
quo quod non intelligant omnes.

De paritate gaudij.  
Si maior sit beatitudo sancto

rum post iudicium.

Quinquagesima.

Si mali in inferno peccabunt.  
Quare dicuntur tenebre exte-  
riores.

Si damnatorum anime notici-  
am habeant eorum que hic fi-  
unt.

De lazaro et diuite.

Si boni et mali inuicem se vide-  
ant.

De chaos inter bonos et ma-  
los.

Atq; visa impiorum pena minu-  
at vel augeat bonorum gloriam.

Explicit fontis theologie ac q-  
tuor sententiarum librorum tabula.

*[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several columns and is difficult to decipher due to its low contrast and orientation.]*

Incipit liber qui intitulatur  
fons theologie et sententiarum

**H**o preces studentium dum esse lector in monte Pessulano. et ut scolares pauperes sub compendio sententiarum haberet. Ego frater Johannes de fonte. Ordinis fratrum minorum. per modum conclusionum sententiarum. distinctionem quilibet eiusdem voluminis recollegi premisiq; prologum cum distinctionibus una cum titulis et rubricis eorumdem. ordinem textus non immutando. ut studiosus lector valeat se in scolis aut ambo ne ex eisdem iuuare ad materiam sibi occurrentem quotam libri distinctionis et capituli allegare. Et si in aliqua distinctione plures vel pauiores ponuntur conclusiones que tituli seu rubricae vel contra. hoc non est ex errore fecimus. quia in una conclusione sepius materiam plurius rubricarum descripsit et de vno titulo propter prolixitatem. aut difficultatem plures conclusiones ordinavi. Subdens consequenter in quibus magister a doctoribus non tenetur.

**U**teris ac noue legis Distinctio prima habet conclusiones. Decem.

**P**rima est quod tractatus sacre pagine sit continentia veteris ac noue legis. versatur precipue circa res et signa et appellat hic res que non adhibet ad aliquod significandum. Signum vero hic dicitur res que ad significandum aliquid adhibetur. Signorum autem quedam sunt quibus non utimur nisi gracia significandi aliquid ut sunt sacramenta legalia. Que vero que non solum significant. sed conferunt quod intus adiuet ut gratiam et hec sunt euangelica sacramenta.

**S**ecunda est quod in libro sententiarum. primo de rebus. postea de signis magister determinabit.

**T**ertia est quod secundum augustinum. rerum triplex est differentia. Nam quedam sunt. quibus est fruendum. ut est pater et filius et spiritus sanctus trinitas unus deus. Quedam quibus est utendum. ut est mundus et que sunt in eo. Quedam que fruuntur et utuntur. ut sumus nos siue creatura rationalis.

**Q**uarta est quod frui est amore inherere alicui rei propter seipsam. Acti vero est illud quod in vltim venerit referre ad optinendum illud quod fruendum est alias est abuti non uti.

**Q**uinta est quod alio modo frui dicitur uti cum gaudio non ad huc spei sed iam rei. uti vero est assumere aliquid in facultatem vo-

luntatis. Et ita omnis qui frui-  
tur vitur. quia aliquid assumit  
in facultatem voluntatis. non  
tamen econverso scilicet qd omnis  
qui vitur fruitur

**S**exta est qd frui plene pfecte  
et p. rie. est vbi videbimus quo  
fruemur. in hac autem vi a fru-  
imur. sed non ita plene.

**S**eptia est qd nullus seipso v3  
frui. quia non debet se diligere  
propter se. sed propter illud quo  
fruendum est. vnde apostolus.  
frues phylomene i domino. do  
potius qd homine fruebatur.

**O**ctava e qd deus diligit nos  
vtendo nob' s. non fruendo. ille  
autem vsus quo deus nobis v-  
titur non ad eius sed ad nostra  
refertur vtilitatem. et ad eius ta-  
tumodo bonitatem.

**N**ona est qd virtutibus est v-  
tendum non fruendum. ipse ta-  
men virtutes et potentie anime  
sunt p quas fruimur et vitur

**D**ecia est qd prius est tradan-  
du de rebus quibus est fru-  
tum. id est de sancta ac indiui-  
ua trinitate

**H**oc itaq; **D**istinctio  
secunda continet  
tres conclusiones.

**P**rima est qd trinitas diuina  
tum personarum est vnus et so-  
lus verus deus.

**S**ecunda est qd in deo est vni-  
tas eantie seu substantie. et trini-  
tas psonar. s. patris qui gene-  
rat filium et ideo filius non est  
qui pater est. filius est qui gene-  
ratur a patre. et ideo pater no e  
qui filius est. et spiritus sanctus  
qui nec pater est nec filius. h pa-  
tris et filij sps vterq; equalis.

**T**ercia e qd ones catholici et a-  
datores qui de trinitate que de-  
us est scripserunt. hoc fm scrip-  
turas docere itedunt. qd p. et fi-  
lius et sps vnus sint substantie  
et essentie et inseparabili ealitate v-  
nus sicut deus vt sit vitas i es-  
sentia et pluralitas in personis  
et ideo no sunt tres dii h vnus  
deus

**H**oplus **D**istinctio  
tercia continet con-  
clusiones duodecim.

**P**rima est qd homo propter ex-  
cellentiaz inter alias creaturas  
excessit vs propter conuenientia  
quam habet cum omni creatu-  
ra mundi. et adiunatur ad cog-  
noscentiam diuinam veritatem  
a duobus. scilicet a natura que  
rationalis est. et ab operibus a  
deo factis

**S**ecunda est qd deus qui est na-  
tura inuisibilis per creaturas  
ab hoie pt sciri. Et ad h adou-  
cit magister quatuor rationes. qd

prima est q̄ ille est super omnes creaturas. qui potest facere q̄ nullatenus creatura potest facere. sed tale celum et talem terram n̄la creatura potest facere. que tamen deus fecit. ergo deus est super omnem creaturam. Secūda ratio ē mutabile. necessario ē n̄ habet esse ab immutabili. sed omnis creatura. t̄z spiritualis q̄ corporalis ē mutabilis. ergo omnis creatura habet esse ab immutabili qui est super omnē creaturam. Tercia ratio est. quia substantia melior est accidente n̄ substantijs. s. melius est esse spiritum q̄ corpus. h̄ qui vtrumq̄ fecit longe est melior. sed deus vtrumq̄ scilicet corpus fecit et spiritum. nec sic creatura quin sit corpus vel spiritus. deus ergo longe melior est omni creatura. Quarta ratio q̄ spiritualia sunt magis speciosa et intelligibilia que intellectu conspiciuntur. q̄ sensibilia que sensibus corporis agnoscuntur. et vtraq̄ si non haberent speciem nihil d̄nino esse. habent ergo causam que causat earum speciem. que cum sit immutabilis. est summa substantia. et primum ex quo cūda facta sunt

Tercia est q̄ deus qui est simplex in essentia ex perpetuitate creaturarum intelligitur eternus. ex magnitudine earum oī

potens. ex ordinatione et dispositione sapiens. ex gubernatione bonus.

Quarta est q̄ vestigium trinitatis apparet in qualibet creatura. Nam quilibet creatura est aliquid vnum. et habet speciem siue pulchritudinem et ordinem siue amorem siue bonitatem. vnitatis representat patrem. species vel pulchritudo. siue veritas representat filium. bonitas ordo vel amor siue dilectio representat spiritum sanctum

Quinta conclusio ē q̄ per creaturarum contemplationem sufficientes noticia trinitatis haberi non potest. sine doctrine vel interioris inspirationis reuelatione.

Sexta conclusio est q̄ anima naturaliter ē ymago trinitatis in hoc q̄ sicut in anima nostra est memoria. intelligentia. et voluntas quorum tria vnum non est alterum. sed dicuntur ad invicem et referuntur. et sunt essentialia non solum singula singulis. sed etiam singula omnibus totum. sunt tamē vna vita. vna essentia. sicut et tres persone in diuinis. Et est hic sciendum q̄ memoria non solum est absentium et preteritorum. sed etiam presentium vt dicit Augustinus quarto. de ciuitate dei. alioquē

nisi se caperent.

**S**eptima est q̄ in mēte nostra illa est ymago trinitatis. sed exi-  
gua. ⁊ talis que summe trinita-  
tis gerit similitudinē. vt ex mag-  
na parte sit dissimilis. nā hō v-  
nus h̄z ipsa tria. ⁊ nō est ipsa tri-  
a. deus autē ē tres p̄one. ⁊ tres  
persone sunt vnus deus. Et v-  
na persona que est hō habz illa  
tria in quibus vsilit ymago tri-  
nitatis. trinitas autē sūma n̄ est  
vna persona sed tres. Et i yma-  
gine creata hec tria non sunt v-  
nus hō sed sūt vnus hominis  
In deo autem illa tria nō sunt  
vnus dei. sed vnus deus

**O**ctava est q̄ etiā alio modo  
est trinitas i anima nostra que  
est ymago diuine trinitatis. Nā  
in anima nostra est mens noti-  
cia ⁊ amor. ita q̄ noticia est q̄si  
proles genita a mēte sicut a pa-  
rente. quia mens cum seipsam  
cognoscit. sui gignit noticiam.  
Amor autem de ipsa mēte ⁊ no-  
ticia procedit. qui etiam sunt e-  
qualia in vna substātia anime  
Et ita mens ista considerans ⁊  
essentiam in qua sunt. extendit  
se ad contemplationem creato-  
ris ⁊ videt vnitatem in trinita-  
te. ⁊ trinitatem in vnitatem

**N**ona est q̄ mens nostra in-  
telligit vnū deum esse vnam es-

sentiam. vnū princ̄piū. ⁊ ipsum  
vnum est auctor omnium. qz si  
duo dii essent. v̄l vterqz insuffici-  
ens esset v̄l alter superflueret.  
Et intellexit etiam q̄ deus h̄z  
sapientiam que ab ipso genita ē  
Et qz sapientiam suā diligit in-  
tellexit ibi esse amorem.

**D**ecima est q̄ credamus pa-  
trem ⁊ filium ⁊ spiritum sanctū  
esse vniuersę creature conditorē  
⁊ redōrem. nec patrem esse filiū  
nec spiritum sanctum esse patrem  
vel filium. sed trinitatem relati-  
uoz ⁊ adiuicem personarū

**I**n decima est q̄ fides patri-  
archarū p̄phetarū ⁊ aposto-  
lorū n̄ vnum deum predicant.  
trinitatem. in qua trinitate est  
vnus pater qui solus de se ipso  
genuit filium vnum. Et vnus  
filius qui de vno patre solus es-  
sentialiter est natus. Et vnus  
spiritus sanctus qui solus essen-  
tialiter a patre filioq̄ procedit.

**H**ic oritur distincti-  
o quarta continet cō-  
clusiones tres.

**P**rima est q̄ concedendum est  
q̄ deus genuit deum ⁊ q̄ vnus  
vnum genuit. nec tamen conce-  
dendum est q̄ genuit seipsuz de-  
um. nec alium deum

**S**ecūda est q̄ deus pat̄ genu-  
it deū qui nō ē pat̄. **T**ercia ē

q̄ fides tenet et predicat tres p̄  
sonas esse vnum deum. vnam  
substantiam siue essentiam siue  
naturam diuinam. ⁊ vnum de  
um. siue: essentiam diuinam esse  
tres personas.

**P**ost hec . distinctio  
quinta continet octo  
conclusiones

**P**rima est q̄ pater non genuit  
diuinam essentiam. nec diui  
na essentia genuit filium. nec di  
uina essentia genuit essentiam. ⁊  
intelligimus nomine essentie di  
uinam naturam. que comunis  
est tribus p̄sonis ⁊ earuz lingu  
lis

**S**ecunda est q̄ si pater genuit  
diuinam essentiam . essentia  
diuina relatiue diceretur ad pa  
trem. v̄l pro relatiuo poneretur  
sed q̄ relatiue dicitur v̄l pro re  
latiue ponitur. non idicat essen  
tiam secundum augustinum

**T**ercia est q̄ si pater genuisset  
diuinam essentiam. cum deus  
pater sit diuina essentia. esset ge  
nitor eius rei que est ipse. ⁊ ita  
eadem res seipsam genuisset. q̄  
augustinus negat

**Q**uarta est q̄ cum pater diuina  
essentia sit. ⁊ sit deus. si ipse ge  
nuisset diuinam essentiam. ip̄e es  
set deus. eo q̄ genuisset. ⁊ ita ge  
nitor esset. eā gignētī. q̄ sicut pa  
ter nō est sapiens sapiētia q̄ ge  
nuit. cū ibi sapere sit idem q̄ eē

⁊ sic genitum esset causa gignē  
ti. quod augustinus negat

**Q**uinta est q̄ pater genuit il  
lud q̄ ipse est id est filiū qui est  
illud quod pater est. quia quod  
pater ē ⁊ filius hoc est. sed non  
qui pater est ⁊ filius hic est

**S**exta est q̄ cū dicitur essentia  
de: essentia esse. v̄l de essentia na  
ta. ⁊ huiusmodi intelligendū est  
scilicet q̄ filius qui est essentia  
diuina est a patre. qui ē etiā ea  
dem essentia. similiter si dicatur  
q̄ substantia dei genuit filiū q̄  
est eadem substantia ⁊ eiusdem  
essentie

**S**eptima est q̄ filius siue spi  
ritus sanctus non dicunt esse d̄  
nihilō. sed de aliquo. nec tamen  
de aliqua materia. s̄ filius dici  
tur esse de substantia patris. q̄  
est eiusdem substantie cū eo ⁊ spi  
ritus sanctus dicitur esse d̄ sub  
stantia patris ⁊ filij. quia ab v  
troq̄ procedit. ita q̄ est eiusdem  
substantie

**O**ctaua est q̄ solus vnigeni  
tus dei filius dicitur natura fi  
lius quia eiusdem nature est . et  
eadem natura est cū patre

**P**osterea . distinctio  
sexta continet conclu  
siones tres

**P**rima est q̄ pater genuit fili  
um. nō necessitate nec volūate  
nec volens nec nolens. sicut de  
us est ⁊ tamē nō necessitate nec

voluntate nec volens.

**S**ecunda est q̄ licet in deo sit  
idē esse et natura et voluntas  
non tamen sequitur q̄ si natu-  
ra est deus. et verbū dei est na-  
tura filius dei. q̄ ppter hoc sit  
voluntate filius. sed licet idē  
sint in deo prescientia et volun-  
tas. non tamen quicquid dicit  
de vna dicitur etiam de alia. nā  
prescientia est de bonis et de ma-  
lis. voluntas autem de bonis.

**T**ercia est q̄ pater genuit fili-  
um volens sicut et potens et bo-  
nus et sapiens ipsum genuit. si  
tamen voluntati precedenti vel  
aīcedente. nec coactus. nec na-  
turali necessitate ductus cū nol-  
let genuit filium. Et sic intelli-  
genda est prima conclusio.

**H**ic solet. **D**istincti-  
o septima continet cō-  
clusiones. iij

**P**rima est q̄ sicut patrem esse  
nō est aliquid ita posse v̄l velle  
generare filium non est aliquid  
posse v̄l velle subiectum volun-  
tati diuine v̄l potentie. est tamē  
aliqua potentia v̄l volūtas. pos-  
se v̄l velle gignere filium.

**S**ecunda est q̄ filius non pōt  
generare. non est ex impotentia  
sed ex proprietate qua nō oportet  
eum generare. sicut q̄ pater  
non possit esse filius. non est ex  
impotentia. sed ex proprietate ge-  
nerationis qua oportet eū non

esse filium

**T**ercia est q̄ pater est potens  
natura siue essentia gignere fili-  
um. et eadez potentia est in filio  
qua potuerit gigni que est i pa-  
tre qua potuit gignere

**Q**uarta ē q̄ non est alia potē-  
tia qua potest pater gignere. et  
qua potest filius gigni. Et ta-  
men alia proprietates. siue notio  
qua genitor est pater. et alia qua  
genitus est filius. Et notandū  
q̄ potentia generandi. vt teneat  
dicit quid et ad aliquid. sed for-  
malius ad aliquid. v̄l secundū  
alios. dicit quid i recto. et ad ali-  
quid in obliquo

**N**unc de veritate. di-  
stinctio octava conti-  
net cōclusiones nouē

**P**rima est q̄ deus vere et pro-  
prie est. et dicitur vere et proprie  
esse eius. cuius essentia non no-  
uit preteritum v̄l futurum

**S**ecunda est q̄ dicimus q̄ de-  
us semper fuit et erit. vt intelli-  
gatur q̄ non incepit nec desinit  
esse.

**T**ercia est q̄ licet verba substā-  
tiua diuersorum temporum de  
deo dicantur. vt fuit est erat nō  
tamen temporales motus con-  
distingunt. sed entitatem siue  
existentiam diuinitatis simplici-  
ter insinuāt. **Q**uarta ē q̄ dei  
solius essentia est proprie incom-  
mutabilis. q̄ nec mutatur. nec

mutari potest. omnis autem creatura mutari potest. deus autem non nec loco nec tempore. nec affectione. et ita sine sui immutatione cunctas condidit creaturas. ac per consequens deus proprie solus habet immortalitatem

**Q**uinta est quod diuina essentia siue deus est solus proprie ac vere simplex. ubi nec partium nec accidentium. seu quarumlibet formarum vlla est diuersitas. seu variatio vel multitudo. creatura vero est multiplex et nullo modo vere simplex. nec corporalis. nec spiritualis. quoniam spiritualis respectu corporalis sit simplex

**S**exta est quod anima simplex dicitur respectu corporis quia mobile non diffunditur per spacium loci. sed in vnoquoque corpore et in toto. tota est. et in qualibet parte eius tota est

**S**eptima est quod eius deus dicitur bonus iustus magnus. et ita deus dicitur multipliciter. non propter diuersitatem accidentium vel partium. sed propter multitudinem nominum. que licet sint multa. vnum tamen significat. scilicet diuinam essentiam

**O**ctava est quod proprie deus non dicitur substantia. quia substat bonitati sue. sed proprie dicitur essentia

**N**ona est quod deus ita simplex dicitur. quia est hoc quod habet ex seipso quod relative dicitur. quocumque

persona ad alteram. nec est ipsa nam pater habet filium et tamen non est filius. habet autem vitam et est ipsa vita. unde in deo non est aliud habens et aliud quod habetur. sicut est in ceteris rebus

**N**unc ad Distinctionem. Distinctio nona continet conclusiones octo

**P**rima est quod pater et filius et spiritus sanctus vnus deus est naturaliter. nec pater est filius. nec filius pater. nec spiritus sanctus pater nec filius

**S**ecunda est quod vna essentia est patris et filii et spiritus sancti in qua non est aliud pater. aliud filius. aliud spiritus sanctus quod vnus personaliter alius sit pater alius filius. alius. scilicet.

**T**ercia est quod filius est genitus a patre. non tamen ante fuit pater quod filius. et tamen coeterni sunt. siue tres persone

**Q**uarta est quod sicut splendor qui gignitur ab igne coeuius est illi et esset coeternus. si ignis esset eternus. sic filius est coeternus patri

**Q**uinta est quod cum patrem dicitur etiam eius filius designasti. quia nemo sibiipsum pater est. cum filium nominas et patrem fateris. quia nemo sibiipsum filius est ergo nec filius sine patre. nec

pater potest esse sine filio semper  
ergo pater semper et filius est

**S**exta est quod generatio filii dei  
est ineffabilis quia plene intelli-  
gi a quoque mortalium non po-  
test. licet de ea aliquid poterit  
intelligi atque dici.

**S**eptima est quod filius semper  
nascitur de patre sed congruen-  
tius dicitur semper natus.

**O**ctava est quod confitemur natum  
unigenitum deum ante tempo-  
ra. nec ante esse quam natus. nec ante  
natum quam esse

**N**unc post filii eter-  
nitatem. distinctio de-  
cima habet tres conclusio-  
nes tres.

**P**rima est quod spiritus sanctus  
est amor sive caritas sive dilec-  
tio patris et filii. qua pater et fi-  
lius se invicem et nos diligunt.

**S**ecunda est quod in trinitate ca-  
ritas aliquando refertur ad sub-  
stantiam que communis est tri-  
personarum. et tunc in singulis. ali-  
quando specialiter ad personam  
spiritus sancti. sicut sapientia dei  
aliquando pro substantia divi-  
na. aliquando pro filio proprie  
accipitur

**T**ercia est quod sicut spiritus san-  
ctus in trinitate specialiter dicitur  
caritas que est patris et filii  
vno. ita et nomen tenet proprie.  
quod patri et filio omniter quo-  
dammodo congruit scilicet hoc

nomen spiritus sanctus

**H**ic dicendum. **D**istinctio  
decima. habet tres  
conclusiones

**P**rima est quod spiritus sanctus  
procedit a patre et filio. et hoc di-  
cunt doctores latini

**S**ecunda greci dicunt spiritum  
sanctum procedere tantum a pa-  
tre. non a filio. licet ipsum conce-  
dant spiritum esse

**T**ercia est quod cum dicitur qui  
aliter docuerit vel predicaverit  
anathema sit. hoc est intelligen-  
dum qui aliquid per oppositum  
id est contrarium predicaverit.

**I**tem queritur. **D**istin-  
ctio decima continet  
tres conclusiones

**P**rima est quod cum queritur  
verum spiritus sanctus prius pro-  
cedat a patre quam a filio. dicendum  
quod qui potest intelligere sine tem-  
pore generationem filii a patre  
intelligit sine tempore processio-  
nem spiritus sancti ab utroque.  
unde non est ibi prius vel poste-  
rius. quia nihil ibi ex tempore inchoat

**S**ecunda est quod sicut. scilicet non ante  
processit. a patre quam a filio. ita si  
magis vel plenius procedit a pa-  
tre quam a filio.

**T**ercia autem quod cum augustinus di-  
cit quod. scilicet. procedit a patre princi-  
paliter. et ambrosius quod procedit a  
patre proprie. et beatus hylarius quod. scilicet.

dicitur a patre mitti et a patre esse per filium intelligendum est esse dictum quod procedit a patre habet pater a se propter ostensionem auctoritatis in patre quod autem procedit a filio vel mittat ab ipso, hoc habet filius a patre quod gignendo filium ei dedit quod ab ipso procederet spiritus sanctus

**P**ost hec considerandum, distinctio rith. continet conclusiones sex.

**P**rima est quod licet, scilicet, procedat a patre et sic de substantia patris sicut et filius non tamen dicitur natus siue generatus, et ideo nec dicitur filius, et ratio est quod si scilicet diceretur filius, diceretur filius aborum scilicet patris et filii, filius autem nullus est duorum nisi patris et matris, quod in deo horum omnium sanctorum sensum.

**S**ecunda est quod scilicet procedit a patre et filius procedit a patre, sed dissimiliter, quod scilicet procedit a patre non quomodo natus, sed quomodo datus, siue ut donum, filius autem procedit a patre ut natus siue generatus, et scilicet non est filius.

**T**ercia est quod scilicet non dicitur filius, quia non est natus, sicut unigenitus, neque factus ut per dei gratiam et adoptionem nascere tur sicut et nos.

**Q**uarta est quod non omne quod procedit nascitur, quavis omne quod

nascitur procedat, hoc dicit augustinus scio distinguere autem inter generationem illam et hanc processionem nescio, sed hoc sufficit quia filius non est a seipso, sed a patre spiritus sanctus non est a seipso sed ab utroque procedit.

**Q**uinta est quod spiritus sanctus secundum augustinum non debet dici genitus, nec debet dici ingenuus, quia si diceretur genitus essent duo filii in deo, si autem ingenuus, duos patres affirmare videretur, quod est inconueniens.

**S**exta est quod secundum hieronimum spiritus sanctus dicitur ingenuus, sed hieronimus accipit ingenuum pro non genito, et sic scilicet dicitur ingenuus, non genitus, augustinus autem accipit ingenuum pro illo qui ab alio non est, et hoc secundum de solo patre dicitur non de spiritu, sed intellige qui ab alio non est, id est non ab alio.

**P**osterea diligenter distinctio decimaquarta continet conclusiones quinque.

**P**rima est quod gemina est processio scilicet, una eterna que a patre et filio eternaliter et sine tempore processit, alia temporalis, que a patre et filio oiter simul in tempore procedit ad sanctificandam creaturam, et hec processio dicitur missio.

**S**ecunda est quod hanc temporalem processionem christus innuat cum exsufflauit et dixit accipite spiritum sanctum

iohannis secundo. et ipsa est illa  
virtus que de ipso exibat et sa-  
nabat omnes. luce octavo.

**T**ercia est quod dominus ihesus  
ut ostenderet hanc temporaliter  
processionem spiritus sancti non  
esse aliud quam donationem vel da-  
tionem. bis post resurrectionem  
ipsum dedit. semel in terra prop-  
ter dilectionem proximi. et iterum  
de celo propter dilectionem dei.

**Q**uarta est quod spiritus sanctus  
qui est equalis patri et filio no-  
bis dat non solum eius dona.  
sed etiam seipsum. licet aliqui dix-  
erunt et male quod ipse non datur  
sed eius dona que non sunt ipse

**Q**uinta est quod apostoli et viri  
sancti et prelati ecclesie non dat  
nec dare possunt spiritum sanctum  
nec auctoritate dandi habent  
licet ministerium habeant in quo  
donat a deo spiritus sanctus.

**H**ec considerandum  
Distinctio quindecim  
continet septem conclu-  
siones.

**P**rima est quod temporaliter spi-  
ritus sanctus procedit. dat. mit-  
titur a patre et filio. et etiam a se-  
ipso. spiritus enim sanctus est de-  
us et est donum. in quantum de-  
us est dat seipsum. sed datur ut  
est donum. nec ex hoc est minor  
patre vel filio quia dat

**S**ecunda est quod si spiritus sanctus  
non possit dare seipsum. et pater

et filius possent eum dare. pater  
aliquid posset et filius quod non  
posset. s. s. Et aliquid pater ope-  
raret et filius quod non operare-  
tur. s. s. que sunt inconuenientia  
quia opera trinitatis sunt indi-  
uisa temporaliter. ergo spiritus  
sanctus procedit a se et mittitur  
a se quia datur a se

**T**ercia est quod pater nunquam legi-  
tur missus. sed filius et. s. s. dicitur  
autem filius missus a patre et  
a spiritu sancto et a seipso. et illa  
missio fuit incarnatio. id est quod  
factus est homo. per quod visibilis  
apparuit quod est opus comuni-  
ne patris et filii et spiritus sanc-  
ti.

**Q**uarta est quod cum filius di-  
cit. ioh. octavo. a me ipso non ve-  
ni. hoc dictum est secundum formam  
serui secundum quam non est ope-  
ratur incarnationem secundum  
formam dei

**Q**uinta est quod filius dicitur pa-  
ter eternam genituram secundum quam  
missus dici potest. sed melius et  
verius secundum eam dicitur genitus.  
duobus modis mitti dicitur. primum  
cum visibiliter mundo in carne  
apparuit vel cum invisibiliter in  
te concipitur. primo modo dicitur  
missus in mundum. ut sit homo  
Et hoc modo missus est semel  
tantum. Secundo autem modo  
mittitur cotidie et missus non  
ut sit homo. sed ut sit cum ho-

mine et hoc modo mittitur ad prophetas et ad angelos et ad sanctos

**S**exta est quod licet pater ex tempore a quo cognoscatur sicut filius non tamen dicitur missus, quia in patre est auctoritas patris, quia est principium filii et spiritus sancti.

**S**eptima est quod pater non dicitur ideo misisse filium vel spiritum sanctum, quasi ipse sit maior et illi minores, sicut quidam heretici putauerunt, sed propter commendandam auctoritatem patris, quia pater nisi in visibili creatura apparuit sicut illi.

**N**unc de spiritu sancto, distinctio decima sexta continet conclusiones octo.

**P**rima est quod duplex est processio spiritus sancti, una eterna qua procedit a patre et filio, et a seipso, alia temporalis que dicitur missio siue donatio. Et hec est duplex, una visibiliter in creatura sensibili, ut in die pentecostes, et in columbe specie.

Alia est invisibilis, quando mentibus fidelium invisibiliter illabitur, et illa duplici datione datur non solum a patre et filio, sed etiam a se ipso.

**S**ecunda est quod etiam filius duobus modis dicitur mitti, unum quo visibiliter apparuit altero quo invisibiliter castis in-

tibus percipitur.

**T**ercia est quod, sicut licet in sui natura non videatur visibiliter tamen mittitur.

**Q**uarta est quod, sicut non est magis in illis creaturis in quibus apparere dicitur, quam in alijs, sed per eas ostenditur quod, sicut, est in illis ad quas dicitur creature veiunt.

**Q**uinta est quod aliter filius assumpsit creaturam in qua apparuit et aliter spiritus sanctus, quod filius eam assumpsit per unionem spiritus autem non, filius accepit hominem ita, ut fieret homo, sicut, accepit columbam ita ut non fieret columba, et ideo filius dicitur minor patre secundum naturam assumptam non autem spiritus sanctus.

**S**exta est quod filius dei est secundum formam dei patri essentialis, secundum formam serui est minor patre et spiritu sancto et etiam seipso.

**S**eptima est quod secundum hieronymum, pater est maior filio, filius tamen non est minor patre. Nam donans maior est, sed minor ideo non est cui datur cum unum esse datur.

**N**unc nunc. **D**istinctio decima septima continet conclusiones sex.

**P**rima est quod spiritus sanctus qui deus est ac tertia persona in trinitate a patre et filio ac a seipso temporaliter procedit, id est mittitur ac donatur fidelibus.

**S**ecunda est quod spiritus sanctus est amor patris et filii quo se invicem amant et nos

**T**ercia est quod spiritus sanctus est amor siue caritas qua nos diligimus deum et proximum qui tunc dicitur mitti siue dari nobis cum ita est in nobis, ut nos faciat diligere deum et proximum et qui diligit ipsam dilectionem, diligit deum quia ipsa dilectio dei est spiritus sanctus.

**Q**uarta est quod deus dicitur spes nostra et patientia nostra, non quod ipse sit illa, sed quia illa sunt ab eo non autem deus dicitur caritas isto modo, sed quia ipse est caritas ipsa.

**Q**uinta est quod caritas quae est spiritus sanctus in se non pericit nec deficit, sed homo in ea perficit et deficit aliquando, sicut et deus dicitur magnificari et exaltari in nobis. Et patet ex dictis quod magister non ponit caritatem creaturam praeter actum, et ideo non tenetur, quia praeter actum diligendi doctores ponunt habitum caritatis creatum.

**S**exta est quod spiritus sanctus operatur in nobis actum credendi et separandi, mediatis virtutibus fide et spe. Actum vero diligendi operatur in nobis sine alicuius virtutis medio, ut patet ex dictis.

**H**ic queritur distinctio decima octava continet conclusiones decem

**P**rima est quod per donum quod est spiritus sanctus dona donant et dividuntur, non singuli habent omnia dona, sed hi illa, et alii alia quibus omnes habeant ipsum donum, et spiritum sanctum a quo dona propria cuique dividuntur.

**S**ecunda est quod spiritus sanctus dicitur donum et datum, sed donum ab eterno ut procedit a patre et filio, datum autem ex tempore, et quod datur nobis solum creaturis.

**T**ercia est quod spiritus sanctus in eo quod proprie dicitur spiritus sanctus relative intelligitur quod ad patrem et filium refertur, sed ipsa relatio non apparet in hoc nomine, sed apparet cum dicitur donum dei.

**Q**uarta est quod proprietates quae dicitur spiritus sanctus, vel donum dei, est ipsa processio, quae ab eterno procedit a patre et filio ut donum vel donabilis.

**Q**uinta est quod filius procedit a patre ut genitus et ut donum siue ut donabilis, spiritus sanctus autem a patre et filio procedit non ut genitus, sed ut donum siue ut donabilis, aliter tamen quam filius.

**S**exta est q̄ sicut filius nascē  
do accepit non tantum ut sit fi  
lius. s̄ oīo ut sit. et ut sit ipsa  
substantia ita spiritus sanctus  
a patre et filio procedendo  
accepit nō tantum ut sit spiritus  
sanctus. s̄ etiam ut oīo sit et v̄  
substantia sit. quod utiq̄ nō ac  
cepit ex eo q̄ datur. quia nō da  
tur nisi ex tempore

**S**eptima est q̄ de patre gene  
ratio prestat essentiam filio. nō  
quia filius essētia sit filius. sed  
natiuitate tantum. s̄ quia nascē  
do essentiam eandem habet. et  
totam que est in patre

**O**ctava est q̄ processio de pa  
tre et filio prestat essentiam spi  
ritui sancto. nō quia essentia sit  
spiritus sanctus. sed proprietate  
personali. sed quia procedendo  
habet essentiam eandem et totā  
que est in patre

**N**ona est q̄ spiritus sanctus  
s̄m hoc q̄ sempiternē donum est  
refertur ad patrem et filium. s̄m  
vero q̄ dicitur datum v̄l dona  
tum refertur ad eū qui dedit et  
ad eos quibus dedit. et dicitur  
esse eius donatum donū. et spiri  
tus qui dat et illorum quibus  
datur

**D**ecima est q̄ filius dicitur  
pater noster et redemptor noster  
et h̄mōi non tamen dicitur fili  
us noster. sed patris. inquantū  
vero nobis est datus refertur  
et ad eum qui dedit. et ad eos

quibus datus est

**N**unc postquam di  
stinctio decimanona  
cōtinet conclusiones  
nouem.

**P**rima est q̄ secundum fidem  
catholicam. tres persone diuine  
coeternę sunt et coęuales.

**S**ecunda est q̄ nulla diuina  
rum personarum aliam precedit  
eternitate. aut excedit magnitu  
dine. aut superat potestate

**T**ercia est q̄ licet illa tria. eter  
nitas. magnitudo et potestas  
quasi diuersa nominātur. in dō  
tamen vnum et idē sunt. scilicet  
diuina essentia simplex et inq̄  
mutabilis.

**Q**uarta est q̄ pater nō est ma  
ior filio. nec pater v̄l filius ma  
ior spiritui sancto. nec maior ali  
quid sunt due persone simul q̄  
vna. nec tres simul maior ali  
quid q̄ due. nec maior est essen  
tia in tribus q̄ in duabus. nec  
in duabus q̄ in vna. quia tota  
est in singulis.

**Q**uinta est q̄ pater est in filio  
et filius in patre. et spiritus sanc  
tus in vtroq̄ p̄ circumcessio  
nem. et singula in singulis prop  
ter nature diuine vnitatem vel  
substantialitatem

**S**exta est q̄ aliqua eorum per  
sonarum non est pars dei v̄l di  
uine essentie. quia singula ha  
rum verus et plenus deus ē et

rota et plena diuina essentia est  
 n̄ ideo nulla illarum in trinitate  
 pars est

**S**eptima ē q̄ tres persone dicū  
 tur vna essentia non secundum  
 materialem causam. vt tres sta  
 tue vnum aurum. nec secundum  
 complexionis similitudinem. vt  
 tres homines vnius nature vel  
 sexus. neq̄ vt genus p̄dicatur  
 de speciebus. nec vt species de ī  
 diuiduis. nec vt continens de  
 contentis. nec vt maius de mi  
 noribus

**O**ctaua est q̄ dicitur trinus s̄  
 ue trinitas. non autem dicitur  
 triplex esse

**N**ona est q̄ in trinitate sum  
 ma. tantum est vna persona quā  
 tū tres simul et tantum due quā  
 tum vna et in se infiniti sunt q̄  
 non est finis magnitudinis.

**Q**uinc ostende. **D**i  
 stinctio vicesima con  
 tinet conclusiones q̄  
 uor

**P**rima est q̄ sicut trium per  
 sonarum. scilicet patris et filij  
 et spiritus sancti est vna et indif  
 ferens magnitudo. ita est earum  
 vna et indifferens potentia

**S**ecunda est q̄ pater nō est po  
 tentior filio vel spiritui sancto.  
 nec vna persona est potentior  
 altera. nec pater plus potest s̄  
 et filius q̄ spiritus sanctus so  
 lus. nec h̄i tres simul plus q̄

singulus eorum

**T**ercia est q̄ omnipotētia q̄m  
 habet pater. filius accepit nascē  
 do et spiritus sanctus p̄cedēdo

**Q**uarta est q̄ pater nō ideo  
 maior est filio quā equalē ge  
 nuit. quā hoc ad originem per  
 tinet non ad equalitatem. **C**ū  
 enim dicitur filius a patre geni  
 tus. non ostenditur iequalitas  
 substantie. sed ordo nature. non  
 quo alter prior sit altero. sed q̄  
 alter est ex altero. non enim secu  
 dum hoc q̄ pater genuit et fili  
 us est genitus et spiritus sanc  
 tus ab utroq̄ p̄cedit. equali  
 tas v̄ iequalitas ibi existit

**H**ic oritur. **D**istin  
 ctio vicesima prima  
 continet conclusiones

sex

**P**rima est q̄ cum dicitur q̄ so  
 lus pater est pater. non dicitur  
 q̄ ipse sit solus. id ē sine filio v̄  
 spiritui sancto. sed p̄ hoc filius  
 et spiritus sanctus a paternita  
 tis consortio excluduntur

**S**ecunda est q̄ euz dicitur so  
 lus filius ē filius vel solus spi  
 ritus sanctus est spiritus sanctus  
 non dicitur filius a patre. v̄  
 spiritus sanctus ab utroq̄. sed  
 a consortio filialis p̄prietatis.  
 excluduntur pater et spiritus sa  
 ctus et a consortio p̄cessibilis pro  
 p̄rietatis pater et filius

**T**ercia est q̄ licet proprie dica

tur solus pater e pater. ⁊ solus  
 filius est filius. nō tamen dicitur  
 solus pater est deus. nec econuer  
 so solus deus est pater. nec dicitur  
 solus filius e deus. nec econ  
 uer so similiter ⁊ d spiritu sancto  
 dicitur idem

Quarta e q pat ⁊ filius ⁊ s. s.  
 est vnus solus deus. ⁊ econuer  
 so vnus solus deus est pater ⁊  
 filius ⁊ spiritus sanctus. ⁊ trini  
 tas e vnus solus deus ⁊ extra

Quinta est q cuz dicimus tri  
 nitas est vnus solus deus. non  
 ite adimus quin sint creature. h  
 q nulla creatura est deus

Sexta est q quando nomina  
 tur vna persona diuina. alie in  
 telliguntur. vnde cum dicitur.  
 nemo nouit patrem nisi filius.  
 non inde separatur pater et spi  
 ritus sanctus. Et est vera vni  
 uersaliter ista conclusio quando  
 nominatur quo ad illud quod  
 sibi non est proprium

**P**ost predicta. distic  
 tio vicesimasecunda  
 cōtinet conclusiones. iij.  
 Prima est q nominum que de  
 deo dicuntur sex sunt differētie  
 Nam quedam sunt notionalia  
 siue pprietatem personarum de  
 signantia. vt generatio. verbuz  
 filius ⁊ huiusmodi. Quedā sunt  
 essentialia que de personis sin  
 gulis dicuntur sigillatim. ⁊ de  
 omnibus sim. vt sunt sapientia

virtus veritas ⁊ huiusmodi. q  
 oam dicuntur translative ac p  
 similitudinē de deo. vt speculū  
 ⁊ huiusmodi. Alia aut nomina  
 sunt dicta de deo ex tempore in  
 relatione ad creaturaz. quoz q  
 oā dicuntur de oibus personis  
 vt dñs creator ⁊ huiusmodi. q  
 oam nō de omnibus. vt datus  
 missus. Alia etiā dicunt de deo  
 ex tpe. sed nō relative ad creatur  
 ra nō vt incarnatus huānatus  
 hoc intellige fm vocem qz secu  
 dum rez. respectū icidūt. Aliud  
 est nomen quod dicitur de oñi  
 bus nō. ⁊ de nullo sigillatim. vt  
 trinitas qd nō dicitur fm substā  
 tiam. h est qñ collectuz ⁊ plurali  
 tatem personaz designat.

Secunda e q ista noia q pro  
 prie pūnet ad singulas psonas  
 dicūt flatie ad iūceꝝ nō sbāliter

Tercia est q illa noia q vitz  
 tateꝝ essentie significāt. ad se  
 dicuntur. Et illa q ad se dicun  
 tur substantialiter dicuntur. ⁊  
 de qlibz psona sigillati et de oi  
 bus oiter et singularit nō plurali  
 ter. vt dñs. magnus. et h nōi

Quarta est q i diuinis. quod  
 ad aliquo dicitur nō substantia  
 liter. h relative dicitur. vt pz de  
 noibus q ad singulas psonas  
 proprie pūnent.

**P**redictis. Distinc  
 tio .xxij. continet con  
 clusiones vij. **Q**ua

est q̄ p̄sona dicitur ad se et dicitur secundum substantiam et dicitur sigillatim de qualibet persona. Nam pater est persona, filius est persona, et spiritus sanctus est persona, et tamen non dicitur una persona tres persone. Et notandum q̄ magister et augustinus locuntur p̄ primo tempore quo nomen nō erat publice impositum ad significandā rem relatiuam, nūc autē significat rē relatiuam licet in illa generalitate eam nō sic importet, q̄ habeat correlatiuum, sicut nec relatio.

Secunda est q̄ ab illa regula q̄ nomina que substantiam significant dicunt sigillatim de omnibus personis et simul in singulari excipitur nomen persone q̄ d̄ tribus nō dicitur simul in singulari, sed in plurali.

Tercia est q̄ greci dicunt tres substantias, i. tres p̄postases et unam essentiam, et nos latini dicimus unam substantiam, unam essentiam, sed tres personas.

Quarta est q̄ nō dicimus tres deos, quia scriptura cōtradicit nec dicimus tres essentias vel substantias, ne in summa equalitate intelligatur vlla diuersitas. Dicimus autem tres personas quia si scriptura non dicit non tamen cōtradicit. Et in deo in-

telligatur singularitas et solitudo, sed vnitas et trinitas.

Quinta est q̄ deus non est dicitur singulariter quia singularitas vel solitudo personarum pluralitatem excludit, nec diuersus, quia diuersitas vnitate tollit essentie.

Sexta est q̄ in trinitate nulla est diuersitas, et si aliquando inueniatur dictum q̄ sunt tres persone diuersę, quia diuersitas inducit separationem diuinitatis singularitas admittit distinctionem trinitatis, et tunc diuersitas accipitur pro distinctione, et est sensus sunt tres distincte persone.

Septima est q̄ quia in deo si est diuersitas nec multiplicitas, deus nō est dicendus multiplex, sed trinus et simplex.

**H**ic diligenter. Distinctio viceesima quarta continet conclusiones novem.

Prima est q̄ cum dicitur vnus deus, multitudo deorum excluditur, nec numeri quantitas in deitate ponitur, similiter cum dicitur vnus pater vnus filius et huius ratio dicti est hec, q̄ non sunt multi patres vel multi filij et ita de similibus.

**S**ecunda est quod cum dicimus plu-  
res esse personas, vel pluralita-  
tem personarum singularitatez  
atque solitudinem excludimus  
non diuersitatem nec multitu-  
dinem ibi ponimus

**T**ercia est cum dicimus tres per-  
sonas nomine trinarum non qua-  
ntitate numeri in deo ponimus  
vel aliquam diuersitatem, sed quod  
non tamen est ibi hec persona vel  
illa, sed hec et illa, et illa, et non  
alia significamus

**Q**uarta est quod cum dicimus duo  
sunt pater et filius non dualita-  
tis quantitate ibi ponimus, sed  
hoc significamus quod non est tamen  
pater, nec tamen filius, sed pater et  
filius et hic non est ille

**Q**uinta est quod cum dicimus di-  
stincte sunt persone vel distinctio  
est in personis confusione atque  
permixtionem excludimus et  
hanc non esse illam significamus

**S**exta est quod cum dicitur alia et  
alia persona non diuersitatem  
ibi ponimus, sed confusio sabellia-  
na excluditur

**S**eptima est quod eo modo ibi ac-  
cipitur distinctio quo discretio  
et congrue dicitur ibi est distinctio  
vel discretio, non diuersitas et  
diuisio siue separatio

**O**ctava est quod cum dicitur, trini-  
tas idem significatur quod tres per-  
sone, et sicut non potest dici pater  
est tres persone, ita non potest  
dici pater est trinitas

**M**ona est quod cum philosophus dicit  
quod unitas est singularis accipit  
singulare pro eo quo alij accipi-  
unt unum cum vero dicit quod tri-  
nitas est multiplex et numeral  
accipit ibi multitudinem et nume-  
rale sicut alij dicunt trinum

**P**roterea. **D**istinctio  
xxv. continet unam  
conclusionem, que est quod  
nomen persone in trinitate tri-  
plicem tenet rationem. Est enim  
ut facit intelligentiam nature ut  
cum dicitur pater est persona fi-  
lius est persona, et spiritus san-  
ctus est persona, id est eterna. Et se-  
cundo ut facit intelligentiam ypo-  
stasis siue substantie secundum grecos,  
ut cum dicitur alia est persona pa-  
tris, alia filij, alia spiritus sancti,  
id est alia ypostasis est patris  
siue alia substantia secundum grecos  
Et tertio ut facit intelligentiam  
proprietas ut cum dicitur alius  
est in persona pater, alius fili-  
us, siue alius personaliter pater  
alter personaliter filius, id est, pro-  
prietate sua alius pater est quam fili-  
us, et filius sua proprietate ali-  
us quam pater paterna enim pro-  
prietate distinguitur ypostasis  
patris ab ypostasi filij, et ypo-  
stasis filij filiali proprietate di-  
scernitur a patre et spiritu sancto  
et spiritus sanctus distinguitur  
ab utraque processibili proprie-  
tate.

**N**unc. **D**istinctio  
xxvi. continet conclu  
siones nouem

**P**rima est q̄ nomie p̄postasis  
Iheronimus dicit nō vtendum  
propter hereticos qui eo male  
vtabantur. Et quia tunc non e  
rat in v.ū. nunc autē dicimus  
tres p̄postasis id ē tres p̄sonas

**S**ecunda est q̄ tres sūt pro  
prietates siue notioēs triū per  
sonaz. quarum vna non est a  
lia. scilicet generatio siue pater  
nitas. nascibilitas siue filiatio.  
et processio. quas proprietates  
illa nomina personaliter desig  
nant. scilicet pater et filius et spi  
ritus sanctus.

**T**ercia est q̄ illa nomina pa  
ter et filius et spiritus sanctus  
relatiua sūt. et ad se inuicem di  
cuntur. quia notant relatioēs.  
que non sunt deo accidētales.  
sed in ip̄is personis ab eterno  
sunt immutabiliter.

**Q**uarta est q̄ non omne qd̄  
de deo dicitur secundū substā  
tiam dicitur. Nam quedā dicitur  
de deo secundū substantiā  
eius. quedā scdm̄ relationem. ni  
chil autem secundū accidens. et  
p̄prietas patris est q̄ habet fili  
um. et p̄prietas filij q̄ h̄z p̄m̄.

**Q**uinta est q̄ proprius est na  
to deo q̄ est dei filius. Est enī  
verus et proprius origie seu p̄  
prietate originis non adoptio  
ne. veritate non nuncupatione

natiuitate nō creatione. sed ho  
m̄ n̄ s̄ dicuntur filij dei facti  
ra vel adoptione. non natiuita  
tis proprietate.

**S**exta est q̄ licet sint multa  
dona dei. tamē spiritus sanctus  
illa proprietate immutabile do  
num est. sicut filius proprietate  
quo spiritus sanctus. et vtroq̄  
nomine relatiue dicitur. licet ip̄  
sa relatio non ita appareat in  
hoc nomine spiritus sanctus si  
cut in hoc nomine donum.

**S**eptima est q̄ trinitas  
potest dici spiritus sanctus.  
quia est spiritus et est sanctus.  
sed tunc non relatiue dicitur s̄  
scdm̄ essentia. quia proprie spi  
ritus sc̄us non est trinitas. sed  
in trinitate dicitur.

**O**ctava est q̄ licet spiritus sa  
ctus dicatur relatiue ad patres  
et ad filium non tamen ad se in  
uicem pendunt vocabulis. pat̄  
enim nō dicitur pater spiritus  
sc̄i. licet spiritus sanctus dicat̄  
patris spiritus. Similiter filius  
non dicitur spiritus sc̄i filius.  
licet spiritus sanctus dicatur  
spiritus filij. h̄ dicimus donum  
donatoris. et datorem doni.

**D**ona est q̄ donū dicit̄ donā  
ris et donator doni relatiue tñ  
donator nō fuit dās nisi ex tē  
pore. licet donū sit ab eterno. Et  
nota q̄ donator in habitu ec̄iā  
fuit ab eterno

**H**ic queritur distinctio  
xxvij. continet. ix. conclusioes

**¶** Prima est q̄ secundū augu /  
stinū proprietates in deo sunt  
tres. quia p̄prium est patris q̄  
genuit filiū. filij autē q̄ sit geni /  
tus a patre et spiritus sancti q̄  
p̄cedat ab utroq̄. secundū hila /  
riū p̄prium est patris q̄ sem /  
per pater est. et filij q̄ semper ē  
filius. et sp̄s sancti q̄ semp spi /  
ritus sanctus ē siue donū. fm̄  
alias proprietates patris ē pa /  
ternitas et filij filiatio et spiri /  
tus sancti processio. Eodem autē  
proprietates in didis locutioni /  
bus sunt significatiue

**¶** Secunda est q̄ nom̄ patris  
non tantū relationem notat  
sed p̄postasim. i. substantiam sig /  
nat ita et filius et spiritus san /  
ctus. relationū vero vocabula  
scz paternitas filiatio p̄cessio si /  
ue gignere. gigni p̄cedere ipsas  
tm̄ flatioes n̄ p̄postasim signāt

**¶** Tercia est q̄ cum dicitur de  
us est pater. nomine patris et  
relationem notamus et diuinā  
p̄postasim signamus. cum vero  
noia relationum ponimus in  
p̄didis notōnes tantum sig /  
namus non p̄postasim. ut cum  
dicitur deus genuit. i. hz filiū

**¶** Quarta est q̄ cum singule p /  
rietates oueniūt p̄prie singu /  
lis personis. et per eas persone  
determinantur et a seincez di

stinguuntur sed a se nō secedunt

**¶** Quinta est q̄ licet pater et fi /  
lius et spiritus sanctus nomia  
p̄sonarū et p̄sonales p̄prietates  
designant. sunt et alia nomina  
q̄ eadez designāt vt genitor ge /  
nitus verbū ymago. vñ verbū  
relatiue dicitur ad id cuius est  
similit̄ ymago

**¶** Sexta est q̄ eadem p̄prietate  
siue notōne dicitur verbuz et  
ymago qua filius. sed nō eo q̄  
verbū dicitur sapientia vel essē /  
cia. qz sapientia vel essentia nō  
secundū relationem dicuntur

**¶** Septia est q̄ licet deus lumē  
sapientia et hmōi scdm̄ substāci /  
ā dicatur. et nunq̄ relatiue. ali /  
qñ tamē pro relatiuis et p̄ per /  
sonis h̄ non relatiue accipiūtur  
vt cū dicitur deus de deo lum̄  
de lumine. alterū p̄ vna p̄sona  
alterū p̄ altera accipitur

**¶** Octaua est q̄ secundū nomi /  
na substancie tantum dicitur  
illud de illo. licz ibi illa noia sb /  
stāciā nō significēt. fm̄ vero no /  
mina p̄sonaz nunq̄ dicit̄ illud  
de illo qz nō dicitur verbuz de  
verbo. nec filius de filio. qz hec  
noia diuersis p̄sonis cōuenire  
non possunt.

**¶** Nona est q̄ noia substancie  
aliqui intelligētiāz p̄sonaz disti /  
cte faciūt vt cū d̄ deus genuit  
deū int̄duz totius trinitatis h̄  
itelligēciā faciūt vt cuz d̄ ne /  
mo bonus nisi solus deus.

**P**reterea distinctio  
xxviii. continet octo  
conclusiones.

**P**rima est quod ingenuus relati-  
ue dicitur de patre tantum et a-  
lia notio est qua dicitur ingeni-  
tus et alia qua pater siue geni-  
tor. tantum autem valet cum di-  
citur ingenuus quantum non ge-  
nitus siue non filius. Ingenuus

dicitur secundum proprietatem  
innascibiliter et dicitur relative  
quia non dicitur secundum sub-  
stantiam licet relationem neget

**S**ecunda est quod spiritus sanc-  
tus potest dici non genitus. non  
filius. licet proprie non dicatur in-  
genitus. quia ingenuus dicitur  
secundum notioem inascibilitatis et originis

**T**ercia est quod ambrosius vole-  
bat uti isto vocabulo ingenuus  
propter hereseos arrianeos

**Q**uarta est quod sicut dicitur di-  
uersimode ingenuus et genitus ita  
et diuersimode dicitur esse filium  
et spiritum sanctum. quia non ea  
notione pater est pater qua fili-  
us est filius. scilicet. spiritus sanctus

**Q**uinta est quod aliud est quo  
pater est. et aliud est quo filius  
non tamen pater aliud. nec filius  
aliud. unde idem est pater esse et fi-  
lius esse. sed non est idem esse pater et filium

**S**exta est quod quis diuersimode sit  
esse patrem. et esse filium. non tamen  
diuersa substantia. quia hoc non  
secundum substantiam dicitur. sed  
secundum relationem. quod tamen

relatiuum non est accidens  
**S**eptima est quod sicut solus de-  
us dicitur verbum et ymago. ita  
et solus dicitur esse nata sapien-  
tia vel genita et in hoc quod dicitur  
nata intelligitur eadem notio que  
nominatur cum dicitur verbum  
vel ymago esse. cum autem dici-  
tur sapientia nominatur essentia  
a. non quod essentia sit nata. sed quod  
filius que est uatus est essentia et ac-  
cipit ibi sapientia per ypostasi. unde  
nata sapientia. id est genita ypostasis

**O**ctaua est quod ymago interdum  
dicitur sicut verbum et filius et  
aliquam essentiam intelligentiam facit  
et tunc ad se dicitur et non relative

**S**ed preterea distin-  
ctio. xxix. continet con-  
clusiones nouem.

**P**rima est quod in diuinis est ali-  
ud nomen quod relative dicitur. scilicet. pri-  
cipium. pater enim est principium non  
de principio. filius principium de pri-  
ncipio. spiritus sanctus principium de v-  
troque. scilicet. patre et filio

**S**ecunda est quod pater dicitur principium  
totius diuinitatis et si melius di-  
citur deitatis. non quod sit sui et diuine  
nature principium. sed quod est principium  
filii. et scilicet. in quibus sit tota diuinitas est

**T**ercia est quod pater est ab eterno  
principium filii. et pater et filius non  
sunt duo principia sed unus. scilicet. pater  
et non est paternitate principium  
scilicet. nec filius filiatione. sed pater  
et filius una et eadem notione  
sunt principium spiritus sancti

**Q**uarta est quod spiritus sanctus licet sit ab eterno non dicitur principium nisi respectu creaturarum quod non sunt ab eterno

**Q**uinta est quod spiritus sanctus non est tantum principium creaturarum. sed et pater et filius et trinitas ipsa. et hi tres non sunt tria principia. sed unum principium omnium creaturarum

**S**exta est quod pater dicitur principium filii. quia genuit eum. et pater et filius unum principium spiritus sancti quod ab utroque procedit

**S**eptima est quod sicut pater et filius ad creaturam relative unus creator et unus deus dicitur sic relative ad spiritum sanctum unum principium. ad creaturam vero pater et filius et spiritus sanctus unum principium sunt sicut creator et unus deus

**O**ctava est quod licet filius sit principium. de principio tamen non est procedentis quod filius habeat principium durationis super patrem et filium eadem ratione vel

**D**ona est quod sane intelligi potest notionem dici principium spiritus sancti illius autem notionis quod ibi vocat principium nomen non habemus. sed non est ipsa paternitas vel ipsa filiationis id est notio quedam que patris est et filii quod ab eterno pater et filius unum principium sunt spiritus sancti

**H**inc enim distinctio

tricesima continet conclusiones sex

**P**rima est quod quedam ex tempore de deo dicuntur. eorum temporaliter conveniunt sine sui mutatione. et relative dicuntur. ut creator dominus refugium donatum et homini. quia illa deo conveniunt respectu creaturarum que simul cum tempore vel ex tempore esse ceperunt

**S**ecunda est quod cum deus incipit dici temporaliter quod antea non dicebat. manifestum est tamen ei relative non secundum accedens dei quod aliud ei accidit sed secundum accidens eius ad quod incipit dici tale

**T**ercia est quod quedam de deo dicuntur temporaliter relative et ad creaturas sine mutatione deitatis sed non sine mutatione creature et ita accidens est in creatura non in creatore

**Q**uarta est quod appellatio qua creatura relative ad creatorem flativa est et relationem notat que est in ipsa creatura

**Q**uinta quod appellatio que creator dicitur ad creaturam relative. relativa est sed nullam notat relationem que fit in creatore

**S**exta est quod cum dicimus spiritum sanctum datum vel donatum relative dicitur et ad dantem et ad illum cui datur nec dicimus spiritum sanctum referri ad se licet a se deus est tamen appellatio relativa et flativa dicitur ad illum cui datur in qua mutatio

fit nō i dante Et nota q̄ huius  
relatiua appellatio tm̄ relatio  
nem realem excludit non relati  
onem secundum rationem siue  
secundum dici

**P**roterea distinctio  
xxi. continet conclu  
siones nouem.

**P**rima est q̄ nihil sibūpsi dici  
tur simile vel equale. tres autē  
persone diuine dicuntur essentia  
les ad inuicem ⁊ relatiue. nō  
tamen essentialitas vel similitu  
do est relatio vel notio. sed tan  
tum appellatio relatiua.

**S**ecunda est q̄ pater et filius  
⁊ spiritus sanctus dicuntur esse  
ciales et similes non secundum  
pprietates relatiuas. sed secun  
dum unitatem essence. filius  
autem ē patri essentialis ⁊ filius  
non ex eo q̄ est filius. sed secun  
dum id quod ad se dicitur secū  
dum unitatem nature.

**T**ercia est q̄ quibusdam vider  
tur q̄ nomine essentialitatis ⁊  
similitudinis non ponitur ali  
quid sed remouetur. ita q̄ pat̄  
ideo filio dicitur essentialis q̄  
non est maior nec minor ⁊ hoc  
pp̄ter essence unitatem. similit̄  
dicitur similis. quia non est di  
uersus nec alienus nec in aliq̄  
dissimilis. et hoc pp̄ter essence  
simplicitatem

**I**ntelligendum est q̄ dicit h̄c  
magister q̄ respectus esse iciali

catis non ponit in deo aliquo  
secundum rem. sed tantum secu  
dum rationem. quāuis ipsa es  
sentialitas ponat i deo verā rē.

**Q**uarta est q̄ secundum hila  
riuz eternitas dicitur esse in pa  
tre. species in ymagine. vsus in  
munere. ymago autem dicitur  
de filio. ⁊ munus a pp̄riate d̄  
spū sancto sicut et donum

**Q**uinta ē q̄ eternitas species  
siue pulchritudo ⁊ vsus siue de  
lectacio et felicitas nō pp̄rieta  
tem psonarū distinguūt. h̄ ypo  
theses ostendūt ⁊ iō a pp̄riate  
de eis dicuntur.

**S**exta est q̄ ymago que est fi  
lius coequatur patri. non autē  
pater filio. licz sit ei equalis qz  
q̄ filius sit equalis patri. hoc  
habet filius a p̄re. pater autē nō  
habet a filio hoc q̄ sit ei eqlis.

**S**eptima est q̄ fm̄ augustinū  
in patre est unitas. in filio eter  
nalitas. in spū sc̄o vtriusqz con  
cordia.

**O**ctaua est q̄ pat̄ ⁊ filius et  
spiritus sanctus rede dicuntur  
esse vnum ⁊ vnus deus.

**N**ona est q̄ veritas dicit ego  
⁊ p̄ vnū sumus. i hoc q̄ dicit  
vnū excludit errorem arij. qui  
tres personas nolebat esse vni  
us eiusdēqz subst̄tie siue essen  
tie. In hoc q̄ dicit sumus ex  
cludit hereses sabelli. q̄ trinita  
tē ponebat tm̄ noīm sine subst̄  
tētia personarum.

**Q**uæritur. distinctio  
xxxij. continet conclusio  
nes septem

**¶** Prima est quod pater et filius diligunt se spiritu sancto. unde se diligunt et unitatem servant et sua essentia et suo dono quod est spiritus sanctus

**¶** Secunda est quod filius dicitur sapientia patris. quia est sapientia de patre qui est sapientia. non autem quod pater sit sapientia quia ipse genuit. Augustinus autem lxxxij. q. q. xiiij. dicit quod pater est sapiens sapientia genita. hinc libro retradacionum hoc correxit unde pater non est sapiens sapientia genita. i. filio

**¶** Tercia est quod sicut pater est deus ingenuus et filius deus genitus. et deus genitus non est deus ingenuus. non tamen alius est deus pater. alius deus filius. sed unus deus utque. ita sapientia genita non est sapientia ingenua. sed alia est sapientia genita et alia ingenua. non tamen alia sapientia. hinc una et eadem est sapientia. pater autem est sapientia ingenua. filius vero sapientia genita

**¶** Quarta est quod sicut dicunt quodammodo quod filius per se agit sed non a se. ita filius debet dici sapiens per se sed non a se. et similiter debet dici deus per se hinc non a se ut de se.

**¶** Quinta est quod est tamen una sapientia patris sed non dicitur eodem modo. Nam sapientia patris dicitur illa qua genuit. et sapientia patris dicitur ea qua sapiens est. quia illa dicitur patris quia eam genuit. et illa dicitur patris quia ea sapit. quia sapientia genita est eadem sapientia que et ingenua. quia sapientia genita et ingenua una et eadem sapientia est. que essentia divina intelligitur communis tribus personis

**¶** Sexta est quod dilectio in trinitate que est pater et filius et spiritus sanctus est ipsa essentia deitatis. et tamen spiritus sanctus dilectio est que non est pater nec filius nec ideo due dilectiones sunt in trinitate. et dilectio que proprie spiritus sanctus est. est dilectio que trinitas est. sed non ipsa trinitas sicut spiritus sanctus est essentia que est trinitas. non tamen ipsa trinitas est

**¶** Septima est quod pater non dicitur diligere filium et e converso ea dilectione que ab utroque procedit. que non est aliud eorum. sed tantum spiritus sanctus scilicet tantum ea dilectione pater sit vel filius. sed sic pater ea diligit filium et e converso ut et pater per se ea que ipse est dilectione diligit. sic et filius

**P**ost predicta distinctio tricesima ter

cia continet conclusiones tres.

**P**rima est q̄ proprietates personarum personas distinguunt et determinant et sunt in ipsis personis et etiam diuina essentia et sunt ipse perione. unde pater nitas est pater. et ratio est quia deus est omne illud quod habz excepto eo quod flatue dicitur nam pater habet filium. non tñ est filius

**S**ecunda est q̄ proprietates aliter sunt in diuinis personis aliter in diuina essentia. Nam i diuina essentia sunt sic q̄ eam non determinant et distinguunt. In personis autem sunt sic q̄ eas determinant et distinguunt et ideo essentia non generat nec generatur. pater autem generat et filius generatur.

**T**ercia est q̄ pater proprietate generationis pater est et nō deus siue diuina essentia. et tamen ipsa proprietate generationis est deus siue diuina essentia

**P**redictis distinctio tricesimaquarta continet conclusiones octo

**P**rima est q̄ tres persone diuine differunt proprietatibus. h̄ sunt vnum et idem secundum essentiam. ita q̄ tres persone sunt vnum deus et vna essentia et quilibz sigillatim.

**S**ecunda est q̄ cū dicitur filium esse quod pater est. intelligi

zur secundum substantiaz esse q̄ pater est. sed non secundum illud q̄ ad aliud dicitur

**T**ercia est q̄ vsus sanctorum admittit istam locutionem deus est essentia trium personarum et tres persone sunt vnius essencie. nō autem admittit istam. deus est deus trium personarum. vel tres persone sunt vnius di. Et forte est ratio ista ne putaretur deus ita personarum. sicut dicitur deus abraham et ysaac. et omnes creature. quod dicitur quia est principium creationis. ipsa autem essentia diuina non dicitur esse abraham et ysaac vel alicuius creature. ne creatoris et creature natura confundi videret

**Q**uarta est q̄ sicut eēntia dicitur de deo secundum substantiam. ita et potentia sapientia et bonitas et que secundum substantiam dicuntur de deo. dicuntur simul de tribus personis. et de qualibz sigillatim. Et quibus patet q̄ in trinitate est summa perfectio. quia ibi summa est potentia sapientia et bonitas

**Q**uinta est q̄ vna est potentia trium personarum sapientia et bonitas. et tres persone sunt eadem potentia eadem sapientia et eadem bonitas

**S**exta est q̄ licet i deo sit vnum et idem penitus potentia sapientia et bonitas. tamen appropriatur potentia patri sapientia filio et

onitas spiritui sancto. ne ut in  
 creaturis. pater impotēs. filius  
 minus sapiens. spiritus inflatus  
 et timidus putaretur

¶ Septima est q̄ omospon. i. cō  
 substancialis intelligitur. vñ fi  
 lius dicitur omospon. i. vñius  
 et eiusdem substancie

¶ Octava est q̄ nomina transla  
 tiue dicta de deo. ut speculum  
 splendor figura et huius ratioē  
 alicuius similitudinis sunt dic  
 ta. ex qua intelligēcia et fides ca  
 tholica est sumenda

**Q**uinq; Distinctio  
 tricesima quinta conti  
 net conclusiones sex.

¶ Prima est q̄ sapiencia vel sciē  
 tia dei cū sit vna et simplex ppt̄  
 tamen varios status rerum. et  
 diversos effectus. pl̄ra ac diuer  
 sa sortitur vocabula. dicitur em̄  
 non tantum sciencia et etiā pre  
 sciencia vel preuidencia disposi  
 tio predestinatio et puidēcia

¶ Secunda est q̄ preuidencia  
 siue presciēcia est tm̄ de futuris  
 sed de omnibus bonis scilicet et  
 malis. dispositio ē de omnibus tā  
 predestinatio ē de omnibus tā  
 tum saluandis. et de bonis qui  
 liberantur hic scilicet a culpa et  
 a pena et in futuro coronabun  
 tur in gloria. puidencia est gu  
 bernandoz. que utiq; eodē mō  
 videtur accipi quo dispositio. in

terdū tamen puidencia accipit  
 pro presciencia. sapiencia vero  
 vel sciencia de omnibus est bo  
 nis scilicet et malis preteritis  
 presentibus et futuris tempora  
 libus et eternis. quia deus seip  
 sum perfecte sciuit quia est eter  
 nus

¶ Tercia est q̄ presciencia dispo  
 sitio predestinatio. quantum ad  
 id q̄ dicūt quia idem q̄ diuī  
 na sciencia manent q̄ sunt dato  
 q̄ nullum esset futurum in quā  
 tum tamen respectum inportāt  
 ad futura non essent nisi essent  
 futura aliqua

¶ Quarta est q̄ sciencia vel sa  
 piencia non sunt tantum de te  
 poralibus sed etiam de eternis  
 et ideo si nulla essent futura. es  
 set tamen i deo sciencia que mo  
 do est. nec minor esset q̄ modo  
 nec maior.

¶ Quinta est q̄ omnia dicunt  
 esse in deo. etiam ab eterno. et  
 ita res anteq̄ esset in sua natu  
 ra erant in sciencia dei. nec alit̄  
 nouit res factas. q̄ cognoscit e  
 asdem futuras. vnde omnia di  
 cuntur in ipso esse vita nō ideo  
 q̄ creatura sit creator. vel q̄ is  
 ta temporalia essentialiter sint  
 in deo sed quia semper in eius  
 sciencia que est vita

¶ Sexta est q̄ omnia tam prese  
 cia q̄ preterita et futura dicun  
 tur deo presencia. vñ deo nihil  
 p̄terijt. nec ē futurum. sed omnia

sunt ei presentia. ex hoc quia quod  
dam cognitione ineffabili sue sa-  
pientie in eo sunt

**S**olet hic distinctio  
xxxvi. continet sex conclu-  
siones

**P**rima est quod licet omnia di-  
cantur deo presentia quia sunt in  
eius cognitione siue scientia. et  
scientia dei significat idem quod di-  
uina essentia. non tamen debet  
dici quod omnia sint in diuina es-  
sencia ne intelligatur esse eius-  
dem essentie cum deo

**S**ecunda est quod licet deus co-  
gnoscat omnia et bona et mala  
bona tamen agnoscit per app-  
bacionem et per beneplacitum  
et quia eorum est auctor. non  
autem mala. et ideo bona dicuntur  
esse in deo. non autem mala

**T**ercia est quod omnia dicuntur  
esse per ipsum deum et in ipso.  
quia scit ea et eorum est auctor. Et  
intellige omnia. id est omnes naturas  
et que fiunt naturaliter non pec-  
cata et vicia. sic etiam dicitur quod in  
ipso viuimus mouemur et su-  
mus quia eo auctore mouemur  
uiuimus et sumus

**Q**uarta est quod licet personarum di-  
stinctio notetur cum dicitur ex ip-  
so et per ipsum et in ipso. Ex ipso  
propter patrem. per ipsum propter fil-  
ium et in ipso propter spiritum sanctum.  
tamen cuilibet persone con-  
uenit ex ipso et per ipsum et in

ipso sunt omnia  
**Q**uinta est quod non omne quod  
est ex deo est de ipso. quia celum  
est ex ipso. non de ipso. quia non  
de natura dei est. omne autem  
quod de ipso est. est ex ipso licet  
non e conuerso. vnde filius est de  
patre et ex patre.

**S**exta est quod in dei cognitione  
siue scientia sunt omnia bona. scilicet et  
mala. sed bona tantum sunt in deo  
sicut ex ipso et per ipsum non au-  
tem mala

**E**t quoniam distinctio  
xxxvii. continet sep-  
tem conclusiones

**P**rima est quod deus incommu-  
tabiliter se in se existens est in om-  
ni natura siue essentia presen-  
cialiter potencialiter et essentialiter  
sine sui distictione et in omni loco  
sine circumscriptione et in omni tem-  
pore sine mutabilitate sui. et in  
sanctis spiritibus et angelis ex-  
cellentius. scilicet per gratiam inhabitans  
et in homine christo excellentissime in  
quo plenitudo deitatis totaliter  
inhabitat ut ait Augustinus  
in eo. non. deus habitat non per  
gratiam adoptionis sed per gra-  
tiam unionis

**S**ecunda est quod esse ubique dei  
tati est proprium

**T**ercia est quod ubi deus habi-  
tat. ibi est. non tamen ubicumque  
est ibi habitat. Nam sicut anima  
tota siue adest omnibus partibus

corporis. nec minor in minori / bus. nec in maioribus maior. tamen intentius in alijs ⁊ in alijs remissius operatur. ita deus ubique. sed in sanctis specialiter dicitur esse per gratiam et in eis habitat sicut in templo.

Quarta est quod deus antequam res essent in se erat. unde in se est ⁊ in rebus. non enim sancti dicuntur domus. sic ut ipsa subtrahatur deus. immo sic habitat deus in sanctis. ut si ipse discesserit cadant.

Quinta est quod deus est habitator quorundam non cognoscendum deus. sicut parvulorum per baptismum renatorum Et habitator quorundam cognoscendum sicut sanctorum deus diligendum. sed non est habitator quorundam cognoscendum sicut malorum qui deum cognoscunt. sed non diligunt. nec illi ad templum pertinent qui deum cognoscunt. non tamen deum glorificant.

Sexta est quod sicut solis radij non contaminantur sordibus in quibus sunt. ita divina essentia ubique existens nullis sordibus maculat

Septima est quod corpus omne omnimodo est locabile. Nam dimensione corpus est in loco ⁊ movetur. ⁊ secundum locum ⁊ secundum tempus. Spiritus etiam creatus locabilis est sed non

dimensione sed determinative. ut ita est hic quod non alibi invenitur. ⁊ motum secundum locum ⁊ secundum tempus suscipiens vicissitudines gaudij doloris. scientie ⁊ oblivionis deus autem illocalibilis est ⁊ inspicibilis ubique totus existens. quod nec secundum locum nec secundum tempus movetur. sed omnino est immobilis.

**N**unc ergo Distinctio tricesima octava continet tres conclusiones.

Prima est quod prescientia dei ⁊ scientia bonorum non est causa rerum nisi sine qua non. nec res sunt cause scientie nec prescientie dei. nisi causa sine qua non.

Secunda est quod prescientia dei est causa bonorum prescitorum non ut est prescientia tantum. sed ut est cum beneplacito. malorum autem non est beneplacitum. sed tantum simpliciter scientia vel prescientia. Prescientia autem est de preteritis vel presentibus ⁊ futuris bonis vel malis. sed cum beneplacito tantum de bonis.

Tercia est quod prescientia dei non potest falli. unde cum dicitur non potest res alter evenire quam sit prescisa a deo. si conjunctim intelligatur verum est. quia simul stare non possunt

q̄ aliter res eueniat q̄ deus p̄  
scierit si diuinitati naz futuruz  
origēs nō de necessitate eueiet

**P**roterea distinctio  
xxxix. continet cōclusi  
ones duas

**P**rima est q̄ deus simul et in  
mutabilē, et futura bona et ma  
la scit vnde eius sciētia augeri  
non potest nec minui nec muta  
ri sicut nec eius essentia, quia  
eius sciētia est eius essentia

**S**ecunda est q̄ bene concedi  
tur q̄ deus possz scire quod nō  
scit, et possz nō scire quod scit, p̄  
scire quod non p̄scit, et non p̄  
scire quod p̄scit, intellige diui  
sim quia diuinitim fallum esset,  
quia sciētia eius est immuta  
bilis

**P**redestinatio, distin  
ctio xl. continet conclu  
siones duas.

**P**rima est q̄ predestinatio gra  
cie ad salutem consequendam,  
vnde predestinationis ē duplex  
effectus vnus temporalis et in  
via, scilicet infusio gracie, alius  
finalis et sine fine et in patria,  
vt collatio glorie

**S**ecunda est q̄ cu dicitur pre  
destinatus non potest damnari  
verum est si coniunctim intelli  
gatur ita scilicet q̄ non potest el  
se vt predestinatus sit et damp

netur si autem diuinitatiz falluz  
est quia predestinatus poterit el  
se non predestinatus et ita dam  
naretur

**T**ercia est q̄ sicut ab eterno  
deus potuit aliquem nō prede  
stinare, ita dicitur a quibusdam  
q̄ modo potest eum deus non  
predestinare ab eterno, quia in  
creaturis possibilitas et impossi  
bilitas referuntur ad naturaz  
rei existētis et ideo in operibus  
creaturarum, quod factum est et  
dictum impossibile est non esse  
vel non fuisse factum vel dictuz  
cū vero de prescientia vel de p̄  
destinatione dei agitur possibili  
tas et impossibilitas ad potenti  
am dei refertur, que semper ea  
dem est et fuit

**Q**uarta est q̄ reprobatio est  
prescientia iniquitatis quorum  
dam, et preparatio dampnatio  
nis eorundem, itaq̄ ab eterno  
alderum horum deus p̄scit h̄

**Q**uinta est q̄ sicut predesti  
nationis effectus est gracie ap  
positio, ita reprobationis eter  
ne quodammodo effectus ē ob  
duratio nec obdurat deus im  
parciēdo maliciam sed non im  
parciēdo graciā.

**S**i autem distinctio  
quadragesima pri  
ma continet cōclusiones quinq̄

**P**rima est q̄ gracie que dant̄ homini ad iustificationem nulla sūt merita ⁊ multominus ipsius predestinatōnis q̄ ab eterno elegit q̄s voluit. Obduratōnis autē que est quodammō effectus reprobationis sunt merita q̄ deus obdurat fm̄ iudicium q̄ meritis reddīt obdurat autē nō erogādo q̄bus fiat deterior. Reprobatōnis autem quā ab eterno quosdam prescit futuros malos non sunt futura merita

**S**ecūda ē q̄ catholica fides respicit aīas ī celo ante conuersatas ⁊ ibi aliquo boni vl̄ mali egisse et p̄ meritis ad corpora terrena detrusas esse

**T**ercia est q̄ deus elegit q̄s voluit gratuita misericordia nō q̄ fideles futuri erant. s̄ vt fideles essent. eisq̄ grāciam dedit non quia fideles erāt. s̄ vt fideles fierent. Non autem conceditur quosdam reprobasse vt mali essent ⁊ obdurare vt peccent quia reprobatio non est ita causa malificū predestinatio causa boni. nec obduracō ita facit hominem ita malum q̄admodum misericordia bonum

**Q**uarta est q̄ deus multa p̄ scīuit. que modo non prescīt. q̄ prescīre non est nisi futurorum multa autem sunt que prius fuerunt futura. ⁊ mō nō sunt

futura.

**Q**uinta est. quod deus semel scit semper scit. Et si aliquando crīstum nasciturum scīuit. et nunc scit natum. eadem sciencia scit hoc et illud quamuis tempora sunt mutata ⁊ opera sed fides non tenet vt non est idem concedendum de sciencia et prescīentia

**N**unc distinctio vicesimaquarta continet quatuor cōclusiones

**P**rima est q̄ deus trinitas ē omnipotens. quia potest omnia que posse est posse. quedam potest per se facere. vt creare celuz quedam potest facere non in se sed in creaturis vt motum. q̄dā dicitur non posse. vt peccare vl̄ pati. vl̄ mori. q̄ huiusmodi posse non est posse. sed defectus.

**S**ecunda est q̄ omnia deus potest facere. sed non facit. nisi q̄d̄uenit veritati eius et illius iusticie

**T**ercia est q̄ deus a se et per se omnia potest. creatura per se nihil potest nec a se. filius dei per se potest omnia facere. sed non habet hoc a se sed a patre similiter et spūs sanctus quorum est vna et eadem potēcia

**Q**uarta est q̄ deus potest

quicquid vult fieri et potest quod  
quid vult se posse et e converso.  
non tamen donec quod vult se posse  
vult fieri

**Q**uidam dicunt. distin-  
ctio xliij. continet occlusionem  
vnam. que est quod deus potest plu-  
ra facere quod facit et alia facere  
quod que facit. et alia velle quod que  
vult et tamen ipse non esset ali-  
us. et que facit decet eum face-  
re et si alia faceret deceret eum  
facere et tamen voluntas ei-  
us non est alia. nec nova nec  
mutabilis aliquid modo esse potest

**Q**uidam distinctio  
xliij. continet tres con-  
clusiones

**C** Prima est quod deus potest alia  
facere quod que facit. et que facit  
possit facere meliora. unde deus  
talem potuisset fecisse homines  
qui nec peccare possit nec vellet  
qui utique melior fuisset

**C** Secunda est quod deus eorum que  
facit. quedam possit facere modo  
meliori. et quedam vero modo  
eque bono. et quedam modo mi-  
nus bono quod facit siue aliter. ut li-  
aliter. siue modus ferat ad quali-  
tatem creature. non ad sapientiam  
creatoris. Nam nec meliori nec  
alia. nec minus bona sapientia  
potest facere que facit quam que  
facit

**C** Tercia est quod deus semper po-

test quicquid semel potuit et semper  
vult quicquid semel voluit. et  
habet semper eandem potentiam  
et eandem voluntatem quod semel  
habuit. unde potuit incarnari  
et incarnatus est eandem potest  
tia dicit sicut et eadem est scientia  
qua scivit se resurduum  
et scit se resurduum. non tamen  
potest semper facere omne illud  
quod aliquando potuit nec vult  
esse nec fieri omne illud quod vo-  
luit esse vel fieri. ita et de scientia  
dei dicendum

**I**am distinctio quadra  
gemina continet quatuor  
conclusiones

**C** Prima est quod divina volun-  
tas est divina essentia sicut eius  
scientia est eius essentia ut cum  
dicit deus est volens. secundum essentiam  
dicitur unde voluntas in  
deo nec dicitur affectus vel motus  
qui in deo cadere non possunt  
sed dicitur essentiam

**C** Secunda est quod licet in deo sit  
ideus velle quod esse. non tamen deus  
dicitur esse omnia que vult. sicut nec  
dicitur esse ea que scit licet ideus  
sit in eo scire et esse.

**C** Tercia est quod deus scit omnia  
id est deus est cuius scientie que est  
ipsa essentia omnia sunt subiec-  
ta similiter deus vult hec vel il-  
la id est deus est cuius volun-  
tati que ipse est hec vel illa sub-  
iecta sunt. voluntas autem dei que

non potest esse iniusta neq; ma-  
la. qz deus est sempiterna et inua-  
riabilis essentia. licet ea que ei  
subiecta sunt traseant et variantur  
Quarta est q voluntas dei  
est prima et summa causa oim. ip-  
sa enim sola est unde ortu habet  
quicquid est. et ipa non est orta  
sed eterna. et ipsius nulla est cau-  
sa et ariam. nec est eius causa q  
reda. qz sic qreret aliqo ma us  
vel prius ea q nephas est cre-  
dere.

Quinta est q voluntas dei p-  
prie est essentia. et hec non est nisi  
vna. et appellat bñplacituz siue  
dispositio. et extra hac volunta-  
tes non pnt fieri aliqo. Aliqñ  
aut signa voluntatis diuine  
dicuntur volūtas dei. sicut signa  
ire dicuntur ira. et signa dilecti-  
onis dilectio. et est tropica locu-  
tio. Bunt aut signa vluntatis  
diuine scz hec. pcepere et pphibere  
pmittere et salere implere. vñ qd  
deus precipit pnt dici voluntas  
dei. et ita de alijs signis. Contra  
aut huiusmodi signa potest fieri  
exceptio contra impletionem.

**H**ic Distinctio qua  
dragenalecta continet q  
tuor occlusiones

Prima est q deus ea voluntate  
q ipa est q bñplacitū vocatur  
nō vult fieri aliqo qd nō fiat.  
neq; nō fieri qd fiat. Et obicit

illud math. xxij. Quotiens vo-  
lui agregare filios tuos et no-  
lulti. Et illud. i. thimo. ij. Vult  
omnes hoies saluos fieri scz de-  
us et tñ non oēs saluantur. q  
sic itelliguntur. q filios quos  
voluit deus agregare agrega-  
uit. h. ciuitate nolente Et etiaz  
scdm itelligitur q nullus salua-  
tur nisi quem ip e saluare volu-  
erit. Sc dicitur illuminare oem  
hoiez. non q ois hō illuictur.  
h. q nullus n ab ipso illumina-  
tur.

Secūda est q deus nō vult  
mala fieri. nec vult mala nō fi-  
eri. scz pmitit mala fieri. vnde  
deo auctore mala fiunt. nec hō  
fit. decerior. nec vult mala non  
fieri. qz si fierent ipotēs videre  
tur. pmitit aut deus mala fie-  
ri. licz nō vult q fiat. qz bona  
ex malis que fiunt facit proue-  
nire.

Tercia e q est aliqo quod  
in se est bonum et cui fit scz non  
facienti. vt subuenire pauperi-  
bus nō ppter deuz. Est aliqo  
bonum in se et facienti. sed non  
cui fit. vt veritatem predicare  
propter deū inobedienti. Est ali-  
quid quod est bonū in se et eti-  
am facienti et cui fit. vt verita-  
tam predicare propter deum o-  
bedienti. Est aliqo quod nō  
est bonum in se nec facienti. va-  
let autem ad aliqo vt ad  
decorum vniuersi. sed hoc est

malum .vnde mala que boni  
perferunt valent ad emendan-  
da peccata vel ad exercendā p-  
bandamq; iusticiam. vel ad de-  
monstrandam huius vite mise-  
riam.

**Q**uarta est q; licz omne ve-  
rum sit a deo. et mala fieri sic  
verū. non ppter hoc mala fiūt  
a deo. sed deus prohibet furtū  
fieri. et furtum fieri est veruz n̄  
sequitur q; phibeat veruz. illa  
autez locutio vera qua dicitur  
mala fiunt. est a deo. s; ipsa ma-  
la non sunt a deo

**V**oluntas . distinctio  
xlvij. continet tres cō-  
clusiones

**P**rima ē q; dī volūtas que  
ipse est et eterna semp ē efficac  
vt fiat omne q; velit. ⁊ nihil fi-  
at q; nolit. que de homine sem-  
per impletur quocunq; se ver-  
tat

**S**ecunda est q; volūtas dei  
semp impletur aut a nobis cuz  
benefacimus. aut de nobis cū  
otra voluntatem dei non q; ipe  
est. sed contra voluntatez signi-  
facimus.

**T**ercia est q; deus quedam  
precepit particulariter i veteri  
lege ⁊ i noua. q; fieri noluit ab  
illis quibus precipiebat exem-  
plum de immolatōne filij abra-  
he. ⁊ de curatis q;bus precepit  
ne cui dicerent

**S**ciendum quoq; dī  
titio xlvij. cōtinet. v.  
conclusiones

**P**rima est q; voluntas homi-  
nis volentis idēz fieri q; deus  
vult. aliquando est mala. ⁊ vo-  
lētis aliud q; deus vult aliqñ  
est bona. exempla patent in lra  
Et est idem q; ad bonitatez no-  
stre voluntatis nō sufficit eius  
iformitas cū diuina v olūate  
volito siue in obiecto

**S**ecunda ē q; bona volūtas  
dei aliqñ impletur p malaz vo-  
luntate homis. vt dūs voluit  
bona volūate mortē xpī q; in-  
tulerūt ei iudei mala volūate

**T**ercia est q; tota trinitas vo-  
luit ut xpūs pateretur. s; non  
voluit ut iudei occiderent eum  
voluit em̄ penam xpī. s; nō vo-  
luit culpam iudeoz. nec tñ no-  
luit. qz si noluisset. non fuisset

**Q**uarta est q; sandis viris  
placuit q; xps moreretur incui-  
tu nostre redēptionis ⁊ ipletio-  
nis diuine voluntatis s; eis n̄  
placuit intuitu cruciatu. siue  
discretione afflictionis

**Q**uinta est q; passiones san-  
ctoruz p̄t hō velle vel nolle bo-  
na ⁊ mala voluntate. Naz pas-  
sionē pauli voluntate bona no-  
lebāt q; ei spaciebātur. qui autē  
volebāt vt eius corona accele-  
raret bona volūate volebant

Expliciūt conclusioēs p̄mi li. scilicet.

**Q**uoniam Reacionem. distin  
ctio prima secundi li  
bri continet octo con  
clusiones

**¶** Prima est qd vnus e creator  
omniuz reru celestium terrestriu  
um visibilium et inuisibilium an  
te facta eternaliter existens per  
suam omnipotentiam volunta  
te et bonitate sua i inicio tempo  
ris mundum creauit quod insi  
nuat scriptura genesis .i. dices  
**I**n principio creauit deus celuz  
et terras

**¶** Secunda est qd ex hoc eliciu  
tur errores plura principia po  
nentiu sine principio. vt plato  
nis qui tria posuit ab eterno. s.  
exemplar. materiaz et deum. qsi  
artificem non creatorem. quia  
creare est pprie aliud de nihilo  
facere. Et etiam elicit error ari  
stotelis qui duo principia posu  
it scilicet materia et formaz et  
tercium operatorium viduz est  
mundumq; semper esse et fuisse

**¶** Tercia est qd creare est facere  
et creator est opifex et factor. no  
tamen omnis factor est creator  
deus enim nomen creatois si  
bi pprie ftinuit. alia creaturis  
omniuicauit. licet in scripturis se  
pe vnum pro alio ponatur

**¶** Quarta est qd illa verba creare  
facere agere non secundum ean  
den rationem dicuntur de deo  
et creaturis. Cum enim aliquit

nouuz fit a deo. in ipso nihil fit  
sz fit nouu aliqd i effectu sicut  
in eius eterna fuerat volutate  
sine aliqua sui mutatione l mo  
tione. sed nos in operando mu  
tari dicimur

**¶** Quinta e qd deus creauit na  
turam rationalem. scilicet inco  
poream que est angelica et hu  
manam que ex carne et anima  
rationali consistit

**¶** Sexta est qd deus creauit ani  
mam rationalem propter suam  
bonitatem et creature rational  
utilitatem. vt scilicet summum  
bonum intelligeret. intelligedo  
amaret. amando possideret. et  
possidendo frueretur. non qd de  
us indigeret creature rationa  
lis officio. sed vt ipsa creatura  
deo seruiret cui seruire regnare  
est

**¶** Septima est qd mundus fa  
ctus e vt seruiret homini. et ho  
seruiret deo. vnde omnia nostra  
sunt. supiora puta trinitas ad  
fruendum. equalia puta an  
geli ad omuniendum. licet in p  
senti etiam seruiant nobis per  
ministeriu Inferiora ad serui  
endum. homo autem factus est  
ad reparandam ruinam angeli  
cam. licet et si angelus non pec  
casset homo factus fuisset

**¶** Octaua est qd anima rationa  
lis que videtur maioris digni  
tatis si absq; corpore permane  
ret qd q corpori vnitur. ido cor

pori ē vnita quia deus voluit  
cuius causa querenda non est  
et vt per huiusmodi vniones. s.  
anime cum corpore a quo sepa  
rari non vult deus ostenderet  
vnionem qua creatura racōna  
lis vniret deo per dilectionem  
ex toto corde. et vnionem qua  
deus videbitur facie ad facies  
et vt aīe vnite corpibus in eis  
deo famulātes. maiorē mereāt  
coronā et corpis glorificationē

**D** Angelita distin  
ctio secunda continet  
conclusiones quinq

**P**rima est q̄ angeli creati fue  
runt simul cum materia quatuor  
elementorum. vnde geneſis pri  
mo In principio creauit deus  
celum et terram. quod est ange  
licam et corporalem creaturam.

**S**ecunda est q̄ illa non sunt  
creata in tempore. sicut nec tem  
pus est creatum in tempore. sed  
angeli materia quatuor elemen  
torum celum empyreum. simul  
sunt creata cum tempore

**T**ercia est q̄ angeli creati fu  
erunt in celo empyreo. quod p  
bat per bedam

**Q**uarta est q̄ corporalis cre  
atura et spiritalis vtraq̄ i for  
mis suo modo creata fuit. sed  
spiritalis fuit creata p̄ cōuerſi  
onē et amorē beatorū ad deuz

**Q**uinta est q̄ cum. *Iſa. xliij.*  
dixit lucifer. ascendaſ in celuz  
notat equalitatem dei. *Nā* deo

parificari volebat

**E**cce. **D**istinctio ter  
cia continet cōclūſi  
nes octo

**P**rima est q̄ angelis inīcio  
sue ſubſtētie ſunt attributa q̄  
tuor. s. nature ſimplicitas p̄ſona  
lis diſcretio ſue diſtictio. memo  
ria itelligētia. et volūtas ſue di  
lectio. et liberū arbitriū

**S**ecūda ē q̄ n̄ omnes angeli  
ſunt eſſentiales i ſubſtācia ſpūa  
li. et itelligētia racōnali et libero  
arbitrio. p̄mmo alij inferiores.  
alij superiores a dei. n. ſapiētia  
ſunt oſtiruti.

**T**ercia ē q̄ q̄ natura magis  
ſubtiles. et ſapiētia ap̄ius p̄ſpi  
caces creati ſūt. h̄ij i maioribus  
grē muneribus p̄ſiti ſūt et vig  
nitate excellētōres oſtiruti alijs

**Q**uarta ē q̄ ſicut i āgel̄ diſſe  
rēs vigor et ſubtilitas nature i  
firmitatē n̄ adducit. etiā minor  
agnitō ſapiētie ignorātia n̄ i ge  
rit. ſic libertas inferior nullā ar  
bitrio neceſſitatē i ponit

**Q**uinta ē q̄ āgeli h̄nt aliq̄ oīa  
ſez q̄ ſūt ſpūs et i diſſolubiles et  
imortales

**S**exta ē q̄ oīes āgeli creati  
fuerūt boī et ſine vicio vñ inocē  
tes ſūt creati. nō tam virtuti  
bus p̄ſiti. q̄ ſtantibus appoſite  
fuerūt et n̄ appoſite cadētibus  
et fuit aliq̄ morula int̄ creatōez  
et lapſum

**S**eptia ē q̄ āgeli aī caſū ma

lorum et confirmationem bonorum  
triplicem cognitionem naturalem  
habebant. scilicet quod facti erant  
et a quo facti erant. et cum quo  
facti erant. noticiam rectam. habent  
boni et mali et quod appeten-  
dum et respiciendum illis esset

¶ Tercia est quod angeli tunc di-  
lectionem habebant naturalem  
qua deum et se diligebant. per quam  
tamen non merebantur

**P**ost hec. distinctio  
quarta continet con-  
clusiones tres.

¶ Prima est quod angeli non fue-  
runt creati beati nec miseri. nisi  
quis vult beatitudinem appel-  
lare illum statum innocentium  
quo creati fuerunt. qui status  
erat nec beatitudinis nec mi-  
serie.

¶ Secunda est quod cum mali an-  
geli non fuerunt prescienti sui casus  
nec future damnationis. nec an-  
geli boni sue future beatitudi-  
nis statum fuerunt prescienti. licet  
alii dicant quod deo reuelante su-  
am futuram beatitudinem pre-  
sciverunt. inde autem istud pro-  
babilius videtur

¶ Tercia est quod angeli fuerunt  
creati perfecti perfectione secu-  
ndum tempus. id est que eis oportebat  
secundum illud tempus et non per-  
fectione que est secundum natu-  
ram. qua quis habet quicquid  
est debitum vel expedit nature

sue ad glorificationem. Istam e-  
nim habuerunt boni in glorifi-  
catione. nec etiam fuerunt crea-  
ti perfecti perfectione vltima. que est  
cui nihil vniuersum deum. et de qua bo-  
na proueniunt vniuersa. illa enim  
solus deus perfectus est.

**P**ost hec. distinctio  
quinta habet septem  
conclusiones

¶ Prima est quod angeli mox ut  
creati fuerant. quidam deo ad-  
heserunt per caritatem. quidam  
recesserunt per superbie prauita-  
tem. et conuersi fuerunt a deo il-  
luminati apposita gracia. Auert-  
si vero excecati non remissione  
malicie. nec subtractione habite  
gracie. sed non appositione gra-  
cie ut conuerterentur.

¶ Secunda est quod angelos con-  
uerti fuit ei caritate adherere.  
Auerti vero odio habere vel in-  
uidere. inuidie enim mater est su-  
perbia. qua voluerunt se parifi-  
care deo.

¶ Tercia est quod angeli non sunt  
creati in actu conuersionis. nec a-  
uersionis voluntatis. sed habi-  
les ad volendum per libertatem  
arbitrii que in ratione et volun-  
tate consistit spontanee huius bonum  
et alii malum elegerunt

¶ Quarta est quod bonis angelis  
data fuit gracia cooperans in  
conuersione per quam cum libro

arbitrio uersi sunt bono quod habebant nisi perdito ad bonū maius. nō autē fuit eis data opus qz gracia operans dicitur qua de ipso fit pius

**Q**uinta est qz bonis angelis fuit data gracia sine ipsoz meritis. alias gracia nō esset gracia mal' autem nō fuit data gracia ex ipsoz culpa. qz cuz stare potuissent nō steterunt sicut alij. scilicet boni qui steterunt

**S**exta est qz boni in ipsa confirmatione beati fuerunt.

**S**eptima est qz plus placet magistro opinio que dicit angelos beatos beatitudine qz habet nō meruisse per acceptam gratiam. h' modo eam mereri eos per curam nobis exhibitam. licet alioz opinio dicat oppositum et ita premium precedit meritum. Et intelligendum qz opinio que magistro plus placet hodie non tenetur tenent enim doctores. qz in angel' premium non precedit meritum

**P**osterea distinctio sexta continet conclusiones septem

**P**rima est qz sicut de maioribus et minoribus angelis quidam steterunt. ita de utroque gradu quidam corruerunt

**S**ecunda est qz lucifer omnibus cadentibus fuit excellentior nec inter stantes fuit aliquis eo dignior qui eminentiam sue nature. et profunditatem scientie sue perpendens in suum creatorem superbiuit in tantum qd voluit se equare

**T**ercia est qz lucifer et illi qui peccauerunt de celo empyreo ceciderunt et in istum aerem caliginosum qui est eius carcer. vsqz ad diem iudicij et hoc propter nostram probationem. in iudicio autem in inferni baratruz deiciuntur.

**Q**uarta est qz boni angeli ad inuicem habent prelationem et mali similiter. et hoc qd diu durat mundus. quia in futuro seculo omnis prelatio euacuabitur habent autem prelationes maiores vel minores secundum motum scientie maioris vel minoris. quidam enim prestant vni prouincie. alij vni homini. alij vno vicio a quo etiam nominantur.

**Q**uinta est qz demones alternatis vicibus descendunt in infernum qui illic animas detinent atqz cruciant

**S**exta est qz de lucifero quidam dicunt ipsum in inferno religatum antecristi temporibus soluiturum. **E**t hoc quidam dicunt esse factum ab eo tempore quo christum temptauit in de

terto. unde dicunt ipsum primū  
hominem temptasse ⁊ vicisse ⁊ e  
tiam temptasse cristum. ⁊ supe  
ratum a cristo fuisse. Alij vero  
dicunt ipsum religatum ex quo  
cecidit pro peccati sui magnitu  
dine. magister dicit siue hoc sit  
siue non. credendum est q̄ non  
habet posse accedendi ad nos  
temptandum. sicut habebit tem  
pore añcristi

**S**eptima est q̄ dyabolus q̄  
de aliquo vicio aliquem homi  
nem temptauerit. ⁊ superatus  
ab eo fuerit deinceps nullum  
hominem de illo vicio in quo  
superatus est temptare licebit.

**S**upra. distinctio  
septima continet sep  
tem conclusiones

**P**rima est q̄ boni angeli qui  
quo ad suam naturaz peccare  
potuerunt. confirmati sunt per  
graciam. q̄ peccare non possunt  
nec per hoc sunt minoris liberi  
arbitrii sed amplius. deus aut  
solus natura sua habet q̄ pec  
care non potest

**S**ecunda est q̄ mali sunt  
ado in sua malicia obstinati q̄  
bene velle non possunt. Naz si  
aliquando bonum volunt. nō  
tamen bene neq̄ bona volun  
tate. habent nichilominus libe  
rum arbitrium licet multuz de  
pressum

**T**ercia est q̄ demones licet

sint obstinati in malo triplici  
tamen acumine sciencie vigēt  
scilicet subtilitate nature. tem  
porum experientia. reuelatione  
spirituū supernorum

**Q**uarta est q̄ eorum virtute  
⁊ sciencia artes magice exercē  
tur quam scienciam ⁊ potesta  
tē huiusmodi operandi demo  
nes acceperūt. ⁊ ad fallendum  
fallaces. vel ad mouendū fide  
les. vel ad exercitandam ⁊ pro  
curandum iustorum pacienciam

**Q**uinta est q̄ creatura corpo  
ralis non seruit ad nutum de  
monibus. sed deo potius

**S**exta est q̄ nulla creatura  
create potest. sed solū exterius  
ad adionem necessariam adhi  
bendo iuuare possunt boni an  
geli si iubeantur ⁊ mali si per  
mittantur

**S**eptima est q̄ mali angeli  
multa pnt ppter nature subtili  
tate que si pnt ppter dei vel bo  
norū angelorū phibitionē q̄dā  
etiā. nō pnt facere licet a superi  
oribus angelis permittantur.  
q̄ a deo illud facere si pmittit

**S**olet. distinctio oc  
taua cōtinet tres cō  
clusiones.

**P**rima est q̄ secunduz augu  
stinū angeli hnt corpa naturalē  
ter eis vnita. licz alij scorditer  
dicāt āgelos icorporeos corpo  
ra assumere i q̄bus deo iube

apparent hominibus que depo-  
nunt post expletionem operis.

**I**n huiusmodi autem operibus  
aliquando locuti sunt in perso-  
na dei sine distinctōne alicuius  
persone. Aliquando in persona  
patris et filij sive spiritus sancti  
Et dicunt augustinum id non  
dixisse asserendo. sed aliorum o-  
pinionez referendo. Et nota q  
magister non se determinat ad  
alteram dictarū opinionū. tamē  
illa que dicit augustinū hodie a  
nullo tenetur. sed alia

**S**ecunda est q deus i specie  
sue essencie + nunq̄ mortalibus  
appuit. sed appitiones di que i  
scripturis leguntur per subiectā  
creaturam angelorum ministe-  
rio facte credunt

**T**ercia est q demones anima-  
bus nostris nullatenus illabū-  
tur. solus em̄ q̄ creauit + anime  
illabi pōt. Et nota q magister  
inquirīt an demones subintrēt  
corpora obsessoz vel ideo dicāt  
ibi intrare et exire quia ibi mali-  
cie sue opus exercent dei permis-  
sione vel n̄ ē exercet et determi-  
nat q substantialiter nō intrāt  
corpora hominum sed ppter ma-  
licie sue effectuz intrare dicunt  
de quibus pelli dicuntur cū no-  
cere nō sinūtur. sed hoc nō suf-  
ficit ad pposituz quia ipse et be-  
da locuntur de corde eoz. et pa-  
tet q cor accipitur ibi pro spiri-  
tu rationali. vnde et adducit il-

lud aduū. v. cur cribrauit et i-  
pleuit sathanas cor tuū. de q̄  
stat q nō erat obsessus a demo-  
ne. Et est tenenduz q intrare pos-  
sunt corpora et non corda. i. nō  
possunt illabi animabus.

**P**ost distinctio ite-  
r continet cōclusiones  
nouem

**P**rima est q dyonisius poit  
tres ordines angeloz. et in sin-  
gulis trinos ponens et sic sunt  
nouem ordines angeloz. scili-  
cet. tres superiores. tres inferio-  
res et tres medi. Superiores se-  
cūduz dyonisiū sunt cherubi  
cheraphin troni. medi sunt do-  
minatiōes. virtutes. potestates  
Inferiores sūt p̄cipatus arch-  
angeli angeli. Secunduū gre-  
goriuz. medi sūt dominatiōes  
p̄cipatus potestates. Inferi-  
ores vero virtutes angeli arch-  
angeli.

**S**ecūda ē q ordo angelorum  
dicitur multitudo celestium spi-  
rituum qui int̄ se in aliquo mu-  
nere gracie simulantur sicut et a-  
ueniunt in participatione natu-  
ralium donoz. et exemplificat  
de omnibus angelorum ordini-  
bus.

**T**ercia ē q in angelis omnia  
dona sunt cōmunia. nā omnes  
ardent caritate. et sciencia sunt  
pleni. Sed superiores alijs ex

cellentius ipsa dona acceperunt  
a quibus et nominantur

**Q**uarta est q̄ quilibet ordo  
angelorum eius rei cēsetur no  
mine q̄ plenius accepit in mu  
nere. nō plenius respectu cuius  
libet ordinis. sed solum respectu  
inferiorum vel plenius non re  
spectu ordinum s̄ respectu dono  
rum. quia illud donum a quo  
denominatur habet in plenitu  
dine maiori q̄ alia dona

**Q**uinta est q̄ predicta distin  
ctio ordinū non fuit ī āgelis in  
sua creatione. eo q̄ dona non  
acceperunt a quibus denomi  
nantur. s̄ natura alij inferiores  
alij vero superiores creati sunt  
superiores qui natura magis  
subtiles ⁊ sapientia amplius p̄  
spicaces. Inferiores vero qui  
natura minus subtiles ⁊ intel  
ligentia minus perspicaces fac  
ti sunt itā q̄ si illi qui ceciderunt  
permanissent ī illis ordinibus  
fuissent in quibus sunt illi qui  
eis in naturalibus pares erāt

**S**exta est q̄ inter illos ange  
los qui sunt in eodem ordine  
vnus est alio dignior ⁊ excellē  
tior sicut in ordine apostolorū  
⁊ martirum vnus est alio dig  
nior. ita q̄ si lucifer stetit su  
perior in ordine superiori fuisset

**S**eptima est q̄ non erit deci  
mus ordo restaurandus p̄ ho  
mines. dicitur tamen in scripta  
decimus ordo quia tot de āge

lis ceciderunt q̄ vnus ordo  
ex eis potuisset constitui qui ca  
sus per homines reparabitur.

**O**ctava est q̄ homo saluaret̄  
etiam si angelus non peccasset

**N**ona est q̄ tot homines sal  
uabuntur quot angeli remanse  
runt. vnde homines angelis s̄  
ctis in numero equabuntur.

**H**oc etiam distinctio  
decima continet con  
clusiones tres

**P**rima est q̄ omnes angeli  
mittuntur q̄ etiā superiores i  
terdum licet inferiores vt pluri  
mum vel omnes mittuntur q̄  
de omnibus ordinibus mittū  
tur interdum. vel quia tres su  
periores ordines medijs nunci  
ant. medijs inferioribus. infērio  
res vero hominibus. ac sic om  
nes administracione spiritus  
appellantur

**S**ecūda ē q̄ hij spiritus qui  
mittuntur recipiūt denotacionēs  
eorum quorum gerūt officium

**T**ercia est quidam putant il  
la nomina michael gabriel ra  
phael esse nomina ppria ange  
lorum. Alij vero nō vnus sin  
gulariter ⁊ determinate. sed nūc  
huius nunc illius secundum q̄  
litate eorum ad que nuncian  
da vel gerenda mittuntur. Sic  
⁊ demonum quedam nomina  
sunt que quidam putāt vnus  
esse ppria. Alij vero pluribus

non mutua. quia dyabolus grece exterminator interpretatur. Ite deorsus fluens. sathan ebrayce id est aduersarius. dicitur et belial. i. apostata et absq; iugo. dicitur leuiatan. i. additamentum eorum

**I**llud quoq; distinctio undecima continet conclusiones duas.

**P**rima est quod unusquisque hominum in vita sua ab exordio vite sue habet bonum angelum custodem. et malum angelum exercitantem et hoc siue vnus pluribus deputetur. siue vnus vntantum deputetur. licet pluribus successiue.

**S**ecunda est quod quidam dicunt angelos in confirmatione tanta deitatis dilectione atq; noticia fuisse preditos quod ulterius in hijs non proficiunt. licet preceperint in cognitione rerum extraneorum. vt incarnationis et huiusmodi. sed non in contemplatione deitatis. Similiter profecerunt in numero meritorum quia plura bona fecerunt et faciunt. non tamen in vi merendi. quia eorum caritas non est auaritia. Alij vero dicunt eos mereri vsq; ad iudicium. et eos proficere in deitatis cognitione et dilectione non solum in rerum exteriorum noticia. vnde licet sint confirmati in beatitudine.

proficiunt tamen in ipsa. Et hec opinio probabilior apparet magistro. Hec autem opinio magistris hodie non tenetur.

**H**ec distinctio continet conclusiones septem

**P**rima est quod deus in principio ante omnem diem creauit celum et terram id est naturam angelicam licet informem. et terram id est materiam quatuor elementorum ex qua informi materia per interualla sex dierum rerum corporalium genera secundum proprias species sunt formata.

**S**ecunda est quod materia illa in forma nominatur terra inanis vacua abyssus tenebrosa et aqua. ideo autem omnibus hijs vocabulis est vocata. vt res ignota ignotis vocabulis inueniretur imperitioribus et non vno tantum illorum nominatur. vt non hec res putaretur que consueta erat vocabulo designari.

**T**ercia est quod id dicitur terra quia non speciosa inanis et vacua propter omnium elementorum admixtionem abyssus tenebrosa quia confusa et admixta speciebus distinctiua caret. aqua quia subiacebat voluntati creatoris et quia omnia que in terra nascuntur ab humore formari ceperunt.

**Q**uarta est quod tenebre de se non dicuntur sed tamen absentiam lucis. ra-

ratio aut subiecti aliquid ponit  
quasi benedicere dominum dicunt.

¶ Quinta est quod illa materia de qua  
formis non quod omni forma oio  
caruit sed quod in forma confusionis per  
us oia corpalia materialiter sunt et  
semel sunt creata postmodum infor  
ma dispositiois seu distinctionis  
sex diebus sunt ordinata

¶ Sexta est quod illa materia porri  
gebatur eo usque in altum quousque su  
mitas nature corporee pergit.

¶ Septima est quod deus quatuor mo  
dis operatur. primo in verbo oia dis  
ponendo. secundo in forme materiaz  
quatuor elementorum de nouo creando

Tercio per opera sex diez creatu  
ras varias distinguendo. Quar  
to ex primordialibus seibus non  
recognite omnem nature sed note  
sepius reformant ne pereant

**P**rima. Distinctio  
xiiij. continet deces co  
clusiones

¶ Prima est quod primus opus di  
stinctionis fuit formatio lucis

¶ Secunda est quod per illam lucem primo  
formatam potest intelligi natura  
angelica que tunc formata fuit quoniam  
auerfa fuit ad incommutabile  
lumen verbi dei et ei caritate ad  
hesit potest etiam per ipsam intelligi a  
liquo corpus lucidum sicut ut nubes  
lucida. non est de nihilo. sed de placen  
ti materia facta. cum que exorta est  
prima dies. quod ante lucem nec di

es fuit nec nox licet tempus fuerit

¶ Tercia est quod lux illa facta fu  
it ubi sol cotidiano cursu circum  
uedus apparet eodem tramite cir  
cumcurrens mane et vespere  
faciebat ac per hoc die et noctem

¶ Quarta est quod dies tripliciter  
accipitur. vno modo pro luce que  
in triduo tenebras illuminabat.  
secundo modo pro illuminatioe  
aeris. tercio modo per spacio vi  
ginti quatuor horarum qualiter  
accipitur factum est vespere et  
mane dies vnus. ita quod prius  
vespere et postea mane

¶ Quinta est quod primus dies in  
habuit mane. nam mane dicitur  
finis precedentis et incipit sequen  
tis diei et hec est aurora. que nec  
plenam lucem nec omnino tene  
bras habet. habuit tamen vespere  
quia non ab aurore. sed a ple  
na luce inchoauit. alij dies om  
nes habent vespere et mane. quod  
vni vnusquisque a suo mane inci  
pit et in alterius diei mane terminat  
natur.

¶ Sexta est quod secundum naturale ordi  
nem precedens dies sequenti noc  
et in adiungi debet ut dies vigin  
ti quatuor horarum spleatur sed  
quia per christum homo a tenebris  
rediit ad lucem ideo modo nox  
sequenti diei adiungitur. a vel  
pera in vespere sputando.

¶ Septima est quod nox in primo  
triduo fuit oio tenebrosa que post  
creata sidera aliquid luce claruit

**O**ctava est q̄ sol factus est, quia illa lux non sufficiebat ad illuminandum partes inferiores vel potius q̄ sole facto fulgor diei auctus est. Est autē factus sol de illa luce, uel sic illa lux uenitur soli ut discerni non possit.

**N**ona est q̄ dixit deus fiat in filio non temporaliter sed sicut disposuit eternaliter ut in effectu fieret temporaliter.

**D**ecima est q̄ pater dicitur operari per filium et spiritum sanctum non q̄ sint eius instrumenta, sed quia pater cum filio et spiritu sancto operatur et sine eis nihil facit. Dicitur autē hoc de patre ut in eo auctoritas demonstraretur, vel dicitur ideo operari per filium, quia opificem genuit, sicut et dicit per eum iudicare quia iudicem generauit, sicut et per spiritum sanctum dicitur operari siue pater siue filius quia ab utroque procedit spiritus sanctus.

**D**ixit quoque distinctio .xiiij. determinat de operatione secunde tercie et quarte diei. **Q**uo ad opus secunde diei continet tres conclusiones.

**P**rima est q̄ secunda die factum est firmamentum, quod est celum siderum de aquis licet quidam asserat ipsum celum esse purum ignem de quo igne sidera et lumina dicuntur facta quibus et

augustinus sentire videtur, aqua autē que super ipsas sunt, glaciales sunt et solide.

**S**ecunda est q̄ firmamentum dici potest non propter statum sed propter firmitatem uel terminum aquarum. **N**on autē sit figure sperice uel moueatur, quamuis auctores non scilicet scriptores biblie sciuerunt per eos dicere noluit nisi quod proficit saluti.

**T**ercia est q̄ in operatione secunde diei non est dictum uixit deus q̄ esset bonum quod tamen dictum est in aliorum dierum operibus eo q̄ binarius principium alteritatis est et signum diuisionis ab unitate. **D**e operatione tercie diei ponit conclusiones tres.

**P**rima est q̄ operatio tercie diei est congregatio aquarum in unum locum, et terra que prius latebat, et que aquis liuosa erat facta fuit arida et protulit eadem die herbam uirentem, lignumque faciens fructum.

**S**ecunda est q̄ aque sunt in unum locum congregate quia terra eas in suis concavitatibus recepit, et quia prime aque fuerunt rariores que congregate spissate sunt.

**T**ercia est q̄ aque dicuntur congregate in locum unum quod cuncta maria et flumina magno mari iunguntur. **Q**uo ad opus quarte diei ponit conclusiones quinque.

**P**rima est q̄ in illo triduo p̄i-  
 mo quatuor elementa sunt disti-  
 ta ⁊ ordinata in locis suis, et  
 tribus sequētibz sunt ornata  
**Q**uarta enim die firmamentuz  
 est ornatum sole luna et stellis  
 ⁊ quinta die aer in volatilibz  
 ⁊ aqua in piscibus. **S**exta die ē  
 terra in bestiis ⁊ iumentis ⁊ homi-  
 ne, qui factus de terra ⁊ in ter-  
 ra, non tamen ad terram ⁊ p̄p̄-  
 teram, sed ad celū ⁊ p̄pter celū  
**S**ecūda ē q̄ quia celū specie  
 prestat ceteris elementis prius  
 ē alijs factū, ideo q̄rto die ornat  
**T**ercia ē q̄ luminaria facta sūt  
 vt pars inferior illustretur ne sit  
 hominibus tenebrosa, prouisuz  
 est humane infirmitati vt poti-  
 retur vicissitudine diei ⁊ noctis  
 circumeunte sole p̄pter vigilan-  
 di dormiendiqz necessitatem, et  
 etiā vt nox maneret decora ⁊ es-  
 set consolatio illis quibus de  
 nocte incuberet necessitas ope-  
 randi. **E**t quia quedam natura-  
 lia sunt que lucē ferre non p̄ne-  
**Q**uarta est q̄ tempus ante  
 quartam diem non fuerit, p̄ tē-  
 pora que fiunt per sidera non  
 spacia moraraz, sed vicissitudi-  
 nez aeree qualitatis debemus  
 accipere, quia talia sideruz mo-  
 tibus fiunt.

**Q**uinta est q̄ luminaria sunt  
 in signa serenitatis ⁊ tempesta-  
 tis, ⁊ in tempora, quia per ea di-  
 stinguimus quatuor tempora

anni, scilicet ver, estatem, autūp-  
 num, ⁊ hyemem, vel sunt in sig-  
 na ⁊ tempora, i. in distictione  
 horaz temporis

**D**icit etiam distinc-  
 tio tertia determinat  
 de operatione quinte  
 septe septime diei.

**Q**uo ad opus quinte diei est v-  
 na conclusio, scilicet q̄ quinta  
 die formati fuerunt de aqua pi-  
 sces ⁊ aues, pisces in ornatum  
 aque, aues vero i ornatū aeris  
**Q**uo ad opus septe diei sunt o-  
 clusiones quinqz

**P**rima est q̄ septe diei opus  
 describitur cum terra suis aiali-  
 bus ornari dicitur.

**S**ecunda est q̄ omnia aialia  
 creata fuerūt innoxia s; p̄p̄ pec-  
 catū hominis facta sunt noxia ⁊  
 nocēt tā puniēdoz ⁊ terredoz  
 vitiōz l̄ virtutis pbāde l̄ pfici-  
 ende

**T**ercia est q̄ naturalia q̄ de  
 mortuorum corporibus nascun-  
 tur in principio nō nisi potencia  
 liter creata fuerūt oīa aut alia  
 tūc fuisse creata nō iogruē dici  
 potest

**Q**uarta est q̄ oibus creatis  
 atqz dispositis nouissime factus  
 est hō

**Q**uinta ē q̄ q̄dā dicūt res cre-  
 atas atqz distictas p̄ itervalla  
 sex dierum, quibus scriptura cō-  
 cordare videtur atqz ecclesia  
 magis approbat. Alij aut ptes

mundi principales simul esse factas. scilicet celos stellas et elementa. herbas vero et arbores solum materialiter. et forte animalia. hoc augustinus super gen. nititur ostendere ¶ Quo ad opus septie die ei sunt conclusiones quatuor.

¶ Prima est quod deus die septima requieuit ut nouam creaturam non faceret ulterius cuius materialis similitudo non precesserit. sed usque nunc operatur ut quod condidit continere et gubernare non cesset.

¶ Secunda est quod singula que deus condidit sunt bona. simili ratione vniuersa valde bona. ex omnibus consistit vniuersitatis perfectio in qua est etiam malum bene ordinatum est in melius commendans bonum.

¶ Tercia est quod deus die septima opus suum septima die compleuisset. quia ipsum benedixit et sanctificauit licet nullum aliud opus in eo fecerit vel compleuit. idem completum et consumatum vidit.

¶ Quarta est quod in sex diebus. rerum genera sunt distincta et in septimo fuit status. ideo numerando dies usque ad septimum usque ad septem procedimus. quorum repetitione omne tempus accipit.

**H**is distinctio. xvi. continet conclusiones septem

¶ Prima est quod cum deus dixit

faciamus hominem ad ymaginem et similitudinem nostram. id est eo quod dicitur faciamus opaciorum trium personarum ostenditur sed in eo quod dicitur ad ymaginem et similitudinem nostram essentiali substantia trium personarum ostenditur. unde ex persona patris ad filium et spiritum sanctum hoc dicitur non angelis ut quidam putant.

¶ Secunda est quod ymago relative dicitur ad id cuius similitudinem gerit et ad quod representandum facta est. et ideo ymago impie de deo dicitur sicut ad id ad quod aliud fit.

¶ Tercia est quod filius dei dicitur ymago patris et quidam dixerunt hominem non esse ymaginem sed ad ymaginem. sed apertius dicitur quod vir est ymago dei. Alii dicunt hic per ymaginem intelligi filium per similitudinem vero spiritum sanctum. tamen in homine congruentius ymago et similitudo est querenda.

¶ Quarta est quod homo dicitur factus ad ymaginem dei secundum memoriam intelligentiam et dilectionem ad similitudinem vero secundum innocentiam vel iusticiam. vel ymago constituitur in agnitione veritatis. similitudo vero in amore veritatis.

¶ Quinta est quod homo secundum animam factus est ad ymaginem et similitudinem.

patris vel filij vel spiritus sanc  
ti. sed totius trinitatis. ita q se  
cundum animaz dicitur homo  
ymago dei ee. qz ymago dei i eo e

**Sexta** e q homo ymago dz  
ad ymaginem. filius autem y  
mago dicitur non ad ymaginē  
quia natus non creatus equa  
lis vel in nullo dissimilis. ho  
mo creatus nō genitus a deo.

deo non equalis. sed quadam  
similitudine accedens  
**Septima** est q in corpore ho  
minis est quedam pprietas que  
indicat hominē esse similez deo  
scilicet recta statura qua corpus  
anime rationali congruit. quia in  
celum erectum est

**H**ic de . **Distinctio**  
decimaseptima habz  
cōclusiones decē

**Prima** est q formatio homi  
nis secundum corpus describit  
cum dicitur. formavit deus ho  
minem de limo terre. secundum  
animam vero. cuz additur. Et  
inspiravit in faciem eius. spira.

**Secūda** est q flatus quo de  
us hminē animavit. i. animaz  
fecit. factus est a deo. nō de deo  
sicut nec de aliqua materia. sed  
de nihilo.

**Tercia** est q aia a de. fm au  
gustinū cū angelis creata fuit  
sine corpore z postea naturalit  
vnita corpori. Alij dicunt eam  
creataz fuisse i corpore. de alijs

animabus cercissime est tenēdū  
q deus eas creando infundit  
corporibus. z infundēdo creat  
**Quarta** e q anima a de a sui  
creatione nō fuit prescia futuri  
sui operis iusti vel nō iusti

**Quinta** est q adam factus e  
otino i etate virili. nō fm cās  
iferiores. qz nō erat in rez cāis  
seminalibus. vt ita fieret. sed se  
cunduz superiores q sunt volū  
tas dei z potencia opra naturā  
nō operantes. qz i rez cāis na  
turalibus erat vt ita fieri possz  
**Sexta** e q hō extra paradysum  
fuit formatus. postmodū ibi po  
situs eo q nō erat ibi permāsu  
rus. vl vt nō nature sz gracie  
hoc ascriberet.

**Septia** est q de paradiso sūt  
tres sentēcie. quidā paradysum  
corporalit tū accipiūt. alij tātuz  
spiritualit. tercij vtroqz modo z  
hoc placz magistro

**Octava** est q paradysus in q  
erat hō positus est locus corpo  
ral. amenissimus. fructuosus ar  
boribus magnus. z magno fō  
te fecundus. factus tercia die i  
parte oriental. pertigēs vsqz ad  
lunarem circulū. vñ nec aq vltz  
vñ illic peruener ut. secretus a t  
ra habitabili. iteriācente terre l  
maris longo spacio

**Nonā** est q i paraoiso trestri  
erāt ligua diuersi generis inter  
q erat lignū vite z lignū sciēcie  
boni z mali ligum vite quod

a deo vi accepit, vt qui ex eius fructu ederet corpus eius nulla infirmitate vel etatis inbecillitate in deterius vel in occasum laberetur, sed perpetua soliditate firmaretur et lignum scientie boni et mali videtur est ex euentu, quia homo in esu fructus illius experimento didicit quid sit inter bonum obedientie et malum inobedientie

**D**ecima est quod nullum malum erat edere de fructu ligni scientie boni et mali nisi quod prohibitum fuit, vt per se bonum obedientie et malum inobedientie monstraretur

**I**n eodem. distinctio. xviii. continet conclusiones nouem

**P**rima est quod mulier ex costa viri in paradiso est formata post plantatum paradysum hominemque in eo positum, et post aliam ad eum ducentur et nominationem

**S**ecunda est quod vir primo formatus et deinde mulier de viro vt vnum esset generis humani principium, quatenus et uerba dyaboli confundaretur, qui aliam a deo principium esse cupiebat homo autem hoc accepit ex munere, quod dyabolus peruerse voluit rapere et per hoc ymago diuina in homine apparuit, quia sicut deus omnibus existit principium creationis, ita homo omnibus

principium generationis et ideo omnes ex vno homine voluit esse deus vt dum agnoscerent se ab vno esse, omnes se quasi vnum diligere

**T**ercia est quod ideo prout est mulier de latere vt ostenderetur quod causabatur in consortium dilectionis et iuxta se ponenda cognosceret vt sociam non dominam nec ancillam, ideo non de capite formata est nec de pede

**Q**uarta est quod costa extracta est de latere viri dormientis non vigilantis vt dei potentia ostenderetur, qui dormientis latus aperuit et tamen a sapore quietis non excitauit, et vt sacramentum christi et ecclesie panderetur quia sicut mulier de latere viri dormientis formata est, ita etiam de sacramentis que de latere christi dormientis in cruce pfluxerunt scilicet aqua et sanguine, quibus redimimur a penis et abluimur a culpis

**Q**uinta est quod corpus mulieris de sola coste ad substantiam sine omni extrinseco additamento per diuinam potentiam est formatum eo miraculo quo, etc., quibus milia hominum de quibus panibus saturauit.

**S**exta est quod facta est a deo femina licet fuerit angelorum ministerio formata, quia non sunt creatores, nec formare costam in muliere nec carnis supplementum in loco

posse facere potuissent.

**S**eptima est quod causa omnium rerum sunt in deo ab eterno quod causa dicuntur primordiales quod et si in deo sunt unum. tamen propter effectus varios pluraliter noiantur. In creaturis autem sunt causa non omnium sed quorumdam. quod rationes seminales et causa primordiales dici possunt. sed non sunt ille quod sunt in deo. quod ille immutabilis proprie causa sunt et omnia potest illa. ille vero mutari potest et sunt ab istis.

**O**ctava est quod illa que fiunt secundum causam secularem dicuntur naturaliter fieri. alia vero preter naturam. quod sunt in deo. ut sunt illa que fiunt per gratiam. et etiam factura mulieris de costa viri.

**N**ona est quod catholica credit ecclesia. nec filii nec extraduce factas animas. sed incorporibus per coitum seminis atque formatis in fundi. et infundendo creari. duas enim animas de nihilo creat secundum unumque corpus sigillatim.

**O**let distinctio de simanona habet tres conclusiones.

**P**rima est quod homo in statu innocentie poterat mori et non mori. eius enim immortalitas erat posse non mori. unde et cibis indigebat. in statu vero nature lapsus habet necessitatem moriendi. in statu vero glorie habet impossibilitatem moriendi ex gratia tamen non ex natura. unde nec cibis indigebit.

bilitatem moriendi ex gratia tamen non ex natura. unde nec cibis indigebit.

**S**ecunda est quod homo in statu innocentie ex natura erat mortaliter. et sic ex natura ouiebat ei posse mori. sed quod posset non mori ei oueniebat ex ligno vite.

**T**ercia est quod quidam dicunt quod primus homo in primo statu ex natura habuit quandam aptitudinem moriendi. sed cibis alijs ex ligno vite adiutus aptitudines habuit que poterat non mori. sed vite incremento completo. secundum quod deo placeret sumeret de ligno vite. cuius esset immortaliter fieret in tantum quod non requireret ulterius alimentum. licet alij dicant quod non poterat ei iesse immortalitas per esset aliorum ciborum. sed tantum per esset ligni vite. magister ad nullam partem se determinat.

**P**ost hec distinctio vicecima continet octidones nouem.

**P**rima est quod si primi parentes non peccassent membris genitalibus. sicut pedibus iparent nec tamen ardore libidinis seminarent nec cum dolore parerent. sed post peccatum. motum illum meruerunt. quem nuptie ordinant. continentia cohibet.

**S**ecunda est quod in paradiso non coierunt. quod creata muliere mox transgressio facta est. et de papyso sunt

eiecti. vel ideo quia non dum id deus iusserat et poterat diuina expectari auctoritas. ubi nulla cogebat concupiscencia. deus autem non iussit quia eorum casum presciebat.

**T**ercia est quod absque morte in statu illo homines ad meliora transferentur ut essent sicut angeli dei in celis. sed an simili transferentur an successive incertum est quia utrumque possibile fuit.

**Q**uarta est quod in statu innocentie filios paruulos nasci oporteret propter minorem viri necessitatem. sed an mox nati perfectum statuere et vsum membrorum haberent. vel an paruuli in minori etate constituti ut non possent membrorum officijs uti. an per intervalla temporum eo ipso quo nunc fit perfectione stature et vsum membrorum essent recepturi de auctoritatibus definitum non habemus.

**Q**uinta est quod cum fames sit immoderatus appetitus comedendi et per consequens defectus non fuisset in homine sine peccato. nisi cibo hunc defectum preueniret. aliter peccaret.

**S**exta est quod sicut non est ex vicio. sed ex condicione nature quod homo cibo indigeret absque peccato. ita non esset ex vicio sed a natura. si homo pagatus per intervalla temporis stature corporee incrementa vsumque membrorum

susciperent. unde nec hoc esset absurdum. nec inconueniens de humano corpore estimare.

**S**eptima est quod illi qui dicunt paruulos profecturos in statura et vsum membrorum non visitentur eosdem in exordio natiuitatis. sensu imperfectos existere et per intervallum temporis in sensu et cognitione proficere usque ad perfectum nec talis ignorantia pena peccati est. sed illa cum mens obscuratur ne cognoscere valeat ea que debeat cognoscere.

**O**ctava est quod sicut homo erat ex duplici natura compositus. ita deus illa duo bona a principio preparauit. scilicet vnum temporale. aliud eternum. vnum visibile. aliud inuisibile. vnum carni. aliud spiritui. et temporale prius dedit promittens eternum proponens ipsum meritis accedendum.

**N**ona est quod deus dedit anime hominis rationem naturalem qua potuit inter bonum et malum discernere. preceptum aduersus obedientie per cuius obseruantiam datum non perderet sed promissum obtineret ut per meritum perueniret ad premium.

**V**idens ergo distinctio xxi. habet conclusiones. xiiij.

**P**rima est quod dyabolus videns hominem per humilitatem obe

diencie posse ascendere. unde ip  
si per superbiam conuerunt in  
uidit ei. et qui prius per superbi  
am fuerat dyabolus id est deoz  
sum lapsus. zelo inuidie factus  
est sathan. i. aduersarius.

**S**ecunda est quod dyabolus per  
serpentem in quo loquebatur  
sicut bonus angelus per astucia  
mulierem temptauit. quam de  
biliozem et minus ratione vige  
re viro cognouit.

**T**ercia est quia dyabolus  
mulieri per violentiam nocere non  
potuit. ad fraudem se conuertit  
que ne nimis esset patens in spe  
cie sua non venit. et ne nimis es  
set occulta in tali specie venit in  
qua eius malicia posset de faci  
li apprehendi. primum fecit volu  
tate propria. secundum vero volu  
tate diuina.

**Q**uarta est quod verba nec serpens  
intelligebat nec rationalis fac  
tus est. et tamen dicitur callidus  
simus propter dyaboli astuciam.

**Q**uinta est quod mulier serpentem  
non horruit. quia ipsum creatum  
nouit et loquendi officium ipsum  
a deo accepisse putauit.

**S**exta est quod illud quod deus  
affirmando dixerat. mulier qua  
si ambigendo dixit. dyabolus  
negauit. que ergo dubitauit ab  
affirmante recessit et neganti ap  
propinquauit.

**S**eptima est quod malum quod  
mulier timuit. dyabolus negan

do firmouit. et promissionem dupli  
cauit. vnam. n. amestionem sua  
dens. duo in primo proponit  
scilicet similitudinem dei scien  
ciamque boni et mali spondens.

**O**ctaua est quod tribus modis  
dyabolus hominem temptauit  
scilicet gula in suasionem cibi. ibi

**I**n quocumque die. et. auaricia  
in promissione sciencie. ibi **S**cietes

**I**nani gloria. in promissione deita  
tis eritis sicut dei

**N**ona est quod gula est immode  
rata cibi auaritas. vana gloria  
amor proprie excellencie. auaricia  
immoderata habendi cupiditas  
que non tantum est pecunie. sed  
et altitudinis et sciencie. cum su  
pra modum sublimia ambiunt.

**D**ecima est quod est duplex tem  
ptatio scilicet interior et exterior.

**E**xterior fit quando nobis ex  
trinsecus visibiliter malum ver  
bis vel signis que tantum fit ab  
hoste. Interior vero fit. quando  
inuisibiliter malum nobis intri  
nicus suggeritur. et hoc fit ali  
quando ab hoste. aliquando a  
carne que interiorius opugnans  
in mente contra nos roboratur.

**A**ndecima est quod temptatio que  
fit a carne non fit sine peccato  
et ei difficilius resistitur. que au  
tem est ab hoste non habet pec  
catum nisi ei consenciat. sed est  
mala exercende virtutis.

**D**uodecima est quod primus ho  
mo soli exteriori temptacione fuit

temptatus et ideo grauius peccauit tñ quia per alium peccauit. per alium est erectus. et similitèr quia totus perierat quorū opposita sunt in angelo. et ideo peccatum hominis remediabile fuit non angeli

**T**redécima est q̄ deus qui facturus erat mulierem forte sic precepit vt per virum ad mulierem perueniret mandatum

**D**écimaquarta è q̄ deus tales fecit primos parentes qui possent loqui et discere ab alijs si essent

**H**ic. distincio vice  
simasecunda habet 9  
clusiones octo

**P**rima est q̄ primū peccatum primorū parentum fuit elatio aliqua in mente que per dyaboli suggestionem in mēte mulieris est exorta q̄ operis peccati secutum est et pena peccati

**S**ecunda est q̄ sicut preceptū dei per virum venit ad mulierē ita dyaboli temptacio per mulierem transiuit ad virū

**T**ercia è q̄ dyabolus non est in muliere locutus sicut in serpente. sed eius persuasio quodam instintu adiuuabat interius qd̄ per serpentem gerebat exterius

**Q**uarta est q̄ in viro fuit alia qua mentis elatio et experiendita esca mortuam non videret non tamen arbitror eū credidisse q̄ dyabolus suggererat. et ideo dicit apostolus ipsum non esse seductum

**Q**uinta è q̄ mulier plus peccauit q̄ vir quia equalitatē voluit usurpare deitatis et ita esse futurum credidit nimia presumpcione elata. Adam vero illud non credidit. sed veniale putauit. et de penitencia et misericordia cogitauit. et sic comedit. mulier è nolens contristare

**S**exta est q̄ tripliciter peccat scilicet ignorantia. infirmitate. et industria. et grauius peccatur industria q̄ infirmitate. et infirmitate q̄ ignorantia. Eva ergo peccauit per ignorantiam in hoc q̄ verum putauit q̄ dyabolus suggererat. non tamē in hoc q̄ nouerit illud esse dei mandatum et peccatum esse contra agere. omnis autem excusatio tollitur vbi mandatum non ignoratur.

**S**eptia è q̄ triplex est ignorantia. scilicet eorū qui scire nolunt cū possint. quod peccatum est. et non excusat. et eorū qui volunt scire. sed non possunt. que excusat et est pena peccati non peccati. et eorū q̄ simpliciter nesciunt nec conuētes nec opponentes scire q̄

non tamen plene excusat. sed sic  
 forasse ut minus puniatur. Se-  
 cunda vocatur ignorantia ne-  
 gationis et disponis. Prima af-  
 fectata. Tercia crassa et supina.  
 Octava est quod mala voluntas pro-  
 morum parentum potest ex ope-  
 boli persuasione et hominis ar-  
 bitrio. ipsam autem malam volun-  
 tatem. voluntas precessit que bo-  
 num quoddam fuit. sed non mala  
 hominis voluntas et ita ex bo-  
 no malum manavit

**P**roterea distinctio  
 .xxiiij. habet quinque con-  
 clusiones.

**P**rima est quod gloriose fuit  
 non consentire. suadenti malum  
 quod temptari non posse. et ideo de-  
 us permisit hominem temptari  
 licet ipsum presciret decipiendum

**S**ecunda est quod ideo deus cre-  
 avit quos malos futuros pre-  
 sciebat. quia quid boni de mal-  
 eorum esset facturum providebat

**T**ercia est quod homo a se habuit  
 voluntatem malam. a deo autem  
 naturam bonam. et penas iustas

**Q**uarta est quod deus fecit duas  
 naturas unam que peccare  
 nullo modo velle. ut angelicam. aliam  
 que peccare potest. ut humanam  
 et hoc fuit melius quam si tantum  
 unam fecisset.

**Q**uinta est quod deus potuisset  
 eorum voluntatem vertere in bo-  
 num. non tamen voluit. cur no-

luit ipse novit.

**S**exta est quod primus homo mox  
 ut creatus est fuit deitus tripli-  
 ci scientia preeditus. scilicet rerum  
 propter se factarum. sui. et crea-  
 toris

**S**eptima est quod ipse habuit sci-  
 entiam rerum propter se factarum  
 ad nomina imponendum ad ip-  
 sa regendum. et ad disponendum  
 de ipsis. unde de eis scientiam  
 habuit providenciam et curam

**O**ctava est quod creatoris habuit  
 noticiam a quo creatus est quod  
 dam interiori inspiratione qua  
 deum contemplabatur non sic  
 perfecte ut beati. nec sic enigma-  
 tice ut in vita ista

**N**ona est quod primus homo sui  
 ipsius habuit noticiam quid  
 scilicet deberet superiori. et quid  
 equali. et quid inferiori et qual-  
 factus esset. qualiter incedere de-  
 beret. et quid agere et quid caue-  
 re intellexit.

**D**ecima est quod primus homo  
 accepit scientiam et precepta eo-  
 rum que erant facienda sed non  
 habuit prescenciam eorum que  
 futura erant dum non fuit pre-  
 sciens sui casus.

**N**unc distinctio vicesimaquarta conti-  
 net conclusiones quin-  
 decim

**P**rima est quod homini per gra-  
 tiam creationis auxilium col-

latum est et potentia per quam poterat stare, sed non poterat sine alia perficere nec salutem mereri.

**S**ecunda est quod illud auxilium fuit libertas arbitrii, ab omni labe et culpa immunis atque voluntatis rectitudo et omnium naturalium potentiarum anime sinceritas atque viuacitas

**T**ercia est quod declinare a malo semper vitat penam, sed non spermeretur palmam. In primo enim homine quia nullus erat impellens si resistisset temptationi non fuisset ei meritorium licet vitasset incommodum, quia vero in nobis est impellens ad malum meremur si temptationi resistimus

**Q**uarta est quod liberum arbitrium est facultas rationis et voluntatis qua bonum agitur gratia assistente vel malum eadem desistente, et dicitur liberum quod ad voluntatem que ad utrumlibet flecti potest, arbitrium autem dicitur quod ad rationem quam habet discernere inter bonum et malum

**Q**uinta est quod in anima rationali est voluntas naturalis qua naturaliter vult bonum licet ex illiter que erigitur a gratia et iuuatur ut efficaciter velit bonum malum autem per se velle potest

**S**exta est quod bruta animalia non habent liberum arbitrium quia carent ratione habent rationem sensum et appetitum sensuali

tatis

**S**eptima est quod quicquid in anima nostra nobis consideranti bus occurrit quod non sit commune cum bestiis ad rationem pertinet, quod vero commune cum bestiis, ad sensualitatem.

**O**ctava est quod sensualitas est quodam vis inferior ex qua est motus in sensibus corporis atque appetitus rerum ad corpus pertinentium

**N**ona est quod ratio est vis superior que habet duas differentias hinc partes, scilicet superiorem et inferiorem, secundum superiorem inter dicitur supernis consulendis et sapientie deputatur, secundum inferiorem vero ad temporalium dispositionem respicit et scientie deputatur

**D**ecima est quod cum differimus de natura mentis humane, de vna quodam re differimus nec eam in hec duo que commemoravi nisi per officia geminamus

**U**ndecima est quod spiritualiter in nobis sensualitas est velut serpens, inferior portio rationis est ut mulier, pars superior rationis est ut vir, qui dominari debet et cui debet esse subiecta pars inferior rationis ut mulier viro et inter hec duo est spirituale coniugium

**D**uodecima est quod si in motu sensuali illecebra peccati tantum teneatur serpens sugerit mulierem et est veniale peccatum. Si vero inferior

pars consenserit. ita q̄ sola cogitationis delectatōe sine voluntate perficiendi teneatur mulier sola manducat q̄ si non dū teneatur delectatione cogitationis. sed ut statim vt mulierem terigit viri auctoritate repellat veniale est. Si vero dū in delectatione cogitationis teneatur. etiam si voluntas perficiendi dicitur. mortale est et dānabitur vir et mulier et totus homo. qz tūc vir non sicut debuit mulierē exhibuit. vnde potest dici consensisse. Si vero assit plena voluntas perficiendi. ita q̄ si assit facultas ad effectum perducatur vir quoq̄ manducat. i. superior pars rationis. illecebre consentit. et est damnabile et graue peccatum.

¶ Tredecima est q̄ quibusdam placuit. quedam esse peccata q̄ si semel tantum fiant vel faciēda disponantur dampnāt. que dam vero non nisi sepius fiant vel faciēda decernantur. ut de ocioſo verbo et huiusmodi. Et est intelligendum q̄ cōmuniter non tenetur. nisi ratione dispositionis quia disponunt vt mortale perpetretur. quod damnat facientem.

¶ Decimaquarta est q̄ libertus arbitrium in parte rationali q̄ omne peccatum mortale geritur sed non omne veniale. illud scilicet quod i solo motu sensus ex-

istit

¶ Decimaquinta est q̄ i sacra scriptura. nomine sensualitatis intelligitur nō solū. quod in anima nobis est commune cuz brutis. s̄ etiaz pars inferior rationis qd̄ annotet lector diligēs vigilātis

**I**am vero distinctio xxv. continet conclusiones nouem

¶ Prima est q̄ secundū philosophos. liberus arbitriū est liberus de voluntate iudiciū libere eniz potest moueri et ferri spontaneo appetitu ad ea que bona vel mala iudicat l' iudicare vult.

¶ Secunda est q̄ liberū arbitriū est i deo aliter. et aliter in creatura quia in deo liberum arbitrium est eius sapientia et omni potens voluntas. qua non necessitate. sed libera bonitate facit omnia pro ut vult

¶ Quarta est q̄ in beatis est liberum arbitriū. s̄ peccare non possunt. qz sine coactiōe et necessitate valēt appetere et eligere q̄ ratione decreuerūt

¶ Quinta est q̄ i hoīe notantur quatuor status liberi arbitrii. s. ante peccatum post peccatum ante gracie reparatōne. post peccatum post gracie reparatōne. et quartus post glorie adeptōne. In primo statu nihil ad bonū ipediebat. nihilq̄ ad malū ipellebat

In secundo premittitur a concupiscentia et vincitur unde non potest non peccare etiam damnabiliter. In tercio premittitur a concupiscentia, sed non vincitur propter libertatem et gratiam adiuuantem. In quarto infirmitas est consumpta gratia consummata, et ideo nec vinci nec premi potest unde etiam non potest peccare.

Sexta est quod per peccatum primum homo incurrit corruptionem et depressionem liberi arbitrii non pro illud quod naturalia sunt destructa vel corrupta, scilicet ingenium memoria et intellectus, sed quod grauita sunt detracta.

Septima est quod triplex est libertas, scilicet a necessitate, et hec a natura et essentialiter est in bonis et malis et ante peccatum et post. Alia est a peccato et ista est in bonis et per gratiam dei. Alia est a miseria, et hec est in beatis et erat in primo homine, licet non ita perfecte, et est a gratia dei.

Octava est quod libertas quedam est ad malum faciendum, quedam ad bonum, et utraque est libertas arbitrii, quod ex causis variis diuersa sortitur vocabula quia dicitur libertas ad malum antequam per gratiam sit reparata, et per gratiam reparata dicitur libertas ad bonum.

Nonna est quod liberum arbitrium cum seipso et in singulis sit liberum non est tamen primum liberum et in bonis et in malis, et ad bona et ad mala, liberius enim est

in bonis ubi liberatum est, quam in malis ubi liberatum non est, et liberius est ad malum quam pro se potest, quam ad bonum quod non potest nisi gratia liberet et adiuuet.

**H**ec est Distinctio xxvi. continet conclusiones tredecim.

Prima est quod duplex est gratia, scilicet operans et cooperans, prima preuenit et preparat voluntatem non ut fiat voluntas sed ut fiat bona siue ut velit bonum, gratia vero cooperans voluntatem iam preparatam iuuuat ut perficiat, unde voluntas nostra nisi boni agit nisi diuinitus adiuuetur.

Secunda est quod voluntas est alicuius motus cogente nullo ad aliquod non admittendum vel ad adipiscendum, hec autem ut non admittat malum et ad adipiscendum bonum preuenit dei gratia et preparatur.

Tercia est quod gratia operans est gratia preueniens, gratia vero cooperans est gratia sequens.

Quarta est quod gratia preuenit bonae voluntatis meritum et ipsa voluntas bona pedissequa est gratie non preueniens.

Quinta est quod ipsa gratia preueniens voluntatem et preparans est fides cum dilectione.

Sexta est quod bona hominis voluntas quodammodo dona dei preuenit quia eam coitura gratia adiuuat et quibusdam preuenit quia eam preuenit gratia operans scilicet fides cum caritate. Septima est quod fides non est nisi in eo qui vult credere et cuius bonam voluntatem fides

preuenit non tempore sed causa  
 ⁊ natura

**N**ona est q̄ aliquando cogi-  
 tatio bona siue voluntas fidez  
 ⁊ caritatem precedit sed nō suf-  
 ficit ad salutem. sed illa volun-  
 tas vel cogitatio q̄ recte viuūt. si-  
 ne fide ⁊ caritate non est

**D**ona est q̄ intellectus bono-  
 rum precedit occupiscentiam eo-  
 rundem. ⁊ ipsa occupiscentia de-  
 ledationem que fit per fidem ⁊  
 caritatē. qua habita vere bona  
 est voluntas qua recte viuūtur

**D**ecima est q̄ gratiam preue-  
 nientem ⁊ operantem in homi-  
 ne precedunt quedam bona. ex  
 quibus tamen. vitam non me-  
 rentur nec graciā qua iustifican-  
 tur. nam impio pena debet. nō  
 gratia. ⁊ ideo datur gratuita  
 aliter non esset gratia.

**U**ndecima est q̄ non nega-  
 mus mlta bona fieri ab homi-  
 ne per liberum arbitrium ante  
 gratiam qua iustificatur impi-  
 us. i. de impio fit iustus

**D**uodecima ē q̄ vna ⁊ eadē  
 gratia est operans ⁊ cooperās  
 Operās dicitur in quantum li-  
 berat ⁊ preparat voluntatem  
 vt bonum velit. Sed cooperās  
 inquantuz eandem adiuuat vt  
 bonuz faciat. ⁊ ipsa gratia non  
 est ociosa sed meretur augeri ut  
 aucta mereatur perfici.

**T**redecima est q̄ tria sunt ge-

nera bonorum. scilicet magna  
 media. ⁊ minima. magna sunt  
 virtutes quibus homo bene v-  
 titur ⁊ male vtī non potest. qz  
 virtus est bonus vsus medioz  
 siue liberi arbitrij. media sunt  
 potencie anime. sine quibus rec-  
 te viuī non potest. minima sunt  
 species quorundam corporum  
 sine q̄bus recte viuī potest. medi-  
 is et minimis potest homo vtī  
 bene ⁊ male. omnia autez dicta  
 bona sunt a deo

**H**ic videnduz distin-  
 ctio xxvij. continet cō-  
 clusiones septem.

**P**rima est q̄ uirtus est bona  
 qualitas mentis qua recte viuī  
 tur. ⁊ nullus male vtī. quā so-  
 lus deus in homine operatur

**S**ecunda est q̄ quidam non  
 ierudite tradunt virtutem esse  
 bonaz mētis qualitātē siue for-  
 maz que animaz inforat. ⁊ ip-  
 sa non est motus vel affectus  
 animi. sed ea liberum arbitriuz  
 adiuuatur vt ad bonuz mouea-  
 tur ⁊ erigatur. ⁊ ita ex virtute  
 ⁊ libero arbitrio nascit bonus  
 motus vel affectus animi. ⁊ ex  
 idē pcedit bonū opus exterius

**T**ercia est q̄ gratia nō est ac-  
 tus. sed potius causat bonū ac-  
 tū libero arbitrio. vñ gratia q̄  
 virtus est n̄ ē vsus liberi arbi-  
 trij. sed ex ea potius est vsus li-  
 beri arbitrij vñ grē infusionem

solus deus operat s; i usu deus  
 ⁊ homo. verbi gracia fides est  
 ipsa gracia qua liberum arbitri-  
 um operatur actum. sed credere  
 est ipse idem actus. intellige de  
 caritate ⁊ alijs virtutibus. Et  
 isti boni actus siue motus vel  
 affectus merita sunt ⁊ dona dei  
 quibus meremur in ipsoꝝ aug-  
 mentacioneꝝ. ⁊ alia que coseqn-  
 ter hic et in futuro nobis appo-  
 nentur. Et gracia non est meri-  
 tum. sed ipsum cum libero arbi-  
 trio facit.

**Q**uarta e q sine caritate nec  
 credere nec sperare est meritum  
 vite. Caritas em̄ spiritus sancti  
 que anime qualitates informat  
 ⁊ sanctificat vt eis anima infor-  
 metur ⁊ sanctificetur ⁊ sine qua  
 anime qualitas no dicitur vir-  
 tus. quia no valet sanare aiaz.

**Q**uinta est q alij dicunt bonos  
 vsus naturalium peccatorum esse  
 virtutes. no tamen omnes. s; ta-  
 tummodo interiores que in me-  
 te sunt. exteriores vero qui per  
 corpus gerunt no virtutes esse  
 dicunt sed opera virtutum

**S**exta e q isti nihil aliud di-  
 cunt esse virtutes qua bonos af-  
 fectus vl motus intis q; deus  
 facit in homine no homo. quia  
 licet sint liberi no tamen esse q;  
 unt nisi deus ipsuz liberet ⁊ ad-  
 iuuat gracia sua operante ⁊ co-  
 operate. que est dei gratuita vo-  
 luntas. que deus est ⁊ que opa-

tur in nobis valle ⁊ operari bo-  
 num

**S**eptima est q preuidarū du-  
 arū sententiarū. an scilicet virtu-  
 tes sint habitus vel sint actus  
 ⁊ vsus naturalium virtutum in  
 dicitur magister relinquit exai-  
 diligentis lectoris. Et sciendum  
 q magister i hoc q videt nega-  
 re caritatem creatā. Et tertia se-  
 tencia. s. q virtutes non sunt  
 nisi boni vius et opera virtutum  
 non tenetur. quia secundum hoc  
 in dormientibus no esset virtu-  
 tutes

**I**llud vero. distinc-  
 tio. xxviii. continet 2  
 clusiones duas

**P**rima est q innocuisse est tene-  
 dum liberuz arbitrium sine gra-  
 cia pueniente non sufficere ad  
 salutem obtinendam nec meritis  
 precedētib; gracia dei aduo-  
 cari sicut pelagiana heresis tra-  
 didit. q etia tradidit hoīem sine  
 grā dei posse implere omnia man-  
 data diuina

**S**ecunda e q hec fides qua in  
 catholica ecclesia didicimus et  
 tenemus. s. hominē sp peccare  
 ⁊ no peccare posse. vt sp nos li-  
 beri arbitrii ee fateamur. ⁊ nos  
 sp indigere dei auxilio et ita ex-  
 cluimus errorem pelagij et mani-  
 chei. qui dixit hoīez peccatū vi-  
 tare non posse et iouiniani qui  
 dixit hoīem peccare non posse

**P**ost hec + distinctio  
xxix. continet conclusi-  
ones sex

**P**rima est q̄ homo ante pec-  
catum eguit gracia cooperante  
quia sine ea nullum est merituz  
eguit etiam operante non ad li-  
berandum a seruitute peccati s̄  
ad p̄paranduz volūtate ad volē-  
dum virtutis bonū. quod p̄ se  
nō poterat

**S**ecunda est q̄ adā ante pec-  
catum habuit virtutes et cari-  
tatem quas peccando amisit

**T**ercia est q̄ primus hō p̄pter  
suum peccatū eiectus est de pa-  
diso ī isto miseriarum loco

**Q**uarta est q̄ deus mō irato  
loquens ad angelos de supbo  
homie dixit. *Adverte ne forte rē*  
nō q̄ cōdidit immortalitatem ha-  
buisset nisi in innocentia perman-  
sisset

**Q**uinta est q̄ credenduz est p̄  
ministerium angelorum in para-  
diso visibili igneam custodiā cō-  
stitutam esse. q̄ de paradiso sp̄ri-  
tuali signat. q̄ ad vitam nō re-  
ditur nisi per cherubin. i. pleni-  
tudine scientie que est caritas.  
quia plenitudo legis est dilectō  
et gladium versatile. i. tollerātia  
temporalium passionuz

**S**exta ē q̄ potuit fieri q̄ adā  
comederit semel de ligno vite. s̄  
non est immortalitatez assecutus  
quia forte illud lignum immorta-

litatem non conferebat nisi sepi-  
us de illo sumeretur

**I**n superioribus + di-  
stinctio tricesima con-  
tinet cōclusiones sep-  
tem

**P**rima est q̄ nō ē accipiendū  
peccatum ade transisse ī omnes  
imitationis exēplo. sed propaga-  
tionis et originis vitio licet cō-  
trarium dicant heretici qui pe-  
lagiani nominantur

**S**ecunda est q̄ peccatum ori-  
ginale licet quidam dixerunt ip-  
sum tantum esse reatum penz.  
tamen ex auctoritatibus osten-  
ditur ipsum esse culpam. et in o-  
nibus concupiscencialiter con-  
ceptis trahi a parentibus

**T**ercia est q̄ originale pecca-  
tum non est adus occupiscendi  
sed vitium occupiscentie. et noīna-  
tur fomes cupiditatis lex mem-  
broz. siue languoz nature siue  
tyrannus qui est in mēbris no-  
stris. siue lex carnis

**Q**uarta est q̄ ex iobedienti-  
ade. s. a peccato actuali ade pro-  
cessit originale peccatū quo o-  
nes peccatores nascunt. vt in il-  
lo esset ⁊ in omnes transiret. vñ  
ex voluntate primi hominis se-  
minatū est

**Q**uinta est q̄ omnes hoies  
in adā fuerūt per seminalē rati-  
onē quia ex eo descenderunt p̄  
pagationis lege. **S**exta est q̄

illud quod est de veritate humane nature et solum resurget quod a primis parentibus tradatum est. quod sui multiplicatione sine rei extrinsece adiectione augeatur sicut et costa de qua mulier est formata

**S**eptima est quod caro in quam cibi transeunt. tanquam superflua. in resurrectione deponetur que cum ciborum aliarumque rerum fomite coalescit. Et est sciendum quod magister non tenetur a magistris in hijs duabus. questionibus ultimo positis

**H**inc distinctio tricesima prima continet conclusiones decem

**P**rima est quod quidam putaverunt originale peccatum trahi non solum secundum carnem. sed etiam secundum animam. quia non solum carnem sed etiam animam extrahere esse arbitrati sunt. sed hoc fides catholica respuit. que solum carnem et non animam extrahere ponit. et ita peccatum originale trahi a parentibus secundum carnem tantum

**S**ecunda est quod caro ipsa que concipitur in viciosa libidinis concupiscentia polluitur et corrumpitur ex cuius tactu cum anima infunditur maculam trahit qua polluitur. et fit rea. id est. viciosa concupiscentie quod est originale peccatum trahit. Et notandum quod vi-

cium concupiscentie dicitur originale peccatum materialiter. formaliter autem non est nisi privatio originalis iusticie cum debito habendi eam.

**T**ercia est quod caro culpam non habet. nec actum culpe. sed causa unde anima viciosa concupiscentie non ex se. sed ex carne trahit

**Q**uarta est quod causa peccati originalis que videtur esse in carne. culpa non est sed pena et precipue pollutio quedam. quam ex febre coitus parentum et concupiscentia libidinosa trahit caro dum concipitur. causa est originalis peccati que recte viciosa siue corruptio carnalis appellari potest cui cum anima infunditur ex eius corruptione maculatur

**Q**uinta est quod sicut proputium manet in genito a circumciso. et palea in fructu qui de purgato nascitur tritico ita peccatum originale quod per baptismum in parentibus mundatur manet in eis quos genuerunt

**S**exta est quod ideo dicitur originale. quia ex viciosa lege originis nostre in qua concipimur scilicet carnis libidinosa concupiscentia traducitur.

**S**eptima est quod non ideo peccatum originale traximus. quod ex carne ab adam concepti sumus eo quod corpus christi ex eadem carne formatum est. sed quia conceptus noster non fit sine li-

bidine ⁊ ideo non est sine peccato Nota argumētum potest trahi de opinione magistri q̄ ōnes excepto cristo etiam beata virgo fuerunt in originali cōcepti

**O**ctava est q̄ lege deceptionis traducitur originale peccatū .qz nisi corruptio fieret in carne aīa ex carnis coniuūatione concupiscencie viciū non traheret

**N**ona est q̄ in conceptuz non duz animato .peccatuz transmiti dicitur non quia peccatuz originale fit ibi sed qz caro trahit in illud ex quo peccatum fit in cum infunditur ipsi carni

**D**ecima est q̄ vtrumqz . scilicet cum caro ppagatur ⁊ cum anima infunditur quod etiam aliquādo dicitur natiuitas .natiuitas tamen pprie dicitur i luctem edicio

**Q**uoniam . Distinctio tricesimalsecunda continet cōclusiones .x.

**P**rima est q̄ i baptismo dupli ei ratione dimittit̄ peccatū originale ⁊ qz p̄ grāz baptismi viciū concupiscencie debilitatur atqz aduenat̄ ita vt iā nō regnet nisi cōsensu ei reddant̄ vires . Et quia reatus ipsius soluitur concupiscencia em̄ carnis in baptismo dimittit̄ .nō vt nō sit h̄ vt si iputet̄ i peccatū . hoc em̄ est non habere peccatū nō esse reuz pei

vnde sicut aliqua peccata p̄tereunt actu remanēt reatu . ita eōuerso fieri potest vt concupiscencia reatu p̄tereat ⁊ actu remaneat

**S**ecūda est q̄ quidā dicunt p̄babilit̄ q̄ i baptismo sicut aīa purgat̄ a reatu . Ita caro a pollutione q̄ i cōceptione ex concupiscencia libidōis cōtrahit purgatur . ita q̄ sicut m̄teriuꝝ baptismi opletur duobus . s. aqua ⁊ spū . ita duo ibi purgat̄ . s. aīa a reatu . ⁊ caro a cōtagione illa

**T**ercia est q̄ alij dicunt tantū animā in baptismo purgari . carnē vero nō ab illa feiditate mundari . et licet caro plis ex carne feda seminet̄ parentum ⁊ in cōcupiscencia concipiat̄ non tamen feiditatem maiorez trahit q̄ caro vnde seminatur habuit . licet ut dicunt absurdum non sit . si carnis natura magis corrupta in posteribus trahatur ex ipsa tamen magis corrupta anima non magis inficitur

**Q**uarta est q̄ concupiscencia q̄ ante baptismum est culpa et pena remanens . post baptismum est tantum pena et non culpa

**Q**uinta est q̄ anima innocēs creata a deo et munda . non iō peccatum originale cōtrahit qz odelectet̄ carni cum ei infundit̄ vt quidam dixerunt quia tunc peccatum illud non originale sed actuale diceretur . h̄ potius ideo ei iputetur illō peccatuz qz

peccatrix anima scilicet a de carne corruptibilem fecit.

**S**exta est quod peccatum originale potest dici necessarium quia vitari non potest. et voluntarium quia ex voluntate primi hominis processit

**S**eptima est quod ex altitudine iudiciorum dei pervenit quod animam quod sine macula fecit corpori infecit. a quo peccati macula trahitur infundit quod prescit ante baptismum ab eo separari et dicitur nari quia hominis utraque natura a principio a deo bona instituta. que licet sit viciata peccato non tamen deus debuit mutare leges primarias humane conditionis. nec a multiplicatione hominum cessare

**O**ctava est quod anima non omnino talis est qualis creata est. quod bona creata. quod bonitate per peccatum non amisit. sed viciata habuit sicut quis pollutas habens manus non tale habet potest quod quale ego mundum dedi

**N**ona est quod rationabiliter videtur pluribus. quod ex ipsa creatione alie anime alias excellunt in naturalibus donis. ut in essentia. alia alijs sic subtilior ut puta acutiori ingenio et perspicaciori intellectu quod in angelis ita esse constat.

**D**ecima est quod licet anime in naturalibus donis alie pre alijs polleant tamen ante baptismum

a corpore discedentibus. pariter penam et post baptismum statim essentiali coronam sortiuntur quia ingenij acumen vel tarditas premium vel penam in futuro non collocat

**P**redictis distinctio xxxiiij. continet conclusiones octo

**P**rima est quod peccata proximorum parentum non imputantur parulis. nec etiam aduale primi parentis. sed solum originale. quod a parentibus trahitur

**S**ecunda est quod in parulis tantum originale peccatum quod interdum per plures numerum designatur sicut et que sunt plures numeri. per singularem referuntur in sacra scriptura designari

**T**ercia est quod paruli qui pro solo originali damnabuntur nullam aliam ignis materialis vel conscientie vermis penam sentient nisi quod dei visione carebunt in perpetuum.

**Q**uarta est quod quidam putant peccatum a deo gravius fuisse ceteris peccatis. tum quia in eo simul plura peccata fuerunt. nam ibi fuit superbia eo quod potius in sua potestate quam dei esse dilexit et sacrilegium quia deo non crederet. et homicidium quia se in morte precipitavit. et fornicatio spiritu al quod integritate mentis corrumpit

et furtum quia cibuz prohibi-  
 tum viurpatus est ⁊ auaricia .  
 quia plus quam sufficere ei de-  
 buit appetit. **S**ecundo fuit cete-  
 ris grauius quia in loco tante  
 felicitatis ⁊ habitu est admissū  
**T**ercio quia magis nocuit eo  
 q̄ totum genus humanum vici-  
 auit. Non est tamen putandum  
 grauius fuisse peccato in spūm  
 sanctum .nec ideo grauius fuit  
 cunctis alijs peccatis quia to-  
 tam humanam naturam corru-  
 pit. sed ideo totam eam corripit  
 quia ab homine commissum est  
 quādo in vno homine tota na-  
 tura consistebat. **E**t ideo maio-  
 rem defectum mali inculit. quā-  
 tum ad multiplices defectus. h̄  
 non quantum ad penaz eternā  
 et iram dei. quam grauiorem pl̄  
 res postea per peccata alia me-  
 ruerunt  
**Q**uinta est q̄ primos paren-  
 tes credendum est per penitenci-  
 am veniam meruisse de peccato  
 quod in statu innocencie cōmi-  
 serunt. per dei sanguinem ab et-  
 erno supplicio liberatos. non tam̄  
 meruerunt in illa vita ad para-  
 dysum reuocari  
**S**exta ē q̄ deus dicitur fode-  
 re peccata parentū in filios vsq̄  
 ad terciam et quartam genera-  
 tionem non q̄ puniat filios qz  
 patres peccauerūt. sed quia pec-  
 cata parentuz filij mutantur et  
 quodam modo hereditario deū

odiunt.

**S**eptima est q̄ ideo specialit̄  
 patres nominauit quia filij so-  
 lēt patres quos p̄cipue diligūt  
 imitari. terciam et quartam ge-  
 nerationem memorauit .quia a-  
 liquando solent parentes tam  
 viu viuere donec filios tripli-  
 ces haberent et quadruplices.  
 qui parentum iniquitatem vi-  
 dentes per imitationez heredes  
 efficiuntur iniquitati ipsoz

**O**ctaua est q̄ illud mystice intel-  
 ligendū ostenditur ex eo q̄ pa-  
 bola dicitur .ita q̄ primus mo-  
 tus suggestiois vl̄ cogitacionis  
 dicitur pater. consensus vero et  
 delectacio multeris. i. inferioris  
 partis rationis filius. sed cōple-  
 tio operis siue delectacio cōpleti-  
 onis qui est consensus vii q̄si  
 superioris partis rationis ne-  
 pos. gloria autem in perpetua  
 cione operis per nepotem dicit̄  
 ⁊ hec ē quarta generacio. quia  
 quarto loco a primo motu qui  
 q̄si pater enumeratur. **D**eus  
 ergo primos et secundos stimu-  
 los cogitacionū. sine quibus nul-  
 lus hominum esse potest. non  
 puniet eternaliter .sed si cogita-  
 ta quis facere decreuit et que  
 facit corrigere noluerit. que sūt  
 mortalia peccata. terciā vl̄ quar-  
 tā generacionē deus puniet eter-  
 naliter

**P**ost distinctio trice  
sima quarta continet  
conclusiones sex

**P**rima est quod origo et causa pec-  
cati siue mali fuit bonum, non  
bonum quod deus est, sed volun-  
tas que a deo bona creata est.  
Causa vero secunda peccati sci-  
licet malorum operum et mala-  
rum voluntatum sequentium, est  
malum quod ortum est ex bono

**S**ecunda est quod malum non est  
nisi in bono, siue in re bona, quia  
malum est priuatio boni, vbi au-  
tem non est bonum non potest esse  
se priuatio boni, sicut vbi non est  
sanitas non potest esse infirmitas,  
vnde non potest esse corruptio  
nisi sit quod corrumpatur

**T**ercia est quod non est dare pu-  
rum malum, bonum autem om-  
nino malo carens est bonum et in-  
tegrum

**Q**uarta est quod bonum minus est  
malum, quamuis quantumcumque  
minuatur necesse est ut aliquid  
remaneat, scilicet ad hec natura est

**Q**uinta est quod ratio dyalectico-  
rum qua dicunt nulli rei simul  
duo inesse contraria, hic deficit  
quia cum bona et mala nullus  
ambigat esse contraria, non so-  
lum simul esse possunt, sed mala  
omnino sine bonis, et non nisi in  
bonis esse possunt. Est tamen in-  
telligentum quod ratio dyalectico-  
rum vera est, nam et si malum non est

nisi in bono, est tamen in illo bo-  
no cui formaliter opponitur quia  
illud priuat.

**S**exta est quod sententia prehabita  
qua dicitur ve qui dicit bo-  
num malum intelligit de rebus  
quibus homines mali sunt, non  
de hominibus, sicut qui dicit  
adulterium bonum, vel qui di-  
cunt homines in quantum ho-  
minem malum esse et bonitatem  
malum esse

**P**ost hec distinctio  
xxxv, continet con-  
clusiones decem

**P**rima est quod peccatum secun-  
dum augustinum est omne vic-  
tum vel factum vel concupitum  
quod sit contra legem dei

**S**ecunda est quod peccatum se-  
cundum augustinum est volun-  
tas retinendi vel concedendi quod  
iusticia vetat

**T**ercia est quod peccatum secun-  
dum ambrosium est priuatio le-  
gis diuina, et celestium inobedi-  
entia preceptorum

**Q**uarta est quod augustinus in  
vtraque dictarum assignationum  
de actuali peccato agit et morta-  
li non de veniali, sed ex prima  
ostenditur actus malus tam in-  
terior quam exterior, ex secunda au-  
tem tantum interior

**Q**uinta est quod occasione dicto-  
rum verborum quidam dixerunt vo-  
luntate mala tamen esse peccatum, et non

actus exteriores. alij voluntate  
 et actus. alij neutrum dicentes  
 omnes actus esse bonos et a deo  
 et malum nihil esse. Sed tradi  
 debet actum malum interiorem  
 et exteriorem. scilicet malam cogi  
 tationem locutionem et operati  
 onem peccatum esse precipue tñ  
 in voluntate consistit peccatum  
 et q̄ tāq̄ ex arboze mala pcedūt  
 opa mala tanq̄ fructus mali  
 Sexta est q̄ quidam non idoc  
 te tradunt voluntatem malam  
 et actus malos inquantum sūt  
 vel inquantum sunt actus bo  
 na esse et a deo esse. inquantum  
 vero inordinate et contra legem  
 dei sunt peccata esse et ita pecca  
 tum inquantū peccatū e nihil  
 est sicut et priuatio  
 Septima est q̄ adulteriū hoī  
 cidii et huiusmodi non denomi  
 nant actus simpliciter. sed adu  
 ti vicia. et ideo licet actus q̄ hoī  
 cidia adulteria sūt a deo sit. n̄ tñ  
 hoīcidia et adulteria a deo sūt  
 Octava est q̄ peccatus est cor  
 ruptio anime. per peccatum em̄  
 expoliatur virtutibus. vulnera  
 tur in bonis naturalibus. que  
 sūt ratio intellectus memoria ige  
 nium et huiusmodi que per pec  
 catum obtenebrantur et viciant  
 per peccatum etiam priuatur il  
 lo bono cuius participatōne ce  
 tera sunt bona. quo tanto ma  
 gis priuatur. quanto magis se  
 ab eo elongat

Nonna est q̄ per peccatum ans  
 ma se elongat a deo non loci di  
 stancia. sed quia ab eius simili  
 tudine recedit. et tanto longius  
 quanto fit dissimilius

Decima est q̄ priuatio potest  
 accipi adiuue vel passiuue. priuati  
 o autē siue corruptio boni vici  
 tur peccatum et pena. sed pecca  
 tum adiuue quia priuat siue cor  
 rumpit bonum. pena autem pas  
 siue qua est effectus peccati. ali  
 ud enim est culpa. et aliud pena  
 culpa est dyaboli vel hominis.  
 pena vero dei

**S**ciendum. Distin  
 ctio tricesima sexta cō  
 tinet cōclufiōes septē

Prima est q̄ quedam pecca  
 ta sunt que etiam sunt pene pec  
 catorum. Inter enim primum  
 peccatum apostasie et vltimam  
 penam ignis eterni. media sunt  
 peccata et pene peccati

Secunda est q̄ ipsum peccatus  
 fm quosdam non est essentialit̄  
 ipsa pena. sed potius ipsa minu  
 tio et corruptio boni q̄ sit p̄ pec  
 catū dicit̄ pena peccati

Tercia est q̄ fm hoc omne  
 peccatū mortale pena dici pōt  
 h̄ nō pena peccati. qz nō dicitur cū  
 se pena peccati illud cuius cā nō  
 ē ad pcedēs peccatum

Quarta ē q̄ quodam peccata sūt  
 pena et cā peccati et istud peccatus  
 ē pena peccati. qd̄ cāz pcedētē h̄z  
 peccatū et illud peccatū ē cā peccati quod

est meritum sequentis culpe

**Q**uinta est q̄ in nullo verita-  
ti preiudicatur si dicantur ipsa  
peccata essentialiter vt ita di-  
cam esse penas. i. puniciones  
precedentiū peccatorum que in  
se sunt ⁊ a deo non tamen inq̄-  
tum peccata sunt a deo nec in-  
quantū peccata sunt pena pec-  
cati. ⁊ tamen inquantum pec-  
cata sunt priuatōes sunt boni  
sed vt supra vidūm est causalit̄  
et adīue priuatōes dicuntur

**S**exta est q̄ diligenter exposi-  
ta est sententiā illorum qui di-  
cunt. omnes actus esse natura-  
liter bonos. ⁊ inquantum sunt  
bonos esse. inquantum vero in-  
ordinate fiunt peccata esse.

**S**eptima est q̄ secundū eos  
quidam actus sunt boni in ge-  
nē vt r̄ficere esuriētes. ē actus  
de genere opis misericordie. q̄  
dam vero actus sunt absolute  
boni. non solum essentialiter. i.  
inquantum sunt. siue secundū  
genus. sed etiā causa ⁊ fine. ut  
sunt illi qui ex bona voluntate  
proveniūt ⁊ bonū finē metiunt̄

**H**inc etiam distinc-  
tio. xxxvij. continet 9  
clusiones sex

**P**rima est q̄ plurimi alij asse-  
runt voluntatem malam. siue  
actum malū peccata esse. ⁊ nul-  
la ratōe bona. nec secundū ali-  
quam rationem ex deo auctore

esse. quia sine deo fiunt  
**S**ecunda est q̄ isti dicunt pee-  
catum esse nihil. non quia non  
sit actio vl' voluntas mala. qui  
aliud est. sed quia a vero esse se-  
parat hominem. ⁊ ad malū tra-  
hit. ⁊ sic ad non esse deducit. q̄  
enim a summi boni participati-  
one recedunt. quod solus vere  
ac pprie ē. merito n̄ esse dicunt̄

**T**ercia est q̄ secundū istos  
vidūm illud augustini. omne  
quod est inquantum est bonū  
est ⁊ deum auctorem habet. itel-  
ligēdū est de substantijs siue na-  
turis. ⁊ qui naturaliter habent  
esse ⁊ non de accidētibus

**Q**uarta est q̄ secundū illos  
aliq̄ res sunt que a deo non sūt  
eiq̄ homines mali sunt. ⁊ hec  
sunt ipsa peccata.

**Q**uinta est q̄ dictarū sententiā  
rū iudiciū magister relinquit  
prudētis legētis arbitrio cui  
vtriusq̄ sententiē noticiam ple-  
narie magister dedit

**S**exta ē q̄ omnes tradatores  
catholici cōcedūt q̄ deus non ē  
auctō maloz itel' ligēdo noīe mī-  
li peccata. n̄ penas q̄ maloz  
pena. q̄ a deo ē. mala ē malis s̄  
respectu dei bona ē. qm̄ iustū ē  
ut mali puniantur.

**P**ost predicta distin-  
ctio. xxxvij. continet cō-  
clusiones nouem

**P**rima ē q̄ volūtas ā sit rca  
vel pna ex suo fine quodlibet  
q̄ finis bone voluntatis ē deus male

voluntatis finis est aliud. scilicet  
vel mala delectatio. vel aliquid  
aliud in quo non debet volun-  
tas quiescere.

**T**ercia est quod qui ponit carita-  
tem sibi finem. deum ponit sibi  
finem. et finis fidelium christus est  
ergo redus atque summus finis  
est pater et filius et spiritus san-  
ctus et hi tres non sunt tres  
fines. quia non sunt tres dii. sed  
vnus deus

**Q**uarta est quod aliquae bone vo-  
luntates suos proprios fines ha-  
bent qui tamen referuntur ad  
vnum qui est finis finium. de quo  
iam dictum est

**Q**uinta est quod recte sunt volun-  
tates et omnes sibi met colliga-  
te. si bona est illa ad quam cur-  
re referuntur. si autem prava est  
prave sunt omnes

**S**exta est quod propter deum omnia  
facienda sunt. ut omnia que fa-  
ciamus. omneque fines ad eum re-  
feramus

**S**eptima est quod differentia est in-  
ter voluntatem et intentionem  
et fines. quia voluntas est qua  
volumus aliquid. finis vero vo-  
luntatis est illud quod volumus  
vel potius aliud propter quod  
illud volumus. Intentio vero  
interdum pro voluntate intelligit  
interdum pro fine voluntatis acci-  
pitur

**O**ctava est quod finis voluntatis  
est delectatio bona vel mala ad

quod quisque nititur pervenire. finis  
etiam voluntatis dicitur illud  
quod volumus et illud propter quod  
volumus. Intentio vero respi-  
cit ad illud propter quod volu-  
mus. et voluntas ad id quod  
volumus

**N**ona est quod intentio qua respi-  
cimus ad illud propter quod vo-  
lumus videtur esse voluntas. sicut  
enim voluntas est qua volo re-  
ficere pauperes. ita est voluntas  
qua per illud volo habere vitam  
eternam

**D**ecima est quod secundum alios alia est  
voluntas qua volo habere vitam  
eternam et alia qua volo pauperi  
subvenire propter vitam eternam  
Secundum alios vero una vo-  
luntas est hic et ibi. sed propter  
substantiorum multitudinem vo-  
luntatis diversitas memoratur

**H**ic oritur distinctio. xxxij. continet. v.  
conclusiones

**P**rima est quod vis volendi. id est  
ipsa voluntas naturaliter ho-  
mini insita nunquam est peccatum  
hic nec vis memorandi vel intelli-  
gendi sed actus eius qui et volun-  
tas dicitur tunc peccatum est quando inordi-  
natus est

**S**ecunda est quod alterius generis  
est actus voluntatis quam actus intel-  
ligentie vel memorie. quia actus  
voluntatis est ad aliquid adipi-  
scendum. vel non admittendum

q̄ nō p̄t esse de malis q̄n̄ sit ma-  
lus. velle. n. mala malū ē. Intel-  
ligere aut̄ vel medrari mala nō  
ē malū. Tercia ē q̄ fm aliq̄s  
i nobis duplex ē motus volun-  
tatis. vnus q̄ naturalit̄ volūmus  
bonū ⁊ vocat̄ superior̄. sintilla  
ratiois. q̄ hō sp̄ bonū vult ⁊ ma-  
lum odit. q̄ fm ieronimū i Ta-  
yn extigui nō potuit. Alius mo-  
tus q̄ mens relicta lege superior̄  
zi s̄icit se peccatis eiq̄ oblecta-  
tur. Et iste motus ante q̄ grā al-  
sit d̄natur in homine ⁊ de p̄mit-  
p̄imū motū. vterq̄ tamen ex li-  
bero arbitrio est.

Quarta est q̄ veniente grā il-  
le malus motus elidit̄. ⁊ alter  
naturalit̄ bonus liberat̄ et ad-  
iuuatur vt efficacit̄ bonū velit  
ante grāz vero licz naturaliter  
velit hō bonū. nō tamē absolu-  
te cōcedit̄ bonaz habere volun-  
tatē sed potius mala. n.

Quinta est q̄ alij dicūt vnum  
motuz volūtatis q̄ hō natura-  
liter vult bonū. et ex vitio vult  
malum. eo q̄ delectat̄ ⁊ iquan-  
tū vult bonuz naturalit̄ bonus  
ē iquantū vult malū malus est

**P**ost hec. **D**istincti-  
o. xl. et in eo d̄clūho. v.  
Prima ē q̄ licz fm q̄sdā ōnes  
actus in p̄tūm sūt. boni sūt. illū  
tū actus simpliciter ac vere bo-  
ni sūt qui bonā habent cāz et  
intentionē. et qui voluntatem  
bonam cōcomitāt̄. et ad bonuz

finem eadūt. mali vero simplici-  
ter dici debēt. q̄ p̄ter am habēt  
causam ⁊ intentionem. nam fm. ā  
broñuz. effectus tuus nom̄ tuo  
operi imponit.

Secunda est q̄ fm aliquos  
omnis actus de se est indifferens  
⁊ potest esse bonus si fiat inten-  
tione bona ⁊ malus si mala

Tercia est q̄ fm aliquos tem-  
perata est differentia actū. que  
dam. n. sūt bona ita q̄ mala  
esse nō possunt q̄cumq̄ modo fi-  
ant. q̄oaz vero sic sūt mala vt  
nō possunt esse bona ex q̄cumq̄  
causa fiant. alia vero sūt q̄ ex  
fine siue cā bona sūt vel mala.

Quarta est q̄ fm aliq̄s q̄ ex  
affectu ⁊ intentione nom̄ iponatur  
opi. vey est generaliter i bonis  
operibus. s̄ i mal̄ excipiuntur.  
q̄ per se mala sūt. ita q̄ oia ope-  
ra hois fm intentionē ⁊ cāz iuo-  
catur bona s̄ mala exceptis hīs  
q̄ per se mala sūt. i. q̄ si e p̄ua-  
ricatōe fieri nequeunt.

Quinta ē q̄ alij dicunt. q̄ ma-  
la puta furare ⁊ h̄mōi bonam  
causaz habere nequeunt. licz vi-  
deantur habere

**Q**uinq̄. **d**istinctio  
xli. oriet cōcl̄hoēs vi.  
Prima est q̄ q̄dā nō irratiōna-  
biliter dicūt ōnes actōes ⁊ vo-  
luntates hois sine fide malas  
eē ⁊ sic ōniuz infideliz vita pec-  
catuz est. et id nulluz mādaruz  
n̄lluz opus bonū facit q̄ fide ⁊

caritatem non habet. cum fides intentionem dirigit. tum quia apostolus dicit. q̄ nō est ex fide peccatū est. tum q̄ quod ad caritatez nō refertur non fit q̄ ad modū fieri oportet. Ideo q̄ maluz est. tū q̄ impossibile est sine fide aliquid placere deo

¶ Secunda est q̄ illi qui ponūt triphariam distinctionez actū dicunt opera que infideles naturaliter pietate faciunt bona esse et bona intentione fieri. sed non illa intentione que est remunerabilis ad vitam q̄ fides dirigit. intellige cū caritate. si tamē mala intentione fierent peccata eēnt

¶ Tercia est q̄ illud quod dicit augustinus q̄ peccatū adeo est voluntariuz. quod si non sit voluntariuz iam non est peccatuz accipiendū est de peccato primi hominis. vel de omnibus generaliter peccatis mortiferis quoruz quedam licet dicantur non voluntaria. que .s. per ignorantiam et infirmitatem fiunt. eadē tamen ratione possunt dici voluntaria q̄ sine voluntate nō fiūt

¶ Quarta est q̄ illud augustinū peccatuz nusq̄ est nisi in voluntate illud peccatuz precipue est intelligendū. quam iusta damnatio consecuta est. .i. primi hominis peccatuz. quia apostolus dicit quod nolo hoc facio

¶ Quinta est q̄ non peccat nisi voluntate. et voluntas est aimi

motus cogente nullo ad aliq̄ adipiscenduz v̄l non admittendum. hec autē vera sunt de peccato primi hominis. qui scienter contra dei preceptuz fecit. et etiam de omni peccato actuali mortali. specialit̄ quo ad factū. nam si interdum peccatur ex ignorantia. ipsum tamen factum quod peccatuz dicitur voluntarie fit

¶ Sexta est q̄ voluntas est prima causa peccandi. nec aliquid est causa in voluntate q̄ ipsa voluntas. Et voluntas mala peccatum voluntarium dicitur q̄ in voluntate consistit

**Q**uam autem. distinctio. xlii. continet conclusiones nouem

¶ Prima est q̄ consensus voluntatis in peccatū mortale et operatio exterior licet sint duo. non tamen duo peccata. sed vnuz. et vna transgressio. licet alio precepto actus exterior et alio actus interior prohibeat. sicut et duo precipiuntur diligi ex caritate que non est nisi vna. maius tamen peccatum est consensus cū opere exteriori q̄ sine eo

¶ Secunda est q̄ peccatum vū sit actu interiori v̄l exteriori manet actu et reatu. sed transeunte actu manet reatu. vnde peccatū nunq̄ est in aliquo actu preter originale quinetiam sit et reatu et tamē interdū ē reatu postq̄

transiit actu .

**T**ercia est q̄ reatus accipitur in scriptura p̄ culpa ⁊ p̄ pena ⁊ pro obligatiōe pene temporalis vel eterne . ita q̄ mortale obligat nos pene eterne . veniale vero pene tēporali . ⁊ hec sunt duo genera peccatorū . s̄ . mortale ⁊ veniale

**Q**uarta est q̄ crimē secundū Augustinum est quod dignū ē accusatione ⁊ damnatione

**Q**uinta est q̄ modi peccādi varie sumunt̄ . Naz̄ secundū Augustinum omne peccatum mortale oritur . vel ex cupiditate mala intendente . vel exteriorē male humiliante . secundū autem . Jeronimū peccatur . aut cogitatione . aut locutione . aut operatione . ⁊ aliquando additur quartus modus . s̄ . consuetudine . peccat etiam homo in deum proximū ⁊ in seipsum .

**S**exta ē q̄ p̄m̄ dicitur peccatum ⁊ delictū . h̄ delicta declinare a bono . peccatum autē facere malum vel delictū dicitur q̄ fit ignoranter . peccatum vero quod scienter . licet indifferentē vnum per aliud appelletur

**S**eptima ē q̄ vicia capitalia sūt septē . s̄ . supbia . inanis gloria . ira . inuidia . accidia vel tristitia . gula . et luxuria . que dicuntur capitalia . quia ex eis omnia mala oriuntur

**O**ctava est q̄ ex superbia que

ē amor p̄rie excellentie . omnia mala oriuntur secundū Gregorū . n̄ cuius sunt quatuor species

**P**rima est q̄ bonum quod habet quis sibi attribuit .

**S**ecunda cum credit a deo esse datum sed tamen pro suis meritis .

**T**ercia est cum se quis iactat habere q̄ n̄ habet .

**Q**uarta cum ceteris despectis singulariter per certos vult videri .

**N**ona est q̄ initium omnis peccati est superbia ecclesiastici iij . ⁊ radix omnium malorum ē cupiditas . i . th̄ . vi . ⁊ utrūq̄ verum est si stat distributio pro generibus angulorum . nō pro singulis generum . Nullum enim genus peccati quod interdū ex superbia . ⁊ interdū ex cupiditate non descendat . aliqui enim ex cupiditate fiunt superbi ⁊ aliqui ex superbia fiunt cupidi .

**E**t preterea . distinctio quadragesimaliter continet conclusiones septem .

**P**rima est q̄ est quoddam genus p̄m̄ ceteris grauius quod dicitur peccatum in spiritum sanctum ⁊ peccatum ad mortem

**S**ecunda ē q̄ q̄dā dicit p̄m̄

in spiritu sanctum esse peccatum  
obstinationis et desperationis. Est  
autem obstinatio indurate mentis  
in malicia pertinacia per quam  
fit homo impenitens. Desperatio  
vero est, qua quis penitens dis  
fidit de dei bonitate estimans  
sua maliciam magnitudinem  
excedere diuine bonitatis

¶ Tercia est quod utrumque istorum est  
peccatum in spiritu sancto, quod  
est amor patris et filii et benignitas  
qua se inuicem diligunt et nos  
nam obstinatus facit contra amo  
rem, desperatus contra benignitatem

¶ Quarta est quod quidam dicunt  
omnes obstinationes et despera  
tiones esse peccatum in spiritu  
sancto, et secundum illos illud pec  
catum dicitur irremissibile non quoniam  
aliquando remittitur quod multi  
obstinatissimi et desperatissimi con  
uertuntur secundum augustinum  
sed quia vix aut raro aut diffi  
ciliter remittitur

¶ Quinta est quod alij dicunt, non  
omnem obstinationem et despera  
tiones esse peccatum in spiritu  
sancto, sed illam tantum quam fina  
lis impenitentia scditatur, et sic  
dicitur peccatum omnino irremis  
sibile

¶ Sexta est quod impugnatio veri  
tatis post agnitionem, et inuidiam  
fraterne gratie post reconcili  
ationem sunt peccata in spiritu  
sancto. Et sunt etiam quedam  
species obstinationis

¶ Septima est quod peccatum ex firmitate dicitur peccatum in patrem cui potentia attribuitur, peccatum ex ignorantia, dicitur peccatum in filium cui sapientia appropriatur, et hi de facili veniam adipiscuntur, sed non qui peccat ex inuidia fraterne gratie, et impugnacione veritatis agnita quod ex certa scientia contra bonitatem que spiritui sancto appropriat peccat, nec distinctio illa accipienda est, quia trium personarum diuise sunt offensa, sed peccatorum genera ibi sunt distincta. Et notandum quod licet magister in littera non faciat mentionem nisi de quatuor speciebus peccati in spiritu sancto, a magistris tamen omniniter ponuntur sex, scilicet desperatio, presumptio, obstinatio, finalis impenitentia, impugnatio veritatis agnita, inuidencia fraterne gratie cum ex electione et certa malicia committuntur

**P**ost predicta distinctio xliij, continet conclusiones quatuor

¶ Prima est quod secundum aliquos quos potentia recte agendi, est in nobis a deo, potentia vero peccandi, non est a deo, sed a nobis vel a dyabolo sicut mala voluntas non a deo nobis est sed a nobis et a dyabolo, bona autem tantum a deo nobis est

¶ Secunda est quod euidenter per scripturas

Ostenditur q̄ non ē potestas bo-  
ni vel mali cuiusq̄. nisi a deo  
et si te lateat equitas

**T**ercia est q̄ quando aposto-  
lus dicit. ro. xij. q̄ q̄ potestati r̄-  
sistit. dei ordinationi resistit loq̄-  
tur de seculari potestate. s. rege  
p̄ncipe ⁊ hm̄i quibus non ē  
resistendum in his que deus iu-  
bet eis exhibere. scilicet in tribu-  
tis et hm̄i.

**Q**uarta est q̄ potestas oya-  
boli vel hoīnis tunc resistimus  
cum aliquid contra deum sug-  
gesserint. in quo dei ordinationi  
non resistimus s̄ obtemperamus  
sic enim deus precipit vt in ma-  
lis nulli potestati obediamus.

Explicunt conclusiones secundi  
libri sententiarum

**Q**uoniam venit. distinc-  
tio prima tercij libri  
sententiarum continz  
quinz conclusiones

**P**rima est q̄ filij dei missio ē  
ipsa incarnatio. eo enim missus  
est q̄ in forma hominis mundo  
apparuit visibilis q̄ missio facta  
est in tempore plenitudinis. id ē  
gracie. quod ab aduentu salua-  
toris exordium sumpsit in quo  
per cristum gracia facta ē. q̄ p̄

caritatez impletur quod in lege  
precipiebatur ⁊ veritas. quia  
per cristum perficitur humane  
redemptionis sponsio olim fac-  
ta.

**S**ecunda ē q̄ solus filius ho-  
minem assumpsit. nō pater nec  
spiritus sanctus. vt deus qui i  
sapientia sua mundum condide-  
rat in eadem ipsum restauraret  
**E**t etiam vt qui erat in deitate  
dei filius. fieret in humanitate  
hominis filius. nec esset in dei  
tate alius filius. ⁊ alius in hu-  
manitate. **E**t etiaz est filius mis-  
sus non pater. quia congruenti-  
us mitti debebat qui est ab alio  
q̄ qui a nullo. pater autē a nullo  
est. pater ergo nō est missus. ne  
si mitteretur ab aliquo putare-  
tur

**T**ercia est q̄ ex deo natus est  
dei filius secundum veritatem  
nature. factus est ex homine ho-  
minis filius secundum verita-  
tem nature. vt veritas geniti nō  
in vtraq̄ natiuitate filij nomen  
nascendo haberet. ⁊ esset verus  
deus. ⁊ verus homo. vnus fili-  
us. non ergo duos cristos. non  
duos filios. sed deum et homi-  
nem vnum filium manentem in  
duabus substantijs dicimus s̄  
confusis naturis neq̄ mixtis s̄  
societate vnitatis

**Q**uarta est q̄ sicut filius hō  
factus est. ita pater ⁊ sp̄s sanctus

possit et postz carnem assumere  
et homo fieri

Quinta est qd solus filius dei  
carnem assumpsit. tamen ipsam  
incarnationem cum patre et spu  
sancto operatus est eo qd indivi  
sa sunt opera trinitatis.

**E**t quia distinctio  
secunda continet con  
clusiones quatuor

Prima est quia in homine to  
ta natura vicio corrupta erat  
totam assumpsit. i. animam et car  
nem. et horuz proprietates siue ac  
cidentia vt totuz curaret et san  
tificaret et humane nature si  
ue humanitatis vocabulo ani  
ma et caro intelligi debet

Secunda est qd dei filius assu  
sit carnem mediante anima. et ai  
ma mediante spiritu. et hoc sic fie  
ri congruum fuit. et hoc fecit sine co  
tagine sui. sicut sol per feces ra  
dios mittit. et tñ mundos eos ser  
uat et sinceros

Tercia est qd spiritus est pars  
anime superior que maiori simi  
litudine deo appinquatur qd ai  
ma scilicet ipsa eadem sim inferior  
rem partez. et anima magis qd  
corpus. ideo non dicitur in con  
gene qd anima assumpta sit p spi  
rituz et corpus per animam

Quarta est qd verbuz totum  
hominem assumpsit. simulqz sibi  
vniuit animam et carnem. nec ca  
ro prius fuit concepta et postmo

duz assumpta. sed in assumptio  
ne concepta. secundum enim gre  
gorium angelo nunciante et spi  
ritu sancto adueniente mox ver  
buz in utero. mox intra uteruz  
vera caro

**Q**ueritur. Distinc  
tio tertia continet co  
clusiones quinqz.

Prima est qd iuxta sanctorum  
attestationem credi oportet car  
nem verbi prius qd conciperetur  
peccato fuisse obnoxiam sicut r  
liqua virginis. sed spūs sancti  
operatione ita mundatā vt ab  
omni contagio peccati immunis  
viveretur verbo. pena tamen nō  
necessitate. sed voluntate assum  
tis remanente.

Secunda est qd spūs sanctus  
preueniens in mariā totaz pri  
us a peccato purgavit et a fo  
mite peccati liberavit vel fomi  
tem penitus extinguendo vt q  
dam dicunt. vel sic debilitando vt  
ei postmodū peccati occasio nul  
latinus extiterat. vñ ex tñc ab  
omni peccato extitit immunis ponit  
etiā generandi absqz viri semine  
virginī preparavit. et tñc filius  
dei ex purissimis sanguinibus  
virginis carnē animatā racio  
nali anima sine vicio conceptam  
sibi copulavit.

Tercia est qd sicut adam peccā  
te qui in lumbis eius erant pec  
caverūt sic abrahā dāte decimas

melchisedech. qui i libris eius e  
rant decimati sunt. **I**ntellige q  
ad utrumq; de illis qui i libris  
eorum erat fm ratione seminalē  
qua ratione per concubitū ven  
turi erant in matrem secundū  
q; ratione; non erat in eis caro  
cristi. ⁊ ideo cristus nō est deci  
matus nec peccavit

**Q**uarta est q; verbum assum  
ptū carnē hūm pced in peccā pe  
na. nō culpa. ⁊ ideo non pecca  
tricem. **C**etera vero hominū ca  
ro omnis est peccati.

**Q**uarta est q; augustinus sup  
illud iohānis. quoraginta ⁊ sex  
annis edificatum est templum  
dicit hic numerus pfectioni do  
minici corporis ouenit. q; ut di  
cunt phi. tot diebus forma hu  
mani corporis perficitur q; nō  
ideo dicit augustinus q; mor  
ut caro illa opōne spiritus sācti  
sanctificata ⁊ a reliqua separata  
fuit verbo dei cum anima. vni  
retur. sed q; mēbro illius domi  
nici corporis distinctō i ipso mo  
mento conceptionis et vnionis  
dei ⁊ hominis adeo erat parua  
ut humano visui vix poss; subi  
ci diebus autē n memoratis p  
fecta notabilis est effecta.

**Q**uarta est q; cristus secundū

peratio non ideo sepius spiritus  
sanctus tribuitur q; eam solus si  
ne patre et filio fecerit. sed poti  
us vno nominato tres itelligū  
tur. sed quia spiritus sanctus ē  
caritas ⁊ donum patris et filij  
ineffabili dei caritate verbum  
dei caro factus est. ⁊ inestimabi  
li dono dei sibi iduit formā sui

**S**ecunda est q; licet xps con  
ceptus et natus de spiritu sanc  
to dicatur. nō tamē filius spiri  
tus sancti dicitur. **E**st autē vir  
ginis filius. q; nō sic de illo ut  
de viro. sic autē de illa ut de ma  
tre natus est. nec est conceden  
dum q; quicquid de aliquo na  
scitur q; sit illius rei filius. nec  
etiā semper qui dicitur filius de  
illo natus est sicut adoptiuus.

**T**ercia est q; motus ille quo  
xps natus dicitur de maria. si  
cut filius ⁊ de spū sancto non si  
cut filius insinuat nobis graciā  
qua hō ille nullis pcedentibus  
meritis in ipso exordio. quo esse  
cepit verbo dei copula. et in tā  
tam persone vnitatem. ut idem  
esset filius dei ⁊ hominis ⁊ econ  
uerso. ⁊ sic in nature humane su  
sceptiōe fieret quodammodo ip  
sa graciā illius hominis natu  
ralis q; nullum posset admittere  
re peccatum. que graciā ideo p  
spiritum sanctum est signata q;  
ipse pprie sic est deus ut sit etiā  
donum dei

**Q**uarta est q; cristus secundū

hominem conceptus et natus potest dici de spiritu sancto qui cum fecit, per gratiam enim dei et operationem spiritus sancti de carne virginis est assumptum quod verbo est unitum

Quinta est quod nos profitemur creatum natum, apostolus autem ad romanos, i. dicit ipsum factum ex semine dauid gal. iij. factum ex muliere, quod iohannes dicit ne eius natiuitas que fuit sine viri semine nostre similis putaretur, que conficitur seminum mixtione, homines enim possunt homines generare, non facere, sed deus potest facere, dicit autem ex semine dauid, non quod eme hominis in conceptione virginis fuit, sed quia christus formatus est ex carne virginis que fuit ex semine

**P**roterea distinctio quinta continet conclusiones septem

Prima est quod certum et sine ambiguitate verum est, quod natura humana personam non assumptit, nec persona personam, sed persona diuina naturam assumpsit humanam

Secunda est quod concedimus personam filii assumpsisse humanam naturam, et naturam diuinam humane nature in filio unitam eamque sibi vnisse vel assumpsisse

unde et vere incarnata dicitur non tamen assumpsit personam hominis

Tercia est quod si in scripturis reperitur dictum, quod natura diuina esset caro facta, sicut dicitur verbum caro factum est, accipietur in eo sensu quo diceretur incarnata, sed quia id auctoritas substituit, melius hoc filere puto, negare quam temere asserere, ne si illud dicitur conuertibilitas nature in naturam signari putaretur

Quarta est quod filius dicitur factus homo non solum quia hominem assumpsit, sed quia ipsum unitatem et singularitatem persone accepit, diuina autem natura hominem quidam accepit, id est hominis formam sibi vnuit, sed non in singularitate et unitate sui, seruata enim proprietate ac diuersitate duarum naturarum existit persone singularitas, et ideo non dicit diuina natura sic esse homo, vel facta homo sicut dei filius, quidam tamen utrumque indifferenter concedunt

Quinta est quod alia est unio anime spiritus ad carnem, et alia verbi, ad animam et carnem verbis ergo non accepit personam hominis sed naturam, quia non erat ex carne illa et anima illa una persona composita antequam verbis acceperit, sed accipiendo vnuit et vniedo accepit. Sexta est

¶ persona est substantia ratio-  
nalis indiuidue nature ⁊ ideo  
licet alia non sit persona quan-  
do est alteri rei vnita personalit̄  
est tamen persona sicut angelus  
quando est per se a corpore ab-  
soluta. Et ē intelligendū q̄ hic  
magister non tenetur. Nam ani-  
ma separata nō est persona ha-  
bet enim inclinationē ad corpus  
licet actū ipsū nō informet.

¶ Septima ē q̄ si homo cristus  
siue illē hō siue quidā homo di-  
catur assumptus a verbo nō ē  
intelligendū q̄ hominis persona  
sit assumpta. s̄ eētia siue aīma  
⁊ caro in quibus subsistit perso-  
na. s̄. dei ⁊ hominis

**E**x premissis distin-  
ctio sexta continet cō-  
clusiones tres secun-  
dū tres opiniones.

¶ Prima dicit per verbū incar-  
nationem hominem q̄daz ex aī-  
ma rationali ⁊ humana carne  
constituitur ex quibus duobus o-  
mnis verus homo constituitur ⁊  
ille homo cepit esse deus nō q̄  
natura dei sed persona verbi ⁊  
deus cepit esse homo ille. dicit  
etiam hominem illū assumptū  
a verbo ⁊ vnitū verbo ⁊ tamē  
nō esse verbū. dicit etiā q̄ deus  
factus ē homo. ⁊ homo factus  
deus. ⁊ homo est deus ⁊ deus  
est homo ⁊ filius dei est filius  
hominis. ⁊ e conuerso deus enī

factus est. i. homo cepit esse que-  
dam substantia ex anima ratio-  
nali ⁊ humana carne subsistēs  
et illa substantia facta ē. i. cepit  
esse deus non demigratione na-  
ture in naturam. s̄ factus est v̄  
usq̄ nature seruata proprietate  
Cumq̄ dicat illum hominem ex  
anima rationali et humana car-  
ne subsistere. nō tamē fatetur ex  
duabus naturis esse cōpositū.  
diuina scilicet ⁊ humana natu-  
ra. nec illius partes esse duas  
naturas sed animē tm̄ et carnē.  
Et est sciendū q̄ si opinio p̄ ho-  
minem intelligat suppositum fal-  
sa est q̄ in cristo non est suppo-  
situm creatur.

¶ Secunda in parte isti consen-  
tens dicit hominem illū nō ex ra-  
tionali anima ⁊ carne tm̄ sed ex  
humana ⁊ diuina natura. i. ex  
tribus substantijs. s̄. deitate car-  
ne ⁊ anima constare et hunc cri-  
stum fatetur. et vnā tm̄ p̄so-  
nam esse ante incarnationē sim-  
plicē. sed incarnatione facta cō-  
positā ex deitate ⁊ humanitate  
nec ē alia p̄sona q̄ prius. s̄ pri-  
us erat dei tm̄ persona. nunc  
autē dei ⁊ hominis. vnde per-  
sona que prius erat simplex et ī  
vna tm̄ natura exis. subsistit ī  
duabus et ex duabus naturis.  
Illa autē persona et si sit facta.  
quodam subsistens ex aīa et car-  
ne non tamen est facta persona  
vel substantia. ⁊ natura. et igitur

est ille subsistens opposita est. in  
 quatuor autem verbis est. eē simplex ē  
 Et sciendū q̄ hec opinio falsa est  
 in hoc q̄ dicit personam dei esse  
 compositam

**T**ercia. psonā ex naturis opo-  
 sitā et hoīez assumptū. siue aliq̄  
 substantiā ibi ex aīa et carne cō-  
 positāz v̄l factā negat. s̄z sic illa  
 duo. s. aīam et carnem verbi pso-  
 ne v̄l nature vnitas dicit. vt  
 nō ex illis duabus v̄l hīs tri-  
 bus aliqua substantia v̄l psona  
 opōita. sed illis duobus veluo  
 induitū verbū est vestitū. et ita  
 fm habituz. deus factus est hō  
 et est hō et eouerso. non enī eēn-  
 tialit̄ deus est homo. alias mu-  
 lier ess̄ deus et eouerso si  
 hominem in sexu muliebri as-  
 sumpsisset. ipsa autē psona verbi  
 que prius erat sine induitū nō  
 ē diuisa v̄l mutata s̄z vna eadē  
 q̄ permansit. Et sciendū q̄ hec  
 opinio falsa ē. qz negat substantiā  
 opōitam ex carne et anima et in  
 hoc q̄ dicit naturaz huānaz ac-  
 cidentaliter vnitam verbo

**S**ecunduz primam  
 distinctio septima con-  
 tinet sex cōclusiones  
**P**rima ē q̄ fm primā opinio-  
 nem. deus dicitur factus hō et  
 eouerso. qz deus cepit esse que-  
 dam substantia rationalis que  
 ante non fuerat. et illa substantia  
 cepit esse dūz hoc habuit gra-

cia non natura vel meritis. v̄l  
 de re de dicitur xps in quantum  
 homo predestinatus est esse fili-  
 us dei

**S**ecunda est q̄ secundum se-  
 cundam opinionem. cū dicitur  
 deus factus est hō. intelligit̄ ce-  
 pisse eē subsistens i duabus na-  
 turis v̄l tribus substantijs et eo-  
 uerso hō factus est deus. qz sub-  
 stēs i duabus naturis cepit eē  
 deus l̄ potius dicitur. hō factus  
 est deus. et eouerso. qz deus as-  
 sumpsit hoīez. et hō assumptus est  
 a deo. **I**ti dicūt xpm esse p̄oel-  
 dinatū i q̄tuz est hō. i. sub-  
 stēs ex duabus substantijs et carne.  
 nam quātū ad naturā diuināz  
 si ē ipe p̄oelstinatus nō ergo in-  
 quantū i ea l̄ ex ea subsistit p̄oel-  
 stinatus est. s̄z i quantū subsistit  
 i alijs duabus substantijs. i. in  
 anima et carne hoc est i q̄tū hō.

**T**ercia ē q̄ fm terciā opinionez  
 dicitur deus factus hō. qz hoī-  
 nē accepit. et dicit̄ hō qz hoīez  
 h̄z. l̄ qz ē habens homiez. et hō  
 factus deus dicit̄ qz assumptus ē  
 a deo. et hō ē deus. qz habens  
 homiez est deus. **T**uz ergo dici-  
 tur deus ē hō vel habitus dici-  
 tur l̄ psona habituata. **T**ū autē  
 dicit̄ deus factus ē hō intelligitur  
 naturā humanā accepisse v̄l hu-  
 manatū verbū esse i cepisse. nec  
 tamē si i cepit esse huānatū ver-  
 bum sequitur q̄ i cepit eē verbū  
 nec si deus factus est huānatū

verbuꝝ sequitur q̄ factus sit & bum. secundum istos cristus secundū q̄ homo predestinatus est filius dei. q̄ est predestinatus a deo ab eterno. ⁊ i tempore collatū ei per gratiam vt ipe ens homo sit filius dei hoc enī omnino semper habuit sed in tēpore per gratiam accepit.

¶ Quarta ē q̄ licet dicatur hō deus non tamen agrue dicitur homo om̄icus. qui est mediator dei ⁊ hominū. hūc xp̄us ihesus cum sit vtiq̄ dominus

¶ Quinta est q̄ secundū terciāz opinionē dicitur persona filij i duabus et ex duabus existere naturis. sed fm adherentiam ⁊ ita inexistit.

¶ Sexta est q̄ secundūz diuersorum sententias abq̄z assertionē ⁊ sine preiudicio tractauī quōz hoc autē firmiter est tenendū. q̄ deus hominem assumpsit. hō i deum transiuit non nature veritabilitate. sed dei dignatione. vt deus nec mutaretur in humanāz substantiam hominem assumendo nec homo in diuinā gloriāzificatus in deuz

**P**ost predicta. Distinctio octaua habet conclusiones duas

¶ Prima est q̄ diuina natura n̄ debet dici nata de virgine. cum nō sit nata de patre. que enim res de patre non est genita. nō

videtur de matrē nata nec res aliqua filiationis nomen habeat in humanitate que illud nō teneat in deitate.

¶ Secunda est q̄ cristū bis natū dicimus duasq̄ habuisse natiuitates. s. diuinā ⁊ humanā vnā ex patre ante secula. aliā ex matre in tempore. vtraq̄ autē natiuitas vnus est filij dei.

**P**roterea. distinctio nona continet conclusiones tres

¶ Prima est q̄ latria est cultus soli deo debitus in dilectione ⁊ sacrificij exhibitōe ⁊ reuerentia existens. que latine dicitur pietas. gracie autē theosebia. i. dei cultus v̄ eusebia. i. bonus cultus.

¶ Secunda est q̄ preter adorationem que latria dicitur est adoratio que dulia dicitur cuius sūt due species vna que creature cuilibet exhiberi potest. alia est qui soli humanitati cristi est exhibenda. eo q̄ xp̄i hūanitas est super omnem creaturam diligenda ⁊ veneranda

¶ Tercia est q̄ quidam dicūt aīmaz cristi ⁊ carnem non esse adorandam latria sed dulia secūdo modo sumpta. alij dicūt humanitatem cristi vna adoratio ne cum verbo esse adorandam non humanitatem tantum. sed vnum eundem dei filium verū

deum et hominem dicit esse adorandum et sic caro cristi cum deitate cui est coniuncta et propter deitatem est adoranda.

**O**let + **D**istinctio decima continet conclusiones octo.

**P**rima est quod quidam dicunt cristum secundum hominem non esse personam nec aliquid nisi forte secundum sit expressivum unitatis persone secundum enim aliquando exprimit additionem vel proprietatem nature divine in homine. Aliquando unitatem persone. Aliquando notat habitum. Aliquando causam. Cuius distinctionis rationem diligens lector advertat ne eius sensus confundatur.

**S**ecunda est quod si cristus secundum quod homo est substantia rationalis non sequitur quod sit persona Nam et modo cristi anima est substantia rationalis non tamen est persona quia non est personans immo alij rei iuncta

**T**ercia est quod cristus secundum hominem predestinatus est ut sit filius dei per gratiam hoc habet secundum hominem non tamen secundum hominem est filius dei nisi secundum unitatis persone sit expressivum. ut sit sensus. cristus qui est homo est filius dei. ut autem ipse ens homo sit filius dei habet per gratiam. sed si causa notetur falsum est non enim quo homo est

eo dei filius est.

**Q**uarta est quod cristus non est filius dei adoptionis. nec ut homo. nec aliquo modo quod dei filius est natura non adoptionis gratia. et quod non prius filius et postea adoptatus sicut nos qui nascimur filij ire. christus autem nunquam fuit non filius

**Q**uinta est quod christus non sic dicitur filius natura ut dicit deus natura non enim eo filius est. quo deus quod proprietate natiuitatis filius est. natura deitatis. deus est et tamen dicitur natura vel nature filius quod naturaliter filius est eandem habens naturam quam ille qui genuit

**S**exta est quod christus est filius virginis naturaliter et naturaliter et gratia unionis et non adoptionis et ideo non dicitur filius virginis adoptionis.

**S**eptima est quod christus est verus filius et proprius origine non adoptione veritate. non nomenclatione. natiuitate non creatione

**O**ctava est quod an predestinatio de qua loquit apostolus. rom. i. sit de persona an de natura dici potest de persona filij dei que ipse fuit predestinata secundum hominem assumptum ut si ens homo esset filius dei. et naturam humanam esse predestinatum ut verbo patris personaliter uniretur

**O**let + **d**istinctio undecima continet conclusiones iiii.

**P**rima est simpliciter et sine determinatione non dicitur decedere christum factum

vel creatum vel creaturam et sic  
quandoque breuitatis causa, sim-  
pliciter enunciatur, nunquam tamen  
simpliciter potest intelligi

**S**ecunda est quod addita deter-  
minatione potest concedi cristum  
factum vel creaturam, ut factus  
est secundum carnem vel secun-  
dum hominem, ut factura huma-  
nitati non deo attribuitur

**T**ercia est quod unus et idem fi-  
lius est de patre eternaliter, et ex  
matre secundum nature nostre  
susceptionem, que legimus pri-  
mogenitum, quia nemo ante ipsum  
et unigenitum, quia nemo post ip-  
sum

**Q**uarta est quod hominem illum  
in quantum homo est incepisse di-  
ximus, in quantum verbis sem-  
per fuisse, nec absque distinctione  
est proferenda responsio, perso-  
na enim respiciendo homo ille sp-  
s fuit, naturam autem hominis respi-  
ciendo cepit esse

**P**olet distinctio xii  
continet conclusiones  
tres

**P**rima est quod deus potuit ali-  
um hominem, id est aliam animam  
et aliam carnem sumere, et alium  
de quo de genere ad eum, sed iudica-  
uit melius, de ipso qui vidus  
fuerat genere assumere hominem  
per quem hominis vinceret ini-  
micus

**S**ecunda est cum queritur an

homo ille peccare potuerit vel  
non esse deus, aut agitur de per-  
sona aut de natura, primo modo  
peccare non potuit nec non esse  
deus, aut dicitur de natura secundum  
quod est verbo unita, et sic peccare  
non potuit, aut de natura secundum  
quod esse potuit et non unita ver-  
bo, et sic peccare potuit

**T**ercia est quod deus potuisset  
hominem assumere in femineo  
sexu, sed convenientius est ut de fe-  
mina nasceretur et virum assu-  
meret ut ita utriusque sexus libe-  
ratio ostenderetur

**P**roterea distinctio  
decimatercia continet  
conclusiones quatuor  
**P**rima est quod iheremias dicit  
mulier circumdabit virum quod in  
utero virginis perfectus vir ex-  
stitit, non solum propter animam et  
carnem, sed etiam quia conceptione  
accepit secundum hominem, totam  
sapientiam et gratiam plenitudinem  
ut deus ei plenius offerre non  
potuerit, spiritus enim est ei datus  
non ad mensuram, et in ipso ple-  
nitudine diuinitatis habitat cor-  
poraliter, quia ipse est caput in  
quo sunt omnes sensus, in sanctis  
vero, quia solus tactus quidem  
datus est, spiritus ad mensuram,  
quia de eius plenitudine accepe-  
runt non eandem gratiam secundum  
essentiam, sed similitudinem  
**S**ecunda est quod cristus profici-  
ebat iuxta hominis naturam de

etate infantie ad iuuentutem et  
graciam non accipiendo quam  
non habebat. sed pandendo quam  
habebat apud deum et homines  
et quantum dona gratie et sapi-  
encie que habebat pandebat homi-  
nibus tantum eos ad laudem  
dei excitabat et sic deo patri ad  
laudem. hominibus ad salutem  
perficiebat. in alijs ergo non in se  
sapientia et gratia perficere perhibetur

**T**ercia est que christus iuxta du-  
as naturas habet duas sapientias  
scilicet unam non creatam sed ge-  
nitam que est uerba. aliam non ge-  
nitam sed creatam et per grati-  
am dei collatam

**Q**uarta est que potest dici que cri-  
stus quo ad humanum sensum  
perficiebat. secundum ostentationem et  
aliorum hominum opinionem. Et  
patrem et matrem dicebat et gere-  
rasse quod ita se habebat et gere-  
bat ac si agnitionis esset expertus

**H**ic queritur. distin-  
ctio decimaquarta con-  
clusiones quatuor

**P**rima est que secundum ali-  
quos anima christi non habet pa-  
rem scientiam cum deo nec scit  
omnia que deus. tum quia cre-  
atura in nullo equatur creatori  
tum quia in omni bono deus  
habet maiorem sufficientiam quam  
creatura tum quia sciret creare  
mundum et seipsum

**S**ecunda est que anima christi per

sapientiam gratis datam in ver-  
bo dei cui est unita vere et per-  
fecte intelligit et scit omnia que  
deus. sed non potest omnia que  
deus. nec ita clare ac perspicue  
omnia capit ut deus quare deo  
in sapientia non equatur nec  
potest creare mundum nec seip-  
sum licet creationis habeat sci-  
entiam

**T**ercia est que anima christi scit om-  
nia que deus alias dona spiri-  
tus sancti ei non data fuisset si-  
ne mensura. et que nihil scit alijs  
quod eius anima ignoret

**Q**uarta est que deus anime cri-  
sti dedit. ut sciret omnia que de-  
us in verbo. que liquidius et pre-  
stantius presentius omni creatura  
contemplatur. non autem dedit  
ei potentiam faciendi omnia ne  
omnipotens ac per hoc deus pu-  
taretur. forte quia eam sibi pre-  
stare non potuit

**I**llud quoque distin-  
ctio quidecima conti-  
net conclusiones tres

**P**rima est que filius dei natu-  
ram hominis accepit passibilem  
unde omnes defectus nostros  
preter peccatum accepit quos  
ei conueniebat accipere et nobis  
expediebat. quod ideo dicitur quod igno-  
rantiam non accepit nec multa egrit-  
udinum genera. quos autem habu-  
it. habuit licet ad ostentationem vere  
humanitatis ut timorem et tristitiam ex-

parte aie vt fame ⁊ siti ex parte  
corpis l a dpletionē opis ad  
quod venerat vt passionem ⁊  
mortalitatē. hos aut defectus.  
nō odicōnis sue necessitate. sed  
miserantis voluntate accepit.

**S**ecunda q̄ aliqui dicitur q̄  
x̄ps vere nō timuit. quod ideo  
dicitur. qz p̄passionez. et nō pas  
sionem assumpit. ⁊ tamen vere  
timuit qz p̄passionez accepit.

Est aut passio quando quis ti  
more vl tristitia tam afficitur  
q̄ a dei otemplatione ⁊ reditu  
dine aliquatenus declinat. et  
hoc modo nō timuit. Aut dicit̄  
p̄passio. quando mouetur vel  
perturbat. ⁊ sic cristus timuit

**T**ercia ē q̄ hylarius dicit cri  
stuz timorem nō habuisse nec  
dolorez mortis sensisse. eo q̄ do  
loris meritum non habuit. ⁊ qz  
passio timoris i eo dominiū nō  
habuit

**H**ic oritur. distinc  
tio decimasexta con  
tinet oclusiones duas

**P**rima q̄ est cristus aptitudi  
nem habuit moriendi que etiaz  
ante peccatum in homine fuit  
necessitatem autem paciendi in  
anima ⁊ moriendi in carne ha  
buit. sed hanc necessitatem non  
habuit ex necessitate sue oditio  
nis. quia a peccato immunis  
existit. sed eam ex sola volunta  
te accepit de nostra infirmitate

**S**ecūda ē q̄ quoz sūt status

hois de quoz qlibz x̄ps aliquo  
accepit qui ones venit saluare.  
**P**rimus status ē añ peccatuz  
secūdos post peccatū et añ gra  
ciam. tercius sub gracia. quar  
tus in gloria. De primo statu  
accepit immūitatem a peccato  
de secundo penam ⁊ alios de  
fectus. de tercio plenitudinem  
gracie. de quarto non posse pec  
care ⁊ dei perfectam contempla  
tionem. habuit em̄ simul quedā  
bona via ⁊ bona p̄rie sicut etiā  
quedam mala uie

**P**ost predicta. distinc  
tio decimasextima cō  
tinet oclusiones quiqz  
**P**rima ē q̄ i x̄po fuerūt diuer  
se volūtates iuxta duas natu  
ras. s. diuinam ⁊ humanā. Et  
fm̄ humanitatē i ip̄o et i mem  
bris eius ē duplex volūtatis. s.  
geminus affectus. s. ratiois et  
sensualitatis. affectu ratiois  
caritate informata pp̄t̄ deū q̄s  
mori vult. affcū sensualitatis  
mors refugitur

**S**ecūda ē q̄ x̄ps volūtate vi  
uia et humana rōis mori volu  
it et n̄l petijt qui obtinuerit. vo  
lūtate aut̄ hūana sensualitatis  
noluit et aliquo petijt et exau  
ditus nō fuit **T**ercia ē q̄ licz  
x̄ps affcū sensualitatis nollet  
mori n̄ tñ i eo caro ocepiscibat  
aduersus sp̄m vel otra deum  
quia caro concupiscere dicitur  
cum anima habens carnalē ve

ledationem de carne vel a carne aduersus reludationem spiritus reludatur. que rita in anima christi esse non potuit. quia nec carnalis concupiscentia. nec uicium ibi fuit. dei etiam uoluntas e rat et rationi placebat. ut secundum sensualitatem nollet mori quatenus ueritas humanitatis in eo probaretur.

Quarta est quod christus secundum am brosiu in quantum homo dubitauit. quod intelligendum est non quod ipse dubitauit. sed quia modum gessit dubietatis. et hominibus dubitare uidebatur cum dixit. trahere a me calicem hunc.

Quinta est quod cum christus dicit se esse tristem et petit ut calix passionis transeat secundum hylariu non est tristis sibi. nec sibi orat trahere calicem sed discipulis. ne in eis passionis calix transeat.

**D**E merito Distinctio decimaodaua continet conclusiones non uem. Prima est quod christus non sibi sed membris suis meruit redemptionem a dyabolo. a peccato a pena. et regni reuerentiam. Sibi autem meruit impassibilitatis et immortalitatis gloriam in corpore per passionis humilitatem et obedientiam. meruit etiam sibi impassibilitatem in anima quam habuit licet mox post carnis separationem aut in resurrectione

quando caro refloruit.

Secunda est quod christus non plus sibi meruit per crucis patibulum quam a conceptione meruit per gratiam uirtutum. tanta enim plenitudo gratiarum et uirtutum in eo fuit ab initio sue conceptionis quod in eis proficere non potuit quantum ad uirtutem meriti. licet proficeret quo ad numerum meritorum. et etiam in membris suis que nos sumus quotidie proficeret.

Tercia est quod anima christi post mortem non habuit aliquod bonum quod a conceptione non habuerit. et sic non fuit scientior nec gratia cumulatio. nec beatior in dei contemplatione in quam precise beatitudo consistit. fuit tamen in hoc beatior quia ab omni miseria immunis ex quo nequit inferri quod simpliciter fuit beatior.

Quarta est quod apostolus dicit quod christus meruit quod sibi daret nomen quod est super omne nomen id est ut deus diceretur. quod non est intelligendum quod ipse meruit quod esset deus. sed secundum illum tropum quo res dicitur fieri quando innotescit. per meritum enim passionis et gloriam resurrectionis hominibus innotuit quod ipse erat uerus deus. Ambrosius tamen dicit illud nomen sibi datum per eternam generationem. sed apostolus dicit illud

sibi datum per obedientiam passionis. premissis modo locutionis  
**Q**uinta est quod christus non potuit esse homo quin in eo fuerit plenitudo virtutis et gratie nec virtutes ei in esse poterunt cilio mortalitatis iuncto quin per eas mereretur.

**S**exta est quod christus factus mortalis non potest consequi sine merito gloriam impassibilitatis et immortalitatis et manifestationis nominis dei. potuit tamen hec assequi sine merito passionis. quia per passionem nil sibi meruit quod non ante per virtutes meruerit. potuit etiam predicta habere sine omni merito. Nam humanam naturam gloriosam accipere potuit

**S**eptima est quod christus mori et pati voluit non pro se. sed pro te. ut eius passio et mors tibi esset forma humilitatis et obedientie dei deo usque ad mortem. et per eam nobis meruit aditum paradisi et redemptionem a peccato. a pena. et a dyabolo. et per eam nos adepti sumus redemptionem et filiorum adoptionem que non meruerat per plenitudinem gratiarum.

**O**ctava est quod deus decreverat propter peccatum non intrare et hominem in paradysum. nisi

in vno homine tanta esset humilitas que omnibus possit sufficere sicut in vno homine tanta fuit superbia que omnibus nocuit. Alii autem homines a christo debitores erant. et vix vnicuique sua virtus et humilitas sufficiebat. et ideo nullus eorum hostiam sufficientie nostre reconciliationi offerre poterat. sed christus deus et homo sufficiens et perfectus fuit hostia. qui tantam humilitatem habuit qua maior esse non potest. qui etiam multo amplius humiliatus est mori eto. quam adam superbierat de ligno vetito comedendo.

**N**ona est quod abrosius dicit quod tantum fuit peccatum nostrum quod saluari non possemus nisi vnicuique dei filius pro nobis debitores moreretur. quod non est intelligendum quin alio modo nos saluare potuerat. quam per mortem suam. sed quod per aliam hostiam non potuerat nobis aperiri regni aditus et fieri salus nisi per mortem vnicuique filii dei domini nostri iesu christi qui benedictus sit in secula.

**H**inc igitur **D**istinctio decimanona continet conclusiones vni  
 decim.

**P**rima est q̄ xp̄s per mortē suam nos liberauit a dyabolo. quia nos p̄ eaz liberauit a peccatis. que sunt vincula quibus diabolus nos ligatos tenebat

**S**ecūda est q̄ mors xp̄i nos iustificauit id est a peccatis soluit ⁊ liberauit. quia per eaz caritas excitatur in nobis ad diligendum deum qui tanta pro nobis fecit. ac per hoc iusti efficiamur soluti a peccatis.

**T**ercia est quia p̄ mortē xp̄i aliter etiam dicimur iustificari quia morte vna vno virissimo sacrificio quicquid culparum erat extinxit. vt in hac vita dyabolus temptādo nō preualeat nobis. nec poterit vicere sicut a te mortē xp̄i vincebat.

**Q**uarta est q̄ xp̄s factus ē homo mortalis vt moriēdo dyabolum vinceret. quia si homo non fuisset non iuste sed violēt homo extolli videretur. qui se illi sp̄ite subiecit. sed si eum hō vicat iure hōiem perdidit. ⁊ vt homo vincat necesse est vt deus in eo sit. qui eum immunē a peccato faciat. si enī homo p̄ se esset. vel angelus in homine facile peccaret. cuz vtramq̄ naturam per se constet cecidisse.

**Q**uinta est q̄ xp̄s nos redemit a pena eterna. relaxādo de bitū. a temporali vero nos liberauit penitus i futuro. adhuc enī expectamus redemptionem

corporis. fm animā vero iā redempti sumus a culpa nō a pena. nec ideo a culpa vt nō sit. s̄ vt nō dñetur.

**S**exta ē q̄ peccā nrā id est penā peccatorū nostrorū dicit xp̄s portasse i corpore suo super lignum. quia per ipsius penā quā in cruce tulit omnis pena temporalis que p̄ peccato conuerso debetur. i baptismo penitus laxat. vt nulla a baptisato exigat. ⁊ etiā pena minoratur. qz non sufficeret illa pena qua penitentes ligat ecclia nisi xp̄i pena cooperetur quam pro nob̄ soluit.

**S**eptima est q̄ xp̄s vere dicitur mundi redemptor ⁊ hominū mediator. mediator autē in scriptura solus filius dicitur. redemptor vero aliquando pater vel spiritus sc̄us. ⁊ hoc p̄ vsum potestatis. nō p̄pter exhibitionē humilitatis. filius autem dicitur redemptor propter vtrumq̄. scz propter vsum potestatis ⁊ hoc in quantum deus. ⁊ propter exhibitionem humilitatis ⁊ hoc in quantum homo. quia fm humanitatem in ea suscepit ⁊ impleuit illa que sunt causa nostre redemptionis.

**O**ctaua ē q̄ christus dicitur mediator eo q̄ melius inter deum ⁊ homines ipsos reconciliando deo non odienti prius s̄ potius diligenti. ⁊ hoc cū peccā



Quarta est q̄ cristus tradi-  
tus est a patre ad roma. viij.  
A seipso prima petri. ij. A iuda  
mathei. xxviij. Et a iudeis  
Ipse semetipsum tradidit quia  
Ipse ad passionem venit pat-  
ponte ad tradidit quia voluntate  
eum tradidit quia voluntate  
patris p̄mo totius trinitatis  
passus est. iudas tradidit pro-  
dendo Iudei instigando ⁊ fuit  
actus iude ⁊ iudeorum malus  
quia mala fuit eorum intentio  
patris autem ⁊ cristi fuit adus  
bonus quia eorum bona erat  
voluntas ⁊ ita in vno facto. s.  
xpi passione sunt diuersi adus  
sive opera Iudas ergo ⁊ iudei  
operati sunt bonum quia ex ac-  
tibus eorum proueit bonū qd̄  
est passio cristi ⁊ opati sunt nō  
bonum sed maluz quia actio e-  
orum non fuit bona sed mala.

**P**ost predicta. Di-  
stinctio. xxi. cōtinet cō-  
clusiones tres.

Prima est q̄ i morte xpi aia  
fuit separata a carne aliter nō  
fuisset vere mortuus. sed aia ⁊  
caro nō fuerunt separata a vez  
bo. licet quidaz false putauerūt  
carnem sicut ab anima ita a  
deitate in morte fuisse diui-  
sam.

Secunda est q̄ sicut deus di-  
citur mortuus qm̄ mortuus est  
homo. ita dicitur homo mortu-  
us quando mortua ē caro. Se-

paratio autem anime a carne  
mors carnis fuit. prop̄ carne  
ergo vnitam verbo que mortu-  
a est dicitur deus mortuus.

Tercia est q̄ sane potest dici  
mortuus deus ⁊ nō mortuus  
passus est dei filius ⁊ non pas-  
sus. passa est tertia persona et  
nō passa. crucifixum est verbuz  
⁊ nō crucifixum. sm̄ humanaz  
naturam passus est. sm̄ diuinā  
impassibilis existens.

**H**ic queritur. Distinc-  
tio xxiij. continet con-  
clusiones sex

Prima est q̄ cristus i triduo  
mortis vere erat homo prop̄  
vnionem carnis ⁊ anime ad v-  
bum que dissoluta non fuit et  
tamen vere erat mortuus prop-  
ter separacionez anime a carne  
Alij autem homines dicuntur  
propter vnionē anime ad carnē  
quo modo ⁊ ecia ipse fuit homo  
ante mortem ⁊ post resurrectio-  
nē. deus autez dicitur factus  
hō per vnionem carnis ⁊ aīme  
ad verbū q̄ vnio māsit i triduo

Et notandum q̄ magister in  
hoc non tenetur Nam dicitur  
q̄ cristus in triduo homo non  
fuit homo enim cōstat ex vnio-  
ne carnis ⁊ anime que tunc nō  
fuit

Secunda est q̄ cristus non  
vbicūq; erat homo erat. nec mo-  
do vbicūq; est homo est quis

vbique est secundum diuinitatē.  
 ⁊ tamen non vbique est homo.  
 quia non vbique est homini vni-  
 tus. sed vbique est secundum  
 hominem ibi est homo.

**T**ercia est q̄ tempore mortis  
 vbique erat secundum deum ⁊ se-  
 cundum hominem in sepulchro  
 ⁊ in inferno. sed in inferno scdm̄  
 aiāz. in sepulchro scdm̄ carnez.

**Q**uarta est q̄ cristus verus  
 homo non fuisset si carnem ⁊ a-  
 nimam no. ⁊ assumpisset. ⁊ ex  
 quo assump. ut neutrum depo-  
 suit. pmo cum vtroqz eandem  
 vniōnem indēnenter tenuit v-  
 bicunqz anime ⁊ carni vnitus  
 est ibi homo esse dicitur. quia  
 ibi humanatus est ergo in se-  
 pulchro erat homo. ⁊ in inferno  
 erat homo. quia vnā eādem  
 qz cum carne ⁊ anima licet se-  
 paratus habebat vniōnem.

**Q**uinta est q̄ xp̄s eodem tē-  
 pore totus erat in sepulchro. to-  
 tus in inferno. totus vbique. si-  
 cut modo totus est vbique. sed  
 non totum. nec in sepulchro.  
 nec in inferno totum erat. ⁊ si  
 totus sicut christus totus est  
 deus totus homo. sed non to-  
 tum. quia non solum est deus  
 sed etiam deus ⁊ homo. totum  
 enim ad naturā refertur. totus  
 vero ad p̄positam. sicut aliud  
 ⁊ aliud ad naturam. alius ve-  
 ro ⁊ alius ad personaz referūt

**S**exta vtrum potuit dici fili-

us hominis vel ille homo descē-  
 dit de celo vel vbique est. sicut  
 dicitur filius dei vel deus de  
 celo descendisse ⁊ vbique esse. di-  
 cimus q̄ si ad vnitatem perso-  
 ne referatur. dicitur in: intelligentia  
 sane dici potest si vero ad disti-  
 ctionem naturarū nullatenus  
 concedendum est.

**Q**uam vero Distinc-  
 tio vicefimatercia cō-  
 tinet septē conclusiōes.

**P**rima est q̄ fides tripliciter  
 accipitur. scz pro eo quo credit  
 ⁊ est virtus si fuerit informata  
 caritate. Caritas enim est for-  
 ma virtutum sine qua nulla ē  
 vera virtus. fides ergo per di-  
 lectiōē operās virtus est qua  
 nō vilia credunt. ⁊ hoc est fūda-  
 mentū quod mutari nō potest

**S**ecundo mō accipit fides p̄  
 eo q̄ credit. ⁊ sic nō est virtus.

**T**ercio mō accipit p̄ eo q̄  
 credit. ⁊ ē aliud ab eo q̄ credit.  
 ⁊ sic accipit ibi. hec est fides ca-  
 tholica. Et nota q̄ licz tertium  
 membz nō explicat magister. p̄-  
 t̄n esse v̄l potētia qua credit v̄l  
 adus credendi. v̄l ratio aliqua ac-  
 quirit. v̄l credulitas aliqua ⁊  
 forte v̄l mō itelligit s̄z nō ex-  
 plicit

**S**ecūda ē q̄ credere  
 xp̄o huc deo ⁊ credere deum. ⁊  
 credere in deum. non sunt idēz

**N**am credere deo est credere

vera esse q̄ loquitur qd̄ ⁊ ma  
 li faciunt credere deum est cre  
 dere q̄ ipse sit quod ⁊ sic mali  
 faciunt credere in deuz ē credē  
 do amare credendo in eum ire  
 credēdo ei adherere ⁊ eius mē  
 bris incorporari ⁊ per hanc fi  
 dem iustificatur impius quan  
 do per dilectionem operatur  
**T**ertia est q̄ fides quā demo  
 nes ⁊ falsi cristiāni habent q̄li  
 tas mentis est h̄ inferioris .qz  
 sine caritate est **I**lla autē qua  
 litas i malo cristiāno remanet  
 ⁊ accessu caritatis virtus fit  
**Q**uarta est q̄ si accipiatur fi  
 des pro eo quod creditur vna  
 est fides omnium fidelium .qz  
 idē iubemur omnes credere vnu  
 ⁊ idem creditur a cundis fide  
 libus **S**i vero accipiatur fides  
 pro eo quo creditur vna fides  
 dicitur non q̄ sit vna numero i  
 omnibus sed genere .i. similitu  
 dine sicut idem volentium dici  
 tur vna voluntas cum tamen  
 cuiq̄ sit vna voluntas ⁊ duoz  
 similitozū dicitur faties vna  
**Q**uinta est q̄ fides in corde  
 hominis ab homine ip̄o videt̄  
 non corporaliter nō ymagina  
 rie sed intellectualiter et tamen  
 ipsa est absentiu ⁊ eozū que  
 non vident̄  
**S**exta est q̄ fm̄ apostolum fi  
 des est rerum sperandarū sub  
 stantia .argumentū nō apparen  
 tiū per fidem enī probatur que

fide credimus si q̄s de eis du  
 bitet

**S**eptima ē q̄ fides informis  
 interdum precedit spez ⁊ cari  
 tatem fides autē formata nō  
 licet virtus fidei p̄cedat virtu  
 tem spei t̄pe vel causa .tamen q̄  
 ad adūm qui est credere prece  
 dit spei adūm quia nihil spera  
 tur nisi credatur licet aliquan  
 do aliquid credatur quod non  
 speratur ⁊ sic forte adūm fidei  
 naturaliter adūm caritatis p̄  
 cedit sicut ⁊ adūm spei .tamen  
 quidā concedunt de ipsa virtu  
 te fidei q̄ naturaliter precedat

**H**ic oritur discincio  
 xxiiij. continet cōclusio  
 nes quatuor

**P**rima est q̄ fides ē proprie  
 non apparentium nec illa est fi  
 des qua in cristo edificamur q̄  
 dicimus v̄sitata locucione nos  
 ea credere que videmus . vnde  
 thomas nō hoc credidit quod  
 vidit videbat enim ⁊ tangebatur  
 carnem viuentem quā viderat  
 morientem ⁊ credebat deum in  
 carne ipsa latentem

**S**ecunda ē q̄ videre ea q̄ u  
 credimus non fides proprie di  
 citur sed fidei merces ad quaz  
 credendo peruenitur vt ex fide  
 verborū trāseat iustus in fidez  
 rerum

**T**ercia ē q̄ petrus passioēm  
 xp̄i habuit nō i eo q̄ credebat

hominem pati quia hoc videbat, sed in eo quod credebatur deum esse qui patiebatur.

**Q**uarta est quod fides non est ex hijs que omnino ignorant, quia fides ex audita est non tantum exteriori, sed etiam interiori, nec etiam de hijs que visu interiori id est intellectu quocumque capiuntur, et horum quedam sunt que non intelliguntur nisi prius credantur, quedam vero aliquando prius naturali ratione intelliguntur quod credantur, et per fidem amplius intelliguntur, nec tamen sic intelliguntur modo ut in futuro scientur.

**P**redictis distinctio viceſima quinta continet conclusiones septem.

**P**rima est quod fides videtur profecisse secundum processum temporis sicut et profecit cognitio, fides enim dicitur magna cognitione et articulorum quantitate vel constantia et deuotione.

**S**ecunda est quod mensura fidei sine qua nunquam potuit alicui esse salus est credere, quia est scilicet deus, et quod remunerator est omnium sperantium in se et habere explicitate vel implicitate, distincte vel delate, in aperto vel in misterio fidem de mediatore. Eadem enim fides saluat nos et antiquos, et quod nos credimus

factum ipsi credebant futurum.  
**T**ercia est quod cum sine fide mediatoris antiquis salus non fuerit nec modernis, queritur an oportuerit illos credere omnia de mediatore que nos credimus. Quidam dicunt illis tantum quatuor, scilicet natiuitatem, mortem, resurrectionem, aduentum ad iudicium. Alijs videtur habita fide de trinitatis illud de misterio incarnationis fidei suffecisse, ut crederetur dei filius de homine nasciturus et iudicaturus.  
**Q**uarta est quod cornelius fidei incarnationis habebat, sed an facta an futura esset nesciebat, ita per fidem veniebat ad opera, et per opera amplius solidatus est in fide, petrus autem missus est ad eum ut iam natum dei filium ei nunciaret, et sacramentum regenerationis ei conferret.

**Q**uinta est quod fides spes et caritas et operatio sunt aliquo e qualia sunt in presenti, quia quantum credimus tantum amamus, et quantum amamus tantum speramus, et tantum operatur quantum credit, et sperat et amat. huiusmodi autem equalitas proprie secundum aduatum incertam consideratione est.

**S**exta est quod caritas dicitur mater fidei et spei, quia cum ad dei species peruenitur, spes et fides transeunt, sed caritas permanet. Et quia caritas est mater omnium

virtutum. que non ideo post fi-  
des et spem ponitur quia ex eis  
oriatur. sed quia post illa rema-  
nebit aucta.

Septima est quod cum apostolus  
dicit finis precepti est caritas  
de corde puro et conscientia bona  
et fide non ficta. secundum Augustinum  
de corde id est de intellectu. con-  
scientia id est spe. et ita fides et  
spes videntur precedere carita-  
tem quam non precedunt causa  
vel tempore. sed ideo dicitur quod  
fides et spes possunt esse in ali-  
quo sine caritate. caritas autem  
non sine illis quibus non sit pia  
spes vel fides sine caritate.

**E**st autem **Distin-**  
ctio. xxvi. continet con-  
clusiones quatuor.

Prima est quod spes est virtus  
qua spiritualia et eterna bona  
sperantur. id est cum fiducia expe-  
ctatur. Et enim spes certa expec-  
tatio future beatitudinis veniens  
ex dei gratia et ex meritis prece-  
dentibus. id est vel ipsam spem quam  
natura precedit caritas. vel rem  
speratam. id est beatitudinem eternam.  
Sine meritis aliquid sperare non  
est spes. sed presumptio dici potest.

Secunda est quod sicut fides est  
de invisibilibus ita spes est de  
invisibilibus.

Tercia est quod sicut vocabulo fi-  
des a spe distinguitur. ita et ra-

tionabili differentia. Est enim  
fides bonarum rerum et mala-  
rum. nam fide bona et non ma-  
la credimus bona atque mala.  
Est etiam fides rerum preteri-  
tarum. presentium et futurarum.  
Est etiam suarum. quia se quis  
quod credit esse cepisse. Et etiam a-  
lienarum rerum. quia de angelis  
et alijs hominibus multa credi-  
mus. spes autem non nisi bona-  
rum rerum et futurarum et ad  
deum pertinentium est.

Quarta est quod christus in quo su-  
erunt bona patrie credidit et spe-  
rauit resurrectionem tertia die  
venturam. nec tamen fidem vir-  
tutem vel spem habuit. quia non  
enigmaticam sed clarissimam  
de ea habuit cognitionem. nec  
perfectius eam cognovit prete-  
ritam quam futuram. Et idem intel-  
ligendum est de beatis qui eam  
preclarissime inspicunt. Antiqui  
autem patres qui usque ad pas-  
sionem apud inferos tenebantur  
virtutem fidei et spei habe-  
bant. quia non patuit eis dei  
cognitio per speciem ante passi-  
onem christi. qua consummata  
a fide transierunt ad spem.

**Q**uam autem **Distin-**  
ctio vicesimas septima  
continet conclusiones  
septem.

**P**rima est q̄ licet cristus fide  
 ⁊ sp̄e non habuit habuit tamē  
 caritatem in corde qua maior  
 esse non valet quā p̄ nobis ex  
 hibuit. vt exhibitionis forma  
 nos ad diligendum instrueret

**S**ecunda est q̄ caritas ē di  
 lectio qua diligitur deus prop  
 ter se ⁊ proximus propter deū  
 vel in deo. que habet duo man  
 data. primum pertinet ad dilec  
 tionem dei. s. diliges dominum  
 deum tuū. secundum ad dilec  
 tionem proximi. s. diliges proxi  
 mū tuū sicut teip̄sū

**T**ertia ē q̄ eadem ē dilectio q̄  
 diligitur deus ⁊ proximus qz  
 sp̄itus sanctus est. ⁊ tñ dicitur  
 gemina propter duo dilecta. i.  
 deum ⁊ proximum propter que  
 duo sunt mandata in cuius o  
 memoracionē legimus bis sp̄i  
 ritum sanctum eē datuz. semel  
 in terra ⁊ iterum de celo. vel di  
 citur gemina caritas. propter  
 duos motus q̄ in mente gignū  
 tur dum deus diligitur ⁊ prox  
 imus. licet vna ⁊ eadem sit cari  
 tas

**Q**uarta ē modus dilectiois  
 proximi est vt ipsum diligas si  
 cut teip̄sum. teip̄sum enim ama  
 re debes in deo ⁊ propter deuz  
 .s. quia iustus es vel vt iustus  
 sis ⁊ nō in malo sic ⁊ proximum  
 debes diligere in deo ⁊ prop̄  
 deū ⁊ ita diligendus est in bo  
 no ⁊ non in malo ⁊ propter de

um per proximum autem in  
 telligo omnem hominem ⁊ an  
 gelos et etiaz corpus nostrum  
 quod ita diligi precipitur vt ei  
 ordinate prudenterqz cōsulat

**Q**uinta est q̄ modus dilige  
 di deū insinuatur cuz dicitur ex  
 toto corde. i. ex toto intra. ex to  
 ta anima. i. voluntate. ex tota  
 mente tua. i. memoria. vt omnes  
 cogitaciones omnes vitā ⁊ omnes  
 intentionem in illū conferas a  
 quo habes illa que confers

**S**exta est q̄ illud preceptum  
 non penitus impletur ab homie  
 in hac vita mortali. sed ex par  
 te. impletur em̄ secunduz perfect  
 onem vie nō patrie. alia est em̄  
 perfectio currentis. alia peruei  
 entis. precipitur autem in hac  
 vita vt q̄ currenduz ē ostenda  
 tur

**S**eptima est q̄ licet sint duo  
 precepta caritatis sepe ponitur  
 vnuz pro vtroqz nec imerito qz  
 nec deus sine proximo nec pri  
 mus sine deo diligi pōt

**H**ec queri potest. di  
 stinctio xxviii. continet  
 tres cōclusiones  
**P**rima est q̄ omne genus di  
 ligendoruz i illis duobus mā  
 datis cōtinetur. i. quatuor em̄  
 sunt diligenda. vnuz qd̄ est su  
 pra nos scilicet deus. alterum  
 quod nos sumus. ⁊ terciuz qd̄  
 ē iuxta nos. s. primus. quartū

quod est infra nos scilicet cor /  
pus proprium. In hoc ergo q  
dicit diliges proximum intelli /  
gitur corpus et anima. Et cum  
dicit sicut te ipsum. te diligere p  
cipit intelligitur. id est animam  
et corpus tuum.

Secunda est q nomine proxi /  
mi intelligitur omnis homo. et  
sancti angeli et christus secun /  
dum hominem. quem secundum  
hominem magis q nos dilige /  
re debemus. sed proximus di /  
uersis modis dicitur secundum  
conditionem persone. natiuita /  
tis. spe conuersionis. propinqui /  
tate cognationis. ratione bene /  
ficij exhibitionis.

**P**ost predicta Dis /  
tinctio viceinonona  
ctinque conclusioes. viij.  
Prima est q ordo diligendi  
debet sciri ne aliquis aut dili /  
gat quod non diligendum est.  
aut non diligat quod est dilige /  
ndum. aut eque diligat quod mi /  
nus vel amplius est diligendum  
aut minus vel amplius quod  
eque peccat enim qui prepos /  
te agit.  
Secunda est q omnis pecca /  
tor in quantum peccator. est non  
diligendus. et omnis homo in  
quantum homo est diligendus  
propter deum. deus autem propter  
seipsum.  
Tercia est q secundum augu

stinum deum debemus dilige /  
re secundum ordinem carita /  
tem amplius q omnes homines  
vel nos ipsos. et amplius animam  
alterius hominis q corpus nostrum  
Quarta est q ordo diligendi  
ostenditur in enumeratione  
quatuor diligendorum. ubi pri /  
us ponitur quod supra nos est.  
secundo quod nos sumus. ter /  
cio quod iuxta nos. quarto quod in /  
fra nos est.

Quinta est q quidam dicunt  
q omnes pari affectu diligendi  
sunt. sed in effectu id est in exhi /  
bitione operis siue exequij disti /  
ctio seruanda est. ut primo deum.  
secundo parentes. deinde filios.  
qui si boni sint. malis filijs sui  
preponendi. post inimicos dili /  
gimus. Et isti etiam dicunt q  
affectu caritatis tantum debe /  
mus proximos diligere quan /  
tum nos ipsos diligimus. Alij  
autem non in ordine dicunt non  
tantum in exhibitione operis.  
sed etiam in affectu caritatis or /  
dinem differentem esse statutum.  
ut ante omnia diligamus deum  
secundo nos. tertio parentes. quarto  
filios vel fratres et huiusmodi. post  
domesticos. h deinde inimicos  
Quia autem augustinus dicit omnes  
propter diligendos. paritas illa non  
refert ad affectum h ad bonum op /  
eratum. quia omnibus vita eterna est opera /  
ta. et minoribus perfectio maior. ut  
sic pariter beatitudines mereant. et pari

dilectione .i. eadem dilectione o-  
nes diligendi sunt et fratres ta-  
tum quantum nos .i. ad tantum  
bonum eos diligere debemus  
quantum nos licet non tanto  
affectu . vel ibi quantum flitu-  
dis est nota non quantitatis .

**S**exta est quod queritur si pare-  
tes nostri sint mali vel filii vel  
fratres an minus vel magis di-  
ligendi sunt alijs bonis . et vide-  
tur quod magis diligendi sunt bo-  
ni qui nobis in carne non sunt  
coniuncti quia nobis coniuncti sunt cor-  
de glutio sanctorum caritatis sanc-  
tior enim est copula cordium quam  
corporum . verumtamen latebro-  
sa est hec questio

**S**eptima est quod duo dicimus  
in homine esse diligenda scilicet  
naturam et virtutes . vitium ve-  
re et peccatum odendum . pare-  
tes ergo in quantum mali sunt  
odiendi sunt et inimici diligendi in  
quantum homines

**O**ctava est quod diversi sunt gra-  
dus caritatis . Est enim caritas  
incipiens . proficiens . perfecta et  
perfectissima . Caritas enim per-  
fecta est ut sit quis paratus pro  
fratribus mori et talis dicit Eu-  
picio dissolui et esse cum christo

**H**ic solet distinctio  
xxx. continens unam conclusio-  
nem . Que est quod queritur quod sit  
potius plerisque meritis diligere  
amicos vel inimicos . Si comparat

dilectio amicorum tantum di-  
lectioni amicorum et inimico-  
rum perspicua est solutio . sup-  
ple quia diligere amicos et  
inimicos est maioris meriti quam  
diligere tantum amicos . Sed si in  
aliquo homine qui diligit ami-  
cum et inimicum quid horum sit  
potius querat . Aut sunt duo  
motus unus erga inimicum qui  
dicitur difficilius aliter erga ami-  
cum qui videtur ferventior nec  
in congrue putatur melior qui  
est ferventior . aut est unus idem  
quod motus erga amicum et erga  
inimicum . sed erga amicum in-  
tentior et in potior ubi ardenti-  
or non improprie estimatur . an  
sint duo motus aut unus tan-  
tum non est difficile iudicare

**I**llud quoque distin-  
ctio xxxi. continet conclu-  
siones tres

**P**rima est quod quidam profili-  
unt in audaciam dicentes cari-  
tatem in dampnandis non ha-  
beri posse nec a quocumque habitam  
posse amitti quos ratio vin-  
cit et auctoritas . quia quidam  
sunt ad tempus boni qui postea  
fiunt mali et econverso . Et am-  
brosius dicit quod quibusdam gra-  
tis est in usus ut sauli Jude et disci-  
pulis quibus dominus dixit ec-  
ce nomina vestra scripta sunt in celo  
et postea abiit retro . unde frequen-  
ter an sunt mali qui futuri sunt boni

et e converso. secundum quod dicitur cum  
 tur scribi in libro vite et deleri.

**S**ecunda est quod cum imperie  
 te diligamus caritas euacua  
 bitur in quantum ex parte. quia tol  
 letur imperfectio et ad deum per  
 fedio. et remanebit ipsa aucta  
 et adus eius et in omni dili  
 gendi. ut diligas deum propter se ex  
 toto corde. et proximum sicut teip  
 sum. et impedios modos eliminan  
 tur. **F**ides vero et spes euacua  
 buntur. scientia vero secundum  
 actum et modum suum qui nunc e  
 non secundum suam essentiam. ita tol  
 letur. ipsa enim virtus scientie re  
 manebit. et alium tenebit modum  
 et usum.

**T**ercia est quod christus caritatem habet  
 buit iuxta modum patrie non vie  
 eundemque ordinem diligendi im  
 pleuit qui servatur in patria. quod  
 enim in patria sunt id est beneficium  
 et iam a deo iusticie dei additi  
 sunt ut nichil eis placeat nisi quod  
 deo placet. ac per hoc illorum tan  
 tum salutem diligunt et volunt  
 quos deus salvari vult. eosque  
 solos sicut seipsum diligunt. ita  
 et christus electos tantum sicut se dilexit  
 eorumque salutem optavit. **C**arita  
 te autem vie omnis homo est di  
 ligendus. et omni homini vita eter  
 na est optanda.

**R**emissis Distinc  
 tio. xxxiiij. et in sequenti  
 hoies quinqz.

**P**ria est quod dilectio qua deus  
 nos diligit non est alia quam illa que  
 nos diligimus eum. et eadem dilectio  
 lectio patris et filius et spiritus sanctus  
 se diligunt et nos.

**S**ecunda est quod deus omnes cre  
 atura diligat. quia sapientie. et.  
**N**ihil otiosi eorum que fecisti. **E**t ge  
 nes. i. **A**udit deus cuncta que  
 fecerat etc. **I**pse autem diligit omne  
 bonum. et omnia que fecit diligit.  
 et inter eas magis rationales  
 creaturas. et de eis magis que  
 sunt unigeniti sui membra. et magis  
 totum magis ipsum unigenitum.

**T**ercia est quod omnia dicunt a deo  
 diligere que fecit. quia omnia placent  
 ei. et omnia approbat in quantum o  
 pera eius sunt. nec enim plus ei  
 placuerunt cum facta sunt. pro  
 omnia ab eterno placuerunt ei non  
 minus quam postquam esse ceperunt.  
**Q**uare dicit aliquos magis  
 diligere et aliquos minus non  
 mutabilitatem caritatis eius  
 signat. sed quod alios ad maiora  
 bona. alios ad minora bona. a  
 lios ad meliores usus. alios  
 ad minus bonos dilexit. omnia  
 enim bona nostra ex eius dile  
 ctione proveniunt.

**Q**uarta est quod dilectio dei du  
 pliciter potest considerari. scili  
 cet secundum essentiam et secun  
 dum efficaciam. secundum esse  
 tiam non incipit magis vel mi  
 nus. sed secundum efficaciam tantum. ut ma  
 gis diligere dicantur quibus ab eterno

maius bonum preparauit et in tempore exhibuit. Et minus diligi dicuntur quibus non tantum. Et inde est quod quando aliqui conuertuntur dicuntur incipere diligere a deo quos tamen sempiterna dilectione dilexit.

Et inde est quod unus et idem uno tempore dicitur magis diligere alio quantum ad dilectionis effectum, scilicet quando eius sempiternae dilectionis sortiuntur effectum scilicet gratiam vel gloriam, mutatione facta in sola creatura non in ipso deo.

Quinta est quod de electis solum concedendum est quod deus ab eterno dilexit non autem de reprobis, sed eos odio habuit secundum illud Jacob dilexi, esau autem odio habui. Cum adiectione autem debet concedi quod dilexit reprobos in quantum opus eius futuri erant

**P**ost predicta distinctio, xxxiiij. continet conclusiones quatuor.

Prima est quod quatuor sunt virtutes principales siue cardinales que sunt iusticia, fortitudo, prudentia, temperantia. Iusticia est subueniendo miseris, prudentia in precauendis insidijs, fortitudo in perferendis molestijs, temperantia in delectationibus prauis coartandis.

Secunda est quod hee virtutes car-

dinales dicuntur quibus in hac vita bene viuatur, et post ad eternam vitam peruenitur, que in christo plenissime fuerunt et sunt, de cuius plenitudine nos accipimus in quo habuerunt usus eosdem quos habent in patria, et quosdam in via

Tercia est quod iusticia immortalis est omnino, nec in beatitudine illa esse definit, sed tanta et talis est ut perfectior et maior esse non possit. Cuius usus est deo regenti subditum esse.

Quarta est quod alie tres virtutes ibi non erunt omnino quantum ad usus supradictos in prima conclusione, sed erit ibi prudentia sine ullo periculo erroris, fortitudo sine violentia tollerando malorum, temperantia sine repugnantia libidinum. Ibi enim erit prudentie preponere nihil bonum deo vel equare, fortitudinis ei firmissime coherere, temperantie nullo defectu uosio delectari.

**N**unc de septem distinctio, xxxiiij. continet conclusiones sex. Prima est quod septem dona spiritus sancti sunt virtutes, que per quos multi dicantur spiritus, ut spiritus sapientie et intelligentie, unus est dei spiritus sue libertatis arbitrii omnia per voluntatis auctoritate diuidens singulis

Secunda est q̄ septem dona  
spūs sc̄i in xp̄o fuerūt. ⁊ sūt in  
āgelis ⁊ beatis. h̄ nō h̄nt omni  
no eorū vsus siue officia que  
nūc h̄nt. **Sec̄di gr̄a.** Timor fili  
alis modo facit timere ne offē  
damus qm̄ d. ligimur. ⁊ ne ab  
eo separemur. facit etiā nos eū  
de reuereri. **In futuro vero** fa  
ciet nos reuereri qm̄ nō timebī  
mus separari vel offēdere. **Qui**  
dā tñ fm̄ effectū timorē in xp̄o  
n̄ in āgelis tñ eē ocedūt. ⁊ sup  
ple nō sc̄dm̄ habitum.

**Tercia** ē q̄ quorū sunt timo  
res. vnus ē mūdānus siue hu  
manus. ⁊ est qm̄ timemus pati  
pericula carnis v̄l p̄dere bona  
mūdi p̄ q̄ delinq̄mus. ⁊ hu  
iusmodi timor est malus ⁊ phi  
bitus. **math. x.** Nolite timere e  
os qui occidūt corpus ⁊c. **Se**  
cundus timor est seruilis. ⁊ ē cū  
q̄s ex timore gehēne facit q̄c̄q̄  
boni facit. nō timore amittendi e  
ternū bonū quod nō amat. sed  
timore patiēdi malū quod for  
midat. iste est bonus ⁊ vtil. licz  
insufficiens p̄ q̄tē fit paulatim  
osuetudo iusticie. hunc caritas  
foras mittit. **In isto timore** q̄  
uis deo credat. nō tñ in deum  
quia licz bonū fiat. nō tñ bene  
nemo enī iuitus benefacit. etiā  
si bonum est quod fecit. **Est**  
tercius timor inicalis q̄ succedit  
seruili. ⁊ est qm̄ incipit amari q̄  
dūm erat. ⁊ incipit a caritate ex

cludi seruilis timor. **Iste timor**  
nō ex toto est seruilis. nec ex to  
to castus h̄ habz aliq̄o de v̄ro  
q̄. facit enī seruire partim timore  
pene. ⁊ ptim amore iusticie. **Et**  
est inchoata a caritate nō p̄fec  
ta. ⁊ quantū caritas crescit tā  
tū decrescit iste timor quantū  
ad illud q̄ facit timere penaz.  
⁊ quantū iste timor crescit tantū  
caritas decrescit. quantū ad il  
lud q̄ facit timere penā. ⁊ quā  
tū ad tormētū sciētie. **Est** q̄r  
tus timor castus. siue filialis. siue  
amicabilis. qui succedit inica  
li. timore enī casto timemus ne  
sponsus tardet ne discedat. ne  
offendamus ne eo careamus.  
**Iste timor** de amore venit. iste  
timor om̄ p̄manet in seculū se  
culi.

**Quarta** ē q̄ timor seruilis ⁊  
inicalis dicitur in scripturis  
loctis diuersis iniciū sapientie  
sed causa diuersa ⁊ alia ratio  
ne. **Seruilis** enī dicitur inici  
um sapientie quia preparat lo  
cum sapientie ⁊ ducit ad eam.  
non tamen manet cum ea. sed  
foras exit. **Et inicalis** vere dī  
citur iniciū sapientie. quia est  
inchoata sapientia. quem cum  
quis habere incipit. sapientia  
⁊ caritatem habere incipit. **In**  
de etiam est q̄ vterq̄ timor v̄l  
rit inical. vterq̄ etiā iterū v̄l  
cit huil. qz inical aliq̄o h̄z de p̄  
uili licet ⁊ aliquo de casto

**Q**uarta est q̄ timor castus fuit. et est in xp̄o et beatis. sicut et alia dona spiritus sancti. h̄ non habebit vsum illum quem nūc habet. Faciet em̄ tunc nos reuereeri deum non timere separari ab eo vel eo carere. et sc̄dm illum vsum fuit in xp̄o et in beatis.

**S**exta est q̄ in xp̄o non fuit timor mundanus quia malus et in primo gradu cum mundo deseritur. nec seruilis nec inicalis. quia non stant cum perfecta caritate. quis ergo fuit timor quo xp̄s penam timuit potest dici naturalis siue humanus qui omnibus hominibus inest. quo horretur mors et formidatur pena. et non sequitur naturam prius institutam. h̄ est effectus peccati.

**P**ost Distinctio tricesima quinta continet conclusiones septem.

**P**rima est q̄ licet sapiētia sit rerum humanarum diuinarumq̄ sciētia vt apostolus distinguit euz dicit. Alij datur sermo sapiētie alij sermo sciētie. Sapiētia pprie dicitur rerum diuinarum cognitio. Et humanarum cognitio proprie dicitur sciētia. Item sapientia est pietas id est dei cultus. q̄ grece dicitur theosebīa. que est in cognitione et dilectione dei. Scientia vero ē ab

stinere a malis id est in medio prave nationis prudenter conuersari. Itē sapientia ad contemplationē. scientia vero ad actionem pertinet.

**S**ecunda est q̄ ostensum est in quo differat spiritus sapientie et spūs sciētie. sc̄z vt sapientia diuinis sciētia humanis rebus sit attributa. Et vtrumq̄ in xp̄o agnoscimus sc̄z rem diuinā et humanam. et ideo de ipso habemus sapiētia et sciētia. Cū enim legimus verbū caro factum est. in verbo dei filius intelligitur. in carne vero filius hominis agnoscitur. et cum videtur videmus eum plenus gratie et veritate. gratiam ad sciētiam. veritatem ad sapientiam referimus. Et quia in xp̄o fuit plenarie sciētia et sapientia. et nos sciētiam et sapientiam de eo habemus qui est deus et homo.

**T**ercia est q̄ cum apostolus dicit. Alij dat sermo sapiē. alij sermo sciētie non attribuitur huic sciētie quicq̄ sciri potest ab homine in rebus humanis. vbi plurius superuacue varietatis et noxie curiositatis est attributio. Sed illud tantum q̄ fides saluberrima que ad veram beatitudinem ducit gignitur. nutritur. roboratur et defenditur. qua sciētia nō pollent fideles. plurimi quāuis polleant ipsa si

de aliud enim est scire tantum/  
modo quid homo credere debe  
at propter adipiscendam beatā  
vitam. et aliud est scire quomo  
do hoc ipsum p̄s opituletur et  
contra impios defendatur. q̄  
proprio vocabulo appellatur  
sciētia.

¶ Quarta est q̄ int̄ donuz sapi/  
ent̄ie et intellectus est differenti  
a. quia sciētia proprie est de  
eternis. intellectus vero nō tā/  
tummodo de eternis. sed etiam  
de rebus inuisibilibus et sp̄i/  
tualibus temporaliter exortis.  
Sciētia vero creator tantuz  
inspicitur. intellectu vero et cre/  
ator et creatura quedam Item  
intellectu intelligibilia tantum  
capimus. sciētia vero non so  
luz capimus superiora. sed etiā  
incognitis delectamur.

¶ Quinta est q̄ int̄ illa tria po  
test sic distingui. q̄ sciētia va  
let ad rectam administrationē  
rerum temporalium. et ad bo  
nam inter malos conuersatio  
nem. intellectus ad creatoris et  
creaturarum inuisibilis specu  
lationē. sciētia vero ad solius  
eterne veritatis contemplatio  
nem et delectationem.

¶ Sexta est q̄ sciētia et intelle/  
tus que dicuntur dona sp̄i/  
tus sancti. alia sunt ab intelle/  
ctu et sciētia que naturaliter sūt  
in anima hominis. hec em̄ vir/  
tutes sunt que per gratiam in

funduntur animis fidelium ut p̄  
eas recte viuant. Illa vero na  
turaliter habet homo ex bene  
ficio creationis a deo tantum.  
Per has aut̄ virtutes que di  
cuntur dona sp̄itus sancti illa  
naturalia reformantur atq; ui  
uantur.

¶ Septima est q̄ illa sciētia  
de qua nunc dicimus sciētia  
est hominis et etiam dei. s̄ non  
ita est dei ut ea sit sapiens.

**S**olet + **D**istinctio  
xxxvi. continet cōclu  
siones septem

¶ Prima est q̄ omnes virtutes  
sibi adherent. ut qui vna carue  
rit omnibus careat. et qui vna  
habet omnes habet. est enī ca  
ritas sic mater omnium virtu  
tum. In quocunq; est ipsa ma  
ter et cuncti eius filij id est vir  
tutes.

¶ Secūda est quis non omēs  
virtutes pariter possidet. sed a  
lic magis alie minus habētur  
ab aliquo ut aliqui dicūt. sicut  
patientia in iob emicuit. humi  
litas in dauid. qui etiam dicūt  
magis mereri aliquem per ali  
quam virtutem q̄z per aliam si  
cut eam plenius habet. non ta  
men per aliquam magis mere  
ri dicunt q̄z per caritatem. nec  
aliquam plenius haberi a quo  
q̄z caritate que ceteras gignit.  
Alij dicunt verius omnes vir

tutes et similes et pares esse in quocumque sunt. ut qui in una alteri par extiterit in omnibus eisdem equalis sit.

**T**ercia est quod propter differentiam actuum exteriorum aliquis magis vel minus habere dicitur, cum tamen simul et pariter omnes habeant quantum ad mentis habitum, vel eius essentiam licet in actu uno aliam magis aliam minus habet, aliquam etiam non habet, ut vir iustus utens coniugio non habet continentiam in actu quam tamen habet in habitu.

**Q**uarta est quod peccata dicuntur paria, forte quia magis facit contra caritatem quam gravius peccat minus quam leuius, nemo enim peccat nisi contra caritatem faciendo et ideo recte dicitur quod qui offendit in uno factus est omnium reus, id est contra caritatem facit in qua pendunt omnia.

**Q**uinta est quod omnia moralia in lege et prophetis tradita reducuntur ad decem precepta, et decem ad duo precepta caritatis reducuntur, quia per caritatem implentur et ad caritatem tanquam in finem referri debent.

**S**exta est quod ceremonialia non iustificationis gratia quam facit caritas instituta sunt, sed in figura futuri et in onus imposita sunt, ideo clarescente veritate cessauerunt velut umbra, verum tamen secundum spiritualia in

tellectum quem continent ad caritatem referuntur.

**S**eptima est quod inimicus iusticie est qui timore pene non peccat, amicus autem qui amore legis non peccat, igitur et omnium diuinarum scripturarum plenitudo est dilectio dei et proximi.

**S**ed iam. **D**istinctio tricesima septima continet conclusiones octo. **P**rima est quod decem sunt precepta, quorum tria que sunt in prima tabula pertinent ad deum scilicet ad cognitionem et dilectionem trinitatis, septem que sunt in secunda tabula ad dilectionem proximi.

**S**ecunda est quod preceptum primum in prima tabula est, non habebis deos alienos, secundum est, non assumes nomen dei in vanum, quod est dicere secundum litteram, non iurabis nomen dei pro nichilo, Allegorice non putes dei filium esse creaturam sed equalem patri.

**T**ercium est ut diem sabbati sancti obseruatis, ubi precipitur sabbati obseruatio, Allegorice vero ut requies hic a vicis, et in futuro in dei contemplatione expectes ex spiritu sancto, Primum quod est de uno deo colendo primum ad patrem in quo est unitas vel auctoritas, secundum ad filium in quo est equalitas, tertium ad spiritum sanctum in quo est veritas conuicatio

**T**ercia est q̄ in primo precep-  
to prohibetur explicite factio y-  
dolorū ⁊ similitudinis. ydolum  
autem non est aliquid in mun-  
do. quia non alique species  
affine ex rebus constantibus.  
S̄ q̄ mens curiosa ⁊ ociosa rep-  
erit. Similitudo est cuz aliqs  
ex hīs que sunt vel in celo vel  
in terra. vel in aquis format.

**Q**uarta est q̄ quidam dicūt  
q̄ omnis forma ⁊ omne quod  
est a deo est inquantū est. ⁊ sic  
ydolum et peccatum a deo est  
in quantū est. sed non in quantū  
ydolū. id est positum ad adorā-  
dum illud. quia in hoc non est  
creatura. S̄ peruersio creature.  
Alij dicunt omnem formam ⁊  
omne qd̄ naturaliter est a deo  
esse. forma autē ydoli non ē na-  
turaliter. illud autem dicit esse  
naturaliter quod deo militat.  
⁊ non repugnat. naturāq̄ crea-  
tam non viciat.

**Q**uinta est q̄ donum quod  
est remissio peccatorū quam fa-  
cit trinitas. p̄pe tamen ad sp̄i-  
tum sanctum pertinere dicitur  
quia ipse est sp̄itus adoptiois  
filiorū. ⁊ patris ⁊ filij amor. cō-  
nexio ⁊ caritas que est iustifi-  
catio nostra ⁊ requies.

**S**exta est q̄ in secunda tabu-  
la sunt septem mandata ad vi-  
cinationem proximi pertinentia.  
quorū primum ad carnalem p̄-  
trem pertinet. quod est honora-

patrem ⁊ matrem tuam vt sis  
longeuus super terram videnti-  
um. **P**arentes vero sic sunt  
honorandi. vt eis debita reue-  
rentia exhibeatur ⁊ necessitati  
ministratur. **S**ecundū est nō oc-  
cides. vbi scdm̄ lrām actus ho-  
micidij prohibetur. secundum  
vero sp̄itum etiam voluntas  
occidendi quod etiam lrā euan-  
gelij exprimit. **T**ercium est non  
mechaberis. id ē ne cuiuslibet mis-  
cearis excepto federe matrimo-  
nij. nomine mechie omnis cōcu-  
bitus illicitus illozq̄ membro-  
rum nō legitimus vsus debz  
intelligi. **Q**uartum est non faci-  
es furtum. vbi sacrilegium et  
omnis rapina prohibetur. fur-  
ti nomine intelligere voluit om-  
nem illicitam vsurpationem rei  
aliene. **S**acrilegium enim tribz  
modis committitur. quādo sci-  
licet sacrum de sacro. vel non sa-  
crum de sacro. vel sacroz de nō  
sacro auferitur. **S**acrum enim  
dicitur quicquid mancipatum  
est cultui diuino. vt ecclesia vel  
res ecclesie hic etiam prohibe-  
tur vsura. que sub rapina con-  
tinetur. **E**st etiaz vsura vt dicit  
augustinus cum quis exigit in  
iniuriam vel qualibz re quam  
accipit. supple ille qui exigit vt  
iniurians. vel ille a quo exigi-  
tur vt iniuriato. **Q**uintum  
preceptum est non loqueris cō-  
tra proximū tuum falsum testi-

monium. vbi crimen mendacij  
 ⁊ periurij prohibetur. Quidam  
 dicunt mendacium illud tantū  
 prohiberi quod obest ⁊ nō pro  
 dest ei cui dicitur. tale enim nō  
 est aduersus proximum. et idē  
 videatur hoc addidisse scriptu  
 ra.

¶ Septima est q̄ filij israhel  
 mutuantes vasa aurea ⁊ arge  
 tea ⁊ vestes preciosas ab egip  
 tijs. ⁊ asportantes non pecca  
 uerunt. quia iubente domino  
 illud fecerunt. sicut minister iu  
 dicis non peccat occidēdo quē  
 lex precipit. quod faceret si spō  
 re eum occideret.

¶ Octaua est q̄ illud quod tibi  
 non vis fieri vide ne feceris.  
 intelligendum est q̄ iniuste nō  
 facias. alioquin huius preua  
 ricator est iudex dum punit re  
 um. nolens aliquid talium sibi  
 fieri. Ita etiam ⁊ illud domini  
 verbū Oia quecumq; vultis vt  
faciant vobis homines ⁊c. de  
 bonis accipiendum est que no  
 bis invicem exhibere debemus.  
 Ita sunt duo precepta ad dile  
 ctionem proximi ordinata. vnū  
 affirmatiuum ⁊ aliud negati  
 uum.

Sequitur distinctio in qua agi  
tur de triplici genere mendacij  
⁊ quō sit veniale ⁊ quō dam  
nabile

**S**ciendum tamen  
 Distinctio tricesima  
 octaua continet con  
 elusiones nouem.

¶ Prima est q̄ tria sunt genera  
 mendaciorum.

¶ Primum est cum pro salute  
 vel commodo alicuius quod  
 non maliciose sed benigne dicitur.  
 qualiter obstetrices menti  
 te sunt.

¶ Secundum est quod fit ioco  
 quod non fallit. scit enim cui  
 dicitur q̄ causa ioci dicitur.  
 hec duo genera non sunt sine  
 culpa. sed non cum magna. per  
 fedis vero non conuenit menti  
 ri vtq; pro temporali vita a  
 licuius. ne pro corpore alicui  
 ius animam suam occidant. li  
 cet autem eis verum tacere. h  
 non falsum dicere.

¶ Tercium genus mendacij  
 est quod ex malignitate ⁊ do  
 plicitate procedit quod cunctis  
 valde cauendum est. mendaciū  
 autem obstetricum ⁊ raab fuit  
 veniale. sed non putet quis in  
 ceteris peccatis si propter libe  
 rationem hominis fiat ita pos  
 se consequi veniam. multa enī  
 mala detestanda talem sequun  
 tur errorem.

¶ Secunda conclusio est q̄ sūt  
 octo genera mendaciorum que  
 notanda sunt vt appareat q̄  
 sit veniale. ⁊ quō damnabile.

Primum capitale est quod fit in doctrina religionis quod longe est fugiendum, et ad quod nulla causa quisque debet adduci.

Secundum est tale quod nulli prodest sed obicit alicui. Tercium est quod ita prodest alteri quod obicit alteri. Quartum quod fit sola mentis fallendi libidine. Quintum est quod fit placendi cupiditate de suavi eloquio. Sextum est quod nulli obest sed prodest alicui in re temporali. Septimum est quod nulli obest sed prodest alicui ne moriatur. Octavum quod nulli obest et ad hoc prodest, ut ab immundicia corporali tueatur. In his autem tanto minus quisque peccat quanto magis a primo recedit.

Tercia conclusio est quod mendacium est falsa vocis significatio cum intentione fallendi, ut ergo mendacium sit, necesse est ut fallum proferatur et cum intentione fallendi. Istam autem descriptionem mendacium videtur includere.

Quarta est quod mentiri est loqui contra hoc quod homo animo sentit, siue illud verum sit siue falsum, unde qui dicit mendacium mentitur, quia loquitur contra illud quod animo sentit. Sed non omnis qui mentitur mendacium dicit, quia verum est aliquando quod loquitur mentiendo. Unde iuxta dicit cris-

stum deum verum, dicit verum et non dicit mendacium, mentitur autem quia dicit contra illud quod animo sentit.

Quinta est quod omne mendacium peccatum est, quia hoc debet homo loqui quod animo gerit, siue illud verum sit siue putetur et non sit, quia multum interest quo animo et de quibus rebus quis mentiatur.

Sexta est quod non sit accipiendum de omni mendacio. Illud psalmiste, Perdes omnes qui loquuntur mendacium. Nec illud Os quod mentitur occidit animam. Nec omne mendacium isto precepto prohiberi videtur. Septima est quod fallimur in quibusdam rebus magno malo, in quibusdam paruo, in quibusdam nullo.

Octava est quod licet errari non possit nisi rerum ignorantia, non tamen est consequens quod continue erret quisquis aliquid nescit, sed si quis existimat se scire et nescit, pro vero approbat falsum quod est erroris proprium.

Sed in quibus rebus quis errat differunt plurimum. Sunt enim quedam que nescire est melius quam scire, et nonnullis errare profuit, sed in via pedum non in via morum.

Nona est quod iacob interdebat obedire matri que per spiritum nouerat misterium. Ideo propter familiare consilium spiritus

sancti quod mater acceperat. &  
mendacio excusatur.

**N**unc. **D**istinctio  
tricesimanona contra  
nec conclusiones quin  
decim.

**P**rima est quod iurandum tres  
habet comites. scilicet veritatem  
iudicium. & iusticiam. & si ista de  
ficiunt non est iuramentum. sed  
perjurium.

**S**ecunda est quod ille perjurat  
qui falsum iurat voluntate fal  
lendi. & qui falsum putans quod  
verum est iurat. & qui verum  
putans quod falsum est iurat  
primus dicit mendacium & me  
ntitur. secundus non dicit menda  
cium sed mentitur. tertius non  
mentitur nec dicit mendacium  
sed tamen falsum dicit.

**T**ercia est quod perjurium est. vel  
iurando loqui falsum. sine intem  
tione fallendi. vel iurando loqui  
verum cum intentione fallendi.

**Q**uarta est quod omnis qui iu  
rat quod falsum est ex quo iu  
rat perjurus est. ut si iurat se a  
liquo facturum in futurum.  
sed ex quo propositum mutavit.  
vel terminum transgreditur. tunc  
iuratio fit perjurium reatu.

**Q**uinta est quod sponte & sine ne  
cessitate iuratio est grave peccatum  
est. ex necessitate autem iurare  
scilicet vel ad asserendam inno  
centiam. vel ad federa pacis con

firmanda. vel ad persuadendum  
auditoribus quod eis est utile  
malum non est quia necessarium  
est.

**S**exta est quod licitum est iurare  
per creaturas sanctis qui in cre  
aturis creatorem venerantur.  
Iudeis autem tanquam infirmis  
prohibuit. ne nisi per cre  
atorem iurarent. ne honorem  
creaturis non darent. exhibe  
rent. christus autem per creatu  
ras iurare prohibuit. ne aliquod  
divinum in eis crederetur. vel  
ne per eas iurantes putarent  
homines se iuramento non te  
neri.

**S**eptima est quod qui per deum  
iurat magis tenetur quam qui iu  
rat per evangelium & per crea  
turas. quia per eum hec facta  
sunt.

**O**ctava est quod dicere per deum  
iuro est testem adhibere deum.  
Unde dicere per deum recte est  
quod testis est michi deus. & dice  
re testis est michi deus est idem  
dico est quod per deum. unde iurare  
est ius deo reddere. ius scilicet  
veritatis & non falsitatis.

**N**ona est quod iurare per quam  
libet creaturam est creaturam esse  
ius testem adhibere. & ideo qui  
falsum iurat per lapidem periu  
rus est.

**D**ecima est quod in omni iurati  
one aut deus testis adhibetur  
aut creatura deo colligatur.

obligatur. Et est genus iuramenti grauissimum quod fit per execrationem. vt cum homo dicit si id feci illud patiar. vel cum dicit per salutem meam vel per filios meos oppignorat eos deo vt hoc veniat in caput eorum. quod exijt de ore ipsius siue verum siue falsum.

**Undecima** est quod qui iurat per falsos deos et fidem non suam bis peccat. quia et iurauit per quos non debuit. et contra fidem pollicitam fecit quod etiam non debuit. qui autem fide illius veritatem non ad malum. sed ad bonum non peccato illius se sociat. sine dubitatione autem minus malum est per deos falsos iurare veraciter. quam per deum fallaciter. Quanto enim magis per quod iuratur magis sanandum est. tanto magis est penale periurium.

**Duodecima** est quod iuramentum illud quod est contra fidem vel caritatem. quod obseruatum in peiorem vergit exitum. potius est mutandum quam implendum. Unde qui sic iurat vehementer peccat. cum autem mutat tu facit. qui autem non mutat tripliciter peccat. scilicet et quia iniuste iurauit. et quia facit quod non debet. Et tale iuramentum non obseruatum periurium dicitur. non quia reus sit. quia non obseruat. sed quia iurat iniustum ex quo reus est sicut ille qui per

iurat.

**Tredecima** est quod quacumque arte verborum quis iurat. deus tamen qui conscientie testis est ita hoc accipit sicut ille cui iuratur intelligit. Dupliciter autem reus fit qui nomen dei in vanum assumit et proximum in dolo capit.

**Decima quarta** est quod si quis exigit ab eo iuramentum quem nescit falsum iuraturum non peccat. sed humana temptatio est. Si vero scit eum falsum iuraturum et cogit eum iurare vincit homicidam. quia homicida est qui corpus occidit. ille autem duas animas. scilicet eius quem iurare prouocat et suam.

**Decima quinta** est quod sancta synodus decreuit. quod nisi pro pace facienda omnes fideles ieiunium ad sacramenta accedant.

**Extum Distinctio** quadragesima continet conclusiones quatuor.

**Prima** est quod sextum preceptum secunde tabule est. non desiderabis uxorem proximi. **Septimum** est. non concupisces domum proximi tui. non seruum. non ancillam eius.

**Secunda** est quod in illis duobus preceptis positis distinctio sexta scilicet non mechandi. non furandi ipsa opera notata sunt et

phibita in duobus istis extre-  
mis ipsa concupiscentia. multū  
ergo differunt illa ab istis.

**T**ercia est q lex dicitur cōpri-  
mere manum ⁊ non animum. ⁊  
Euangelium vero manum ⁊ a-  
nimū. cum hic prohibeatur  
animus. Dicendum q illud de  
lege ⁊ dicitur scdm ceremonialia  
non scdm moralia. vel quia in  
lege non est generalis prohibi-  
bitio mori. ere concupiscentie. ⁊  
vt in euangelio.

**Q**uarta est q litteraz occidē-  
tem dicit apostolus decalogū.  
qui non dicitur littera occidēs  
eo q mala sit lex. sed quia pro-  
hibens peccatum auget concu-  
piscētia. ⁊ addit preuaricati-  
onez nisi liberet gratia. que nō  
sic abundat in lege vt in euan-  
gelio.

**Q**uinta est q littera euange-  
lij distat a littera legis. quia di-  
uersa sunt promissa. ibi terrena  
hic celestia. promittuntur etiaz  
diuersa sacramenta. quia illa  
tantum signant hec conferunt  
gratiam. diuersa etiam precep-  
ta quantum ad ceremonialia. ⁊  
nam quantum ad moralia sūt  
eadem sed plenius in euāgelio  
continentur.

Exp'iciunt conclusiones tercij  
lib. i sententiarum.

Incipiunt conclusiones  
quarti libri sententiarum

**A**maritanus? Di-  
stinctio prima qrti  
libri continet con-  
clusiones quatuor  
de im.

**P**rima ē q sacramentum est  
sacre rei signum. Est etiam sa-  
cramentum sacrum secretum. ⁊  
sic sacramentum sacrum signifi-  
cans ⁊ sacramentum significa-  
tum vtrūq dicit sacramentum  
se. nunc agitur de sacramento  
secundum quod est signum.

**S**ecunda est q sacramentū  
est inuisibilis gratie. v. sibi is  
form. vt eius similitudinez ge-  
rat ⁊ causa existat. Carnalia e-  
nim sacrificia ⁊ cerimonia vete-  
ris legis instituta fuerunt gra-  
tia significandi tantum. sed nō  
gratia sanctificandi. ⁊ ideo tan-  
tum signa fuerunt. nō sacramē-  
ta. licet minus proprie sacramē-  
ta dicantur. quia rem sacram  
significabant quam non presta-  
bant. Sacramenta autē noue  
legis instituta sunt non tantū  
gratia significandi sed etia san-  
tificandi.

**T**ercia est q signum est res  
que preter speciem quam inge-  
rit sensibus aliquid aliud facit  
in cognitione venire. Signorū

autem alia sunt naturalia, ut  
 funus signat ignem, alia sunt  
 data, et eorum quedam sunt sa-  
 cramenta et quedam non, et ideo  
 omne sacramentum est signum  
 et non econuerso.

Quarta est quod sacramenta fu-  
 erunt instituta propter tria, scilicet  
 propter humiliationem ut  
 homo rebus inferioribus ex pro-  
 pter se subiciens humiliat  
 deo se placeat deo. Et propter e-  
 ruptionem ut per illud quod  
 foris cernitur interioris inuincibilis  
 agnoscatur. Et propter exerci-  
 tationem, ut per uitilem exerci-  
 tationem nos declinemus oc-  
 cupationem. unde iheronimus  
 monet. Semper aliquid boni  
 operis facito ut te dyabolus oc-  
 cupatum inueniat. Exercitatio  
 nis autem tres sunt species, u-  
 na ad edificationem anime per  
 tinct, altera ad corporis fomen-  
 tum, tertia ad uirtutis subuersi-  
 onem. Cum igitur absque sacra-  
 mentis quibus deus non alligauit  
 potentiam suam homini gratiam  
 deus dare potuisset proinde  
 de causis sacramenta instituit.

Quinta est quod sacramentum  
 in duobus consistit, que sunt uer-  
 bum et res, uerbum inuocatio  
 trinitatis, res aqua et oleum et  
 huiusmodi.

Sexta est quod differentia est in-  
 ter sacramenta noue legis et ue-

teris uocando sacramenta, sa-  
 crificia, oblationes, et huiusmo-  
 di, quia illa tantum promitte-  
 bant et significabant, ista autem  
 dant salutem.

Septima est quod inter illa sacra-  
 menta fuit circumcisio, per quam  
 ex quo instituta fuit, deus pre-  
 stitit remissionem originalis pec-  
 cati et actualis paruulis et ma-  
 ioribus sicut nunc per baptismum  
 datur, excepto quod regni celestis  
 ianuam nondum intrare pote-  
 rant, tamen in sinu abrahe qui  
 escebant.

Octaua est quod ex quo fuit in-  
 stituta, masculi qui ex abraha  
 prodierunt, iustificabantur per  
 circumcisionem. Femine uero  
 per fidem et operationem bonam  
 uel suam si adulte erant, uel pa-  
 rentum si paruule. Illi uero pu-  
 uuli qui fuerunt ante circumci-  
 sionem in fide parentum iustifi-  
 cabantur, parentes uero per  
 uirtutem sacrificiorum, quam  
 scilicet intelligebant specialiter  
 in illis sacrificijs.

Nona est quod circumcisionis  
 mandatum fuit datum abrahe  
 et semini eius id est omnibus he-  
 breis, que fiebat secundum legem oc-  
 tauo die cultro lapideo in car-  
 ne prepuj.

Decima est quod circumcisio fu-  
 it data ut per obedientiam mandati

abraham placeret deo cui per  
preuaricatione adam displicu  
erat. 7 in signum magne fidei  
abrahe. quia credidit se habitu  
rum filium in quo fieret bene  
dictio omnium. Erat etiam ut  
ille populus hoc sig. 70 pre cete  
ris nationibus discernetur.

**C** Duodecima est q̄ circa nei 10  
iussa est fieri in carne prepucij.  
eo q̄ in litura erat in remissio  
nem originalis peccati quod a  
parentibus trahimus per con  
cupiscentiam. que in parte illa  
plus dominatur. 7 quia in par  
te illa primus culpam inobedi  
entie sensit. decuit ut ibi signuz  
obedientie acciperet.

**C** Duodecima est q̄ octauo die  
petrino cultro fiebat. quia i re  
surrectiōe communi octaua eta  
te futura per pet. am xpm om  
nis ab electis abscindetur cor  
ruptio. 7 per xpi resurrectionem  
octaua die factam circumcidit  
anima a peccatis cuiuscunq̄ in  
eum credentis. 7 ita due res  
sunt ipsius sacramenti.

**C** Tredecima est q̄ circumcisio  
mutata est per baptismum. q̄  
sacramentum baptismi est com  
munius 7 perfectius. Nam in  
circumcisione peccata debebant  
h̄ gratia adiut. it ad bene ope  
randuz non dabatur. nec virtu  
tum possessio vel augmentum  
quod fit in baptismo.

**C** Decimaquarta est q̄ de par

uulis qui ante octauam diei  
moriebantur potest sentiri 7 vi  
ci quod de paruulis ante bap  
tismum defundis. quos perire  
constat. forte tamen sub lege in  
g. uete necessitate mortis ante  
octauam diem circumcidebant  
sicut modo fit in ecclesia de bap  
tismo. **E**t nota q̄ si sic ing. u  
ente necessitate mortis ante oc  
tauam diem circumcidebant.  
circumcisio suum habebat effe  
ctum. Si tamen nō circumcide  
bāt ante diem octauam mortis  
timore. saluabatur puer in fide  
parentum. Unde non teneb. ma  
gister qui dicit q̄ damnabant.

**I**am ad sacramenta  
Distinctio secunda cō  
tinet conclusiones sep  
tem.

**C** Prima est q̄ noue leg. s sunt  
septē sacramenta. scz bap. tismus  
confirmatio. eucharistia. penitē  
tia. extrema vndio. ordo. coniu  
gium. quoruz aliqua prebēt re  
medium cōtra peccatum. 7 gra  
tiam conferunt ad uitricem ut  
baptismus. alia i i remediūz tā  
tum sunt ut coniugium. Alia  
gratia 7 virtute nos fulciunt.  
ut eucharistia 7 ordo.

**C** Secunda est q̄ sacramenta  
illa que ex xpi passione 7 mor  
te virtutem sortita sunt non e  
rant danda ante christi aduent  
um qui gratiam attulit. Xps

autem venire noluit anteq̄ de lege naturali ⁊ scriptura conuinceretur homo q̄ neutra iurare posset

¶ Tercia est q̄ coniugium fuit institutum ante peccatum non propter remediū. sed ad sacramentum ⁊ officium scilicet generationis. post peccatum vero fuit in remediū contra carnis concupiscentiam.

¶ Quarta est q̄ baptisimū xp̄o iohannes suo baptisimo preueniabat. Baptisimus autē iohannis erat in aqua solu. quia exterius lauabat. interius autē non conferebat gratiam nec remissionem peccatorum. erat autem in penitentiā non in remissionem. quia quos baptisabat ad penitentiā vocabat ⁊ penitente e vocabat. ⁊ ad baptisimum xp̄i homines vsu baptisandi p̄parabat.

¶ Quinta est q̄ baptisimus ille didus est iohannis. quia ibi nichil agbatur quod non agerz iohannes. operatio tamen illa iohannis erat a deo. ⁊ etiam baptisimus ille.

¶ Sexta est q̄ baptisimus iohannis poterat dici sacramentum. sicut ⁊ legalia. Significabat etiam sacram s3 baptisimū xp̄i. qui non est tantum penitentię. sed etiam remissionis peccatoꝝ

¶ Septima est q̄ forma baptisimi iohannis erat. q̄ in nomine

uenturi baptisabat. Et illi qui baptisati sunt a iohanne nescientes spiritum sanctū esse. ⁊ spem tantum in illo baptisimo posuerunt. postea baptisati sunt baptisimo xp̄i. Illi autē qui spem in baptisimo iohannis non posuerunt. ⁊ patrem ⁊ filium ⁊ spiritum sanctum credebant. baptisati non fuerunt nisi tantum a iohanne. sed impositione manuum ab apostolis super eos facta spiritum sanctum receperunt. Et notandum q̄ magister b̄nō tenetur. nam baptisati baptisimo iohannis erāt baptisimo xp̄i rebaptisandi.

**P**ost hec Distinctio tertia habet cōditiones decem.

¶ Prima est q̄ baptisimus est cōditio id est ablutio corp̄is exterior facta in aqua sub forma verborum prescripta De substantia enim huius sacramenti sūt verbum ⁊ elementum id est ablutio in elemento. Tertia autē ad solemnitatem eius pertinet

¶ Secunda est q̄ verbum illud sue forma prescripta baptisimi est inuocatio trinitatis vt scilicet baptisimus fiat in nomine patris ⁊ filij ⁊ sp̄s sancti. nō in nobz s3 in noie id ē inuocatioe.

vel confessione patris et filii et spiritus sancti, unde si diceretur in nominibus non esset ibi sacramentum, quia ibi non servatur forma.

**T**ercia est quod si quis baptizaretur in nomine christi baptizatus est, sicut legitur ad iuz iij, quia in christo trinitas intelligitur. Intelligitur enim pater a quo unctus est, et ipse qui unctus est, et spiritus sanctus per quem unctus est.

**Q**uarta est quod baptismus secundum ambrosium potest dari in nomine patris tantum, vel spiritus sancti tantum, vel christi similiter. Si tamen iste qui baptizat fidem trinitatis teneat, quod trinitas in quolibet horum nominum intelligitur. Si autem puerse credens et errorem inducere intendens, de tribus tantum unum nominans non impleuit misterium.

**Q**uinta est quod baptismi institutio dicitur facta quando christus a iohanne baptizatus fuerat, tunc enim vim regeneratiuam aquis contulit radu sue mundi carnis, ut qui postea mergere in nomine trinitatis a peccatis purgaretur, ubi etiam trinitas innotuit, unde et in forma scilicet in inuocatione trinitatis apostoli etiam ante passionem baptizabant.

**S**exta est quod hoc sacramentum

in aqua tantum celebratur ut intelligatur, quia sicut aqua abluunt sordes corporis, sic baptismus maculas anime, et ut nullum inopia excusaret quod posset fieri nisi in vino vel oleo fieret et ut materia baptizandi inueniretur apud omnes quod aqua illa significauit, que de christi latere manauit.

**S**eptima est quod baptismus est immergendus semel vel tercio pro vario more ecclesie, et verum baptismum suscepit si tantum semel immersus fuerit, et qui semel immergit tantum non peccat, nisi consuetudo ecclesie obstitat vel nisi hoc modo tantum debere fieri asserat.

**O**ctava est quod legalia omnia et circumcisio in morte christi terminata sunt, nec extunc profuerunt, sed potius obseruatoribus obfuit, ante tamen circumcisio potuit prodesse.

**N**ona est quod causa institutionis baptismi est inuolutio mentis, ut homo qui per peccatum vetus fuerat, per baptismum gratiam inuoluetur, quod fit depositione viciozum, et collatione virtutum, et hec est res huius sacramenti, scilicet interior mundicia siue iustificatio.

**D**ecima est quod additum regni non aperuit nobis circumcisio neque baptismus, sed hostia saluatoris, que si tempore circumcisiois

oblata fuisset in regnum intras-  
sent homines illius temporis.

**H**ic dicendum. di-

stinatio quarta conti-

net conclusiones sex.

¶ Prima est q̄ aliqui suscipiunt

sacramentum baptismi ⁊ rem

sacramenti. vt omnes paruuli

⁊ adulti nisi enormitas vite im-

pediat. In paruulis enīz delet

tantum originale. in adultis o-

mnia actualia que

male viuendo addiderunt.

¶ Aliqui suscipiunt sacramentuz

tantum ⁊ non rem sacramenti.

vt adulti fide accedentes non

habentes veram cordis contri-

tionem. Aliqui vero rem ⁊ nō

sacramentum. passio enim xp̄o

illata v̄i baptismi supplet. et fi-

des ⁊ contritio vbi necessitas ex-

cludit sacramentum. Si enīm

paruulis non valētibus crede-

re sufficit baptismus. multoma-

gis sufficit fides adultis volē-

tibus. sed non valentibus bap-

tisari

¶ Secunda est q̄ illud apostoli

Quotquot in christo baptisati

estis christum induistis. potest

intelligi q̄ qui in xp̄o idest in

xpi conformitate baptisantur.

vt s̄ moriantur vetustate pec-

cati sicut xp̄us vetustate pene

induunt xpm quem per graciā

inhabitantē habent. vel aliter.

q̄ omēs qui in nomine xpi bap-

tisari

tisari christuz induit etiā p̄ sa-  
cramenti assumptionem vel p̄  
rei acceptionē.

¶ Tercia est q̄ illud iohannis

e cundo. Nisi quis renatus fu-

erit ex aqua ⁊ spiritu sancto nō

potest intrare in regnum dei. in-

telligendum est de hīs qui pos-

sunt ⁊ contemnunt baptisari.

¶ Mel ita. Nisi quis renatus fu-

erit ex aqua ⁊ spiritu sancto nō

potest intrare in regnum dei. id

est ea regeneratione que fit per

aquam ⁊ spiritum sanctum. illa

autem regeneratio fit non tan-

tum per baptismum. sed etiam

per penitentiam ⁊ sanguinem.

¶ Quarta est q̄ non tantum

valet fides aliena paruulis. q̄

tum propria adultis. ¶ Paruul-

enim non sufficit fides ecclesie

sine sacramēto. qui si absq̄ bap-

tisimo fuerint defuncti. etiaz cū

deferentur ad ecclesiaz damna-

buntur.

¶ Quinta est q̄ adultis per fi-

dem ⁊ contritionez iustificatis

⁊ a debito pene eterne absolu-

tis. baptisatus cum ipsum per-

cipiunt cōfert q̄ a peccato mū-

dantur. si que postea cōtraxe-

runt. ⁊ ab exteriori satisfactio-

ne qua penitentes ligantur in

ecclesia absoluuntur. ⁊ gracia

adiutrix. omīsque virtus auget

vt ille nouus hō tūc possit dici

et fomes peccati i eo amplius

debilitatur, et omnia ista cum ista  
 iustificatione etiam prius habita  
 sunt res istius sacramenti. Nec  
 est mirum si res aliquando prece-  
 dit sacramentum, ut in propo-  
 sito iustificatio, nam et aliquan-  
 do post res sequitur sacramen-  
 tum, ut in fido qui recedente fidi-  
 one rem sacramenti percipit quod  
 ante susceperat, quod si nunquam  
 a fide recederet esset res illi-  
 us sacramenti illud quod fieri  
 nisi enormitas illorum impediret.  
**S**exta est quod de adultis qui  
 digne suscipiunt sacramentum  
 non ambigitur quin gratiam  
 operantem et cooperantem per-  
 cipiant. De parvulis autem qui  
 vram putant idem, quidam dicunt  
 ei dari in munere non in usu, ut  
 cum ad maiorem venerint eta-  
 tem ex munere forciantur usum  
 nisi per liberum arbitrium usum  
 muneris extinguant peccando

**P**ost hec Distinctio  
 quinta continet con-  
 clusiones tres.

**P**rima est quod baptismus verus  
 a bonis et a malis ministris e-  
 que beatus est, et eternale dat  
 munus in bonis, siue a bonis  
 ministris siue a malis baptisen-  
 tur, quia ministerium baptisan-  
 di tantum habent, non potesta-  
 tem, quia illam Christus sibi retinuit,  
 sed si voluisset illam dare ser-  
 vis potuisset, sed noluit ne ser-

vus in seruo spem poneret.  
**S**ecunda est quod si in heresi qua-  
 cumque vel scismate quisque in no-  
 mine patris et filii et spiritus sancti  
 sacramentum baptismi acci-  
 pit, integrum sacramentum ac-  
 cipit, sed salutem non habebit quod  
 virtus sacramenti est. Si sacra-  
 mentum acceperit extra ecclesiam  
 catholicam redire debet, non ut  
 sacramentum baptismi iterum  
 accipiat quod nemo debet in a-  
 liquo repetere, sed ut in societa-  
 te catholicam vitam accipiat.  
**T**ercia est quod illa potestas qua  
 dare potuit et non dedit non est  
 potentia eadem qua deus po-  
 test, sed potentia creata qua ser-  
 vus potest dimittere peccata in  
 baptismo, id est ut in emundati-  
 one interiori servus cum domi-  
 no cooperetur, non servus sine do-  
 mino, nec sine seruo dominus,  
 sed dominus cum seruo et in ser-  
 uo sicut in exteriori ministerio do-  
 minus operatur cum seruo et in  
 seruo. Ita etiam deus potest  
 per aliquem creare aliqua non  
 per eum tanquam per auctorem, sed  
 ministrum cum quo et in quo  
 operaretur sicut in bonis operi-  
 bus nostris ipse operatur et nos,  
 nec ipse tantum nec nos tantum  
 sed ipse in nobis et nobiscum, et  
 tamen in illis agendis ministri  
 eius sumus, non auctores, sup-  
 ple principales.  
**E**t sciendum quod hic non tenet

communiter magister scilicet q  
deus possz p aliquē creare aliq

**H**inc quibus **Dis**  
tinctio sexta continet  
conclusiones qua. u.  
ordecim.

**¶** Prima est q sacramentum  
baptismi potest dari ab omī ho  
mie siue sit masculus siue femi  
na. sed a solis sacerdotibus de  
bet dari nisi necessitas cogat.

**¶** Secunda est q baptisati ab  
hereticis in forma ecclesie non  
sunt reprobādi. quia baptismuz  
perceperunt. Si autē extra for  
mam ecclesie baptisarentur. illi  
baptisati non essent.

**¶** Tercia est q licet qui baptisa  
tur ter immergitur propter mil  
terium trinitatis. tamen vnus  
baptismus reputatur.

**¶** Quarta est q in materno v  
tero baptisari non potest. etiam  
si mater baptisetur. quia q na  
tus non est secundum adam se  
cundum christuz non potest re  
nasci. q si obiciatur de iohanne  
baptista. et iheremia et iacob vi  
cimus illos preter communem  
modum in vtero iustificatos. et  
gratia preuentos dimissis pec  
catis omnibus.

**¶** Quinta est q si quis bapti  
sans non introducens heresim  
vel errorem. sed pro sola ignorā  
tia ratione locutionis corrupte  
profert verba dicendo. in nomi

ne patria et filia et spiritus sanc  
ta baptisatus est.

**¶** Sexta est q illi sunt baptisan  
di de quibus nulla exstant iu  
dicia inter propinquos vel cle  
ricos et vicinos q fuerunt bap  
tisi. in quibus quod nō osten  
ditur non videtur iteratum.

**¶** Septima est q si quis iocan  
do demergatur in aqua in no  
mine trinitatis non est baptisa  
tus. quia nec intentione bap  
tismi illud geritur. Nam i hoc  
et in alijs sacramentis sicut for  
ma est seruanda. ita et intentio  
celebrandi ibi est habenda.

**¶** Octaua est q si quis paru  
los ad baptismuz ferat. non ea  
intentione vt regeneretur. sed vt  
remedium temporale recipiat.  
nichilominus regeneratur.

**¶** Nona ē q in baptisādo duo  
tempora sunt seruāda. nam in  
sabbato pasce vel penthe. est  
sacramentum baptismi celebrā  
dum. nisi necessitate mortis vel  
periculi urgente. sic enim potest  
omni tempore baptisari.

**¶** Sciendum q ista observatio  
duorum temporum baptisandi  
hodie non seruatur.

**¶** Decima est q omnis veniēs  
ad baptismum fidem suā proffi  
teri debet et exponere quid pe  
tit. vñ ab eo petitur qd venisti  
ad ecclesiam petere q si adu  
sus est pro se respondeat fidem  
id est sacramentum fidei et voc

firmam. Ita etiam per singula interrogatus respondeat se credere in patrem et filium et spiritum sanctum. Si autem paruulus est non valens credere vel loqui alius pro eo respondet sub hoc sensu. **F**idem peto. id est sacramentum fidei presto sum accipere. **E**redo id est sacramentum fidei suscipio. hoc est quod paruulus presto est sacramentum fidei accipere.

**A**ndecima est quod pro paruulo spondetur quod si ad maiorem etatem venerit et pompis dyaboli renunciabit et sanam fidem tenebit cuius sacramentum tunc recipit. hanc autem sponditionem paruulus pro quo fit tenebit. non sponsor. **S**ed tamen ut cautius impleatur quantum in se est operam dabit. quia erigitur a patre diligens circa eum pro quo spondebat sollicitudo.

**D**uodecima est quod ante baptismum fit catechismus id est instructio. **C**atechizare enim est instruere de simbolo ac de rudimentis fidei. **S**ymbolum autem dicitur signum quia in eo fideles ab infidelibus discernunt. **C**ollatio autem dicitur. quia ibi totius fidei et sufficientia et integritas collata est. **P**ost catechismum autem sequitur exorcismus id est adiuratio. ut ab eo qui iam in fide instructus est aduersarij virtus pellatur. **E**xor-

cizare enim est adiurare. ut etiam ab eo spiritus immunde.

**T**redecima est quod catechismus et exorcismus neophitorum sunt et magis sacramentalia quam sacramenta dici debent. **N**eophitus nouicius interpretatur vel rudis. et dicitur neophitus nuper ad fidem conuersus. vel in disciplina religiose conuersationis rudis.

**D**ecimaquarta est quod hec precedunt baptismum. non quia sine eis possit esse verus baptismus. sed ut baptisandus de fide instruat. et sciat cui debitor fiat deinceps et ut dyaboli potestas in eo minuat.

**N**unc Distinctio  
Septima continet conclusiones sex.

**P**rima est quod sacramenti confirmatio forma est. sed verba que episcopus dicit cum baptisatos in fonte sacro signat criminate.

**S**ecunda est quod hoc sacramentum ab alijs perfici non potest nisi a sumis sacerdotibus. nec tempore apostolorum ab alijs quam ab ipsis apostolis legitur peractum.

**T**ercia est quod virtus huius sacramenti donatio spiritus sancti ad robur qui in baptismo datus est in remissione. unde omnis fidelis per impositionem ma-

nus episcoporum post baptismum dicitur accipere spiritum sanctum ut plene christiani inveniatur

Quarta est quod istud sacramentum dicitur maius baptismo veneratione, quia a dignioribus datur et in digniori parte corporis, sicut in fronte, vel quia maius augmentum virtutum prestat licet baptismus ad remissionem plus valeat.

Quinta est quod semel tantum dicitur et estimatur presbiteris crimine in fronte ungeri baptisatos, per scandalo sedando

Sexta est quod hoc sacramentum ieiunus et a ieiunis tradi debet nec debet iterari, sicut nec baptismus nec ordo. Nulli enim sacramento facienda est iniuria quod fieri putatur quando non iterandum iteratur

**P**ost Distinctio octava continet conclusiones sex

Prima est quod per baptismum mundamur, per eucharistiam in bono confirmamur, baptismus est vitiorum extinguit, Eucharistia spiritualiter reficit, unde excellenter bona gratia dicitur, quod in hoc sacramento non tantum modo augmentum virtutis et gratie, sed ille totus sumitur quod est fons et origo gratie, recte etiam viaticum appellatur, quia in via reficiens, nos usque in patriam deducit. Et sicut in mari ru-

bro figura baptismi precessit, ita in manna sanctificatio domini, et corporis, que duo sacramenta monstrata sunt ubi de cruce lateris sanguis et aqua defluerunt

Secunda est quod sacramentum eucharistie deus instituit, quando post agnum typicum corpus suum et sanguinem discipulis in cena porrexit

Tercia est quod eius forma est quod dominus edidit dicens, hoc enim est corpus meum, et post, hic est sanguis meus etc. Cum enim verba proferuntur conversio fit panis et vini in substantiam corporis et sanguinis christi, reliqua verba omnia ad laudem dei dicuntur

Quarta est quod celebratio typico pascha corpus suum et sanguinem sub specie panis et vini tradidit, ut ostenderet legis veteris sacramenta in morte sua terminari, et nove legis sacramenta substitui

Quinta est quod non est calumpniandum ecclesie quod a ieiunis semper corpus domini sumitur, licet post cibos alios ipsum discipulis dedit quia ita placuit spiritui sancto ut prius in os christiani intret corpus dominicum quam alij cibi

Sexta est quod in isto sacramento tria sunt distinguenda, unum quod tantum est sacramentum et non res ut species visibilis panis et vini, alterum quod est sacramentum et res ut propria caro christi, tertium quod est res et non sacra-

mentum ut mystica caro cristi q̄  
est vnitas fidelium. species ergo  
illa visibilis sacramentū est ge-  
neris rei. q̄ utramq; rem signat et  
vtriusq; gerit similitudinem ex-  
pressam.

**E** sicut . distinctio  
nona continet vnā  
conclusionem. que est  
q̄ corpus dñi quidā māducāt  
spiritualiter tantum. ut qui ma-  
nent in vnitate cristi ⁊ eccleſie.  
quam sacramentum significat.  
Quidā sacramentaliter ut ma-  
li. qui vere corpus dñi sumūt. h̄  
sacramentaliter nō spūaliter. ⁊ idō  
iudiciū sibi manducāt ⁊ bibunt  
Alij sacramentaliter ⁊ spūaliter  
ut boni ipm sacramētū percipiētes

**U**nt distinctio. de-  
cima continet conclu-  
siones duas

**P**rima est q̄ quidā heretici  
dixerunt. q̄ in altari nō est cor-  
pus cristi v̄ sanguis. nec substā-  
tiam panis v̄ vini. in substāti-  
am carnis ⁊ sanguinis conuertī  
h̄ dicūt corpus cristi ibi eē ⁊ su-  
mi tm̄ i sacramēto id est i signo  
⁊ ita xp̄s dixit hoc est corpus  
meū. sicut ap̄tus. petra aut̄ erat  
xp̄s.

**S**ecunda est q̄ ostat v̄ corpus  
xp̄i ⁊ sanguinē i altari eē  
p̄mo itegrū xp̄m sub vtraq; spe-  
cie. ⁊ substātiā panis in cor-  
pus. ⁊ vini substātiā i sangui-

nem conuerti

**S** autem distinctio  
vndecima cōtinet cō-  
clusiones duodecim.

**P**rima est q̄ ouerſio q̄ panis  
in corpus xp̄i ⁊ vinū in sangui-  
nem ouerſit nō est formalis. q̄  
species rerū que ante fuerant r̄  
manent. ut sapor. ponus. sed  
videt̄ quibusdam q̄ sit substā-  
tialis. q̄ substātia ouerſitur i  
substātiā

**S**ecunda est q̄ ex cōuersione  
ista nulla mutatio fit in corpore  
xp̄i v̄ i sanguine. nec aliq̄ eis ad-  
ditur v̄ auget̄. sed substātia il-  
la fit illa. sine v̄llo augmento

**T**ercia est q̄ quidā nō occidit  
q̄ substātia panis aliq̄n fit caro  
xp̄i. ⁊ si fiat caro xp̄i. sic fit sicut  
farina facta est panis. ⁊ aq̄ facta  
ē vinū. ⁊ tam̄ nō dicit̄ farina ē  
panis. ⁊ aqua est vinū. Alij oc-  
cū illud qd̄ erat panis et vinū  
post cōsecratiōez eē corpus ⁊ sag-  
uinē. nō q̄ maneat panis. h̄ q̄  
mutata substātia panis in cor-  
pus xp̄i. nec dicimus substātiā  
panis ⁊ vini esse materiā corpo-  
ris xp̄i v̄ sanguinis. q̄ si de ea  
ut de materia format̄ corpus  
xp̄i. h̄ ip̄a i illud format̄. i. tran-  
substātiat̄. ⁊ efficit̄ illud. Alij  
dicūt ouerſiōne illā itelligendā  
ut s̄ illi acc̄tibus s̄ q̄bus p̄us  
erat substātia panis ⁊ vini post  
cōsecratiōez sit substātia corporis

et sanguis cristi. sic tamen ut non  
eis afficiatur. Et sic dicunt tra  
sire panem in corpus cristi. quia  
ubi erat prius panis. nunc est  
corpus cristi. dicunt aut panem in  
nihilum redegei vel in materiam  
preiacentem resolui. Alij puta  
uerunt ibi substantias panis et  
vini remanere et ibi corpus xpi  
esse et sanguine. et hac ratione di  
ci substantiam illam fieri illam  
quia ubi est hec et illa. sed quod ibi  
non sit substantia nisi corpus  
cristi et sanguis patet ex predic  
tis. et ex subdicendis aperte oste  
ditur

Quarta est quod post consecrati  
onem non est ibi substantia pa  
nis vel vini. licet species rema  
neat. Est enim ibi species panis  
et vini. sicut color et sapor. unde  
aliud videtur. aliud intelligit

Quinta est quod cristus sub alia  
specie corpus suum et sanguine  
tradidit. et deinceps sumi istitu  
it tribus de causis. Primo ut hi  
des haberet meritum que est de  
hijs que non videntur. Secundo  
ne abominaret animus carne  
crudam comedere. quia hoc non  
habemus in usu. Tercio ne ab  
incredulis cristi religioni insul  
taretur quod cruorem occisus homi  
nis bibemus

Sexta est quod sub duplici specie  
sumitur cum sub utraque totus  
sit xps nec plus sub utraque. nec  
minus sub altera tantum sumitur

ut ostenderet totam naturam hu  
manam assumpsisse et totam re  
dimisse. scilicet corpus et animam  
panis enim ad carnem. et sang  
uis ad animam referunt. ut utrius  
que liberatio in nobis esse significetur  
Septima est quod licet sub utraque  
specie totus xps sumatur. non tamen  
fit ouerho panis nisi in carnem  
nec vini nisi in sanguine. nec de  
bet dici duo sacramenta. sed unum  
quia sub utraque specie idem sumi  
tur. nec debet dici iterari sacra  
mentum. quia benedictio non repeti  
tur super eandem speciem. Nec  
alie substantie in sacrificium of  
ferri debent. quia de alijs non po  
test consecrari corpus cristi vel sa  
guis

Octava est quod aqua miscenda  
est vino in calice. nam et cristus  
hoc fecit et aqua populum signat  
quod per xpi passionem est redemptus  
Nona est quod si quis non intendens  
introducere heresim oblivione et  
ignorantia. aquam pretermitte  
ret non videretur esse irritum sa  
cramentum. sed ille graviter el  
set corripendus. nam et greco  
rum ecclesia non apponere aquam  
dicitur.

Decima est quod aqua sine vino  
nullatenus potest in sacrificium  
offerri. nec panis nisi de frumē  
to. nec granum frumenti. nisi re  
volutum in panem fuerit quia et cristus  
se panem dicit. et grano frumen  
ti se operat

**Undecima** est q̄ x̄ps tale corpus dedit. quale habuit id est mortale et passibile. nunc autem sumitur a nobis immortale et impassibile. non tamen habet maiorem efficientiam.

**Duodecima** est q̄ eucharistia intincta non debet dari populo pro supplemento communionis. quia non legitur x̄pm alicui discipulo prebuisse panem intinctum nisi iude tunc vero non accepit in vas corpus cristi. sed tantum panem. Corpus vero et sanguis x̄pi ante cum alijs discipulis per ceperat.

**S**ed autem **Distinctio** duodecima continet conclusiones octo.

**Prima** est q̄ accidentia que remanent scilicet species saporis et pondus. potius mihi videtur fatendum existere sine subiecto quam in subiecto. quia ibi non est substantia nisi corporis et sanguinis domini. que non afficit illis accidentibus. non enim tales forma in se habet corpus x̄pi. sed qualiter in iudicio apparebit.

**Secunda** est q̄ quidam dicunt q̄ ibi non est fractio sicut videtur sed dicitur frangi. quia videtur frangi. Alij dicunt q̄ sicut ibi est species panis et non est ibi res cuius vel in qua sit illa species ita est ibi fractio que non fit in aliqua re. quia nihil ibi frangitur.

**Alij** dicunt corpus cristi essentia aliter frangi et dividi et tamen integrum et incorruptibile existere. Sed dicendum est q̄ ibi est vera fractio et partitio que non fit in substantia. sed in sacramento id est in specie. cristi autem corpus totum et integrum est et sine ulla partibus.

**Tercia** est q̄ triforme est corpus cristi. nam pars hostie missa in calicem corpus cristi iam resurrexisset monstrat. pars comesta ambulans ad huc super terram. pars in altari usque ad finem missae permanens corpus cristi iacens in sepulchro. nam usque in finem seculi corpora sanctorum in sepulchris erunt. fractio autem passionis cristi et mortis est resurrectionis. Et est notandum q̄ hostia non servat morem de reservatione pro parte una usque ad finem missae.

**Quarta** est q̄ caueat quisque ne indignus percipiat. quia iudicium sibi manducat. indignus est qui aliter celebrat misterium quam x̄ps tradidit. vel qui habet mortale peccatum accedit. sic ergo vive ut cotidie merearis accipere ait ambrosius.

**Quinta** est q̄ illud quod gerit sacerdos in altari est et dicitur sacrificium vel imolatio. et semel crucifixus mortuus est in cruce. sed ibi et immolatus est in seipso. **Cotidie** autem immolatur in sacramento. quia in sacramento recordatio fit illius quod

factum est semel et ubicumque offeritur unum est corpus christi. et ita unum sacrificium. unde hostiam quam christus optulit offerimus et nos. sed quod nos agimus est recordatio illius sacrificii.

¶ Sexta est quod hoc sacramentum institutum est in augmentum virtutis. scilicet caritatis. et in remedium cotidiane infirmitatis. valet enim ad remissionem vel alium.

¶ Septima est quod misterium fidei dicitur quia credere debes quod ibi salus nostra consistat.

¶ Octava est quod cotidie eucharistiam sumere nec laudo nec vitupero. omnibus tamen dominicis diebus communicandum horum. si tamen mens in affectu peccandi est gravari magis dico eucharistie perceptionem purificari. si non frequentius saltem ter in anno communicent homines. nisi forte quis criminalibus impediatur. scilicet in paschate. pentecoste. et natali. Et notandum quod hodie fideles communicare non tenentur. nisi tantum semel in anno. extra de peccato et re. omnis utriusque sexus. nisi ratione officii sicut sacerdos semper tenetur communicare quotienscumque conficit corpus domini. de consecratione. relaturus vel ratione periculi ut in gravi infirmitate in qua est mortis periculum.

**D**olet etiam distinctio tredecim habet conclusiones quinque.

¶ Prima est quod de corpore domini. de baptismo et crismate hoc tenendum est. quod beatorum dispensatorum meritis non ampliatur nec malorum demeritis advenitur. unde aliqui mali sacerdotes vere consecrant. quia non in merito consecrantis. sed in verbo efficitur salvatoris.

¶ Secunda est quod excommunicati vel de heresi manifesta notati. et simoniaci non videntur hoc sacramentum posse conficere licet sacerdos sit. quia nemo in ipsa consecratione dicit offero. sed offerimus et nemo nisi fuerit de ecclesia catholica dicit offerimus quasi ex persona ecclesie. Et ideo licet alia sacramenta extra ecclesiam possunt consecrari de hoc non videtur. hic non tenetur magister nisi intelligas quod de iure non possunt.

¶ Tercia est quod misterium ideo dicitur. quod secretum et receditam habeat dispensationes. sacrificium vero quasi sacrum factum quod mystica et pia prece consecratur. Sacramentum vero est aliqua celebratio cum res ita sit. ut aliquid rei significare accipiamus. Sacramenta dicuntur. quia sub tegumento visibilibus rerum divina virtus in eis secretius salutem operatur. unde a secretis

virtutibus v[el] sacris sacramen-  
ta dicuntur panis ⁊ calicis sa-  
cramentū. grece eucharistia dici-  
tur latie bona gratia nūcupat

**Q**uarta ē q[ue] in huius sacramē-  
ti expletione oportet formā ser-  
uari ⁊ ordinē haberi. s. vt sit sa-  
cerdos. ⁊ intentionē habeat vt  
scilicet illud facere intendat quod  
facit ecclesia. vnde dato q[ue] non  
redē credat de sacramēto. ex q[ue]  
tamen ea intendit dicere ⁊ face-  
re. q[ue] ab alijs geruntur impletur  
mysterium.

**Q**uinta est q[ue] a brutis aiali-  
bus corpus xp̄i nō sumitur ⁊ si  
videatur. q[ue] autē manducat mus  
deus nouit. Et notādū q[ue] mus  
vere manducat species in q[ui]bus  
⁊ sub quibus veraciter est cor-  
pus cristi. nō tamen manducat  
ipsum sacramentum sub ratione q[ue]  
est sacramentū.

**S**exta est q[ue] secundū hylariū  
heresis de intelligentia supple-  
falsa nō de scriptura est. Et s[ecundum]  
iheronimū ex verbo inordinate  
prolato incurrit heresis. Et s[ecundum]  
augustinū hereticus est qui ali-  
cuius tēporalis cōmodi ⁊ maxi-  
me glorie principatusq[ue] sui grā  
falsas ac nouas opiniones gē-  
nit v[el] sequitur

**D**icit hec. distinctio  
decimaquarta conti-  
net octo cōclusiones.

**P**rima ē q[ue] penitentia longe  
positis necessitati est vt appin-  
quent. Et em̄ secunda tabula  
post naufragiū. Prima tabula  
est baptismus. vbi deponitur ve-  
tus hō ⁊ induitur nouus. Se-  
cunda est penitētia qua post lap-  
sum resurgimus. licet em̄ homi-  
ni sepius penitere. sed non bap-  
tizari

**S**ecunda est q[ue] est penitentia i-  
terior ⁊ exterior. interior virtus  
mentis est. exterior sacramentū  
est. ⁊ vtraq[ue] cā salutis est ⁊ iusti-  
ficationis

**T**ercia est q[ue] iohannis preui-  
ratio cepit a penitētia. aqua cri-  
stus post exordiū sermonis sup-  
sit. dicitur autē penitētia a pui-  
endo. qua quis puit illicita que  
omittit. virtus autē penitētie a ti-  
more cōspicitur

**Q**uarta est q[ue] penitentia ē vi-  
tus qua om̄issa mala cū emen-  
dato p[ro]posito plangimus et odi-  
mus ⁊ plangēdo vltimū com-  
mittere nolumus

**Q**uinta est q[ue] penitere est penā  
tenere. vt semper puiat i se vlti-  
mū q[ue] omittit peccando. ergo  
penitentia ē vidēta semp pui-  
ens i se q[ue] vult om̄isse

**S**exta est q[ue] p[ro]p[ri]a ⁊ alia bona  
opera i caritate fāta p[er] se q[ue]s pec-  
catū mortificant vt nō sortiant  
mercedē que meruerūt cū fierēt  
sed si de peccato succedenti aga-  
tur penitentia. ⁊ penitentia que

precessit et alia bona in caritate facta reuiuiscunt. que autem sine caritate sunt mortua sunt et per penitentiam reuiuiscere non possunt

Septima est quod sollempnis penitentia secundum ambrosium est que fit extra ecclesiam in manifesto. in cinere et cilicio. que per grauioribus horrendisq; ac manifestis delictis tantum imponitur et illa non est iteranda propter reuerentiam sacramenti. et ne uideatur et acceptibilis hominibus fiat

Octaua est quod euidenter ostenditur sanctorum testimonijs per penitentiam non semel tantum. sed sepius nos a peccatis resurgere et veram penitentiam sepius agere licet aliqui contrarij dixerunt

**S**icut. **D**istinctio quindecima habet conclusiones nouem.

Prima est quod flagella quibus modis contingunt. Primo ut iustis merita per patientiam augmentantur ut iob. Secundo ad cotidiana virtutum ne superbia temperetur ut paulus. Tercio ad corrigenda peccata. ut marie leprosa. Quarto est ad gloriam dei. ut de ceco nato. Quinto ad iudicium penitentiae ut herodi cuius pena fuit hinc inchoata et in inferno consummata.

Item illud psal. duplici oratione ostere eos domine

Secunda est quod genus humanum diluio. sodomitas igne. egiptios mari. israhelitas in heremo. temporaliter deus puniuit. ne ieternuz puniret. quod dictum de hijs intelligas. qui inter ipsa flagella penitentiaz egerunt. credentes in deum hebreorum quod si breuem et momentaneam non tamen eam respuit deus

Tercia est quod quando quis flagellatur pro peccato cuius non est conscius. si patienter fert penam et humiliter cogitans se forte peccatum habere quod non intelligit et pro eo puniri a deo. pena illa satisfacit et releuat grauatam

Quarta est quod in peccato mortali permanentes. et si elemosinas largas faciant. non tamen per eas satisfaciunt. quia iordate agunt dum a se non incipiunt. nec proprie elemosina dicitur tale opus dum sibi ipsis crudeliter existunt non placentes deo

Quinta est quod quamuis aliqui contrarium dixerunt non est digna dicenda illa peccatorum satisfactio quaz quis agit pro vno peccato. dum perdurat in altero quia nihil prodest bona agere. nisi mens reuocetur a peccato.

Et si sacerdoti confessus fuerit vnum peccatum tacitis alijs et satisfecerit ad arbitrium sacerdotis postea conuersus et tacitum pec-

catum fuerit confessus de utroque  
est ei penitentia imponenda .qz  
de primo condigne non satisfecit.

**S**exta est q bona sine carita-  
te facta .et bona que coitatur  
mortalis culpa qua non delet se  
quens penitentia . prosunt ad tol-  
lerabiliozem penam sentiendam  
sed non ad vitam eternam optine-  
dam

**S**eptima est q fallam penite-  
tiam esse constat . cum quis cir-  
cumscriptis pluribus de vno so-  
lo agit penitentiam . vel cu sic de  
vno agitur vt non discedatur  
ab alio

**O**ctava est q illa est vera pei-  
tencia . que peccatum abolet . q illa  
sola facit que scelus corrigit . il-  
la vero scelus corrigit que odi-  
uz commissi criminis et committē-  
di cum desiderio satisfaciendi au-  
fert

**N**ona est q qdā res ppter  
quam peccatum est non redditur  
si reddi potest . non agitur penite-  
tia . sed fingitur

**I**n perfectione . disci-  
ctio sedecima continet  
conclusiones quatuor .

**P**rima est q perfecta peniten-  
tia consistit in tribus . scilicet cordis  
spundōne . oris confessione . et o-  
peris satisfactōe . sicut q tripliciter  
deum offendimus . scilicet corde ore  
et opere . vel cogitatione facta et a  
suetudine . que tria designantur

per tria mortuorum genera que  
legitur dominus suscitasse  
**S**ecunda est q satisfactio que  
a iohanne precipitur . facite dig-  
nos fructus penitentie . scilicet vt se-  
cundum qualitatem et quanti-  
tatem culpe . sit qualitas et qua-  
ntitas pene . unde falsas peniten-  
tias . id est satisfactōnes vicinias  
que non secundum auctoritates sa-  
ctorum pro qualitate criminum  
imponuntur

**T**ercia est q tribus modis a-  
gitur penitentia . scilicet ante bap-  
tismum de prioribus peccatis per-  
petratis . post baptismum de gra-  
uibus . que post committuntur . est  
etiam penitentia venialium co-  
tidiana que etiam est humilium  
et perfectorum

**Q**uarta est q pro venialibus  
est satisfactio sufficiens dominica  
oratio cum ieiunio aliquo et ele-  
mosinis . sic tamen vt precedat  
oratio aliquantula . et aduatur o-  
fessio si assit facultas . pro graui-  
oribus vero peccatis etiam in  
satisfactōe adhibenda ista sunt  
h multo vehementius et distric-  
tius

**H**ic oritur . distincti-  
o decimaseptima con-  
tinet sex conclusiones  
**P**rima est q quidam dicunt  
sine confessione oris neminem a  
peccato mundari . si tempus illud  
faciendi habuerit . Alii autem

ante confessionē ⁊ satisfactionem operis in cordis contritione peccatū dicit a deo. si tū volūtate habeat confitēdi. Et hoc sane potest dici. Ex quo em̄ proponit m̄ te opūda se confessuruz. deus dimittit. qz ibi est confessio cordis ⁊ si nō oris

**S**ecūda est q̄ multi peccata ⁊ peccati negligunt v̄l erubescunt. ⁊ ideo si merent̄ iustificari. sicut enī precepta est nobis iterior penitentia. ita ⁊ oris confessio. ⁊ exterior satisfactio si assit facultas v̄l nec vere penitēs est. q̄ confessiois volūtate n̄ h̄t. Et sicut peccati remissio est munus dei. ita confessio ⁊ satisfactio.

**T**ercia est q̄ quidā dicunt q̄ si quis timens detegi culpā suā p̄p̄t hoies ne iopprobriuz habeat. v̄l alij suo exemplo ad peccatuz accedant. ⁊ ideo taceat hoī ⁊ reuelet deo. ⁊ sequitur veniam.

**Q**uarta est q̄ idubitant̄ ostentat q̄ nō sufficit confiteri deo sine sacerdote. nā sacerdotibus concessit deus potestatem ligandi ⁊ soluendi ⁊ autem curare q̄rere sacerdotem. qui sciat ligare ⁊ soluere

**Q**uinta est q̄ peccatuz primo deo. deinde sacerdoti est confitēdus si tamen sacerdos defuerit proximis v̄l socio est confessio faciēda. Et est itelligenduz q̄ hoc non ē de necessitate. s̄ de congruitate quando nō p̄t h̄eri sacerdos.

**S**exta est q̄ licet i confessione di peccatuz sit deletum. tamen confessio necessaria est. eo q̄ est que dam punitio peccati. sicut satisfactio operis. p̄ confessionez etiaz itelligit sacerdos qualiter habz iudicare de crimine. ⁊ p̄ eā q̄ peccator sit huilior ⁊ cautior

**H**ic queri solet. distictio deciaodaua continet conclusiones viij.

**P**rima ē q̄ clavis solis sacerdotibus est concessa. et sunt ius discernendi. ius ligandi. nec vna sine altero habetur. v̄lus haruz clauuz est discernere. s̄. ligandos v̄l soluendos. deinde ligare vel soluere. qui. n. idignos ligat v̄l soluit propria potestate s̄. priuatio est dignū p̄uatoe se facit

**S**ecūda ē q̄ etiam quidam dicunt q̄ cuz peccator dupliciter sit ligatus. s̄. mentis contagiōe ac cecitate et debito future pene p̄ deuz soluitur a culpa qz ipse solus animā viuificat mundat et illuminat. p̄ sacerdotes vero soluitur a vinculis eterne mortis. Sed aperte ostenditur. q̄ deus solus vtrumq̄ facit. nam penitentem soluit a debito eterne pene. et tunc soluit quando intelledum illuminat inspirando verā cordis contritionē et rō ē qz nemo vero de p̄tō opungit

sine caritate, qui autem habet caritatem est dignus vita ergo non est dignus morte, ergo non ligatus a culpa, non est ligatus a pena eterna.

**T**ercia est quod sacerdotibus dedit deus potestatem ligandi et solvendi, id est ostendendi homines ligatos vel solutos, ligant enim dum satisfactionem penitentiae penitentibus imponunt, solvunt cum de ea aliquid dimittunt. Et cum per eas purgatos ad sacram communionem admittunt et alios contumaces excludunt, et sic ligant et solvunt per excommunicationem et reconciliationem.

**Q**uarta est quod id iuris et officij habent evangelici sacerdotes in ligando et solvendo, quod olim sub lege habebant legales in curandis leprosis, hi ergo dimittunt per omnia peccata vel retinent dum dimissa a deo vel retenta iudicant et ostendunt.

**Q**uinta conclusio est quod digne anathematizati ab ecclesia, et gratia dei et protectio amplius subtrahitur, ac sibi ipsis relinquuntur ut sit illis liberum ruere in peccatum, in quos etiam dyabolo maior sentiendi datur potestas, orationes quoque ecclesie et benedictiones, et meritorium suffragia eis nequaquam suffragari putantur.

**S**exta est quod tunc sententia sacerdotis, iudicio dei et totius ce-

lestis curie approbatur et confirmatur, cum ita ex discretione procedit, ut reorum merita non contra dicant quos enim secundum merita ecclesie sententia percellit illos ledit, et illi foris sunt apud deum qui autem non meruit, sententia ecclesie non leditur nisi contempnat.

**S**eptima est quod cum quis mortaliter peccat privatur gratia virtutis si qua precessit et bona naturalia eliduntur, unde et intellectus obrunditur, et totus obtenebratur, et hec dicitur caligo que pena peccati est quam deus pellit cum penitentiam immitit per quam scilicet penitentiam opera posita restituit et vitam reparat.

**O**ctava est quod dissimilitudo que inest anime ex peccato, et est a deo elongatio, intelligitur esse macula anime que manet in anima, actu peccandi non manente ab illa macula purgatur anima in penitentia et hanc purgationem solus deus facit, quia solus suscitatur animam et illuminat.

**P**ostquam distinctio decimanona concludet conclusiones sex.

**P**rima est quod cum quis per ministerium episcopi recipit ordinem sacerdotalem simul et has reci-

pit claves

**Secunda** est q̄ nō omnes sacer  
dotes istas duas habēt claves  
q̄ scientia discernēdi pleriq̄ ca  
rent nec illaz in oratione reci  
piunt. Illi aut̄ qui ante sacerdo  
tiaz scientia discernēdi p̄diti  
sunt. nō tamen in eis est clavis  
q̄ nō valent claudere v̄l ap̄ire  
sed cū promouent in sacerdotē  
q̄ discretio auget. et vt sic in eo  
clavis tribuitur. Et sciendū q̄  
magister nō tenetur in hoc. q̄ o  
mnes sacerdotes habēt clauem  
sciētię. quia illa clavis nō dicit  
haberi nec actū sciēdi s̄ potesta  
tem et vim discernēdi. que po  
testas fundatur in caritate. si  
cut et potestas ligandi. et ideo a  
bas claves recipiūt cū ordinā  
tur in sacerdotes

**Tercia** est q̄ quidam dicunt  
q̄ soli sacerdotes qui doctrinaz  
et vitam apostolorum tenent ha  
bent secundam clauem q̄ est po  
testas ligandi et soluendi. Alij  
dicunt quod etiam mihi placet  
cunctis sacerdotibus hanc secū  
dam clauem dari. s̄ nō eā rede  
ac dignē habent. nisi qui vitam  
et doctrinam apostolorum seruāt  
vnde nullus officio sacerdotis  
v̄l debz nisi imunis sit ab illis  
que ab alijs iudicat. alioquin  
seipm̄ cōdemnat

**Quarta** est q̄ quicūq̄ ab vn̄  
tate fidei et societate ecclesie se se  
parauerit. nec a peccatis solui.  
nec potest celum ingredi.

**Quinta** est q̄ alia est benedic  
tio que solum congruit sacerdo  
tibus. alia que ab omnibus ho  
minibus bonis communiter ex  
hibetur. vnde illi sacerdotes in  
quibus cristus habitat. benedi  
ctionis plenitudinē tribuere di  
cunt non quia illi soli transfun  
dant gratiaz. sed quia illi soli li  
cite et digne illud agunt. nec s̄  
vitos mala vita sacerdotis le  
dit. si bona faciūt que ille dicit

**Sexta** est q̄ sacerdos qui ali  
os ligat et soluit. debet esse ius  
tus et discretus. vt quod debz  
iudicare discernat et inueat get  
sapienter quod forte peccator  
ignorat. vel verecundia vult o  
cultare. sit beuolus iustus dul  
cis doceat perseverantiam

**Septima** est q̄ malachie terci  
o. maledicam benedictionibus  
vestris quidam referunt ad he  
reticos. qui ab ecclesia p̄cisi sunt  
et ad excommunicatos. quorum  
benedictiones fiūt maledictiones  
his qui eorum errores sequuntur  
licet etiam ad eos et ad omnes  
sacerdotes refertur. qui vita et  
scientia carentes benedicunt.  
Qui et si benedicant sanctis

non hoc faciunt ex vero corde  
 ⁊ ideo eorum benedictio eis sup  
 ple benedictibus vertitur in  
 maledictionem. vel quia benedi  
 cunt inique agentibus adulan  
 tur peccantibus dummodo vi  
 uites sint

**S**ciendum. distincti  
 o xx. continet conclusi  
 ones nouem

**P**rima est q̄ tempus peniten  
 tie est vsq; ad extremum articu  
 lum vite. Est tamen periculosuz  
 differre penitentiam vsq; ad fi  
 nem vite. quia videntur timore  
 mortis penitere ⁊ qualibet ne  
 cessitate potius q̄ dei amore

**S**ecunda est q̄ vera penitenti  
 a in fine vite habita. ⁊ si vitam  
 mortuo impetrat. non sic tamen  
 vt nullam penaz sentiat. nisi for  
 te sit tanta vehemētia gemitus  
 ⁊ contritionis q̄ sufficiat ad de  
 lidi punitionem. que si non suf  
 ficat purgandus est igne purga  
 tionis. qui ignis ⁊ si eternus si  
 sit miro tamen modo grauis ē

**E**xcellit enim omnem penā qm  
 um q̄ passus est aliquis in hac  
 vita.

**T**ercia est q̄ idem est dicendū  
 de illo qui in hac vita. non com  
 pleuit penitentiam. si enim inte  
 rior penitudo nō sufficit in vī  
 didam peccati. ⁊ exterior penitē  
 tia nō completur ignem purga

torij sentiet. ac grauius puniet  
 q̄ si hic implessz penitentiam.  
**I**dem est dicendum de illo qui  
 iūndā compleuit penitentiam  
 que cum vel sacerdotis ignorā  
 tia vl negligentia condigna nō  
 fuit

**Q**uarta est q̄ pro qualitate  
 peccati p̄identū arbitrio p̄nā de  
 cernenda est. quia apud deū nō  
 tantum valet mensura tempo  
 ris quantum doloris. nec absti  
 nentia tantum ciboz quantum  
 mortificatō vitiōz

**Q**uinta est q̄ ab infirmis ipi  
 culo mortis positus est pura pec  
 catorum confessio requirēda tñ  
 non est penitentia iponenda sed  
 inotescenda. ⁊ amicōz orationi  
 bus ⁊ electōnis pondus penitē  
 tie subleuādū si forte migraue  
 rit. si vero conualuerit peniten  
 tie modum a sacerdote iposituz  
 diligenter obseruet

**S**exta est q̄ tempore necessita  
 tis non est neganda penitentia  
 vl reconciliatō penitentibus. q̄  
 si ita egritudo grauat vt q̄ an  
 te poscebant in presentia sacer  
 dotis signare nō valēt. testimo  
 nia fidelium eis circūstātia posse  
 debēt s̄lq; penitēcie et reconcilia  
 tionis cōsequantē beneficiū

**S**eptima est q̄ p̄biter icōsul  
 to episcopo non potest excōlica  
 tos nec publice penitentes reco  
 siliare nec virgines consecrare  
 que facere potest ex precepto ep̄i

crimina vero nunquam conficere poterunt.  
**Octava** est quod cuiuscumque penitentis publicum est crimen quod vniuersum commouit urbem presbiter inconsulto episcopo non reconciliabitur nisi ultima necessitas coegerit.

**Nona** est quod illius qui ad penitentiam festinans querens sacerdotem inuenire non potuit. et potestatem inuenire non potuit. et ita discessit oblatio est recipienda.

**O**let. distinctio vicelesima continet conclusiones decem.

**Prima** est quod post hanc vitam aliqua peccata remittuntur et non solum quo ad penam. sed etiam quo ad culpam.

**Secunda** est quod illi qui penitentiam adhibent. eis tamen christum proponendum. dicuntur superedificare lignum qui ea plus diligunt fenestras qui minus stipulam qui minimum ex hoc criminalia edificia id est venialia peccata. igne purgatorio cremantur. et ita peccata venialia post hanc vitam remittuntur.

**Tercia** est quod illi edificant aurum qui deum contemplantur argentum qui diligunt proximum. et lapides preciosos qui bona opera faciunt. et qui hec edificantes sunt securi ab utroque igne. scilicet eterno quo ipsi cruciabantur in eternum. et ab emendatione quo purgabuntur qui vitam saluandi.

**Quarta** est quod illi qui mundo placere cogitant. deum tamen preponunt. et affectionibus carnalibus dediti sunt domibus coniugiis possessionibus. ita ut nihil preponant deo. signantur in illis tribus scilicet ligno feno cum stipula. que in mentibus perfectorum non cadunt. que edificant aurum argentum et lapides preciosos licet aliqua venialia committant. tamen feruore caritatis ita in eis absunt peccata. sicut gutta aque in camino ignis.

**Quinta** est quod de omni mortali et de omni veniali penitere debemus. excepto vno scilicet pluribus venialibus. quia venialia non sunt gratie contraria. sicut cum quis habet caritatem. et vnum vel plura venialia. quod de criminalibus nullatenus esse poterit.

**Sexta** est quod omnia criminalia peccata saltim semel oportet confiteri nisi si a mente exciderint. illa autem quorum non habemus memoriam sunt generaliter confitenda. venialia autem que innumerabilia sunt sufficit generaliter confiteri. nisi aliqua sint frequenter iterata. perfectius est tamen illa exprimere si vales.

**Septima** est quod ideo cotidie generaliter fit confessio in ecclesia pro venialibus et pro illis mortiferis quorum noticiam non habemus. et sic generalis confessio delet mortalia quorum intelligentia non habetur.

**O**ctava est quod sicut peccator celer non debet peccatum quia superbia est, ita nec fateri debet se esse reum illius quod scit se non commisisse, quia vitanda est talis humilitas ut peccatorem se ostendat

**N**ona est quod caueat se sacerdos ne peccata confitentium alijs probat alioquin deponatur, et omnibus diebus vite sue ignominiosus peregrinando perget

Et sciendum quod hodie loco illius peregrinationis in artum monasterium ad agendam penitentiam perpetuam detrudendus est, extra de pe. et re. omnis utriusque

**D**ecima est quod nulli sacerdoti licet commissum altero sacerdoti ad penitentiam suscipere sine eius consensu nisi per ignorantiam illius cui prius confessus est.

**Q**uinq; Distinctio  
xxij. continet conclusiones  
tres

**P**rima est quod quidam dicunt peccatum in cordis oratione dimissum, si confiteri contempserit vel in peccatum idem vel simile lapsus fuerit redire, unde dicunt peccata semel dimissa ulterius replicari ad penam. Alij dicunt peccata semel dimissa iterum non imputari. Alij dicunt neminem pro peccatis dimissis semel a deo iterum puniri, sed non dicuntur dimissa redire et imputari quod prop

ter ingratitude ita reus peccator constituitur ut ante fuerat utriusque partis iudicium studio suo rectori relinquo

**S**ecunda est quod res huius sacramenti est interior penitentia exterior vero penitentia est sacramentum et signum interioris penitentiae siue contritionis et humiliationis. Et secundum hoc res ut frequentius precedit signum quod non est inconueniens et sacramentum non efficit quod figurat, sed potius econuerso, interior penitentia est causa potius exterioris quam econuerso.

Quod illi dicunt non esse inconueniens quia penitentia et coniugium ante tempus gratiae a principio humani generis sunt instituta, quare non de hijs sed de alijs sacramentis quae in nouo testamento sunt instituta intelligitur. Quod sacramentum efficit quod figurat.

**T**ercia est quod alij dicunt exteriorem penitentiam et interiorem esse sacramentum, nec esse duo sacramenta, sed unum sicut in sacramento corporis, sub specie panis et vini unum est sacramentum, ita et in hoc est verum, quod aliud est sacramentum tantum ut exterior penitentia, aliud quod est res tantum ut remissio peccatorum aliud est res et sacramentum ut interior penitentia, quae est sacramentum remissionis peccatorum

est res exterioris penitentie. et exterior penitentie est signum interioris et remissionis peccatorum

**P**roterea. distinctio triceima secunda continet. vij. conclusiones

Prima est quod preter premissa est aliud sacramentum. scilicet unctio infirmorum. que fit in extremis oleo per episcopum consecrato

Secunda est quod unctionum tria sunt genera. una fit crismate que capit regum et pontificum unguunt. que etiam baptisandos sacerdotes ungit in vertice. Et presbiter per impositionem manus confirmandos ungit in fronte. Alia est que cathecumini et neophiti unguuntur in pectore et inter spatulas. Tercia est unctio que dicitur oleum infirmorum

Et sciendum quod in veteri testamento capita regum ungebantur sicut littera dicit. sed hodie non. sed brachio vel humero. ut habetur extra. de sacra unctione. c. i.

Tercia est quod duos liquores habet mixtos. scilicet oleum et balsamum oleum conscientie et balsamum fame. nec omne oleum ad unctio nem sanctificationem. crisma vocatur. sed illud solum quod miscetur cum balsamo.

Quarta est quod hoc sacramentum institutum ab apostolis legitur actu ultimo. Et fuit institutum duplici de causa. scilicet ad peccatorum remissionem. et ad corporalem

infirmis alleviationem unde devote et fideliter ipsum percipiens alleviatur in corpore et in anima. si tamen expedit ut in utroque alleviatur

Quinta est quod unctio exterior est sacramentum et signum. unctio vero interior que peccatorum remissione et virtutum ampliatione perficitur. est res huius sacramenti

Sexta est quod si ex contemptu vel negligentia hoc sacramentum pretermittitur. periculosum est et damnable.

Septima est quod sacramentum baptismi confirmationis et ordinis nullatenus est reiterandum Sacramentum vero altaris. penitentie. et conjugii sepius reiterari videtur. sacramentum autem istud non reiteratur. nisi in corporibus morbus iteretur

Alii dicunt nullum quod sacramentum est iterandum quantum ad sanctificationem qua sacramentum expletur. quantum vero ad susceptionem sacramenti. quedam non iterantur. et quedam iterantur sicut istud

infirmis alleviationem unde devote et fideliter ipsum percipiens alleviatur in corpore et in anima. si tamen expedit ut in utroque alleviatur

Quinta est quod unctio exterior est sacramentum et signum. unctio vero interior que peccatorum remissione et virtutum ampliatione perficitur. est res huius sacramenti

Sexta est quod si ex contemptu vel negligentia hoc sacramentum pretermittitur. periculosum est et damnable.

Septima est quod sacramentum baptismi confirmationis et ordinis nullatenus est reiterandum Sacramentum vero altaris. penitentie. et conjugii sepius reiterari videtur. sacramentum autem istud non reiteratur. nisi in corporibus morbus iteretur

Alii dicunt nullum quod sacramentum est iterandum quantum ad sanctificationem qua sacramentum expletur. quantum vero ad susceptionem sacramenti. quedam non iterantur. et quedam iterantur sicut istud

**H**inc. Distinctio vicequarta continet conclusiones duodecim.

Prima conclusio est quod spirituum officiorum septem sunt gradus

huc ordinis quorum officia et  
 stus in semetipso exhibuit et ip  
 sos ordines ecclesie obseruandos  
 reliquit. Et sunt septem. propter sep  
 tiformentem gratiam spiritus sanc  
 ti. cuius qui non sunt participes  
 ad eos indigne accedunt qui au  
 tem sunt participes ampliore  
 gratiaz percipere credimus. Et  
 sunt hi. primus hostiarius. secu  
 dus lector. tercius exorcista. qu  
 rtus acoliticus. quintus subdya  
 conus. sextus dyaconus. septimus  
 presbiter.

**S**ecunda est quod omnes dictos  
 ordines habentes. clerici dicunt  
 tur id est sortiti quia de sorte sunt  
 domini. vel quod domini partem ca  
 piunt. Corona autem est signa  
 culum quo signantur in parte  
 fortis ministerij diuini. summi  
 tas enim capitis desuper nuda  
 tur. ut eorum mens ad deum li  
 bera monstraretur qua reuelata  
 facie gloriarum dei contemplantur. To  
 dentur etiam capilli usque ad reue  
 lationem sensuum. scilicet oculorum et auri  
 um. ut vitia in corde et ore pulsu  
 rantia doceatur precipienda ne  
 ad audiendum et intelligendum  
 verbum dei impediant. pro quo  
 seruato redditur in excelsis co  
 rona

**T**ercia est quod hostiarii id est sunt  
 quod iamitores sic dicti eo quod ho  
 stijs templi presunt ipsi tenentes  
 clauem omnia intus et extra cu  
 stodiunt. et inter bonos et malos

habentes iudicium dignos reci  
 piunt et indignos excludunt. Et  
 ordinantur clauis eis dantur  
 ab episcopo. et dicit eis. sic agi  
 te tamquam rationem deo reddaturi  
 pro rebus que clauibus istis re  
 cluduntur.

**Q**uarta est quod lectores a legē  
 do sicut psalmiste a psalmis ca  
 nendis vocati sunt. Ad lectores  
 pertinet lectiones pronuntiare  
 et ea que prophete vaticinauerunt  
 populis predicare. ut iam ex of  
 fitio legat in ecclesia prophetias  
 et lectiones. unde ei traditur ab  
 episcopo codex diuinarum lectio  
 num. Et dicitur ei. accipe et esto  
 verbi dei relator habiturus si fi  
 deliter impleueris officium par  
 tem cum hijs qui bene verbum  
 dei ministrauerunt

**Q**uinta est quod exorciste adiu  
 rantes vel inceperantes vocantur  
**I**nuocant enim super cathecu  
 minos. et super eos qui habent  
 spiritum immundum. nomen do  
 mini. adiurantes pro eo ut egre  
 dianatur. hijs cum ordinantur ac  
 cipiunt de manu episcopi libros  
 exorcismorum. Et dicitur eis  
 accipite et habete potestatem im  
 ponendi manus super energu  
 minos et cathecuminos

**S**exta est quod acoliti cerosera  
 rij dicuntur. a deportandis cereis  
 quando legendus est euangelius  
 vel sacrificium offerendus. Ad  
 acoliticum pertinet preparatio lu

minuz in sacrario ipse cereū por  
tat. ⁊ vrceoluz cū vino ⁊ aqua  
suggesta p eucharistia sboyaco  
nis preparat. hī ordinantur cū  
eodē fuerint ab episcopo qua  
liter in officio suo se agere debe  
ant. ab archidiacono accipiunt  
candelabrum cum cereo ⁊ vrce  
olum vacuum

**S**eptia ē q̄ subdiaconi di  
cuntur. eo q̄ subiacent p̄ceptis  
⁊ officijs leuitaruz. Ad subdia  
conum pertinet calicem et pate  
nam ad altare cristi deferre ⁊ le  
uitis tradere eisq̄ ministrare. vr  
ceolum q̄ ⁊ manutergium tene  
re episcopo ⁊ presbiteris ⁊ leui  
tis plauandis ante altare ma  
nibus. aquam prebere. hīs cō  
tinentie lex iponitur. hī cum or  
dinantur accipiūt de manu epī  
scopi patenam et calicem vacu  
um. Ab archidiacono vero vr  
ceolum cum aqua manili ⁊ ma  
nutergium

**O**ctaua est q̄ diaconi dicun  
tur ministri. Ad diaconuz em̄ p  
tinet assistere sacerdotibus ⁊ mi  
nistrare in omnibus que in sa  
cramentis cristi. scilicet i baptis  
mo in crismate in patena et cali  
ce. hīs cum ordinantur solus e  
piscopus manus imponit. quia  
ad ministerium applicantur. po  
nit eis orarium id est stolam su  
per leuum humeruz. vt per hoc  
intelligant se accepisse iuguz do  
mini suave. quo ad sinistra per

sententia vt labores ⁊ aduerfita  
tes huius vite pacienter sustine  
ant quasi in leua donec in dex  
tera id est in eternitate requies  
habeatur. Accipiunt etiam tex  
tum euangelij. vt intelligant se  
esse p̄cones euangelij. Nam si  
cut lectoribus vetus testamētū  
ita diaconis nouum predica  
re p̄ceptum est

**N**ona ē q̄ sacerdos dicitur q̄  
si sacra dans. vel sacer dux. vel  
sacrificans siue consecrans. qui  
et presbiter ⁊ senior dicitur prop  
ter honorem ⁊ dignitatem. Ad  
ipsum pertinet sacramentuz cor  
poris et sanguinis in altare cō  
ficere. orationes dicere ⁊ dona  
dei benedicere. Qui cuz ordinā  
tur iunguntur eis manus vt in  
telligant se gratiam accepisse et  
caritatis opera debere ad ōnes  
extendere. Accipit ⁊ stolam que  
tenet vtrumq̄ latus. quia debz  
esse munitus armis iusticie con  
tra aduersa et prospera. Accipit  
etiam calicem cum vino et pate  
nam cum hostijs. vt per hoc sci  
āt se accepisse potestatem hosti  
as placabiles deo offerre.

**D**ecima est q̄ licet predicti sep  
tez ordines spiritaluales et satis  
sint excellenter. tñ canones du  
os tantum appellant. scilicet dy  
aconatus et p̄biteratus. quia  
hos solos in primatia ecclesia le



habent postq̄ precisi sunt ab ec-  
 clesia ⁊ damnati sicut degrada-  
 tus episcopus non habet potes-  
 tatem largiendi sacros ordines  
 ⁊ tamen habet facultatem bap-  
 tizandi. Alij dicunt q̄ sacramen-  
 ta ab hereticis ⁊ precisis secun-  
 dum formam ecclesie celebrata  
 non esse irrita. q̄ recedentes ab  
 ecclesia ius dandi ⁊ consecran-  
 di non perdidērūt. Et qui sic ab  
 hereticis ordinantur cum redie-  
 rint iterum ordinandi non sunt  
 Que autem fiunt ab hereticis  
 aliter q̄ in ecclesia. falsa sunt ⁊  
 inania. Alij dicunt sacramenta  
 posse celebrari i forma ecclesie  
 e ab hereticis precisus ⁊ esse ve-  
 ra in se sed quantum ad effectū  
 falsa esse ⁊ inania. Alij dicunt  
 q̄ heretici ab ecclesia ordinati ⁊  
 etiam cum fuerint separati ius  
 habent ordinandi et consecran-  
 di qui vero in scismate vel here-  
 si positi ab eis vñdi fuerint illo  
 iure carent ⁊ ideo cum ordina-  
 re volunt vulnus potius infil-  
 gunt q̄ gratiam conferant  
 Secūda ē q̄ de simoniacis n̄  
 est ambigēduz quin sint hereti-  
 ci. qui tñ ante sententiam dgra-  
 dationis ordinant et consecrāt  
 Tercia est q̄ qui precio ordi-  
 cere volunt inpretabilem graci-  
 am adinstar simonis simoniaci  
 pprie dicunt. qui autem pro ea  
 precium recipiūt adinstar spezite  
 vocādi sunt spezite. Omnes ta-

men ⁊ dantes ⁊ accipientes sy-  
 moniaci sunt ⁊ dicuntur ⁊ eadez  
 sententia percelluntur

¶ Quarta est q̄ qui scienter se  
 permiserint ordinari a simonia-  
 co cōsecratio omnino irrita est.

¶ Qui vero ordinantur a simoni-  
 acis quos cum ordinantur ne-  
 sciunt esse simoniacos. qui ⁊ tñ  
 p catholicis habentur. eorū or-  
 dinatio misericorditer sustinet

¶ Quinta est q̄ quisquis horuz  
 alterum vendiderit. sine quo al-  
 terum non habetur. neutruz vē-  
 vere desiquit. ⁊ ideo qui rē cō-  
 secratam emit consecrationem e-  
 mere probatur

¶ Sexta ē q̄ simoniaca heresis  
 est tripertita. quia alij simoniace  
 a simoniacis ordinantur Alij si-  
 moniace a non simoniacis. Alij si-  
 moniace a simoniacis. pri-  
 mi ⁊ secundi ab officio remoue-  
 antur. terciū misericorditer p ma-  
 nus impositionem p temporis  
 necessitate in officio permittunt  
 quod est intelligēdu si eos simo-  
 niacos ignorabant.

¶ Septima est q̄ si quis violen-  
 ter ab hereticis vñ simoniacis  
 ordinatus fuerit. habet colorez  
 excusationis. si statim discedat  
 ab eis.

¶ Octava ē q̄ sacri canones s̄c̄  
 erunt. vt subdiaconus non or-  
 dinetur ante quatuordecim an-  
 nos. nec diaconus ante .xx. nec  
 presbiter ante .xxx. deinde si dig-

nus fuerit ad episcopatum eligi potest. qz ipse deus. xxx. anno ruz baptizatus est. et sic cepit docere. Et notandū qz illud hic dicitur de dyacono verum est fm antiqua iura. mō autē pōt ordinari ante .xxx. annos. Presbiter autē hodie pōt ordinari .xxiij. ānoz. extra de elect. cuz in vctis Ad episcopatus autem pmoueri nō dicit nisi .xxx. annuz opletur. vt habet eadē decretali.

**Q**uia alia distinctio .xxvi. continet conclusiones octo

**P**rima est qz sacramenti coniugii duplex est institutio. vna ante peccatū ad officiū tm̄. vt prolem gignere. Alia post peccatū que est nō solum iōstitutum. sed etiam i remediū. propter motū illicitum deuitandum.

**S**ecūda est qz prima institutio scilicet ante peccatū fuit in preceptuz vsqz quo facta est multiplicatio generis humani. sed secūda institutio fuit in indulgentiam. nō secundū imperiū

**T**ercia est qz indulgentia accipitur iterū p̄ ocellione. aliquā pro remissione. aliquando pro p̄missione. Et est p̄missio i nouo testamēto de minoribus bonis et minoribus malis. de minoribus bonis est coniugium quod n̄

meretur palmā. sed est in re uenialibus est coitus qui f̄ icōtinētie. coniugium indulgentio est ocellitur. coitus permittitur qz tollatur. ita qz nō p̄mittitur. Et notandū qz matrimoniu dicitur de minoribus bonis que conferunt gratiam gratificāte. et dicitur nō mereri palmam. .i. accidentaliter puta carnalē. meretur tamē essentia

**Q**uarta est qz quidam heretici qui taciāni appellati nuptias dampnant. h̄ qz coniugium sit bona res. ostenditur. qz deus ipm̄ instituit. secūdo suo miraculo cōfirmāuit. tercio vxores dimittere prohibuit nisi causa fornicationis. math. .xxiij. et apostolus primo chori. vij. dicit. qz si virgo nubat non peccat. et qz sacramentum est id est signū sacre rei scilicet coniunctionis cristi et ecclesie

**Q**uinta est qz ecclesia et sponsa. sponso. id est cristo coniungitur spiritualiter per caritatem. et corporaliter per nature conformitatem. quia cristus nostram naturam assumpsit. et vtriusqz copule coniugium figuratur. in o coniugio. consensu enim coniugii primam significat copulā. et cōmixtio sexuum secundam.

**S**exta est qz quidam dixerūt illam mulierem nō pertinere ad matrimoniu que non expit carnalē copulā. et sic inter mariam

et ioseph. non fuisset coniugium  
vel non perfectum. quod nephas  
est sentire. Et intelligitur non per  
tinere ad coniugium mulier cum  
qua non est commixtio sexuum.  
quia expressam et plenam non te  
net figuram coniunctionis christi  
et ecclesie quia tantum spiritua  
lem signat non corporalem

**P**ost hec distinctio  
xxvij. continet conclu  
siones sex

**P**rima est quod matrimonium est  
viri et mulieris coniunctio mari  
talis inter legitimas personas  
individuam vite consuetudine  
retinens.

**S**ecunda est quod ad individuam  
vite consuetudinem pertinet quod  
absque consensu alterius alter  
continentiam vacare. et quod inter eos  
viam vivunt vinculum coniu  
gale permanet. ut alter alteri se  
copulare non liceat. et ut invicem  
alter alteri se exhibeat. quod quod  
quis vult sibi exhiberi.

**T**ertia est quod causa efficiens ma  
trimonii est consensus supple mu  
tus per verba de presenti expressi  
tus. si enim sit consensus de fu  
turo vel mente consentiant. et si  
exprimat verbis vel alijs certis  
signis. non efficit matrimonium  
Si autem verbis exprimat. quod  
corde non volunt. si non sit coac  
tio vel dolus. obligatio illa ver

borum quibus dicunt. accipio  
te in virum. et ego te in uxorem  
matrimonium facit.

**Q**uarta est quod sunt quedam nup  
tialia pacta de futuro. et quibus  
sponsi et sponse vocantur nec ex  
hijs veri coniuges sunt. Et est quod  
dam pondus coniugale de prese  
nti quod sponsum et sponsam fa  
cit. et utraq; pactio desponsatio  
vel sponsalia interdum dicuntur  
prope autem sponsalia dicuntur  
quedam solemnia pacta nupti  
arum

**Q**uinta est quod si quis contraxit  
cum aliqua per verba de futuro  
si eo mortuo alius contraxerit cum  
ea per verba de presenti. non prohi  
betur ad sacros ordines promo  
verri. quia non duxit viduam. Si  
contraxisset per verba de prese  
nti eo mortuo remaneret vidua  
et alter qui cum ea coniugio co  
pulatus fuerit. ulterius ad sa  
cros ordines non ascendet quia vi  
duam duxit. Et notandum quod hoc  
quod hic dicit magister non est  
verum nisi intelligatur quod sic co  
gnita non tamen a secundo sed a  
primo. extra de coniuga. non debi  
tum.

**S**exta est quod solus consensus  
de presenti matrimonium efficit  
post quod consensum. si alio se copu  
lauerit. etiam si carnis commixtio  
subsequatur. ad priorem copu  
lam revocandus est

**H**ic Distinctio vicefima octava continet conclusiones . iij.

**P**rima est q̄ consensus de futuro cum iuramento firmatus non efficit cōiugium. unde si vir post uxorem duxerit. et mulier marito nubat hic cōiugium utriusq̄ fuit. et pretendens perjurium est penitentia corrigendum. sequens cōiugium non est dissolvendum post consensum autem de presenti. si quis alij se copulauerit etiam si prolem procreauerit irritū debet fieri. et ipse ad priorem copulam reuocari

**S**ecunda est q̄ in isto sacramento. quedam sunt pertinentia ad solemnitatem et decorem. ut parentum traditio. sacerdotis benedictio et huiusmodi. quedam sunt pertinentia ad substantiam sacramenti. ut consensus de presenti. qui solus sufficit ad contrahendum matrimonium. etiam factus in occulto. si alter alterum dimiserit. non cogitur redire iudicio ecclesie quia non potest testibus probari.

**T**ercia est q̄ mulier non fuit facta de capite ad eam. quia non domina nec de pede quia non ancilla. sed de medio id est dicitur latere. quia societas debet esse uxoris

**Q**uarta est q̄ cum vir dicit. accipio te in coniugem meam et mulier dicit. accipio te in virum meum. hijs verbis vel alijs idem significat

nificantibus exprimitur consensus non copule carnalis. quia talis non fuit in beata virgine. nec consensus cohabitationis corporalis quia talis posset esse inter matrem et filium. sed exprimitur consensus conjugalis societatis. ex quo oportet eos cohabitare. nisi forte causa religionis pari voto corporaliter separentur. vel ad tempus vel vel quod ad finem

**O**portet autem. Distinctio vicefima nona habet conclusiones tres

**P**rima est q̄ consensus conjugalis oportet q̄ sit spontaneus non coactus. unde inter rennues et inuitos non fit coniugium tamen qui inuiti et coacti sunt coniuncti. si postea sine contradictione et querimonia cohabitauerint. facultate discedendi vel reclamandi habita. non est vitium videtur. et consensus ille equus supplet. quod precedentis coactio tollat

**S**ecunda est q̄ filia consentire patri semper intelligitur. nisi eum venter dissentiat

**T**ercia est q̄ sponsalia sicut nuptiae consensu fiunt contrahentium et ideo sicut in nuptiis ita in sponsalibus filiam patrifamilias consentire oportet. que si patris voluntati non repugnat consentire intelligitur

**H**ec + Distinctio tri  
cesima continet con  
clusiones sex

**Prima** est qd est error persone  
conditionis. fortune. et qualita  
tis. Error persone est quando hic pu  
tatur esse ille homo et est alius.

Error conditionis est. quando  
putatur esse liber et est seruus

Error fortune est quando puta  
tatur esse diues et est pauper.

Error qualitatis. quando puta  
tur esse bonus et est malus. sed

in matrimonio error fortune et  
qualitatis non excusant. sed alij

errores. scilicet persone et conditio  
nis excusant

**Secunda** conclusio est qd inter ma  
riam et ioseph verum fuit matri  
monium. et consensus in societa  
tem conjugalem non in copulam

carnalem. nisi deus aliter reue  
laret unde virginitatem serua  
turam beata virgo maria pro  
pulerat in corde. sed votum non

expresserat. postea vero simul cum  
ioseph labijs expressit. et uterque

in virginitate permansit

**Tercia** est qd inter mariam et  
ioseph perfectum fuit conjugium

in sanctitate. et perfectum secundum  
triplex bonum coniugij. scilicet p  
lem. fidem. et sacramentum. solus

ibi nuptialis concubitus non fuit

**Quarta** est qd coniugium marie et  
ioseph habuit aliquas causas spe  
ciales. scilicet ut virgo solatio

viri sustentaretur. et ut dyabolo

partus celaretur. et ut ioseph es  
set testis castitatis defendens eam  
ab humanis suspicionibus. ne ad  
ultra damnaretur

**Quinta** est qd finalis causa matri  
monij strahendi principalis est p  
creatio plis. secunda est post casum  
ade vitato fornicationis. sunt et  
alie honeste. ut inimicorum reconcili  
atio et pacis reintegration. sunt et  
alie minus honeste ut pulchri  
tudo. que animos amore inflamma  
tos sepe impellit inire coniugium  
Questus quoque et diuitiarum possessio  
o et huiusmodi

**Sexta** est qd non est asserendum  
dicentibus non esse coniugium illud  
quod propter has causas minus ho  
nestas strahit. coniugium enim in  
bono contractu bonum est. quia  
vita mala vel intentio peruersa sa  
cramentum non contaminat

**P**ost hec + distinctio  
tricesima prima conti  
net conclusiones octo.

**Prima** est qd matrimonij tri  
plex est bonum. scilicet fides. proles et sa  
cramentum. In fide attendit ne post  
vinculum conjugale cum alio vel alia  
coeat. In ple ut cum amore su  
scipiat et religiose educatur. In  
sacramento ut coniugium non sepa  
ret. et dimissus vel dimissa. nec ca  
plis alteri coniungatur.

**Secunda** est qd separatio est du  
plex. scilicet corporalis et sacramentalis  
Corporalis potest separari causa

fornicationis vel ex communi  
sensu. causa religionis. siue  
tempus siue vsq; ad finem. Si  
cramentaliter vero separa  
queunt duz viuunt si legitime  
coniuncti

**T**ercia est q; tertiu bonuz di  
citur sacramentuz. nō q; sic ita  
diugium. h; quia eiusdem rei  
cre signum id est spiritualis vel  
inseparabilis coniunctōnis cr  
sti ⁊ ecclesie

**Q**uarta est q; si in matri  
monio nō sit fides nec ples n;  
latenus est matrimonuz. sine sa  
cramento autem nō potest esse  
matrimonium

**Q**uinta est q; nō ōnes qui p  
lem recipunt bonum prolis ha  
bent. Nam bonum prolis dicit  
non ipsa proles. nec prolis spes  
que ad religionem non refertur  
sed ad hereditariam successione  
sed bonum prolis est spes ac de  
sideriū quo proles ad hoc que  
ritur vt religiose informetur.

**S**exta est q; coniuges dicunt  
qui solius cōcubitus causa cō  
ueniunt. si tamen generationez  
prolis aliquo malo dolo nō vi  
tēt. qui vero venēa sterilitatis  
procreant. si ambo tales fuerit  
non per onubiuz. sed per stuprū  
oueniunt. si vero ambo nō sunt  
tales. aut illa est meretrix mari  
ti. aut ille adulter vxoris.

**S**eptima est q; illi qui aborti  
uum procurant. aut homicide

quando puerperium formatum  
est ⁊ animā habet. ⁊ nō i. ante.  
**O**ctaua est q; quando seruata  
fide thori. causa prolis cōiuges  
cōueniūt sic excusat coitus vi  
culpam non habeat qū vero de  
ficiente bono prolis. fide tamen  
seruata. conueniunt cū inconti  
nentie. nō sic excusatur vt non  
habeat culpam. sed veniale vbi  
antez bona desunt. scilicet fides  
⁊ proles non videtur coitus de  
fendi a crimine. **T**ū vero exigen  
ti debet reddi. ⁊ hęc causa  
tantum fide seruata. coitum de  
fendit a pōo bonitas diugij.

**S**ciendum. distincti  
o xxxij. continet con  
clusiones sex  
**P**rima est q; licz i omnibus  
alijs. vir pre it vxori vt caput  
vxori. in soluendo tamē carnis  
debitū pares sunt. q; nec vxo  
nec mulieri corpus pmititē alti  
tradere. sed alter alterius potes  
tatem habet corporis vt poiceat  
ti alteri non liceat alteri negare  
debitum

**S**ecūda est q; reddere debetū  
diugale nullius ē criminis. erige  
re autē vltra generādi necessita  
tē culpe est venialis. fornicari v;  
mechari puniēdi est criminis

**T**ercia est q; vir v; mulier cō  
tinentiā deo offerre nō pōt sine  
cōmuni sensu nec alter alteri  
debitum negare potest.

Quarta est quod quibusdam videtur  
 quod mulier non discedens a domo  
 viri, que viro per nitentem continentiam  
 promittit, eo prohibente soluere non  
 valet, et hoc propter dignitatem viri  
 qui est caput uxoris, et melius  
 hoc intelligit, quam vir procedit uxori,  
 cui vouere continentiam, et ante votum  
 prohibere implere, si vero habitum mu-  
 tauerit, non potest reuocari secundum illud  
 qui uxorem suam velare promiserit,  
 aliam non accipiat, et filiter auertat.  
 Quinta est quod licet debitum pro-  
 scenti sit pro reddendo, non licet tamen  
 quocumque die poscere sicut in die-  
 bus processionum, ieiuniorum et fes-  
 tiuitatum.  
 Sexta est quod non solum in opere car-  
 nali, sed etiam in celebrandis nuptiis  
 tempora sunt seruanda, non enim oportet  
 te, a septuagesima usque ad octa-  
 uam pasche, et tribus hebdomadi-  
 bus ante iohannis baptiste, et ab  
 aduentu domini usque ad ephiphaniam  
 nuptias celebrari, quod si fecerit fue-  
 rit separentur. Intellige ad tempus  
 in penam quod preceptum ecclesie contempserunt  
 matrimonium tamen stat

**Q**uod dicitur, distinctio  
 xxxiiij. hinc conclusiones  
 decem

Prima est quod a principio generis  
 humani, una tantum mulier uni tantum  
 viro matrimonio iungebatur, et tunc  
 fratres sororibus iungebantur, quod non  
 erant alie mulieres vel viri quibus  
 prode filii vel filie iungerentur, post

diuino consilio factum est, ut unus ad-  
 hereret plures uxores, sicut abra-  
 ham habuit et iacob eo quod successio  
 religionis erat in successione  
 sanguinis, hinc primo est quod sacerdoti-  
 bus iuncta sunt coniugia quod in succes-  
 sione familie erat successio officij.

Secunda est quod primus omnium  
 lamech legitur secundum habuisse du-  
 as uxores, et hoc in eo arguitur  
 quod per expletionem carnalis volupta-  
 tis illud fecisse prohibetur.

Tercia est quod illud quod est cibus  
 ad salutem hominis, hoc est concubi-  
 tus ad salutem generis, et utrum-  
 que non est sine delectatione carna-  
 li que tamen modificata est et per  
 temperantiam in vium naturalem  
 reducta libido est non potest, quod  
 autem in sustentando vitam est  
 cibus illicitus, hoc est in queren-  
 do prolem fornicarius vel illicitus  
 concubitus, et quod est in ci-  
 bo licito immoderatus appeti-  
 tus hoc est in coniugibus velialiter  
 concubitus.

Quarta est quod sicut non est impar  
 meritum patientie in petro qui  
 passus est, et in iohanne qui passus  
 non est, sic non est impar meritum  
 continentie in iohanne qui nul-  
 las expertus est nuptias, et in  
 abraham qui filios genuit, Nam  
 illius celibatus, et illius conu-  
 bium pro temporum distributi-  
 one christo militauerunt, Sed  
 continentiam iohannes in ope-  
 re, Abraham in solo habebat

habitu, melior autē est castitas  
celibuz q̄ nuptiaz quaruz vnā  
abraham habebat in usu ⁊ am-  
bas in habitu.

**Q**uinta ē q̄ tempore legis, mo-  
yses interdixit carnalem copulā  
cuz nouerca, cuz sorore, cuz nep-  
te, cū amica, cum matertera, cū  
nuru, ⁊ cum alijs quibusdam,  
permisit autem diuortium fieri  
dato libello repudij, in quo vir  
scribebat causas pro quibus  
uxorem repudiabat, permisit eti-  
am aliam ducere dato libello p̄-  
ou quo d̄ propter duritiam cor-  
dis eoz permissum x̄ps dicit

**S**exta est q̄ in lege multiplicatio  
vrorum generaliter prohibi-  
ta est, permissum est autem regi  
plures habere s̄ nō multiplicare

**S**eptia ē q̄ veniente tempore  
plenitudinis, quo cristi gracia  
vbique est dilatata, reduca est lex  
nuptiarum, ad priores et ad ho-  
nestiorem institutionem vt vna  
vni i figura cristi iungat, et vir-  
ginitas fecunditate prestetur, et  
sacerdotibus continentia iudicē

**O**ctaua est q̄ melior est virgi-  
nitas mentis q̄ carnis

**N**ona est q̄ sicut sanctius est  
mori fame q̄ velti ydolatricis,  
ita sanctius est mori sine liberis  
q̄ ex illicito coytu stirpez quere-  
re, vt dicit augustinus.

**D**ecima est q̄ vndecunq̄ nas-  
cunt homines, si parentis vitia  
non sequantur, et deum recte co-

lant, honesti et salui erunt.

**H**ic <sup>mr</sup> distinctio tri-  
cesima quarta habet  
conclusiones septem.

**P**rima est q̄ persone ad contra-  
hendum matrimoniu, quedā  
sūt plene legitime, quedā omnino  
illegitime, quedā medie, plene  
legitime sunt quibus non obui-  
at votum continentie vel ordo  
sacer vel cognatio vl̄ dispar cul-  
tus vl̄ conditō, vl̄ nature frigi-  
ditas, et huiusmodi, penitus ve-  
re illegitime sunt per votuz, per  
ordinem, per cognationem, per  
disparem cultuz, medie vero sūt  
nec plene legitie, nec omnino il-  
legitime per frigiditatem vel co-  
ditionem

**S**ecūda ē q̄ si vir est frigidus  
nature intantum q̄ vxorem nō  
pōt cognoscere, maneāt vt fra-  
ter et soror q̄ si ipsa vult filios  
habere, vterq̄ eozū septima ma-  
nu propinquoꝝ iuret se it m̄  
quā fuisse vna caro per cōmū-  
tionē carnis, et ex tunc mulier  
potest contrahere cum alio, ipse  
vero nullomodo, q̄ si contraxe-  
rit secundum cōiugium est sepa-  
randum, et priora cogantur re-  
cipere coniugia, et hoc cuz vter-  
q̄ idem fatetur

**T**ercia est q̄ si vir vxorem ac-  
ceperit, et habuerit eam aliquo  
tempore et ipa dicit q̄ nunquā

cognouit eaz. vir dicit se cognouisse eam. viri dicitur est standū quod intelligas supple nisi mulier per aspectum corporis sui perbet virum esse mentitum.

Quarta est q̄ si cōiunq̄i per matrimonium aliquo maleficio carnaliter omisceri nequerunt. possunt separari et alijs copulari. h̄ si possibilitas ocubendi redita fuerit. reconiliari non possunt prioribus. Nota q̄ hoc nō tenetur. sicut et dicit magister. vnde si possent omisceri primuz matrimonium staret. non fm

Quinta est q̄ furiosi dū sūt in amentia matrimonium contrahere non valent

Sexta est q̄ copulari legitime p̄ matrimoniu3 exquo carnaliter omisceri quitquid eueniat alteri eorum v̄l etiā ambobus v̄l lepra siue furor siue alia. separari nō possunt

Septia est q̄ si quis cuz duaabus sororibus dormierit. neutram potest habere vxorem. q̄ si vna ducta. aliam etiā cognouerit. proprie vxori nō licet debitū reddere. supple si vir incestū commiserit. de consensu vxoris. alia nō est verum. et ea mortua alia nō potest ducere i vxorē. s. adulterā

**H**oc etiam Distinctio xxxv. h̄3 conclusiōnes duas

Prima est q̄ deus cōcessit vi

ro vxorem dimittere causa fornicationis. quod est intelligendū si ipse non fuerit fornicatus. Si autem ab ea fuerit separatus non potest alteri ea viuente nubere. sed potest eam sibi reconiliare et esse cum ea sicut prius. et hec eadem potest vxor respectu viri. vnde mulier potest super fornicatiōe conuenire virum et econuerso

Secunda est q̄ vir nō potest ducere in vxorem q̄ polluit per adulterium. si in mortem viri fuerit machinatus. v̄l si ipse viuente viro fidez dedit adultere q̄ eam duceret si superviueret.

**N**unc Distinctio tricesimalixta habet conclusiones sex.

Prima est q̄ si quis igenuis contraxerit cum ancilla q̄ nesciebat ancillam. v̄l in genua cum seruo quem nesciebat seruum. seruitute deprehensa. libere potest dimitti. et cum alio vel alia contrahere. Si vero sciebat ip̄3 esse seruum. matrimonium indissolubile permanebit

Secunda est q̄ si quis fuus contrahat cum ancilla et econuerso. etiam si sint diuersorum dominorum. legitimum est matrimonium. si cum consensu dominorum. Et quibusdam videtur posse fieri inter eos coniugium dominis ignorantibus

**T**ercia est q̄ si liber duxerit liberam, et ipse efficitur seruus ut ab vxore separetur, nō propter hoc dirimitur matrimoniū, nec ipsa est in seruitutem redigēda

**Q**uarta est q̄ puer ante. xiiij. annos, et puella ante duodecim secundum leges matrimonium inire nequunt, q̄ si inierunt se parari possunt, quamuis voluntate et consensu parentū fuerint coniuncti, supple nō ante carnaliter se cognoscant, quia tūc malicia supplet etatem, q̄ si in coniunctione q̄ ante annos pubertatis fecerit post dictos annos volunt permanere, iam ex hoc efficiuntur coniuges, et deinde nequeunt separari.

**Q**uinta est q̄ sponsalia ante septennium contrahi non possunt, solo enim consensu contrahuntur, qui interuenire non potest nisi ab alterutra parte intelligatur, quod inter eos agitur

**H**inc + distinctio tricesima septima continet conclusiones tres.

**P**rima est q̄ ordines in quibus non potest contrahi coniugium, et si intercesserit copula fit diuortium sicut sacerdotium dyaconatus et subdyaconatus, in alijs vero permittitur fieri coniugium, nisi religionis habitum sumpserint vel votum continentie fecerint

**S**ecunda est q̄ quicumq̄ p̄p̄ri

am vxorem sine lege et sine causa interfecerit, aliamq̄ duxerit armis depositis publicam agat penitentiam

**T**ercia est q̄ secundum leges huānas videtur permitti marito vxorem pro adulterio interficere, sed ecclesia mundanis legibus nō astringitur, nec gladiū habet, nisi spiritualement, scilicet ex comunicando

**H**inc + distinctio tricesima octaua habet conclusiones octo.

**P**rima est q̄ votum est testificatio quorūdam promissionis spontanee que deo et de hijs que de sunt p̄p̄rie fieri debet, sunt enim et vota stultorū q̄ frāgēda sunt

**S**ecūda ē q̄ votū aliud ē commune aliud singulare, commune ut illud qd om̄s faciūt cū sponsa dēt renūciare dyabolo et pompis eius, singulare ut cū alijs spōce promittit suare virginitate vel continentia vel aliq̄o h̄mōi.

**S**ingulare votū aliud ē p̄uatu aliud solemne. P̄uatu ē quod i abscondito factū est, solemne quod in aspectu ecclesie factū est

**T**ercia ē q̄ p̄uatu votū si violēt peccatū mortale est, solemne vero violare p̄am ē et scandalū

**Q**uarta est q̄ q̄ p̄uatu votū cōtinētie faciunt matrimonium contrahere nō debēt, quod si contraxerit mortaliter peccant, non tamen separantur

Quinta est q̄ qui solemniter vo-  
 nent continētia nullatenus singi-  
 uz lire possūt q̄bus n̄ soluz nu-  
 bere h̄z et velle damnabile est. vñ  
 virgines et vidue voto cōtinen-  
 tie astrictę siue sint velate siue n̄  
 nullatenus cōiugiū sortiri p̄nt  
 Et notandū q̄ votū qd̄ solemp-  
 nitatez ē per susceptionē sacri-  
 ordinis. p̄ p̄fessionē exp̄sā v̄l  
 tacitez factaz alicui de religioni  
 bus approbatis p̄ sedē aposto-  
 licam q̄ cōtractū matrimonium  
 dirimit. et nulluz aliud votum.  
 quācumcūq̄ publicū. extra li. iij.  
 de vo. et vo. re. l. q̄ votum  
 Sexta est q̄ maluz adulterij  
 vincit fornicationem. et vicit ab-  
 lectu. peius. n̄. ē cum matre q̄  
 cūz aliena vxorē dormire. s̄ om-  
 niuz horū pessimuz est qd̄ cōtra-  
 naturaz fit. vt. i. vir mēbro mu-  
 lieris. nō ad hoc cōcesso vtatur  
 qd̄ fit execrabiliū in meretrice.  
 sed execrabilius in vxore  
 Septima est q̄ mulier credēs  
 virū suū interemptū et cōtrahit  
 cum alio. excusatur per ignorā-  
 tiā. si tñ postea venerit. est cōpel-  
 lenda ad primū. idē est de viro  
 re p̄ctu vxoris  
 Octava est q̄ si vir viuēte vx-  
 ore. in terra alia ducat aliā vxo-  
 rez. et ecclesia cogit ipsuz esse cū  
 scda qz ei nō cōstat de p̄sona. si  
 vult redire ad primā p̄t. a secu-  
 da debituz p̄scere nō v̄z. h̄z si po-  
 scenti reddat p̄p̄t obediētiā et ti-

morem eccle. a peccato icipit  
 excusari. Et notanduz q̄ hic nō  
 tenetur magister. vñ nullo mō-  
 dz debituz reddere. alia viuēte  
 qz hec nō est eius vxor. extra de  
 sen. ex. inquisitioni

**P**ost hec distinctio  
 xxxix h̄z iij. cōclusio-  
 nes

Prima est q̄ fidelis cūz ifide-  
 li nō potest matrimoniuz cōtra-  
 here. Si autem duo in ifidelita-  
 te iuncti sunt et cōuertuntur et  
 fideles efficiuntur cōfirmatur  
 cōiugiuz Si autē alter cōuertit  
 tur alio in ifideitate remanen-  
 te. ille ifidelis aut cōsentit habi-  
 tare cum fideli aut nō. Si vis-  
 sentit habitare cum eo. tunc po-  
 test cōtrahere cūz aliquo fideli  
 Si autē cōsentit ifidelis habita-  
 re cum fideli et hoc sine cōtume-  
 lia creatoris. et tunc fidelis p̄t  
 cōhabitare cūz ifideli. sed i hoc  
 casu nō potest cūz alio cōtrahere  
 infideli viuente. secundum cō-  
 silium apostoli. vt eam non di-  
 mittat propter speciē conuersio-  
 nis. Si autem infidelis con-  
 sentit habitare cum fideli. et cum  
 contumelia creatoris. scilicet vt  
 fidelem trahat ad infidelitatem  
 v̄l ad aliud mortale peccatum  
 tunc fidelis potest discedere ab  
 infideli et fidelem ducere in con-  
 iugiuz. Si ambo contraherent  
 exites fideles. et post alē eozuz

a fide discedat et odio fidei conjugem relinquit dimissus discedentem non amunicabitur. nec tamen illo vivente alteram ducere poterit. qz iter eos fuerat actu coniugium quod dissolui non potest

**S**ecunda est qd illud apostoli omne quod non est ex fide peccatum est. non est intelligendum ut quitquit fit ab infidelibus fit peccatum. s; qd omne quod fit contra fidem. i. contra conscientiaz peccatum est. vl ideo in omni illo quod infidelis facit peccat. non quia illud facit. sed quia non eo modo illud facit quo debet. referens ad debitum finem

**T**ercia est qd copula maritalis que est inter infideles. coniugium est legitimum sed non ratum legitimum quia est inter legitimas personas. s; non ratum. quia sine fide fit. coniugium vero fidelium legitimum est et ratum. si tamen legitime sint persone

**Q**uarta est qd legitimum est quod legali institutione vl provincie moribus. non contra iussionem domini contrahitur

**H**inc. Distinctio quadragesima continet conclusionem vnam. que est qd est cognatio carnalis. et est cognatio spiritualis Cognati autem vl affines carnaliter in septimo gradu vl infra non

copulari debent. Notandum qd prohibitio illa. hodie est restricta usq; ad quartum gradum. In quarto enim gradu et infra copulari non debent extra de consanguinitate. c. non debent.

**H**inc. Distinctio quadragesima prima habet conclusiones sex  
**P**rima est qd omnes consanguinei uxoris usq; ad septimum gradum sunt affines viri et e converso. quia effecti vna caro viri et vxor. unde sicut cuius christiano non licet de sua consanguinitate conjugem ducere. sic nec de consanguinitate uxoris propter carnis unionem et e converso vxor non potest ducere virum de consanguinitate viri usq; ad septimum gradum. Aliqui tamen videtur dicere qd in septima generatione inter affines potest contrahi coniugium. et in quarta. etiam si contracta fuerit non seperant. Et notandum qd affinitas matrimonii non impedit hodie ultra quartum gradum. extra de consanguinitate. c. non dicitur. unde iura quibus magister probat sunt reuocata  
**S**ecunda est qd si qua mulier ad secundas nuptias transierit et ex eis soboles genuerit. nullatenus potest soboles de secundo viro suscipere. coniugium contrahere cum aliqua de cognatione uxoris viri cum qua mater eius vna

caro existit. Et notandum qd illud est abrogatum. extra de cōsang. 7 affi. c. q. super hijs 7. c. n̄ debet vnde licite pōt contrahere soboles de secundo viro. suscepra tamen aliquo de cognatione primi viri n̄ aliud alias ipe dicit

**T**ercia est qd si ignoranter iter p̄ditos gradus consanguinitatis aliqui iūcti fuerint. habita notitia ab ecclesia separant. Et dicunt aliqui illam iūctionem nō fuisse iūctiū. qz nō erant legitime: p̄sone ip̄i tamen ignorātia excusant 7 quasi iūctiū reputat. qz bona fide p̄ manus ecclesie ouenerunt. vnde 7 filij eorum legitimi habent. Alij dicūt fuisse iūctiū. licet nō essent p̄sone legitime qz talium iūctiones vocāt canones iūctiū

**Q**uarta ē qd consanguineorum iūctionem nullus extraneorum accuset v̄l consanguinitatem op̄tet. s; p̄p̄inqui ad quoz noticiā p̄tinet. Si autem tota progenies defecerit ab antiquioribus 7 verationibus quibus propinquitas tota nota sit veritas p̄quiratur. 7 si inuēta fuerit separantur

**Q**uinta est qd aliud est fornicatio. aliud stuprum. aliud adulterium. aliud incestus. aliud raptus. fornicatio licet sit genus omnis illiciti coitus qui fit extra uxorem. tamen specialiter intelli-

gitur in v̄u viduarum v̄l meretricum v̄l scubinarum. Stuprum est p̄p̄ie virginum illicita defloratio. Adulterium est alieni thori violatio. vnde adulterium dicitur quasi alterius thori accessio. Incestus est consanguineorum v̄l affinium abusus. vnde incestuosū dicuntur qui consanguineis v̄l affinibus suis abutuntur Raptus dicitur cum puella violententer a domo patris educit v̄t corrupta in uxorem habeat siue puella siue parentibus vis illata fuerit. hic morte muldatur si t̄m ad ecclesiam dei cōfugerit. p̄uilegio ecclesie impunitatem meretur

**S**exta est qd frater 7 soror uxoris tue cognati dicuntur equiuocationis iure. fitq; ex necessitate vulgaris appellationis potius q̄ vlla causa cognationis vxor enim fratris fratrisa potius q̄ cognata vocatur. mariti frater leuir dicitur duorum fratrum uxores ianitrices vocant quasi eandem ianuam intrātes viri soror glos appellatur

**D**e parentalium distindio q̄oragesima quarta habet cōclusiones octo

**P**rima est qd tria sunt genera consanguinitatū q̄ reddūt p̄sonas illegitimas ad strahendum ma-

matrimonium. scilicet consanguinitas affinitas. et spiritualis germanitas. **C**onsanguinitas est inter eos qui coniunguntur secundum lineam generis. **A**ffinitas inter eos qui genere non sunt coniuncti sed mediante genere sunt sociati. verbi gratia. uxor filii fratris mei. que non est de genere meo. per ipsum qui est de genere meo mihi affinis facta est et ego illi. **S**piritualis primitas est inter compatrem et comatrem et inter eos quorum unus alterum de sacro fonte leuauit. vel in cathexizatione aut confirmatione tenuit et etiam inter filios eiusdem hominis carnales et spirituales

**S**ecunda est quod spirituales filii sunt quos de sacro fonte leuamus. vel in cathexizatione vel confirmatione tenemus. filii et etiam filie spirituales eorum sunt qui eos sacro fonte tangunt. de etiam spiritualis filia sacerdotis que ei peccata sua confitetur. **E**t notandum quod ex adeptione baptismi et confirmationis solum oritur spiritualis cognatio ex qua matrimonium contractum dissoluitur et impeditur contrahendum. **N**on autem ex alio filio. **E**t cathexismo autem spiritualis cognatio oritur ad non contrahendum matrimonium. sed non impediens iam contractum. extra de cognatione spirituali. per cathexim. et. c. quis

**T**ercia est quod aliquis filiolam suam vel comatrem non potest sibi nuptialiter copulare quod si presumpsum fuerit separandi sunt. **S**i autem post legitimam copulam. alter alterius filium de fonte leuat vel in confirmatione tenet vel ex necessitate baptizat. non sunt separandi. sed culpabilis est penitentia imponenda. **Q**uarta est quod adoptiuus filii naturalibus copulari non possunt

**Q**uinta est quod spirituales filii naturalibus copulari non possunt. quod intelligunt aliqui supple et bene de illis filiis tantum quibus compatres facti sunt. de alijs vero qui ante compaternitatem vel post geniti conceduntur legitime iungi possunt

**S**exta est quod vir qui uxori sue debitum reddidit. postquam aliqua mulier comater uxoris sue existit. uxore mortua illa comatrem uxoris sue defuncte coniugere habere non potest. **S**i autem post comaternitatem contractam uxori proprie debitum non reddidit uxore mortua comatrem in uxorem habere poterit et hoc supple. siue ante contractam comaternitatem uxorem cognouerit siue non

**S**eptima est quod vir et uxor eius simul non debent in baptismo puerum suscipere

**O**ctava est quod non solum pater

nupte 7 secunde sunt licite. sed  
tercie 7 quarte non sūt damnā  
de. sed tante prime sub benedic  
tione dei celebrabunt solemnē

**P**ostremo Distinc  
tio. xliij. habet conclu  
siones nouem.

¶ Prima est q̄ xpianus nulla  
tenus debet ambigere carnem  
oim resurredurā quicūq̄ nati  
sunt atq̄ nascentur. 7 mortui  
sunt atq̄ morientur.

¶ Secunda est q̄ causa resurre  
tionis mortuorum erit vox tu  
be que in aduentu iudicis ab  
omnibus audietur. 7 cuius  
virtute excitabuntur mortui. 7  
de monumentis resurgent.

¶ Tercia est q̄ illa vox erit xp̄i  
vel alicuius angeli vel angelo  
rum plurium. vnde erit aliq̄d  
euidens signum. 7 ista vox dici  
tur tuba. quia erit manifesta.  
7 nouissima. quia postea alia  
nō erit. Et dicitur iudex ventu  
rus media nocte. non pro hora  
temporis. sed quia tunc veniet.  
cū nō speratur. 7 ita erit occul  
tū. Iste etiā aduentus dñi dici  
tur nō p̄ qualitate t̄pis s̄ rerū  
quia tūc cogitationes 7 cōsilia  
singulorū patebunt.

¶ Quarta est q̄ in die illa fiet  
virtute diuina vt cuiusq̄ o  
pera sua bona vel mala cuncta  
in memoriā reuocentur. 7 mē  
tis intuitu mira celeritate cer

nantur. vt excuset vel accuset  
hominem consciētia. eaq̄ tēte  
saluetur vel damnetur.

¶ Quinta est q̄ queritur. an e  
lectis tunc assit memoriā prece  
dentū peccatorū vl̄ tormento  
rum. 7 quedā auctoritates vi  
dentur tradere q̄ non. Sed ali  
is videtur. q̄ si priorum malo  
rum sancti habebunt memoriā  
in futuro tamen non eis ad pe  
nam. vel ad glorie derogatiōē  
sed ad gratiarū adionem.

¶ Sexta est q̄ vtrum peccata  
que fecerint electi tunc prodeāt  
in noticiā omnium. sicut ma  
la damnandorū omnibus erunt  
tunc manifesta nō legi in scriptu  
ra. Vnde racionabiliter purari  
potest. q̄ peccata hic per penitē  
tiam tecta 7 deleta illis etiā te  
gi alijs. alia vero cunctis pro  
palari.

¶ Septima est q̄ secundū augu  
stinū 7 ambrosiū illi qui tunc  
reperientur viui cum oēs rapi  
entur obuiā xp̄o in aera subito  
morient. 7 in illo paruo spacio  
reuiuiscunt. 7 sic est vez quod  
dicit apostolus Omnes quidē  
resurgemus. Secundum vero  
theronimū nō morientur. sed  
in immortalitate subito muta  
buntur. horum autem quid sit  
verius non est humani iudicij  
diffinire.

¶ Octaua est q̄ cum dicitur q̄  
xp̄s iudicaturus est viuos et

mortuos. potest intelligi q̄ tūc  
rapiētur. ⁊ de mortuis qui an-  
te decesserant. **N**el viui ⁊ mor-  
tui accipiantur. iusti ⁊ iniusti.  
**S**exta est q̄ credo. nouū est q̄  
omnes resurgēt incorrupti. nō  
vtiq̄ impassibiles. quia aliqui  
mortem eternam patientur. sine  
diminutioē. sed quia omnia mā-  
bra humani corporis sunt ha-  
bituri. nō tū cū gloria ac specie  
impassibilitatis inuentur

**S**olet. **D**istinctia  
xliij. habet conclusio-  
nes octo.

**P**rima est q̄ oīm resurgentū  
vna erit etas scz iuuenilis ad  
quā peruenit x̄ps. cuius etas  
erit trigintaduoz annoz ⁊ tri-  
um mēnum. **S**tatura vero erit  
diuersa scz quam quis habuit  
in iuuenili etate v̄l erat habitu-  
rus si est ante defunctus. **D**e  
de substantia de qua hominis ca-  
ro creatur aliquid peribit. sed  
oīm particulaz ante dispersa  
rū collectioē reintegrabitur. na-  
turalis substantia corporis san-  
ctoz ⁊ corpora sine omni vicio  
fulgida sicut sol resurgent preci-  
sis cunctis deformitatibus q̄s  
hic habuerunt.

**S**ecunda est q̄ ea que de cor-  
pore recedente anima dilabun-  
tur. ⁊ i alias rez species diuer-  
tuntur q̄uis ad corpus redeat

unde dilapsa sūt ad easdem par-  
tes corporis vbi fuerunt nō est  
necesse redire.

**T**ercia est vtrū reprobī cum  
deformitatibus corporoz suoz  
resurgant. **D**icit augustinus  
Fatigari non debet eoz incer-  
ta habitudo vel pulchritudo.  
quorum erit certa ⁊ sempiterna  
damnatio.

**Q**uarta est q̄ scōm augusti-  
num sicut animus cuius prese-  
tia corpus viuatur dolorē pa-  
ti potest ⁊ mori non potest. sic  
maloz corpora sempiternis ig-  
nibz ardebunt. ⁊ nō consumabu-  
tur.

**Q**uinta est q̄ gehenna illa q̄  
stagnum ignis ⁊ sulphuris dic-  
ta est. corporeus ignis erit. et  
cruciabit damnandorum cor-  
pora demonum ⁊ hominum. s̄  
solida hoīm. aerea demonuz. s̄  
dicitur secundum opinionē pla-  
tonis. q̄ dicit demones habere  
corpora aerea. viij. li. ij. c.

**S**exta est q̄ augustinus di-  
cit q̄ ignis infernalis eternus  
cuiusmodi sit ⁊ in qua mundi  
vel rerum parte sit. hominē sc̄i  
re arbitror neminem nisi forte  
cui spiritus diuinus ostenderit

**S**eptima est q̄ ante resurre-  
tionem corporoz anime defūdo-  
rum reproboz materiali igne  
torquebuntur. non solum v̄tōē  
do s̄ etiā sentiendo. ⁊ aīe nō so-  
lū suis puenē se s̄ etia affē

licz istis scilicet spe. tristitia. gau-  
dio ac metu carent.

¶ Octava est quod abortiuus fetus  
ante animationem supple anie-  
rationalis non resurget. post a-  
nimationem vero resurget.

Et que nimia deformitate mo-  
stra dicitur ad humane natu-  
re figuram in resurrectione reuo-  
cabuntur.

**P**roterea **D**istincti-  
o quadragesima quin-  
ta continet conclusio-  
nes undecim.

¶ Prima est quod omnes anime cum  
de hoc seculo exeunt. diuersa  
habent receptacula sicut vna  
queque digna est. Bone habent  
gaudium. male tormenta. Sed  
facta resurrectione beatorum gau-  
dium maius erit. et malorum tor-  
menta grauiora. quando cum  
corpore torquebuntur.

¶ Secunda est quod non est dubi-  
um adiuuari orationibus sanc-  
te ecclesie et sacrificio altaris. et  
elemosinis mortuos pro quorum  
spiritibus offeruntur. Si tamen  
ut hec eis proficerent dum vi-  
uerent meruerunt.

¶ Tercia est quod cum predicta pro  
baptisatis omnibus offeruntur  
pro valde bonis gratiarum actio-  
nes sunt. pro non valde malis  
propiciationes. sed pro valde malis  
et si nulla sunt adiuuamenta  
mortuorum. tamen sunt qualescun-

que viuorum consolatioes. Qui  
bus vero prosunt. vel ad hoc  
prosumt ut sit plena remissio. vel  
certe ut tollerabilior sit ipsa da-  
natio. Et nota quod large accipit  
damnatio scilicet pro magna  
pena purgatorij.

¶ Quarta est quod ista que pro de-  
fundis frequentat ecclesia me-  
diocriter malis suffragant ad  
pene mitigationem. mediocriter  
bonis ad pene absolutionem.

¶ Quinta est quod pompa funeris.  
agmina exequiarum sumptuosa  
et diligentia sepulture viuorum sunt  
solacia. non adiutoria mortuo-  
rum. Hec tamen inter bona o-  
pera in sacris scripturis depu-  
tata sunt. quia non solum in cor-  
poribus patriarcharum et alio-  
rum sanctorum. sed etiam domi-  
ni nostri ihesu christi qui illa fece-  
runt laudati sunt.

¶ Sexta est quod duobus medio-  
criter bonis. et pariter suffragijs  
datis indigentibus quorum vnus  
est diues pro quo sunt suffragia  
generalia et specialia. alter pau-  
per pro quo suffragia communia  
sive generalia. et pariter meruerit li-  
berari quod pater boni sunt. potest  
dici quod pauper tamen plus generalia et spe-  
cialia. Sed diues idem emolimen-  
tum percipit ex diuersis causis. potest  
tamen dici illa plura subsidia offer-  
re diuiti celeriore absolutionem  
sed non pleniore.

**S**eptima est q̄ mediocriter bo-  
nus qui in fine seculi morietur  
et tñ indigeret suffragiis eccle.  
que ex tunc nō erūt. vt estimo  
saluabit p̄ ignē transeuntē me-  
ritis et intercessionibz celestis  
curie. que p̄ fidelibz semp̄ inter-  
cedit voto et merito.

**O**ctaua est q̄ angeli dicuntur  
orōnes nr̄as deo offerre. nō q̄  
deus nō nouerit q̄d volumus  
et quo indigeamus. qui oīa an-  
teq̄ fiant sicut et postq̄ sunt fa-  
cta nouit. h̄ eius volūtate oīa  
sūt siue petēdo a deo q̄d ēca ip-  
sos fiat. siue oīulēdo q̄d faciat.

**N**ona est q̄ sicut de angelis  
sic credendū est aīas scōp̄ deuz  
videntes in eius veritate intel-  
ligere preces hoīm que iplende  
sunt et que non. et quoz preces  
dicunt exaudire. nō solū quan-  
do mancipantur effectū. h̄ et qñ  
innotescit curie angeloz. et sanc-  
tarū aīaz q̄d inde sūt futurum.

**D**ecima est q̄ bti a deo additi  
sunt veritati sup̄ne. vt nichil p̄t  
eius volūtate queant velle.

**U**ndecima est q̄ sancti p̄ no-  
bis intercedūt ad deū. et merito  
dū nobis eoz merita suffragā-  
tur. Et affectu deuota nr̄a cupi-  
ūt ipleri. q̄d tñ n̄ faciūt n̄ i vo-  
luntate dei didicerit adimplenda.

**D**uodecima est q̄ deus cum  
quibusdam agit misericordius  
q̄ eoz pccā mereantur. scz cum  
mediocriter malis qui suffragi-

is ecclesie iuuantur.

**S**ed queritur **D**il-  
tinatio. xvi. continet  
conclusiones sex.

**P**rima est q̄ non incongrue  
dicitur potest deuz et si iuste id pos-  
sit nō oīmino tñ punire malos  
in futuro quantum meruerunt  
sed aliquid ab eis quantumcū-  
q̄ mali sint de pena relaxatur.  
vt sic i dei iudicio misericōdia et ve-  
ritas siue iusticia sūt adiūde.

**S**ecunda est q̄ dicitur iudicio  
um siue misericōdia in futuro.  
quia hic multis modis misere-  
tur deus quibus non miserebi-  
tur tunc. vocat enī nunc pecca-  
tores et iustificat quod tūc nō  
faciet. et manifeste iudicabit tūc  
quod nunc occulte iudicat.

**T**ercia est q̄ occultum iudici-  
um dei scōm augustinū intelli-  
gitur pena qua qui q̄ vel exer-  
cet ad purgationē. vel moue-  
tur ad ouersionē. vel si otēnit  
excecat ad damnandum.

**Q**uarta est q̄ idē est iusticia  
mīa. boītas et sapia. qz idē q̄ di-  
uīa essentia. Et ideo n̄ aliud ef-  
ficat iusticia. aliud mīa dei si ad  
essentiā referas. S̄z qz ex q̄bus  
oīa effcibus itelligit iustus. ex  
q̄bus oīa misericōdia. ex q̄bus oīa  
bonus. ideo q̄dā opa dei scrip-  
tura dicit eē mīe q̄dā dō iusticie

**Q**uinta ē q̄ vniūse vie oīi vīr-  
mīa et veritas. qz i p̄o aduētu

multiplicem misericordiam nobis exhibuit. In secundo requirendo merita iusticiam exhibebit. Etiam uniuersie uie domini id est quibus ad deum ascendimus sunt iusticia qua a malo declinamus. et misericordia qua bonum facimus. et in hijs duobus oē bonū meritū includit.

**S**exta est q̄ quidam dicunt nō in omī opere dei hec duo scilicet misericordiam et iusticiā concurrere scōm effectum. Nam secundum essentiam vnum sunt et non diuiduntur. fatentur enim in quibusdam esse tantū iusticiam. in quibusdam vtrumq̄. Alijs videtur q̄ sic dicit deus omnia opera sua facere iuste. et misericorditer. ita q̄ concedendum est in omī ope dei iusticiā esse et misericordiā scōm effectus vel signum. quia nullum opus est in quo non sit effectus vel signum equitatis et clementie. siue occulte siue aperte. aliqua enim manifesta est clementia. siue benignitas et occulta equitas. aliquando est econuerso.

**S**olet etiam **D**istingui. xlvij. habz conclusiones octo.

**P**rima est q̄ non est perspicuum qualiter sententia iudicij dabitur. Quidā enim huiusmodi & ba. Ite maledicti. et venite benedicti. Et esurii &c. magis cōsci

encijs exprimenda putant q̄ & bis. Alij vero iudicij sententiā et maiore increpatione. et bonorum p̄conia & bis exprimēda asserunt.

**S**ecunda est q̄ nō solus x̄p̄s iudicabit. sed etiā sancti cum eo iudicabūt natiōes. ita q̄ p̄ duodecim sedes. perfectio tribunalis. id est uniuersitas iudicantium intelligitur scz omēs perfecti qui relictis oibus secuti sūt christum per duodecim tribus. uniuersitas iudicandoz.

**T**ercia est q̄ sancti iudicabūt nō tantummodo operatione scz auctoritate et potestate. Que autē erit eoz auctoritas et ptās iudicando puto nō ante posse sciri q̄ videatur nisi diuina reuelatione quis didicerit.

**Q**uarta est q̄ in iudicio erūt quatuor ordines. Alij enī iudicabūt et peribunt quibus dicitur Esurii et nō dedistis mihi manducare &c. Alij iudicabuntur et regnabunt. quibus dicitur Esurii et dedistis mihi &c. Alij nō iudicabuntur et damnabuntur. vt infideles. q̄a qui nō credit iam iudicatus est. Alij iudicabuntur et regnabunt qui non solum quod lex precipit sed quod ad perfectionem consulitur implere student. qz omibus relictis x̄pm secuti sunt. et hij iudices cū x̄p̄o erunt.

**Q**uinta ē q̄ illud math. xiiij. mittet āgelos suos et colligent

7c. Et illud. Erubunt angeli 7c  
Et illud math. xxiij. mittet ange-  
los suos cum tuba 7c. Et illo ps  
Cōgregate illi scōs eius. non  
est dubitandū misterio āgeloz  
impleri.

¶ Sexta est q̄ domino venien-  
te ad iudiciū precedet ante  
eū ignis q̄ oburet facies mūdi  
huius 7 pibūt celū 7 terra non  
scōm s̄bam s̄ scōm specie q̄ imu-  
tabit. celū quidē aereū nō ethe-  
reū. Tātū enī ascendet ignis in  
iudicio quātū ascenderūt aque  
in diluuiō. Ille autē ignis mā-  
lis q̄ reperi fuerint viui erit con-  
sumptio. Nam purgabit quod  
purgandū fuerit. alijs autē non  
nocebit. hoc enī scōm augusti-  
nūm erit incendiū mundi scīs  
quod fuit caminus tribus pu-  
eris.

¶ Septia ē q̄ purgato mundo  
p̄ ignē 7 dñō veniente ad iudi-  
ciūz emittet vox illa magna q̄  
resurgent oēs mortuī. Et tunc  
ministerio angeloz v̄t labitur  
area. qz boni ogregabunt de q̄  
tuoz ptibz mundi āgelico mini-  
sterio. q̄ etiā rapient obuiam  
xp̄s i aera. reprobis i tra quā  
dilexerunt remanentibz. Et tūc  
illa dicūt Esurivi 7c. Mel sono  
vocali. vel alio modo. 7 p̄feret  
sententia. venite 7c. 7 misterio  
angeloz virtute dei cooperante  
mittent mali in caminū ignis.  
Est i infernū.

¶ Octava conclusio est q̄ sum-  
durat mundus angelis ange-  
li. de oibz deoēs. homibus  
hoies p̄sunt. s̄ oibus collcis  
omīs prelatio cessabit. Et quo  
putat quidā post iudiciū demo-  
nes nō h̄re p̄tatem cruciati ho-  
mines sicut modo. s̄ virtute di-  
uina tantū eternis iudiciū cruci-  
atibus. 7 demones hoibz non  
p̄esse ad torquendū. Inde v̄  
detur alijs eos sic stare hoibz  
tortores in pena. sicut existēt  
intentoies in culpa.

¶ Olet Distinctio  
quadragēsimā octava  
continet conclusiones  
octo.

¶ Prima est q̄  
xp̄s i iudicio apparebit cūctis.  
s̄z bonis 7 malis in forma hu-  
manitatis. nō passibili s̄ glosa  
Bonis autē etiā apparebit in  
forma deitatis. qz erit eis vita  
eterna. nō autē malis ne gau-  
deat. Deitas autē sine gaudio  
videri non potest. humanitatē  
autē videbunt vt videant in q̄  
pupugerunt.

¶ Secunda ē q̄ solus filius in  
forma serui iudicans a bonis  
7 malis videbit. vnde etiā dici-  
tur q̄ dedit eis p̄tatem iudiciū  
facere. qz filius hois est. 7 omē  
iudiciū dedit p̄ filio. Iudica-  
bit tamē ex virtute deitatis. non  
sine p̄re 7 spū scō.

¶ Tercia est q̄ xp̄s virtute dei

tatis et non humanitatis susci-  
taturus est mortuos. et tunc secun-  
dum formam serui dicat eos suscitatu-  
rus. quia in humanitate suscepit me-  
ritum et causam nostrae redemp-  
tionis. id est passionem et resurrectionem.

**Quarta** est quod putat quidam  
dominum descendere in valle iosaphat  
in iudicio. quod frivolum dicit esse  
quodam expositio. quod scilicet descen-  
sus sit deus in vallē qui est in  
latere montis oliueti. quia non in tra-  
situs in spacio huius aeris sed erit  
extra locum montis oliueti ex quo as-  
cendit. **Iosaphat** autem interpre-  
tatur iudicium domini. ad quos con-  
gregabuntur omnes impij.

**Quinta** est quod veniente domino  
ad iudicium in fortitudine et po-  
testate magna. sicut dicit crisos-  
tomus. **Angeli** deferent ante e-  
um signum crucis. **Sol** et **luna**  
dicuntur obscurari. non privatio est  
sui luminis. sed superveniente ma-  
ioris lucis claritate. **Et strutes**  
celorum id est angeli dicuntur mo-  
veri. non metu damnationis vel  
aliqua pavoris perturbatio. sed quia  
quia admiratio eorum quae videbunt

**Sexta** est quod ante diem iudi-  
cij sol et luna eclipsim patientur  
**Johel. iij.** **Et** dicitur dies ille  
magnus propter magna quae ibi fiet.

**Septima** est quod cum fuerit ce-  
lum novum et terra nova. erit  
lux lune sicut lux solis septem-  
pliciter. quia quantum luxit lux sol  
in prima conditione septem die-

rum ante peccatum primi hominis  
tantum lucebit post iudicium.  
lux enim solis et lune et aliorum  
siderum minorata fuit per pec-  
catum primi hominis. sed tunc  
recipiet mercedem sui laboris.  
quia septemplex lucebit.

**Octava** est quod secundum phidoro-  
sol et luna non venient ad occa-  
sum. sed in ordine quo creati  
sunt stabunt. ne impij in tormen-  
tis positi sub terra fruuntur lu-  
ce eorum. ubi significat infernum  
esse sub terra. **Et** sciendum quod  
infernus est in centro terre se-  
cundum quod communiter te-  
netur. et dato quod sol et luna mo-  
verentur. non propter hoc infer-  
num illuminarent. unde ratio  
phidori nulla est. **Si** vero queri-  
tur quis sit usus solis et lune.  
tunc fateor me ignorare. quia  
in scripturis non memini me le-  
gisse.

**P**ost resurrectionem  
Distinctio quadrage-  
simanona continet con-  
clusiones decem.

**Prima** est quod post resurrectio-  
nem impleto iudicio due civitates  
habebunt suos fines. scilicet illa chri-  
sti que est angelorum et homi-  
num bonorum. et illa dyaboli  
que est angelorum et hominum  
malorum. primis voluntas. a  
lijs facultas non poterit esse pec-  
candi. nulla condicio moriendo. **Et**

ſicut boni different in corpore  
 ⁊ aia glouificabuntur. ita mali  
 in inferno differenter punietur  
 vtrobiq; ei multe ſunt manioes  
**C** Secunda eſt q̄ noie denarij  
 aliq̄o coe oib; electis intelligit  
 ſc; vita eterna deus ipſe quo  
 oes fruuntur ſed impariter.

**T**ercia eſt q̄ habere vita eſt vi  
 dere vita. ⁊ agnoſcere e deū i ſpē  
 nō in enigmate. hoc eſt habere  
 vita cognoſcentē. h̄ nō eſt ipſa  
 cognoſcō qd tu es. ſ; p̄ agnoſcō  
 nē habere bonuz quod tu es.  
 id eſt vitam.

**Q**uarta eſt q̄ oes hoies be  
 ati eſſe volunt. atq; ardentiffimo  
 amore appetunt. ⁊ ppter hoc ce  
 tera quecuq; appetūt. nec q̄ſp̄  
 poteſt amare quod omino quid  
 vel q̄le ſit neſcit. nec poteſt neſci  
 re qd ſit quod ſe velle ſcit. ſequi  
 tur ergo vt oes b̄t̄z vita iaciāt

**Q**uinta eſt q̄ oes b̄t̄i habent  
 quod volunt quous nō oes q̄  
 h̄nt quod volunt otinuo ſunt  
 beati. beatus enī nō eſt niſi qui  
 habet oia q̄ vult. ⁊ nichil vult  
 mali.

**S**exta eſt q̄ b̄t̄os ſe eſſe velle  
 omnes in corde ſuo vident. nec  
 tū oim eſt fides q̄ ad beatitudi  
 nem peruenitur.

**S**eptia eſt q̄ nichil i deo cog  
 noſcibile maius digniusq; vi  
 detur q̄ eum intel igere trinuz  
 ⁊ vnum. ⁊ omnes b̄t̄i hoc cog  
 noſcent. ex quo ſequitur q̄ nom

ſit aliq̄o beatitudi pertinens  
 incognitum alicui b̄t̄oz. ⁊ ita  
 omnes eundā illa videbunt. q̄  
 rum agnoſcō beatitudini ſeruit  
 ſed in modo videndi erit diſfe  
 rentia. alius enī alio magis. ⁊  
 lius alio minus fulgebit.  
**O**ctaua eſt q̄ oes b̄t̄i habe  
 bunt par gaudium quous diſpa  
 rem agnoſcō claritatem. q̄a  
 per caritatem q̄ iu ſingul eſt p̄  
 ſecta tantum quiſq; gaudebit  
 de bono alterius ac ſi in ſeipſo  
 illud haberet.

**N**ona eſt q̄ ſcōz beatitudo  
 eſſet par ſi ita eſſet par gau diū  
 vt etiā par eſſet agnoſcō. ſed q̄a  
 hoc nō erit. nec faciet paritas  
 gau dij paritatem beatitudinis  
 vel poteſt accipi par gaudium  
 vt nō referatur paritas ad in  
 tentionem affectiois gaudenti  
 um. ſed ad vniuerſitatem reruz  
 de quibus gaudebunt.

**D**ecia eſt q̄ nō eſt dubium a  
 nimā poſt mortē carne depoſita  
 ſic videre nō poſſe incōmutabi  
 lem ſubſtantia ſicut ſc̄i angeli  
 vidēt ſine alia latenciozi cau a  
 ſiue ideo quia in eſt ei natural  
 quidā appetitus corpus admi  
 niſtrādi quo retardatur quod  
 ammodo ne tota intentione per  
 gat i illud ſummum bonuz do  
 nec ille appetitus oſeſcat.

**H**ic oritur Diſtinc  
 tio q̄inquageſima com

inter conclusiones quatuordecim.

¶ Prima est quod Augustinus loquens de bonis et dampnatis dicit, quod nec bonis voluntas, nec malis factus peccandi esse poterit, de bonis quid estat esse verum, sed de malis est dubium, a quibus mala voluntate non remouet.

¶ Secunda est quod quidam dicunt mala voluntate damnatorum non esse peccatum sed supplicium tantum, alij dicunt eam esse peccatum, sed per illas eos non mereri aliquam penam, quod non est locus ibi merendi, dicit ergo illud peccatum non esse meritum supplicij, sed supplicium meriti, quod in hac vita precesse.

¶ Tercia est quod ex dictis Augustini apparet reprobos in inferno sic penitentiam gesturos, ut per eam suam voluntatem non deserant, et illa maligna voluntas erit eis ad cumulum pene, per quam tamen non merentur, quod nullus non in hac vita meretur.

¶ Quarta est quod tenebre quibus inuoluentur mali in gehenna dicuntur exteriores, quia tunc penitus extra lucem corporalem et spiritualem dei erunt, nunc enim et si patiantur tenebras in certitate mentis non tamen penitus ex dei luce sunt nec corporali luce priuantur.

¶ Quinta est quod exteriores tenebre intelligi possunt quedam malig-

nitas odij et voluntatis que tunc exerceat in mentibus reproborum et quedam obliuio dei, quia tormentorum interiorum et exteriorum doloribus a deo afficientur et turbabuntur, ut ab illis ad excogitandum de deo vix et raro vel nunquam mentem reuocent, tanto enim dolore turbabuntur, ut interius ad aliam cogitationem, ad illuc tendat impetus cogitationis ubi sentitur vis doloris.

¶ Sexta est quod nullus in hac vita a deo malus est ut impetus excluditur a cogitatione dei, qui nec perdidit appetitum beatitudinis, et quendam boni amorem quem naturaliter habet rationalis creatura.

¶ Septima est quod dicitur tenebras exteriores dicit Augustinus reprobos post iudicium persequeros. Nam illud de diuine in inferno ante iudicium legitur factum, post iudicium autem in profundioribus tenebris erunt impii, ubi nullam dei lucem videbunt cui confiteantur.

¶ Octaua est quod dici potest quod cura est mortuis de suis caris ut de diuine legitur luce decimo octauo, habent enim mortui curam de viuis quos sciunt viuere, quia nec in locis penarum vident eos ubi diues sine fratribus erat nec in requie sanctorum ubi lazarus et abraham

quātis longe agnoscebant. nō  
tū ideo oueniens est eos scire q̄  
circa suos agunt hic. vel leta  
vel tristia.

**C** Nonā est q̄ melius est dubi  
tare de occultis q̄ litigare de  
incertis. diuinitē ī upplio. pau  
perem in refrigerio esse non du  
bito. Sed quō itelligat lingua  
diuinit̄s lazari digitus flamma  
inferni sinus abrahe ⁊ huius  
modi vir a mansuetis. a sten  
ciosis nunq̄ inuenitur.

**D**ecima est q̄ sancti tradunt  
q̄ boni malos. ⁊ mali bonos  
vident vsq̄ ad iudiciū. post iu  
diciū vero boni videbāt ma  
los. sed non mali bonos

**A**ndecia ē q̄ chaos illd̄ ma  
gnū int̄ bonos ⁊ malos positū  
nō est aliud n̄ hic iusticia inde  
iniquitas q̄ nullatenus sociari  
valent. adeo em̄ scī sūt iusticie  
dei adit̄i. vt nulla comparati  
one reprobos transire valeant  
nulla p̄ eis inter sanctos fiat  
intercessio.

**D**uodecīa est q̄ ideo videtur  
q̄ sancti bene vellent trāsire ad  
illos sed nō possunt. quia si dei  
iusticia admitteret non fieret e  
is molesta liberatio eoz. v̄l ita  
dicuntur velle ⁊ non posse. nō  
quia velint ⁊ non possint. sed  
quia ⁊ si vellent non possent e  
os inuare. De hoc ita ait gre  
gorius. Sicut reprobi a penis  
ad gloriā transire volunt et

non possunt. ita ⁊ iusti per mi  
sericordiam mente ire volunt  
ad positos in tormētis. vt eos  
liberarent. s̄ nō possunt. quia  
iustoz anime ⁊ si in nature sue  
bonitate misericordiā habent  
iam tunc actoris sui iusticie cō  
iuncte tāta reditudoie ostringū  
tur. vt nulla ad reprobos com  
passione moueantur.

**T**redēcīa est q̄ apud animū  
iustorum non fulcat beatitudi  
nis aspecta pena reprobos. q̄  
vbi cōpassio misericordie nō erit mi  
nuere bonoz leticiā non vale  
bit. ⁊ licz iustis sua gaudia sat  
ficient. ad maiorem tamen glo  
riam vident penas maloz. q̄s  
per grāciam euaserunt. quia q̄  
dei caritatem vident. nichil in  
creatura agitur q̄o videre non  
possunt.

**D**ecimaquarta est q̄ non est  
mirandum si sancti iam immor  
tales reprobos videant mētis  
intelligencia cum prophete ad  
huc mortales videre hec omnia  
meruerunt. Unde viapas impi  
eorum visione leticiam bonorū  
exprimens ait Egre dientur ele  
cti scilicet ⁊ videbunt caecura  
viroz qui preuaricati sunt in  
me. vermis eoz non morietur.  
⁊ ignis nō extinguetur. ⁊ erit  
vsq̄ ad sacietatem visiois omni  
carni. idest electis. letabitur em̄  
iustus cum viderit vindictam

Hec de pedibus sedentis super  
soliuz excelsum. quos seraphin  
duabus alis velabant nō ma  
nifestando scriptori. et si non au  
ditōri cōmemorasse sufficit. q̄ a  
facie sc̄z excellentis diuinitatis  
exorsus sedēis per media ope  
ra creatiois. ad pedes finalis  
consummationis vsqz via xp̄o  
ihesu duce peruenit.

Explicit liber qui dicitur fons  
theologie et quatuor librorum  
sentēciarum cum titulis rubri  
cis distinctiōibus et conclusio  
nibus eorūdem. de quo gloria  
lumine trinitati in seculorum  
secula Amen.

Anno salutis millesimoquadri  
gentesimo septuagesimonono.  
die vero sabbati. mensis decem  
bris vndecima.

Item ad allegandum iuxta ta  
bule premissę formam sic quo  
tabitur primo liber. secundo di  
stinctio. tercio capituluz vel cō  
clusio. vt sic videlicet. libro pri  
mo distinctiōe sexta. capitulo  
secundo. vel conclusione tercia.

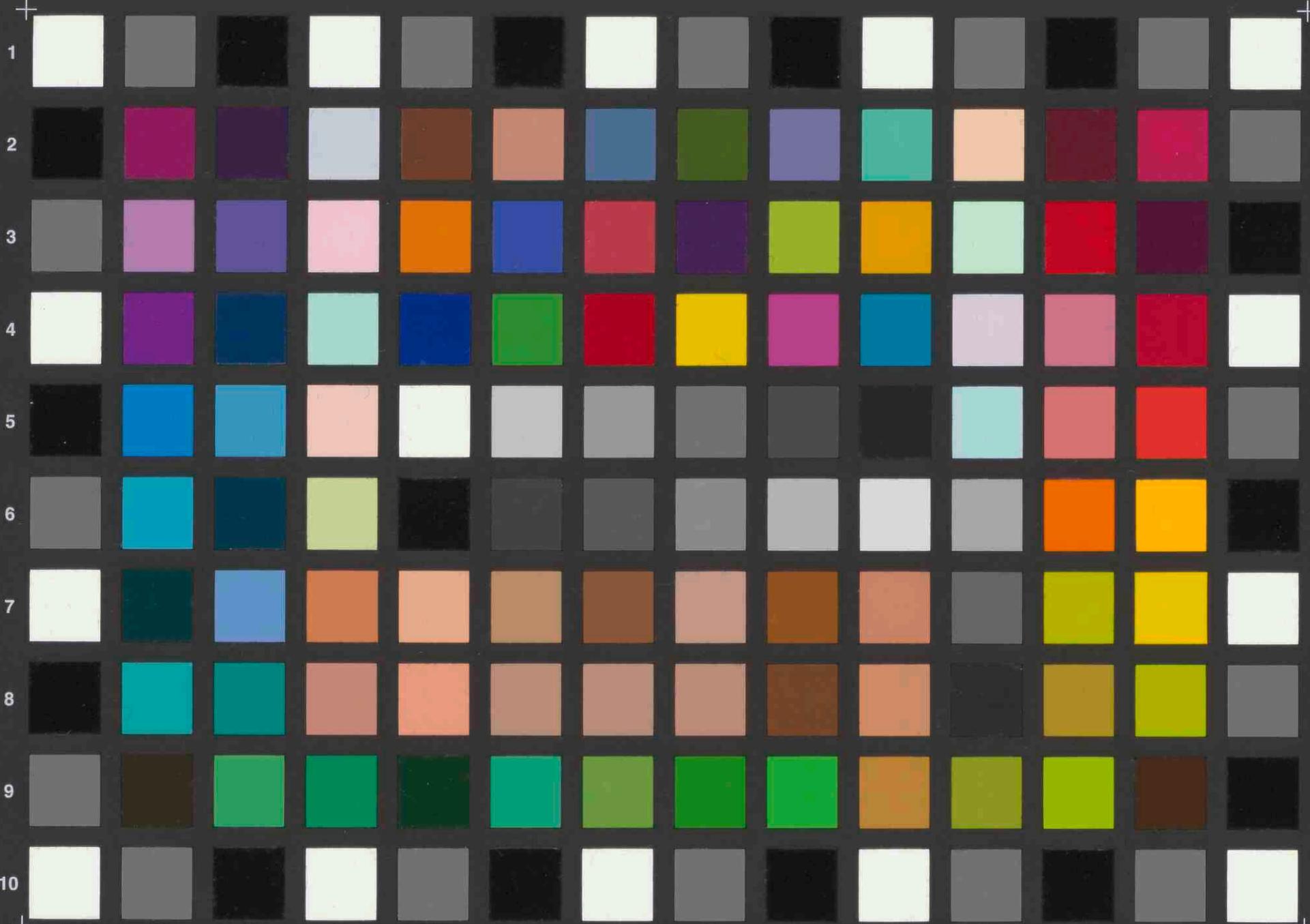
728776

Faint, illegible text in the upper right section of the page.

Faint, illegible text in the middle right section of the page.

Faint, illegible text in the lower middle right section of the page.

Faint, illegible text in the lower right section of the page.



A B C D E F G H I J K L M N